

ELEMENTE
DE
SINTAXĂ GREACĂ

LUCRATĂ ÎN CONFORMITATE CU
NOILE PROGRAME ALE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SECUNDAR

DE
P. N. BURILEANU

BUCUREȘCI

TIPO-LITOGRAFIA SOCIETĂȚII „TIPARUL”

No. 14. — Strada Covaci. — No. 14.

1901

ELEMENTE
DE
SINTAXĂ GREACĂ

LUCRATĂ ÎN CONFORMITATE CU
NOILE PROGRAME ALE ÎNVEȚĂMÎNTULUI SECUNDAR

DE
D. N. BURILEANU

BUCUREȘCI

—
TIPO-LITOGRAFIA SOCIETĂȚII „TIPARUL“

No. 14. — Strada Covaci, — No. 14.

1901

P R E F A Ț A

Programele din 1899 dau Sintaxei limbilor clasice o importanță, pe care n'o avea pînă acum și prevăd pentru predarea ei o metodă nouă. Iată în adevăr dispozițiunile relative la acest obiect:

„Sintaxa se va studia în mod sistematic și practic. Profesorul va explica prin exemple scrise la tablă regulele sintactice și va da elevilor de pregătît câte o versiune, în care vor găsi aplicarea detaliată a acestor regule. *Cu ocasiunea versiunilor, elevii vor arăta particularitățile sintactice ce conțin.* Nici o dată nu li se va cere să spună pe din afară regule teoretice“.

Mai în urmă, programele hotărăsc materia ce trebuie dezvoltată, distribuind-o pe lecțiuni. În ceea ce privește Sintaxa greacă, aceste lecțiuni se împart ast-fel:

Sintaxa acordului. 1 lecțiune.

Întrebuințarea articolului. 1 lecțiune.

Sintaxa casurilor:

Acusativul. Acusativul îndoit. Acusativul obiectului intern. Acusativul de relațiune. Acusativul extinderii în spațiu și timp. Acusativul adverbial. — 2 lecțiuni.

Dativul. Dativul cu verbe. Dativul *cu adevective și ad-
verbe*¹⁾ cari arată asemănarea și egalitatea. Dativul timpului. — 1 lecțiune.

Genetivul. Genetivul unit cu un substantiv, cu un verb, cu un adevectiv sau adverb. Genetivul timpului. — 3 lecțiuni.

Sintaxa verbului:

Insemnările formeî medii. — 1 lecțiune.

Insemnarea și întrebuințarea timpurilor. — 2 lecțiuni.

Întrebuințarea modurilor în propozițiunile principale. — 2 lecțiuni.

¹⁾ Cuvintele subliniate ne-am permis să le adăugăm de la noi, fiind, în mod evident, o omisiune de tipar. Există în adevăr adevective și adverbe cari sî arate asemănare și egalitate, dar nu există dativ cu acest înțeles.

Intrebuințarea modurilor în propozițiunile subordonate. 6 lecțiuni.

Atracțiunea modală. — 1 lecțiune.

Intrebuințarea infinitivului. — 3 lecțiuni.

Intrebuințarea participiului. — 3 lecțiuni.

Particule:

Negațiuni. Particule interrogative și conjuncțiuni. — 2 lecțiuni.

Dorința noastră, publicând manualul de față, e de a ușura aplicarea programului. De aceea, conform prescripțiilor de mai sus, am divizat acest studiu pe lecțiuni ¹⁾ și în fie-care lecțiune am deosebit două părți: una *teoretică*, pe care profesorul o va explica în clasă și alta de *aplicație*, care va fi dată de pregătit elevilor.

Între cele două părți, corespondența e absolută. Fie care frasă din partea a doua, răspunde unei reguli enunțate în partea întâi. Grație sistemului de numerotație adoptat, referința de la una la alta se poate face imediat.

Elevii nu vor avea să răspundă de partea teoretică de cât cu *ocasiunea versiunilor*, ceea ce însemnează că de câte ori traduc un exemplu din partea de aplicație, *trebuie* să arate numai de cât particularitățile ce conține. N'am ști cum să recomandăm în deajuns D-lor profesori de a nu lăsa

¹⁾ Se va observa că am trecut cu 2 lecțiuni peste numărul fixat de program. Dar acest număr nu e un număr *fatidic*, care să nu se poată depăși sub nici un cuvânt: de o parte, ni s'a părut că lecțiunile ar fi fost prea încărcate, dacă am fi rămas în limitele programului; de altă parte a trebuit să adăugăm câte-va capitole neprevăzute de program, dar necesare (cum e sintaxa *relativului*, dativul de *interes* și adevectivele *verbale*). — Studiul pronumelor și al prepozițiilor, lăsat pe din afară de program, a fost sacrificat și de noi: cunoștințele căpătate în partea etimologică, sunt îndestulătoare pentru aceste materii.

să treacă un singur exemplu, fără a întreba regula corespunzătoare. Simpla traducere n'ar fi de nici un folos: această traducere o dăm singuri la finitul volumului, tocmai cu scopul de a lăsa elevilor timpul necesar pentru studiul *construcțiilor*, asupra cărora trebuie atrasă totă atențiunea¹⁾. Numai astfel, întâlnindu-le mai târziu în autori, le vor putea recunoște și înțelege fără greutate.

Unele lecțiuni vor părea, poate, prea mari. Să nu se uite însă că în clasa V se studiază în detaliu Sintaxa latină și cel puțin jumătate din construcțiile grecești devin astfel cunoscute²⁾. Autorul va da în curind la lumină un manual de *Sintaxă latină*, în care partea teoretică din Sintaxa greacă va fi păstrată pretutindeni unde există asemănare. Elevul, trecând de la una la cea laltă, nu va avea sentimentul că pășește pe un domeniu nou: bună parte din acest domeniu el l'a explorat deja. Sintaxa greacă se va prezenta astfel în spiritul lui cu mai multă claritate, iar punctele comune l' vor ajuta să se orienteze cu ușurință.

În expunerea regulilor am căutat să fim cât se poate de preciși. Une ori am mers pînă la concisiune. N'am sacrificat însă nici o dată claritatea. E de ajuns de a se raporta cine-va la *text*, pentru a înțelege numai de cât o enunțare din partea de

¹⁾ Aceste traduceri sunt făcute une ori aproape mot-à-mot, alte ori pe înțeles, însoțite fiind de explicații literale între parantese. Pentru a ușura încă și mai mult pe elevi, li se dau în anotații unele timpuri de la verbele neregulate, pentru aflarea cărora ar perde prea multă vreme cu dicționarul, precum și indicațiile necesare pentru a înțelege construcțiile ne-studiate încă.

²⁾ De această considerațiune, s'a condus autorii programei, când au atribuit Sintaxei grecești un număr de ore atât de redus, față de cel acordat Sintaxei latinești (28 față de 60).

teorie, care s'ar părea obscură. Textul și teoria se completează în mod reciproc.

În ceea-ce privește compunerea acestei cărți, suntem datorți a spune că exemplele grecești le-am luat parte din Kühner-Gerth, Curtius, Koch, Madvig, Cucuel-Riemann și Riemann-Goelzer; parte le-am cules noi înși-ne din autori greci. De la Sintaxa verbului înainte, am menținut în multe locuri redacțiunea acestor din urmă autori, luând însă atât cu textul cât și cu dispozițiunea materiei toate libertățile ce am crezut de cuviință ¹⁾.

Intr'o limbă, a cărei desvoltare istorică s'a urmat pe o scară de mai bine de 1500 de ani, totul nu pôte fi fix și totul nu e deplin cunoscut. Elevului nu trebuie să i se dea de cât ceea-ce e stabilit și ceea ce-i e necesar. Ni s'a părut cu toate acestea că nu e fără interes, că din contră e a deștepta spiritul și a întreține curiozitatea, deschizând ici și colea câte o porțiță spre necunoscut, lăsând prin câte o explicație, care iasă din cercul gramaticilor elementare, să se întrevadă o lume nouă de cunoștințe, spre a lua acestui studiu caracterul său de ariditate, care 'l face atât de neplăcut ²⁾.

Cu totă grija ce-am avut la imprimare și cu toate numeroasele revizii ce am făcut, totuși sun-

¹⁾ Sunt mai bine de doi ani de când ne-am propus să reducem, pentru trebuințele școlilor noastre, frumoasă operă de Sintaxă comparată, a D-lor Riemann-Goelzer. Redacțiunea pe care o păstrăm pe alocurea din această operă, nu e de cât vestigiul unei vechi întreprinderi.

²⁾ „Rien n'est... plus ennuyeux, plus décourageant, qu'une étude sans échappées sur l'inconnu, présentée comme achevée ou morte, sous la forme d'un catechisme grammatical“. S. Reinach, *Grammaire latine à l'usage des classes supérieures*, Paris 1886 p. IX.

tem siguri că se vor fi strecurat în text erori materiale, fie de accente ¹⁾, fie de spirite, fie de litere ²⁾. Unele din aceste erori au fost observate pe timpul când se imprimau ultimile pagini de *traducere* și notate în josul lor. Pe cele-l'alte, cari au scăpat ochilor noștri, rugăm pe D-nii Profesori respectivi să le semnaleze elevilor la ocaziune spre a le putea îndrepta.

Ast-fel cum e, credem că manualul acesta răspunde unei necesități. Am fi fericiți când am ști că a putut fi de ôre-care folos clasicismului în țara noastră.

D. N. BURILEANU

¹⁾ Accentele grave, în locul celor ascuțite, puse pe o finală grecească urmată de un cuvânt românesc, nu sunt o greșală de imprimerie. Ele sunt intenționate.

²⁾ Așa de ex. am putea nota p. 6 adnot. 4): συλλαμβάνω, în loc de συλλαμβάνω; p. 25 n. 39, ἰκνέομαι și ἰκάνω, în loc de ἰκνέομαι și ἰκάνω.

SINTAXA

LECȚIUNEA I

SINTAXA ACORDULUI

1. — **Acordul verbului.** În limba elenă verbul se acordă *în general* cu subiectul după aceleași reguli ca în limba română.

Acordul se face în *număr* și *persoană*. Când sunt mai multe subiecte de persoane diferite, persoana I are precădere asupra celorlalte și cea de a doua asupra celei de a treia.

2. — Când însă subiectul e un *neutru plural* verbul se pune de obicei la *singular*.

Notă. — În cazul acesta limba elenă privește lucrurile, luate împreună, ca formând *un tot* sau *o cantitate*. Dacă voește să le considere ca *distincte*, verbul se pune uneori la plural.

3. — Când subiectul e la *dual*, sau când e compus din *două substantive* la singular, verbul se întrebuințează indiferent la *dual* sau la *plural*.

4. — Când sunt mai multe subiecte, verbul se poate acorda și numai cu subiectul cel mai apropiat.

5. — Formele εἰσι, ἦν și γίνεσθαι se găsesc câte odată, la începutul propoziției, întrebuințate cu un subiect masc. ori fem. la plural, sau chiar cu mai multe subiecte.

6. — **Acordul numelui predicativ.** Numele predicativ (substantiv, adjectiv sau pronume) se acordă în limba elenă ca și în limba română în *număr* *gen* și *cas* cu subiectul.

Nota I. — Numele predicativ formează împreună cu un verb copulativ predicatul propoziției. Verbul copulativ

prin excelență e verbul *a fi*. Pe lângă acest verb, ca și în limba latină și română, mai sunt și altele (*a deveni, a crește, a fi ales, a fi numit, a fi socotit, a părea* etc.) cari joacă rolul de copulă.

Nota II.—Cu verbele copulative se întrebuințează adevectivele în locul adverbilor. Unele adevective cari exprimă raporturi de *timp*, de *ordine* și de *mod* se întrebuințează în loc de adverbe cu ori ce fel de verbe. Așa sunt: *πρότερος, πρώτος, ύστερος, ύστατος, τελευταίος*, — *mai întâi, mai târziu, în ultimul loc*, — *έρθριος, έφιος, έσπέριος, σκοταίος, δευτεραίος*, — *de dimineată, târziu, de cu seară, pe întuneric, a doua zi*, — *έκών, έκούσιος, άμμενος, άκων*, — *de bună voie, bucuros, fără voie*. De asemenea *πολύς, μέγας, άφθονος*, *mult, mare, în abundență, άπόσπονδος* în virtutea unui armistițiu.

Nota III.—Adevectivul predicativ, în loc să se acorde cu subiectul, se pune la neutru când arată nu un obiect luat în mod isolat, ci o *clasă* întreagă, nu un individ în particular, ci o *specie*. În cazul acesta el echivalează cu un substantiv.

Nota IV.—Adevectivul predicativ se pune de asemenea la neutru *singular* sau *plural* când subiectul e un infinitiv sau o propozițiune întreagă.

7. — Când subiectul e un *neutru plural*, deși verbul se pune la *singular*, numele predicativ stă la *plural*.

8. — Când sunt mai multe subiecte, acordul numelui predicativ se poate face în două feluri:

a) Ori numele predicativ se acordă cu totalitatea subiectelor și se pune la *plural*. În cazul acesta, dacă subiectele sunt *nume de ființe însufleteite* de genuri diferite, numele predicativ ia genul *masculin*, iar dacă subiectele sunt *nume de lucruri* sau *substantive abstracte*, numele predicativ se întrebuințează de obicei la *neutru*, ori care ar fi genul acestora și verbul stă la *singular*.

Notă.—Dacă subiectele sunt nume de ființe asociate cu nume de lucruri, genul numelui predicativ se determină după ideile exprimate.

b) Ori numele predicativ nu se acordă, ca și verbul, de cât cu subiectul cel mai apropiat, luând genul acestuia.

9. — **Acordul gramatical sacrificat înțelesului.** Regulele ordinare ale acordului sunt uneori sacrificate *înțelesului* (σύνταξις κατά σύνεσιν), considerându-se mai mult ideea exprimată de cât numărul sau genul cuvântului, cu care acordul trebuie să aibă loc:

a) Cu un *nume colectiv*, verbul se poate pune la *plural*.

b) Când subiectul e un nume neutru sau feminin arătând persoane de gen masculin, acordul se face cu genul *natural* al subiectului.

10. — **Acordul gramatical modificat printr'o atracțiune.** Mai mult încă, regulele ordinare ale acordului sunt modificate în unele cazuri printr'o *atracțiune*. Ast-fel:

a) Când numele predicativ e un substantiv și verbul e mai apropiat de el de cât de subiect, verbul se acordă de obicei cu *numele predicativ*.

b) Verbul se acordă alte ori cu o *aposițiune* a subiectului, dacă e mai aproape de aceasta de cât de subiect.

c) Dacă numele predicativ e un substantiv, *pronumele demonstrativ*, care după înțeles ar trebui să fie la neutru, se asimilează cu numele predicativ, luând genul și numărul său. Tot asemenea se asimilează și *pronumele relativ*, în loc de a se acorda cu antecedentele de care depinde.

11. — **Acordul adevectivului calificativ.** Adevectivul calificativ sau atribut se acordă în general cu substantivul cel mai apropiat în gen, număr și cas. Dacă nu, trebuie repetat pe lângă fie care substantiv.

LECTIUNEA I

SINTAXA ACORDULUI

1. — **Acordul verbului.** ὦ παῖ, ἀλήθειαν αἰεὶ λέγε. Κἀγὼ καὶ ὑμεῖς ἀποθανούμεθα¹⁾). Καὶ σὺ καὶ οἱ ἀδελφοὶ παρῆσθε. 2. — Πῶς ταῦτα παύσεται; Εὐδαιμονίαν χρήματα οὐ ποιεῖ.

Nota. Παρά... Ἰπποκράτους... εἰς Λακεδαιμόνα γράμματα πεμφθέντα ἐάλωσαν²⁾ εἰς Ἀθήνας. Φανερά ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἔχνη πολλά. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων.

3. — Τὼ ἀδελφῶ διεστήτην³⁾ περὶ τῆς κληρονομίας. Οὕτω... διακείσθον⁴⁾ σύ τε καὶ ὁ ἀδελφός, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε... τράποιντο ἐπὶ τὸ διακωλύειν ἀλλήλῳ. Δότε παράδειγμα ἡμῖν, ὦ Λάχης καὶ Νικία. 4. — Σὲ φιλεῖ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. Πόλεμος καὶ στάσις ὤλεσε⁵⁾ τὰς Ἀθήνας. Παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφός καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς. 5. — Ἔστι... ἐπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν Ἀπαντίον. Ἔστι μὲν που καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἄρχοντές τε καὶ δῆμος. Τῶν δὲ πολεμίων ἦν οὗς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν. Ἵνα δοκοῦντι δικαίῳ εἶναι γίγνηται ἀπὸ τῆς δόξης ἀρχαί τε καὶ γάμοι.

6. — **Acordul numelui predicativ.** Κύρος βασιλεὺς ἦν. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Τὼ ξένῳ τῷδε σοφὸν καὶ φίλῳ ἐστὸν ἐμῷ.

Nota I. — Ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Ἀεὶ τοιοῦτος γίγνου' περὶ τοὺς ἀνθρώπους, οἷους ἂν⁶⁾ εὖχοιο τοὺς ἄλλους περὶ

1) Viit. ind. de la ἀποθνήσκω.

2) Aor. ind. de la ἀλίσκομαι.

3) Aor. 2 ind. de la διίστημι.

4) Forma duală de la διακείμαι, perfect cu sens de presinte.

5) Aor. ind. de la ὀλλωμι.

6) Ἄν, este o particulă, care se adaugă pe lângă unele timpuri și moduri, precum se va vedea mai târziu, pentru a le da un înțeles special.

σαυτὸν γίγνεσθαι. Διὰ τούτων Φίλιππος ηὔξῃθη¹⁾ μέγας. Κύρος ἡρέθη²⁾ βασιλεὺς. Πολλοὶ τῶν νομιζομένων σοφῶν ἀνόητοί εἰσιν. Ἀεὶ ἀνθυμὸς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων οὐ τοιούτους εἶναι, οἷοι φαίνονται.

Nota II. — Σπονδὰς λύουσιν οἱ πρότεροι ἐπιόντες. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅστεροι ἀφίκοντο. Κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἤδη σκοταί. Ἀφίκοντο³⁾ ἔκτατοι οἱ στρατιῶται εἰς Χρυσόπολιν. Τοῖς ἀκούσιν ἁμαρτοῦσι⁴⁾ μέτεστι συγγνώμης. Πολὺς ἔγκειται.

Nota III. — Ἀθάνατον⁵⁾ ἡ ψυχὴ. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαιρανὴ· εἰς κόρανος ἔστω. Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρίς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον. Πονηρὸν ὁ συνοφάντης αἰεὶ. Ἀσθενέστερον γυνή ἀνδρός. Δεινὸν οἱ πολλοὶ κακοῦργους ἔταν⁶⁾ ἔχουσι προστατάς. Ἡ ἀνδρεία πότερόν ἐστι διδασκὸν ἢ φυσικόν; Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἀξίον τοῖς ἀνθρώποις.

Nota IV. — Αἰσχροὺς ἐστὶ ψεύδεσθαι. Δίκαιον ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιπορευόμενους. Ἀδύνατα ἦν τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι. Τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι φίλων ἔμοιγε δοκεῖ ἀγαστά εἶναι.

7. — Τὰ πράγματα ταῦτα δεῖναι ἐστίν. Εἴθε πάντα καλῶς τετελεσμένα εἴη⁷⁾. 8. — α) Ὁ ἐμὸς πατήρ καὶ ἡ ἐμὴ μήτηρ ὀλβιοὶ εἰσιν. Πόλεμος καὶ στάσις ὀλέτρια ταῖς πόλεσιν ἐστίν. Λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμένα⁸⁾ οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν. Αἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἁμαρτίαι καὶ παρασκευὴ ὑπὸ τῆς ὕλης οὐ δῆλα ἦν τοῖς Ἀθηναίοις.

Nota. Ἡ τύχη⁹⁾ καὶ Φίλιππος ἦσαν τῶν ἔργων κύριοι. Ἡ

1) Aor. ind. pas. de la αὔξανω.

2) Aor. ind. pas. de la αἰρέω.

3) Aor. 2 ind. de la ἀφικνέομαι.

4) Dat. plur. masc. particip. aor. 2 de la ἁμαρτάνω.

5) Se sub-înțelege ἐστίν. Persóna III de la εἴμι se sub-înțelege adesea ori în grecește.

6) Conjunct. compusă din ἔτε si ἂν. Se construște cu subjonctivul. Cf. n. 173, 174.

7) Τετελεσμένα εἴη. Pf. opt. pas. Optativul singur, sau precedat de εἴθε ori de εἰ γάρ, exprimă o dorință. Λόγιμ saῦ εἴθε λόγιμ înseamnă: Fie ca să desleg, facă cerul să desleg. Cf. n. 150.

8) Pf. part. pas. de la ῥίπτω.

9) Τύχη e personificată.

καλλίστη πολιτεία ¹⁾ τε καὶ ὁ κάλλιστος ἀνὴρ λοιπὰ ἂν ἡμῖν εἴη διελεσθῆν.

b) Ὀλοῖός ἐστιν ὁ ἐμὸς πατὴρ καὶ ἡ ἐμὴ μήτηρ. Καὶ νόμος καὶ φόβος ἱκανὸς ἔρωτα κωλύειν. Σὺ τε Ἑλλήν εἶ καὶ ἡμεῖς.

9. — Acordul gramatical sacrificat înțeleșului.

a) Τοιαῦτα ἀκούσασα ἡ πόλις Ἀγησίλαον εἴλοντο ²⁾ βασιλέα. Ἐφυγον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, δεδιότες ³⁾ εἰς ἕκαστος μὴ ⁴⁾ συλληφθεῖν. Μέρους ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγοῦνται θεοὺς εἶναι, οἱ δὲ οὐ φροντίζουσιν ἡμῶν διανοοῦνται. Τὸ στράτευμα ἐπορίζετο σίτον, κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους. — b) Τὰ μειράκια τάδε, πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι, θαμὰ ἐπιμέμνηνται Σοκράτους καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν. Ὡς ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἷον δὴ ἀπολιπὼν ἡμῶν. Αἱ μένουσαι φυλαὶ διαγωνιζόμενοι πρὸς ἀλλήλους διετέλουν ⁵⁾.

10. — Acordul gramatical modificat printr'o atracțiune. a)

Οἱ σοφισταὶ φανερά ἐστι λώδη τε καὶ διαφθορά τῶν συγγιγνομένων. Τὸ χορίον τοῦτο πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. Αἱ χορηγίαι εὐδαιμονίας ἱκανὸν σημεῖον ἐστίν. b) Θῆβαι πόλις ἀστυγείτων ἐκ μέσης

¹⁾ Ἡ καλλίστη πολιτεία εἶναι τὸν ὅρον τοῦ καλλίστου.

²⁾ Aor. 2 mediu de la αἰρέω.

³⁾ Nom. plur. masc. participiu de la δέδια, formă de perfect. Pres. δαίω e neusitat în prosa atică. În loc de δέδια se zice și δέδοικα.

⁴⁾ Μὴ e conjuncție, corespunde în limba latină cu ne. Se construiește de obicei cu subjonctivul. Aici e construit cu optat. συλληφθεῖν de la συλλυμάνω, din cauză că verbul de care depinde propozițiunea e la un timp trecut (δεδιότες) și în cazul acesta (când o propozițiune depinde de un verb la trecut) se poate pune tot-dauna optativul. Un astfel de optativ, care se întâlnește foarte des în limba elenă, nu corespunde optativului românesc: el trebuie tradus cu modul pe care-l voește construcția din limba noastră.

⁵⁾ Διατέλω însemnează a săvârși. Construindu-se cu un participiu ca aici însemnează „a continua să”.

Ἑλλάδος ἀνῆρπασται. ¹⁾ — c) Ἠγήσαντο ταύτην ²⁾ σφίσις ἔσεσθαι σωτηρίαν. Μία αὕτη ³⁾ ἐστὶ πάροδος ἣν ὄρεα. Λόγοι μὴ εἰσὶν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ⁴⁾ ἐλπίδας ὀνομάζομεν. Ἡ ὁδὸς πρὸς ἡῶν ⁵⁾ τρέπεται, δὲ ⁶⁾ καλεῖται Πηλοῦσιον στόμα. Φίλον, δὲ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστίν, οἱ πολλοὶ οὐχ ὅπως ⁷⁾ κτήσονται φροντίζουσιν. Σωκράτης εἶπεν ὅτι διαγεγνήσθαι ⁸⁾ πράττων τὰ δίκαια καὶ τῶν ἀδικῶν ἀπεχόμενος, ἥνπερ ⁹⁾ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπολογίας εἶναι.

11. — Acordul adiectivului calificativ. Προθυμία καὶ θάρρος μέγιστον. Μεγίστη προθυμία καὶ θάρρος. Μεγίστη προθυμία καὶ μέγιστον θάρρος. Ἐν σῶμ' ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν.

LECTIUNEA II

INTREBUIŢAREA ARTICOLULUI

12. — Articolul ca pronume demonstrativ. Articolul δ, ἡ, τό, a fost la început un pronume demonstrativ și ca atare se găsește întrebuințat de obicei la Omer.

13. — În prosa atică articolul și-a păstrat însemnarea demonstrativă în următoarele locuțiuni:

¹⁾ Perf. pas. de la ἀναρπάσσω.

²⁾ În loc de τοῦτο.

³⁾ În loc de τοῦτο.

⁴⁾ În loc de οὗς.

⁵⁾ Acus. de la ἡῶς.

⁶⁾ În loc de ἃς.

⁷⁾ Conjuncție. Se construiește cu subjonctivul său cu viitorul indicativului ca aici: κτήσονται (de la κτάμαι).

⁸⁾ Construit cu un participiu διαγιγνομαι însemnează ca și διατελέω a continua să. Se poate traduce în românește și printr'un adverb „fără încetare, fără preget”,

⁹⁾ În loc de ὅπως.

a) ὁ μὲν — ὁ δὲ 1) „acesta — acela, unul — cel-l-alt“, (în toate genurile, numerile și casurile).

b) ὁ δὲ, ἡ δὲ, τὸ δὲ, τοῦ δὲ etc. „iar acesta, iar aceea, el însă, ea însă“ etc.

c) καὶ τὸν „și că el“ formă întrebuințată ca subiect într-o propoziție infinitivă, corespunzând nominativului καὶ ὅς (at ille).

d) τὸν καὶ τὸν „acesta și acela, cutare și cutare“, τὸ καὶ τὸ, τὰ καὶ τὰ „acest lucru și cel-l-alt“.

e) πρὸ τοῦ „înainte de aceasta, mai înainte, altă-dată“.

Notă. — τὸ μὲν — τὸ δὲ și τὰ μὲν — τὰ δὲ sunt expresii adverbiale, cari însemnează (într-o parte) ca τοῦτο μὲν — τοῦτο δὲ „când — când, parte — parte, de o parte — de alta“.

14. — Articolul pe lângă substantive. În afară de aceste cazuri, se poate zice că articolul grec corespunde articolului nostru. El servește sau ca să pună în relief un obiect izolat (înțelesul individual al articolului) sau ca să arate o specie întreagă, o categorie, o clasă (înțelesul generic al articolului).

15. — Articolul lipsește adesea ori de lângă unele nume comune :

a) De lângă numele cari exprimă relații de rudenie, ca πατήρ, μήτηρ, γονεῖς, ἀνήρ, γυνή, παῖς, ἀδελφός etc. precum și de lângă πατρίς și πόλις (orașul natal).

b) De lângă cuvintele θεός, ἄνθρωπος, σῶμα, ψυχὴ în maxime și cugetări generale.

c) De lângă numele abstracte, în special de lângă numele de virtuți și vicii, de arte și științe, când se vorbește în mod general.

d) De lângă expresiunile : εὖρος largime, βάθος profunzime, μῆκος lungime, ὄψος înălțime, μέγεθος mărime, πλῆθος multime, γένος naștere, ὄνομα nume și altele, când sunt la acuzativul de relație. (A se vedea n. 38 b.).

e) De lângă superlativ întrebuințat în sens relativ.

16. — Articolul lipsește în tot-dauna de lângă unele expresii foarte usitate, cari datează în

1) Întrebuințat ca pronume articolul se accentuează.

limbă din timpul când ὁ, ἡ, τὸ nu era încă articol, ci pronume demonstrativ.

17. — Numele proprii, în general, n'au nevoie de articol. Această regulă suferă câte-va excepțiuni :

a) Când persoana, de care e vorba, a fost menționată mai înainte, sau e un nume cunoscut, atunci primește articol. Dacă numele propriu e însoțit de o aposiție, articolul se pune înaintea aposiției.

b) Numele de țări ia de ordinar articol, fiindcă cea mai mare parte din ele au fost adevărate la origine.

c) Numele fluviilor, munților și altor noțiuni geografice, dacă sunt de același gen ca numele apelativ, care le însoțesc, se pun între articol și acest nume apelativ. În cazul contrariu rămân de ordinar fără articol.

Cuvântul βασιλεὺς, când arată pe Regele Persilor și ἄστυ, când arată orașul Atena, echivalează cu un nume propriu și se întrebuințează fără articol. De asemenea se găsesc uneori cuvintele οὐρανός, γῆ, ἥλιος și θάλασσα (prin opoziție cu uscatul) fără articol, din motivul că arătând obiecte singure de felul lor, n'aveau trebuință de a fi puse în relief de către articol. Aceste cuvinte sunt oarecum nume proprii.

18. — Articolul pe lângă atribut. Substantivul poate fi determinat printr'un adevărat, printr'un pronume posesiv sau adevărat, printr'un participiu, prin genetivul unui alt substantiv, prin genetivul unui pronume reflexiv sau demonstrativ, în sfârșit printr'un adverb sau o expresiune prepozițională. Toate aceste determinări atributive se pun în limba elenă între articol și substantiv, sau după substantiv, repetându-se însă articolul.

Nota I. — Genetivul unui substantiv se poate pune de asemenea înainte de articolul substantivului, pe care-l determină, sau după acest substantiv, fără a se repeta articolul.

Nota II. — Genetivele pronumelor personale (μου, σου, αὐτοῦ, ἡμῶν, ὑμῶν, αὐτῶν), nu se închid între articol și substantiv.

Nota III. — Se observă că adverbele în construcție atributivă capătă valorea de adevective.

Adverbul însoțit de articol se întrebuințează uneori fără numele la care se raportă, când acesta e ușor de înțeles. — Tot asemenea și adevectivul.

19. — Apositiunea pe lângă un substantiv primește articol, când servește ca să deosebiască o persoană de altele de același nume, în cazul contrariu rămâne fără articol. Apositiunea pe lângă pronumele personal primește tot-d'auna articol.

20. — Lipsa de articol pe lângă numele predicativ. Numele predicativ în general n'are articol.

Nota. — Se pune articolul pe lângă numele predicativ numai când voim să amintim cu insistență un lucru deja cunoscut, sau să arătăm ceva ca unic în felul său. În special se pune articolul când numele predicativ e format dintr'un participiu.

21. — Positiune predicativă poate avea un adevectiv nu numai cu verbe copulative, ci cu ori ce alt verb.

22. — Adevective μέσος, ἄκρος, ἔσχατος (medius, summus, extremus) și μόνος. Aceste adevective întrebuințate în construcție predicativă, au un înțeles deosebit de acela pe care-l au în construcție atributivă.

LECTIUNEA II

ÎNTEBUINȚAREA ARTICOLULUI

12. — Articolul ca pronume demonstrativ. Τὴν ἐγὼ οὐ λύσω. Τόν, ὃ Ζεῦ πάτερ, φθίσον¹⁾. Φθίσει σε τὸ σὸν μένος. **13.** — Οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, οἱ δ' ἐσ-

¹⁾ Aor. imper. de la φθίω.

φενδόνων. Δόξα καλὴ κρείττων ἐστὶν ἢ πλοῦτος μέγας· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος.

Nota. — a) Πολλὰ πόλεις, αἱ πρὸ τοῦ τῶν ἄλλων ὑπερεῖχον τὸ μὲν μαγέθει τῆς πεζῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, τὸ δὲ πλούτῳ καὶ προσόδοις, τὸ δὲ εὐνομίᾳ καὶ καλοκἀγαθίᾳ τῶν πολιτῶν, νῦν μικρὰ φαίνονται ἢ παντάπασιν ἀπολώλασιν¹⁾. Τὰ μὲν ἐμάχοντο, τὰ δὲ καὶ ἀνεπαύοντο. Φεύγετε τὰς τῶν κακῶν ὁμιλίας· τὰ μὲν γὰρ ἀρετῆς ὑμᾶς ἄλλοτριοῦσι, τὰ δὲ τὰς ψυχὰς αἰσχροῦ ἐπιθυμῶν καὶ ἡδονῶν ἐμπιπλάσιν²⁾. — b) Κύρος δίδωσι Κλέαρχῳ μυρίους δαρεικοὺς· ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξε. Κλέαρχος ἀνηρώτησε τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο· οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκειν. Ταῦτα ἀναγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν, ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα. — c) Καὶ οἱ ἡρώτων τί δέ;... καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι λέγεται. — d) Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τόν, καὶ τοὺς μὲν ἔνδον κατέλαβον, τοὺς δὲ οὐκ ἐπιδημοῦντας εὖρον³⁾.

14. — Articolul pe lângă substantive. Βλέψον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβυσσος πάντα ἐστὶ. Ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστίν. **15.** — a) Ἡδέως πείθου⁴⁾ πατρί τε καὶ μητρί. Ἐπετρέψατε αὐτῷ πατρίδα καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας. b) Καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον μεταξὺ⁵⁾ ἐστὶ Θεοῦ τε καὶ θνητοῦ. Ἀνθρώπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει. — c) Ἐν παντὶ ἔργῳ διαφέρει προθυμία ἀθυμίας. Φόβος μνήμην ἐκπλήττει. Εὐσέβεια καὶ σωφροσύνη τοῖς νεανίαις πρέπει. Τίς οὐκ ἂν φιλοίη μουσικὴν; Ἀρετὴν, τέχνην, λόγους ἀσκεῖν. d) Διὰ μέσης τῆς πόλεως βεῖ ποταμός, Κῦδνος ἔνομα, εὖρος δύο πλέρων. — e) Οἱ Ἀθηναῖοι δύνανται ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων. **16.** — Ἀμ' ἡμέρα. Ἀμ' ἔφ. Μέχρι δεῖλης. Ἀφ' ἐσπέρας. Διὰ νυκτός. Μέσαι νύκτες. Ἐν δεξιᾷ, ἐν ἀρι-

¹⁾ Pf. 2 de la ἀπόλλυμι.

²⁾ Pres. ind. de la ἐμπιπλήμι.

³⁾ Aor. 2 de la εὕρισκω.

⁴⁾ Imper. pres. pas. de la πείθω cauză să conving. În pasiv se construiește cu dativul și înseamnă ascultă de, mă supun.

⁵⁾ μεταξὺ prepos. și adv. În mijloc, între. Se construiește cu gen.

τερᾶ. Κατὰ μέσον. Ἐπὶ δόρυ, ἐπ' ἀσπίδα κλίνον. Κατ' ἀγρούς, etc. 17.—a) Ξενοφῶν. Ξενοφῶν Ἀθηναῖος. Ὁ Ξενοφῶν. Ξενοφῶν δ' Ἀθηναῖος. Ὁ Σωκράτης. —b) Ἡ Ἀττική, ἡ Ἑλλάς. —c) Ὁ Εὐφράτης ποταμός. Τὸ Αἰγάλεων ὄρος. Πίνδος τὸ ὄρος. Γεράνεια τὸ ὄρος. —Μέγας βασιλεὺς. Εἰς τὰς ἐορτάς εἰς ἅστυ καταβαίνειν. Κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

18. — **Articolul pe lângă atribut.** Οἱ πλούσιοι πολῖται. Οἱ πολῖται οἱ πλούσιοι¹⁾. Ὁ σπουδαῖος μαθητής. Ὁ μαθητής δ' σπουδαῖος. Ὁ ἐμὸς (σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος) πατήρ. Ὁ πατήρ δ' ἐμὸς etc. Ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ. Ὁ ἀνὴρ δ' τοιοῦτος. Ὁ ἕτερος στρατηγός. Ὁ στρατηγός δ' ἕτερος. Οἱ φεύγοντες στρατιῶται. Οἱ στρατιῶται οἱ φεύγοντες. Ὁ τὴν πόλιν κατειληφὺς κίνδυνος. Ὁ κίνδυνος δ' τὴν πόλιν κατειληφὺς. Ἡ τῶν Περσῶν ἀρχή. Ἡ ἀρχή ἡ τῶν Περσῶν. Τὸν ἑαυτοῦ πατέρα φιλῶ etc. Ἡ ἐκείνων πόλις. Οἱ τούτων πρόγονοι. Ὁ νῦν χρόνος. Αἱ ἐγγυτάτω²⁾ κῆμαι. Οἱ τότε ἀνθρωποι. Ἡ παραυτίκα ἡδονή. Αἱ ἐνθάδε γυναῖκες. Ἡ ἄγαν ἐλευθερία. Ὁ αἰεὶ βασιλεὺς. Οἱ πάλοι σοφοὶ ἄνδρες. Ἡ ἐξαίφνης βοήθεια. Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη. Οἱ ἐν τῇ πόλει ἀντρωποι.

Nota I. — Τῶν Περσῶν ἡ ἀρχή. Ἡ ἀρχή τῶν Περσῶν.

Nota II. — Ὁ φίλος μου (σου, αὐτοῦ, ἡμῶν, αὐτῶν). Μου (σου, etc). ὁ φίλος.

Nota III. — Οἱ πλησίον. Οἱ ἐκεῖ. Οἱ ἐνδον. Οἱ νῦν. Οἱ ἔπειτα. Οἱ πάλοι. Ἡ αὔριον. — Ἡ οἰκουμένη. Ἡ δεξιὰ. Τῇ ὑστεραίᾳ. Τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἰέναι. Ἡ νικῶσα. Ἡ εἰμαρμένη³⁾. Τὸ εὐδύνυμον⁴⁾.

19. — Φίλιππος ὁ βασιλεὺς. Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ. Σκιπίων, ὁ τὸν Ἀννίβαν νικήσας. Ἐντεῦθεν Κύρος

¹⁾ Οἱ πολῖται πλούσιοι ar insemna cetătenii sunt bogăți.

²⁾ Superlat. de la ἐγγύς. Póte fi și ἐγγύτατα, ca și comparat. ἐγγύτερον și ἐγγυτέρω.

³⁾ Part. pf. pas. de la μέωμαι a obține prin sortă, de la destin. Sub-înteles μοῖρα.

⁴⁾ Sub-înteles κέρως.

ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας εἰς Κολοσσούς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐγώ, ὁ τλήμων. Ἡμεῖς, οἱ δικασταί. Ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε, οἱ δεόμενοι¹⁾, ἄρχοντας.

20. — **Pe lângă numele predicativ?** Πλούσιοι οἱ πολῖται. Σπουδαῖος δ' μαθητής. Πολλῶν δ' καίρως γίγνεται διδάσκαλος. Τὸ θαυμάζειν ἀρχή ἐστιν τῆς σοφίας. Αἱ δευτέραι πως φροντίδες σοφώτεραι.

Nota. Οὗτοι οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκευάσαντες²⁾ οἱ δεινοὶ αἰεὶ μου κατήγοροι. Οἱ τοὺς οὐδὲν ἀδικούντας ἀποκτείνοντες, οὗτοι εἰσιν οἱ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες. Ἔστι τὸ ἐραστὸν τὸ τῷ ὄντι καλόν. Ἐγώ εἰμι ὁ ὑμᾶς σώζων. Ὁ ἡγησόμενος³⁾ οὐδεὶς ἔσται. Οὐδ' ὁ κωλύσων παρῆν.

21. — Τὸ σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν. Μέλανας ἔχω τοὺς ὀφθαλμούς. Βέβαιον ἄξεις τὸν βίον, δίκαιος ὢν. Πτηνὰς διώκεις, ὦ τέκνον, τὰς ἐλπίδας. Ἐπεὶ ἡ φύσις ἡμῖν τὸ σῶμα θνητὸν ἔδωκε, τῆς ψυχῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην καταλείπειν χρὴ πειρᾶσθαι. Ἡ τῶν ἐναντίων δειλία τὴν νίκην ἀπονον ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι παρέσχετο. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσεν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἡγοῦντο αὐτονόμων τῶν συμμάχων. Φαίνομαι μέγας τὰς ὑποχέσεις ποιούμενος.⁴⁾ Φύλαττε καταρὰν τὴν ψυχὴν.

22. — **Adiectivele μέσος, ἄκρος, ἔσχατος** εἰ μόνος. — Ἡ μέση νῆσος. Ἡ νῆσος μέση. Μέση ἡ νῆσος. Διὰ μέσης τῆς νήσου. Τὸ ἄκρον ὄρος. Τὸ ὄρος ἄκρον. Ἀκρον τὸ ὄρος. Ἐν ἄκρῳ τῷ δέντρῳ. Ἀκρᾷ τῇ οὐρᾷ σαίνουσιν. Ἡ ἐσχάτη πόλις. Ἡ πόλις ἐσχάτη. Ἐσχάτη ἡ πόλις. Ἐν ἐσχάτῃ

¹⁾ Subînteles ὑμεῖς înainte de οἱ.

²⁾ Part. aor. de la κατασκευάζω.

³⁾ Part. viit. de la ἡγέομαι. Cf. n. 212 b) nota II.

⁴⁾ Verbul φαίνομαι construit cu un participiu însemnează „a fi evident”. Când se construiește cu un infinitiv însemnează „a părea”.

τῇ πόλει. Ὁ μόνος παῖς. Τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο ¹⁾ τὴν ψυχὴν. Μόνος ὁ παῖς ἀπέθανεν. Σωφροσύνη μόνοις ἐγγίγνεται τοῖς καλῶς πεπαιδευμένοις.

LECTIUNEA III

CONTINUARE ASUPRA ARTICOLULUI

23. — Ἀμφω, ἀμφοτέρω, ἐκάτερος și pronumele demonstrative, ὅδε, οὗτος și ἐκεῖνος cer ca substantivul care le însoțește să fie precedat de articol.

Nota I. — După pronumele demonstrativ articolul poate să lipsiască, dacă se arată cu gestul o persoană sau un obiect de față.

Nota II. — Când substantivul determinat de demonstrativ e însoțit de un adevectiv calificativ, acest adevectiv se pune între articol și substantiv. Demonstrativul însuși poate fi coprins în acest caz între articol și substantiv.

24. — Tot ast-fel și αὐτός, când însemnează „însuși, în persoană, de la sine“. Dacă αὐτός e precedat de articol, însemnează „același“.

Nota — Expresiunea ὁ αὐτός păstrează articolul chiar fiind întrebuințată ca nume predicativ, de ore ce alt-fel și-ar schimba înțelesul.

25. — Πᾶς se construiește:

a) Cu un substantiv precedat de articol, însemnând tot, întreg. Cf. în l. franc. toute la ville.

b) Cu un substantiv fără articol, având același înțeles ca mai sus, sau, de mai multe ori, însemnând fie care, ori care. Cf. în l. franc. toute ville.

Nota. — Une ori, fără articol, πᾶς are înțelesul de absolut, pur, numai.

¹⁾ Aor. 2 mediu de la ἀφαιρέω. Cf. mai jos n. 35.

c) Inchis ca ori-ce atribut între articol și substantiv, traducându-se prin întreg, total. Casul acesta se ivește când voim să apăsăm cu putere asupra ideii de totalitate.

Nota. — Resultă din această din urmă întrebuințare că ὁ πᾶς unit cu un număr cardinal, trebuie să fie tradus prin „în total, peste tot“.

26. — Articolul pe lângă numerale. Articolul se întrebuințează pe lângă numerale:

a) Când evaluăm cu aproximație.

b) Când arătăm o parte hotărâtă dintr'un tot de asemenea hotărât.

27. — Articolul contribue a forma substantive. Dacă punem articolul înainte de un adevectiv, participiu, prepozițiune însoțită de un nume, sau înainte de un infinitiv sau adverb, acestea devin substantive.

Pentru substantivizarea infinitivului și adverbului se întrebuințează numai neutru singular.

Nota. — Cu neutru articolului se poate construi ori-ce cuvânt și chiar o prepozițiune întreagă.

28. — Articolul la neutru plural, mai rar la singular, fiind urmat de un genitiv, înlocuiește, după înțelesul general al propozițiunii, cuvintele proprietăți, avere, interese, afaceri, putere, raporturi, mijloce, avantagii, sentimente, acțiuni etc. Același lucru se întâmplă une-ori când articolul e urmat de un adverb, sau de un nume cerut de o prepozițiune. Cf. n. 52 nota I.

PRONUMELE RELATIV

29. — Înțeles demonstrativ. Pronumele relativ ὅς, ἥ, ὅ, ca și articolul, a fost la început un pronume demonstrativ. Omer 'l întrebuințează când

ca demonstrativ, când ca relativ. În dialectul attic au rămas câte-va locuțiuni, în cari înțelesul primitiv s'a păstrat.

30. — Atracțiunea relativului.—Când relativul ar trebui să fie în *acusativ* și antecedentele său e în *genetiv* sau *dativ*, relativul ia de cele mai multe ori, prin atracțiune, cazul antecedentului.

31. — Antecedentele se omite de obicei în urma atracțiunei, dacă e un pronume, iar dacă e un nume poate trece fără articol în propozițiunea relativă.

Notă. — Într-o propozițiune, în care *οὗτος* e nume predicativ, suprimându-se verbul *a fi*, nu numai *οὗτος* dar și subiectul propozițiunei se pun în cazul antecedentului. Ast-fel, în loc de *ἀνδρὶ οὗτος οὗ εἰ* se va zice *οἷ σοι ἀνδρὶ*. De asemenea *οὗτος ὑμᾶς ἀνδρας* etc.

32. — Câte odată, printr-o atracțiune inversă, antecedentul se pune în cazul relativului.

Notă. — Această atracțiune e de regulă în expresiunea *οὗτοι οὗτοι οὗ* «*toți, totă lumea*», care e pentru *οὗτοις ἐστί* «*nu e nimeni care nu*». Ast-fel, în loc de *a se zice οὗτοις ἐστί* «*ντου οὗ*», *ἐπὶ οὗ* se zice *οὗθενος ἐπὶ οὗ*... *οὗθενὶ ἐπὶ οὗ*...

Printr-o atracțiune analogă în loc de *θαυμαστὸν* (subînțeles *ἐστί*) *ὥς σοφός ἐστιν*, avem *θαυμαστῶς ὥς σοφός ἐστιν*, „*e uimitor cât e de învătăț*“.

De asemenea avem locuțiunea *θαυμαστός ὅσος*, *θαυμαστός ὅσου* etc, „*uimitor cât de mare*“ prin aceeași atracție, în loc de *θαυμαστὸν* (*ἐστί*) *ὅσος ἐστί*.

LECTIUNEA III

CONTINUARE ASUPRA ARTICOLULUI

23. — Ἀμφότεροι τὸν χερσὶν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οὗτος τῇ ἐπήραξε¹⁾. Ἀμφότερα τὰ στρατό-

¹⁾ Aor. I ind. de la ἐπαράσσω.

πεδα. Ἐν ἑκατέρᾳ τῇ πόλει. Ὁ δὲ ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος ὅδε. Οὗτος ὁ νεανίας. Ὁ νεανίας οὗτος. Ἐκεῖνος ὁ νεανίας. Ὁ νεανίας ἐκεῖνος.

Nota I. Σωκράτης ἔδε. Τόξον τοῦτο. Εὐθύδημος οὗτοσί.

Nota II. Οὗτος ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὗτος. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ.

24. — Πολλοὶ διέφευγον πελτασταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς. Ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς εἰμι, ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε. **25. —** a) Πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Ἡ Ἑλλάς πᾶσα. Πάντες οἱ Ἕλληνες. Οἱ Ἕλληνες πάντες. Πᾶσαν ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν ἔρω¹⁾. Τῆς ἡμέρας ὅλης²⁾ διήλθον³⁾ οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων. — b) Πάντι σθένει. Ὀλλας πόλεις. Πᾶσα πόλις. Σὺν σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός. Κακῶς ἔχει⁴⁾ ἅπας ἱατρός, ἀν⁵⁾ κακῶς μὴδεὶς ἔχη. Πάντες Θεοί. Πάντες ἄνθρωποι.

Notă. — Ἐν πάσῃ ἀνομίᾳ ζῆν. Πᾶς χρυσός. Πάντα κακὰ ἐργάζεσθαι τὴν πόλιν.

c) Αἱ πᾶσαι πόλεις. Τὸ πᾶν πλῆθος. Ὁ πᾶς ἀριθμὸς πεντήκοντα ἦν. Ἔδοξεν οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μιτυληναίους.

Notă. — Δαρεῖος ἐβασίλευσε τὰ πάντα ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη. Ἐκατὸν ὀπλῖται ἀπόλοντο⁶⁾ οἱ πάντες. Ἐμενον τριάκοντα τὰς πᾶσας ἡμέρας.

26. — Articolul pe lângă numere. a) Εἰς τὰ πέντε

¹⁾ Viit. de la εἶρω.

²⁾ ὅλος are în general aceeași construcție și înțeles ca πᾶς.

³⁾ Aor. 2 de la διέρχομαι.

⁴⁾ Când ἔχω e însoțit de un adverb însemnează „a fi, a se afla“.

⁵⁾ ἀν aici contr. din ἐάν=εἰ ἂν, se construiește cu subjonctivul. Cf. n. 173, 174.

⁶⁾ Aor. 2 mediu (ἀπωλόμην) de la ἀπόλλυμι.

ἡ ἐκκαίδεκα ἔτη. Ἐγένοντο πελτασταὶ ἀμφὶ τοὺς δις-
χιλίους. Δοκεῖ μέτριος χρόνος ἀκμῆς τὰ εἰκόσιν ἔτη
γυναικί, ἀνδρὶ δὲ τὰ τριάκοντα.—b) Πελοποννήσου τῶν
πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται. Ἐναυμάχησαν ναυσὶν
ἐβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες.

27. — *Articolul contribue a forma substantive.*
Οἱ πολλοί. Οἱ πλούσιοι. Τὸ ἀγαθόν. Τὸ κακόν. — Ὁ
λέγων. Οἱ παρόντες. Τὸ λεγόμενον. Μηδὲ τῷ θυμοῦ-
μένῳ¹⁾ τὸν εὖ λέγοντα δυσμενῇ ποιοῦ. Οἱ παρὰ τοῦ
Νικίου. Οἱ ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Οἱ ἐφ'
αὐτῶν, οἱ καθ' ἑαυτὸν. Οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα. Οἱ περὶ
Νικίαν στρατηγοί. Οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων. Τὰ κατὰ
Σικελίαν. — Τὸ πλεόν τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. Ἔστιν
τις, ἧς σε κωλύσει τὸ δρᾶν²⁾. Πολλάκις δοκεῖ τὸ φυ-
λάξαι τάχα τὸ σκῆσθαι χαλεπώτερον εἶναι. Τὸ
λέγειν ὥς δεῖ τοῦ φρονεῖν εὖ σημειῖν ἔστι —
Τὸ ἄνω. Τὸ ἔνδον. Τὸ μὲν αὐτίκα..... τὸ δὲ μέλλον.
Ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, πάντες ἐγνώκαμεν³⁾ καὶ βοη-
θήσομεν τὸ δὲ ὅπως, τοῦτο λέγει.

Notă.—Καὶ ποιῆσαι τοὺτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ
τοῦ ποτε δεῖ βαδίζειν ἐκεῖσιν. Τὸ ὅμως ἔταν εἶπω τὴν πόλιν
λέγω. Τὸ ἀνὴρ. Τὸ „Γνωθὶ σαυτὸν“ πανταχοῦ ἴσκι χρήσιμον.
Ἰσχυόμενος ἐγέλασεν ἐπὶ τῷ „Τί ποιῶν καλὸς καγαθὸς κέκληται“⁴⁾.
Τότε μοι δοκεῖ εὖ λέγεσθαι τὸ Θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμε-
λοῦντας.

28.—Φεῦ, τὰ τῶν εὐδαιμονούντων⁵⁾ ὥς τάχα
στρέφει Θεός. Τὰ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε⁶⁾. Τὸ
τῆς ἀνάγκης δεινόν. Τὰ τῶν Συρακοσίων
ἔφη ἦσσω τῶν σφετέρων εἶναι. Τὸ τῶν ἐφόρων

1) Part. pres. de la θυμέομαι.

2) Inf. pres. de la δράω.

3) Pf. ind. de la γινώσκω. Are înțeles de presinte ca și
novi în latinește.

4) Pers. 2 sing. pf. ind. pass. de la καλέω.

5) Genet. plur. partic. pres. de la εὐδαιμονέω.

6) Imperf. de la δαπανᾶω.

θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν γέγονεν¹⁾. Τὰ τῆς ψυχῆς
τῶν τοῦ σώματος ἐστὶ πρεσβύτερα. Κατὰ τὸ τοῦ
Σόλωνος. Τὰ Κῦρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ
τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον. Ἀνάγκη τὰ τῶν Ἑλλή-
νων φρονεῖν. Τὰ παρ' ἐμοῖ. Τὰ οἴκοι.

PRONUMELE RELATIV

29. — *Înțeles demonstrativ.* Καὶ ἧς. Ἡ²⁾ δ' ἧς.
Ἡ δ' ἧς.

30. — *Atracțiunea relativului.* Τῶν ἐθνῶν ὧν
ἡμεῖς ἴσμεν³⁾. Μέννησθε⁴⁾ τοῦ δρκου οὗ ὁμωμόκατε⁵⁾. Τῷ
ἡγεμόνι πιστεύομεν ὅτι ἂν Κῦρος δῶ⁶⁾. Οἱ φυλάργυροι
οὗ χροῦνται τοῖς χρήμασι οἷς κέκτηνται⁷⁾. 31.—Ἀμελῶ
ὧν με δεῖ πράττειν. Χώραν οὗ χείρονα κέκτηνται ἧς
ἀπέβαλον⁸⁾. Τοῦτον τὸν οἶνον πίνε σὺν οἷς μάλιστα φι-
λεῖς. — Μέννησθε οὗ ὁμωμόκατε δρκου. Ἀμαθέσ-
τατοὶ ἔστε ὧν ἐγὼ οἶδα. Ἑλλήνων.

Notă.—Τὸν ἄρχοντα δεῖ εἶναι οἷόν περ τὸν ἀγαθὸν ἰδιώ-
την⁹⁾. Μὴ ὄντων οἷων δεῖ¹⁰⁾.

32. — Ἐλεγον ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέ-
ονται¹¹⁾ πεπραγότες εἶεν¹²⁾ παρὰ βασιλέως. Πολιτεῖαν

1) Pf. de la γίνομαι.

2) Pers. 3 sg. impf. de la ἡμί.

3) Pers. I plur. de la οἶδα perf. cu înțeles de presinte.

4) Imper. pf. mediu de la μνῆσκω. Înțeles de pres. ca
memini.

5) Pf. ind. de la ὁμωμι.

6) Aor. subj. act. pers. III sg. de la δίδωμι. Particula ἂν
intrebuintată cu subjonctivul, dă verbului une ori înțele-
sul de viitor, ca aici.

7) Pf. de la κτάμαι. Sens de presinte: posed.

8) Aor. 2 de la ἀποβάλλω.

9) In loc de Τὸν ἄρχοντα δεῖ τοιοῦτον εἶναι, οἷός περ ὁ ἀγα-
θὸς ἰδιώτης ἐστίν.

10) In loc de Μὴ ὄντων τοιοῦτων, οἷους δεῖ εἶναι αὐτοῦς.

11) Pres. med. de la δέω, am trebuință de. In forma me-
die însemnează și cer, rog. Cf. n. 86.

12) Pf. opt. de la πράττω. Însemnează une ori a-și atinge
scopul, a obține.

οἷαν εἶναι χρὴ παρὰ μόνοις ἡμῖν ἐστίν. Κατασκευάζει
ἡς ἄρχει χάρας.

Notă. — Γοργίας οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνατο. Οὐδένα κίν-
δυνον ὄντιν' οὐχ ὑπέμειναν¹⁾ οἱ πρόγονοι. Τοῖς οἷοις ἡμῖν
χαλεπὴ πολιτεία ἐστὶ δημοκρατία. — Θαυμαστῶς ὥς ἄθλιος
γένονεν. — Θαυμαστὰ ὅσα χρήματα ἔλαβε. Μετ' ἰδρωτός
θαυμαστοῦ ὅσου. — Ἑπερφυῶς ὥς ἀληθῆ λέγεις.

LECTIUNEA IV

SINTAXA ACUSATIVULUI

33. — Acusativul determină și completează în-
telesul verbului. El e cazul obiectului direct.

34. Unele verbe din limba elenă sunt transi-
tive și se construiesc cu acusativul, nouă ne par
însă intransitive²⁾).

Ast-fel:

ὠφελεῖν a fi folositor
ἀδικεῖν a face nedreptate
εὐεργετεῖν, κακουργεῖν } a face bine, rău
εὖ, κακῶς ποιεῖν }
εὖ λέγειν, εὐλογεῖν, a vorbi de bine
κακῶς λέγειν, κακουργεῖν, a vorbi de rău
αἰσχύνεσθαι a avea rușine, a roși înaintea cui-va
φοβεῖσθαι a se teme
φεύγειν a căuta să scape, a fugi
λανθάνειν a scăpa de privirile cui-va.

Notă. — În construcția pasivă obiectul direct devine
subiect, iar subiectul de la activ se pune în genitiv cu
prepozițiunea ὑπό. Când verbul e la *perfect* sau la *plus*
ca *perfect* în loc de ὑπό cu genitivul se poate întrebuința
dativul singur. Cf. n. 48 c.

35. — Acusativul îndoit. Sunt unele verbe după

¹⁾ Aor. ind. de la ὑπομένω.

²⁾ Fiind-că le traducem cu intransitive în limba noastră;
une-orî le găsim și echivalente transitive: ὠφελεῖν a fi de
folos, a ajuta; ἀδικεῖν a face nedreptate, a nedreptăți etc.

carî urmează două acuzative. Aceste acuzative nu
sunt de aceeași natură:

a) Orî amîndouă sunt complimente directe,
unul al *persónei* și cel-lalt al *lucrului*, cum se
întîmplă după

δίδασκειν τινά τι a învăța pe cine-va ceva
πράττειν și πράττεσθαι τινά (s. ex χρήματα) a cere, une orî
a obține (banî) de la cine-va
κρύπτειν τινά τι a ascunde cui-va ceva.
ἀναμνησκειν, ὑπομνήσκειν a aminti cui-va ceva
ἀφαιρεῖσθαι τινά τι a lua cui-va ceva, a răpi.

Notă. — În construcția pasivă, *acusativul persónei* de-
vine *subect*, iar *acusativul lucrului* se menține ne-
schimbat.

b) Orî unul e *compliment direct* și cel-lalt
face parte din predicat, cum avem după

ποιεῖν și ποιεῖσθαι τινά τι a face pe cine-va ceva
καθιστάναι cu înțeles analog
ἀποδεικνύναι sau ἀποφαίνειν a numi
αἰρεῖσθαι, χειροτονεῖν a alege
λέγειν, ὀνομάζειν, a zice, a numi
νομίζειν, ἡγεῖσθαι a socoti pe cine-va ca.

Notă. În construcția pasivă complimentul direct devine
subiect și numele predicativ se pune în nominativ.

36. — Acusativul de calificare¹⁾. Întrebuintările
de mai sus ale acusativului n'au nimic caracte-
ristic limbei elene. Ele sunt obicînuite în toate
limbile. Acusativul de calificare nu se găsește
însă în nici o limbă cu dezvoltările sale din gre-
cește. Acest acuzativ servește ca să califice ac-
țiunea exprimată de un verb transitiv sau ne-
transitiv. Se construiește ast-fel:

a) Acusativul unui substantiv verbal de ace-

¹⁾ Acusativul acesta se mai numește de unîi gramaticî
și acuzativul *obiectului intern* sau al *conținutului*, fiind
că e coprins une-orî în cuvîntul care exprimă acțiunea.

lași radical sau cel puțin de același înțeles cu verbul. Substantivul e în general însoțit de o determinare (adectiv, compliment la genitiv sau propozițiune relativă).

Notă.—Unele adevective se construiesc de asemenea cu acusativul de calificare.

b) Acusativul unui substantiv al cărui înțeles e ast-fel, în cât echivalează singur cu un substantiv format din verb și însoțit de o determinare.

c) Acusativul neutru al unui adectiv, de ordinar la plural.

d) Acusativul neutru al unui pronume sau al unui adectiv pronominal.

37. — Un verb transitiv pôte avea alături de un acusativ *compliment drept*, un acusativ de calificare.

Notă.—În construcția pasivă acusativul de calificare devine subiect dacă se află singur, rămâne *neschimb* în acusativ dacă e însoțit de un alt compliment, format dintr'un nume de persoană, iar numele de persoană devine subiect.

LECTIUNEA IV

SINTAXA ACUSATIVULUI

33.—Οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας ἐνίκησαν. 34.—Μέμνησο πλουτῶν τοὺς πένητας ὠφελεῖν. Σωκράτης οὐδένα τῶν πολιτῶν ἠδίκησεν. Οὐκ οὐν δίκαιον τὸν σέβοντ' εὐεργετεῖν; Παρόντας¹⁾ μὲν τοὺς φίλους δεῖ εὖ ποιεῖν, ἀπόντας δὲ εὐλογεῖν. Οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε Θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους. Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους. Πατρίδα φεύγων Νηλέα τε μεγάθυμον. Οὐδεὶς ποιῶν πονηρὰ λανθάνει θεόν.

¹⁾ Acus. plur. masc. part. pres. de la παρέμι.

Notă.—Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οὐδεὶς τῶν πολιτῶν ὑπὸ Σωκράτους ἠδίκηθη. — Πολλὰ καὶ παντοδαπαὶ θεραπεῖαι τοῖς ἰατροῖς εὐρηνται¹⁾. Εἴ τι ἐμοὶ τοιοῦτον εἴργαστο²⁾.

35. — **Acusativul indoit.** Ἡρξάτο³⁾ σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς νησιώτας πολλὰ τάλαντα ἐπράττοντο. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς. Ἀναμνήσω ὁμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους. Ἐκείνους τὰ ὅπλα ἀφηρήμεθα.

Notă.—Μουσικὴν μὲν ὑπὸ Λάμπρου διδασχθεῖς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶνος. Ὅσοι τε τῶν πολεμίων ὅπλα ἀφῆρηνται, ταχὺ ἄλλα ποιήσονται, ὅσοι τε ἱπποὺς ἀπεστέρηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλους κτήσονται.

Δαρεῖος Κύρον σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγὸν ἀπέδειξε πάντων. Ἀριαῖον ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι. Οἱ στρατιῶται Ἀλκιδιδάδην στρατηγὸν εἴλοντο. Οὔτοι γυναῖκας ἀλλὰ Γοργόνας λέγω αὐτάς. Οἱ Θέτταλοι φίλον, εὐεργέτην, σωτήρα τὸν Φίλιππον ἡγούντο.

Notă.—Κύρος ὑπὸ Δαρείου στρατηγὸς ἀπεδείχθη.

36. — **Acusativul de calificare.** a) Φιλάργυροι χαλεπὴν δουλεύουσι δουλείαν. Κινδυνεύω τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσι. Ζήσεις βίον κράτιστον, ἂν θυμοῦ κρατῇς. Ἡσθένησε⁴⁾ ταύτην τὴν νόσον. Οὐκ ἐξῆλθεν ἐκείνην τὴν στρατείαν. Ἰατροὶ δεινότατοι ἂν γένοιτο, εἰ αὐτοὶ πάσας νό-

¹⁾ Pf. pas. de la εἰρίσκω.

²⁾ A 3-a pers. sig. plusc. pf. de la ἐργάζομαι dep. și pas. Timpurile istorice ale indicativului însoțite de εἰ în propozițiunea secundară, de ἂν în cea principală, formează construcția irealului. Cf. n. 145 c) nota I.

³⁾ Aor. ind. med. de la ἄρχω.

⁴⁾ Aor. ind. de la ἀσθενέω.

σοὺς κάμοιεν¹⁾. Κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμοῦντων. Χορηγίας ἐχορήγει. Φυλακὰς φυλάττειν. Ἐτρη-
ράρχησε τριηραρχίας.

Notă — Σοφὸς τὴν ἐκείνων σοφίαν. Ἄδικος πᾶ-
σαν ἀδικίαν. Ταύτην τὴν ἀρετὴν ἀγαθοὶ εἰσιν.
Οἱ μὲν ἀχρηστοὶ εἰσιν, οἱ δὲ πολλοὶ κακοὶ πᾶσαν κακίαν.

b) Τὴν γνῶμην νικᾶν. Τὰ εὐαγγέλια θύειν.
Ὀλύμπια νικᾶν. Μάχην νικᾶν. Ἀγωνίζεσθαι στά-
διον. — c) Ἦδὺ γελᾶν. Μέγα κεκραγένοι. Ὁξὺ ὄραν
καὶ ἀκούειν. Μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ. Μειζον φθέγ-
γεσθαι. Μέγιστον ἐδύναντο. Ὑψηλὰ ἄλλεσθαι.
Δεινὰ ὑδρίζειν. Βλάψαι μέγала. Τοῖς φίλοις τὰ
δίκαια βοηθεῖν. Τὰ ἄλλα ἐπεμελεῖτο. Τὰ ἄρι-
στα φρονεῖν. Οἱ τὰ ἡμέτερα φρονούντες. Θέλων
καλῶς ζῆν, μὴ τὰ τῶν φαύλων φρονεῖ. Θαυμάζεσθαι τὰ
εἰκότα. — d) Τὰ δευκαίεται. Τί σοι χρώμαι; Οὐδέεν
σοι χρώμαι. Πάντα νικᾶν.

37. — Ἐμὲ γὰρ ὁ πατήρ τὴν τῶν παιδῶν
παιδείαν αὐτὸς ἐπαίδευεν. Καλλίστην νίκην νικᾶν
τινα. Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην.
Ἐκαστον εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργε-
σίαν. Τὸ τὰ μέγала νικᾶν τοὺς φίλους. Λα-
κεδαίμονιοι πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἡδικήκασι καὶ
μέγала.

Notă. — Οἱ πολεμηθέντες πόλεμοι. Τὰ σοι πε-
πρεσβευμένα²⁾. Οὗτος ὁ ἐπαινὸς ἐστὶ καλός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖ.
Τὰς ἐσχάτας λυπεῖται λύπας. Ἦν κρίσις, ἣν ἐκρίθη.
Τί ἀδικηθεὶς ὅπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύεις μοι;
Τοῦτο οὐκ ἐφεύσθησαν.

¹⁾ Construcția potențialului. Proposițiunea principală e
la optativ cu ἄν, cea secundară la optativ fără ἄν. Cf. n.
152, și mai jos n. 178. Κάμοιεν aor. opt. de la κάμω.

²⁾ Activ ἃ σὺ πεπρέσβευκας.

LECTIUNEA V

CONTINUARE ASUPRA ACUSATIVULUI

38. — Acusativul de relațiune¹⁾. Acest acusativ
e particular limbei grecești. El se întrebuințează
pentru a determina unele verbe netransitive și
unele adevective.

În acusativul de relațiune se pune:

a) Numele părții cutărui sau cutărui obiect, asupra
căreia se întinde cutare sau cutare mod de a fi.

b) Numele punctului de vedere la care voim
să limităm o afirmațiune.

c) Numele care arată în ce privință cutare
persoană posedă cutare sau cutare calitate.

39. — Acusativul întinderii în spațiu și timp.
Acusativul arăta la origină locul sau direcțiunea
în cotro era îndreptată o acțiune. Ast-fel se gă-
sește încă întrebuințat la Omer, în special după
verbele ἰκνέομαι, ἰκάνω, ἴκω, fie cu nume de per-
sone, fie cu nume de lucruri. Îl întâlnim de
asemenea în tragici. În prosa clasică însă spre a
indica locul sau direcțiunea se întrebuințează tot-
d'auna o preposițiune, afară numai dacă se pre-
feră una din formele în — δε sau ζε, cum sunt
ἀλαδε, οἰκόνδε, δόμονδε, κλισίηνδε, Ἀλμουνθάδε, Ἀθή-
ναζε, Μεγαράδε, Ὀλυμπίαζε, χαμάζε, θύραζε, οἴκαδε.

Acusativul arătând întinderea în spațiu și timp,
nu e alt ceva de cât dezvoltarea acestei cons-
trucțiuni.

a) Acusativul întinderii în spațiu poate indica:

1) Spațiul parcurs.

¹⁾ Numit și acusativul grec. Se traduce prin cuvintele
„relativ la, sub raportul”. În limba latină acest acusativ
nu se găsește de cât rare ori, prin imitația construc-
țiunii grecești.

- 2) *Depărtarea dintre două locuri.*
 3) *Depărtarea la care se petrece un eveniment.*
 b) *Acusativul de timp exprimă:*

- 1) *Durata.*
 2) *Timpul de când există cutare sau cutare situațiune.*
 În cazul acesta se întrebuințează numeralul *ordinal*, pe lângă care se adaugă adesea demonstrativul *οὗτος* sau adverbul *ἔδῃ*. Timpul seurs e în fapt cu o unitate mai mică decât timpul arătat de numeral. Numeralul cardinal se întâlnește mai rar.

- 3) *Timpul de când s'a petrecut cutare sau cutare eveniment.*

Aici de asemenea se întrebuințează numeralul *ordinal* cu *οὗτος*.

Notă. — Pentru a arăta o durată neîntreruptă, se întrebuințează *παρά* cu *acusativul* sau *διὰ* cu *genetivul*.

40. — Acusativul adverbial. Acusativul e întrebuințat foarte adesea ori cu *valórea unui adverb*¹⁾.

El poate arăta: *Timpul, locul și modul.*

El poate arăta încă: *Motivul, importanța ce trebuie dată unei afirmațiuni și diverse alte raporturi.*

LECTIUNEA V

CONTINUARE ASUPRA ACUSATIVULUI

38. — Acusativul de relațiune. a) *Ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἄλγει.* Κάμνειν τοὺς ὀφθαλμούς. βέλτιόν ἐστι σῶμα ἢ ψυχὴν νοσεῖν. Υἱοὶ αἰνεῖν τὰς φρένας. Διεφθαρμένος²⁾ τὴν ψυχὴν. Χωλὸς ἕτερον πόδα. Εὖ ἔχομεν τὰ σώματα. Γένεσθέ μοι μικρὸν χρόνον τὴν διάνοιον μὴ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ. — b) *Ἀνὴρ Λυδὸς τὸ γένος.* Χρηστὸς τὸ ἦθος. Τὴν φωνὴν Ἑλλην,

¹⁾ Mai toate locuțiunile adverbiale sunt *acusative* de calificare și de relațiune.

²⁾ Pf. part. pas. de la διαφθείρω.

τὴν δὲ ἡλικίαν περὶ ἔτη εἰκοσι. Παρθένος καλὴ τὸ εἶδος. Τὸ ἔργον παιδοτρίβου ἐστὶ καλούς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα. Μαρσύας ποταμὸς εἰκοσι καὶ πέντε πόδας εἶχε τὸ εὖρος. Οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι. Λύσανδρος προσέβαλε¹⁾ πῆλιν τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχῳ, ὄνομα Κεδρεΐαις. Αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων θαυμάσιαι ἦσαν τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος²⁾. Ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος³⁾. c) *Δεινὸς εἰμι ταύτην τὴν τέχνην.* Οἱ εὐφυέστεροι καὶ οἱ ἀμειλίτεροι τὴν φύσιν. Ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολιτικά. Ὁ μῦθος καὶ κεφαλὴν ἔκελος Διὶ τερπικεραύνῳ. Ἀλκιμος τὰ πολέμια. Ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἢ μὴ ἐστίν, καταγελῶσιν.

39. — Acusativul întinderii în spațiu și timp. Αἰθὺς οὐρανὸν ἔκειν. Κνίσθη δ' οὐρανὸν ἔκειν. Ἀστὺ Κάδμειον μολεῖν⁴⁾. — Ἐπιστολὴν ἔγραψα οἱ Κασσάνδρῳ. — a) *Κυρὸς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας παρασάγγας διστάδιον.* — Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίου εὐδομήκοντα. — Θέμενος τὰ δῖπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρῶν ἡσυχίαν εἶχεν. — b) *Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε.* Αἱ σπονδαὶ ἐνταῦθα ἔσονται. Τὴν ἀποδημίαν πᾶσαν. — Τρίτην ἤδη ἡμέραν ἐπιδημήμηκεν⁵⁾. Θυγάτηρ ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένη⁶⁾. Ἔτος ἤδη τοῦτ' τρίτον στρατηγεῖ. Εἰκοσι ἔτη γεγονώς. Τέθνηκε ταῦτα τρία ἔτη. — Ἀπεγγέλλομαι⁷⁾ Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θράκῃ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τοῦτ' Ἡρατὸν τεῖχος πολιορκῶν.

¹⁾ Aor. 2 ind. de la προσβάλλω.

²⁾ În latinește: *palmarum glandes mira erant pulchritudine et magnitudine*

³⁾ *Flumen tantae altitudinis erat.*

⁴⁾ Inf. de la aor. 2 ἐμολον. Pres. ind. βλώσκω.

⁵⁾ Pf. ind. de la ἐπιδημέω.

⁶⁾ Pf. part. pas. de la γαμέω.

⁷⁾ Aor. ind. pas. de la ἀπαγγέλλω.

Notă.—Π α ρ ᾶ πάντα τὸν βίον. Δι ᾧ παντός τοῦ βίου. Π α ρ ᾶ τὸν πόλεμον. Δι ᾧ παντός. Δι' ὅλου τοῦ αἵωνος.

40. — **Acusativul adverbial.** Τὸ νῦν. Τὸ πάλαι. Τὸ πρὶν. Τὸ μετὰ ταῦτα. Τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἀρχήν. Τὴν ἀρχήν. Ἀρχήν. Τὸ πρῶτον. Τὸ δεύτερον. Τὸ τελευταῖον. Τέλος. Τρόπον τινά. Τίνα τρόπον; Πάντα τρόπον. Οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον. Τρόπον τινός. Δίχην. Τὴν ταχίστην. Μακρίν. Τὴν εὐθείαν. Τὴν ἄλλως. Τοῦλάχιστον. — Τί; Ἡρόμην¹⁾ τί αἱ θύραι νύκτωρ φοβοῖεν; Ταῦτὸν τοῦτο. Αὐτὰ ταῦτα. Αὐτὰ ταῦτα ἦκω²⁾ παρὰ σέ.—Οὐδέν, μηδέν. Τὴν ἀρχήν. Ἀρχήν. Ἀρχήν οὐ (μή). Ἀρχήν μὴ κάμνειν τὸ στράτευμα, τούτου σοι δεῖ μέλειν. Τάλλα. Τὰ πάντα. — Τοῦναντίον. Τὸ λοιπόν. Τὸ πᾶν. Τὸ σύμπαν. Τὰ πολλά. Τὸ μέγιστον. Ἀμφότερα. — Πρόφασιν. Χάριν. Ἐμὴν χάριν, σὴν χάριν. Τοῦ χάριν; Τούτου χάριν. Τὸ λεγόμενον. Τὸ κατ' ἐμέ, τὸ κατὰ τοῦτον. Τὸ σὸν μέρος.

LECTIUNEA VI SINTAXA DATIVULUI³⁾

1) *Dativul propriu zis*

41. — **Dativul e casul complimentului indirect⁴⁾.** El se întrebuințează după verbe, ajective și ad-
verbe.

¹⁾ Aor. 2 ind. de la ἔρομαι.

²⁾ Pres. ind. cu înțeles de trecut.

³⁾ Limba elenă a pierdut trei cazuri: *instrumentalul, locativul și ablativul*. Limba latină, care a păstrat ablativul, a înlocuit prin acesta pe celelalte două. Limba elenă a înlocuit instrumentalul și locativul prin *dativ*, iar ablativul prin *genetiv*. Ast-fel *dativul* și *genetivul* grec nu sunt cazuri *pure*. Pe lângă funcțiunile lor proprii ele mai au și altele, cari le-au venit după dispariția casurilor de mai sus.

⁴⁾ În realitate în *dativ* complimentul e tot așa de *direct* ca și în *acusativ*. Termenii *direct* și *indirect* sunt invențiuni de gramatică. Noi îi menținem pentru comoditatea expunerii.

42. — **Dativul după verbe.** Dativul exprima la început o idee de îndrumare; el arată ținta spre care tindea o acțiune. De aci întrebuințările lui după verbele care însemnează *apropiere, întâlnire*, ca:

πλησιάζειν } A se apropia de.
προσέρχεσθαι }
ἀπαντᾶν } a întâlni
ἐν — ἐπι — παρα — περι — τυγχάνειν }
ἐπιέναι a merge în contra
ἐπιτίθεσθαι a cădea asupra, a ataca
προσβάλλειν a se apropia, a se arunca asupra, a asedia.

43. — Prin analogie cu acestea, se construiesc cu *dativul* verbele cari exprimă ideea de *contact*, amical sau ostil, căci limbajial procedează adesea prin opozițiune. Astfel sunt d. ex.

Ὅμιλεῖν τινι a fi în contact cu cineva, a avea legături cu, a vizita pe.

Χρῆσθαι τινι a se folosi de cineva, a avea afaceri cu, a trata (bine sau rău¹⁾).

προσφάρεσθαι τινι a avea relațiuni (bune sau rele) cu cineva, a trata.

Εἰς λόγους ἵεναι, ἐλθεῖν, ἀφικέσθαι τινι a intra în vorbă, a ajunge la discuții cu cineva.

διαφέρεσθαι τινι²⁾ } a fi în desacord cu cineva a se im-
ἀμφισβητεῖν } potrivi

μάχεσθαι }
πολεμεῖν } a combate, a lupta cu³⁾
ἀγωνίζεσθαι }

ἀρτίζειν }
διαλλάττεσθαι a se împăca cu cineva.

¹⁾ Verbul χρᾶσθαι are întrebuințări foarte variate. Ex.: Χρῆσθαι τέχνῃ a exercita o artă; — θαλάττῃ a se afla pe mare; — συμφορᾷ, εὐτυχίᾳ a fi atins de o nenorocire, a avea o fericire; — πραότητι a arăta blândețe; — ταῖς τέχναις παραπάσασιν a lua artele ca pretext; — τινι φίλῳ a avea ca amic; — τινι ὡς φίλῳ a trata pe cineva ca amic; — τινι πιστῷ a găsi pe cineva credincios.

²⁾ Διαφέρειν τινός însemnează „a întrece, a rămâne pe cineva“.

³⁾ Verbele cari însemnează „a combate“ se pot de asemenea construi cu πρὸς și *acusativul*.

44. — Tot aci pot intra verbele ca :

ἰσικέναι a semăna cu
ἴσους a egala, a face egal cu
ὁμοιοῦν a face asemenea cu
εἰκάζειν a compara.

45. — Construcția dativului s'a întins în urmă la tot felul de verbe. Se pôte zice, în mod general, că verbele intransitive cari însemnează a veni în ajutorul, a servi, a urma, a ceda, a se supune, a fi iritat contra, a plăcea, a conveni, a fi permis, se construiesc cu dativul. De asemenea verbele transitive al căror înțeles e a da, a trimite, a spune, a promite, a impune, a sfătui, iau pe lângă complimentul lor direct în acusativ un compliment indirect în dativ¹⁾.

46. — Dativul după ajective. Ajectivele cari se apropie prin înțelesul lor de verbele cari cer dativul, voesc de asemenea un dativ după ele.

a) Ajectivele cari arată o apropiere sau un contact (real sau închipuit) ca ἔμμος vecin, — φίλος amic, εὖνους, bine-voitor, — ἐχθρός, πολέμιος, inamic, ἐναντίος opus, ostil, — διάφορος, de opinie diferită, ostil, — συγγενής, rudă, — κοινός, comun.

b) Ajectivele cari exprimă ideea de asemănare și egalitate, ca παραπλήσιος, ἕμμιος, asemenea, — ἴσος, egal, — ὁ αὐτός, același.

Notă. — După aceste ajective limba elenă întrebuințează conjuncția καὶ sau ὅσπερ în sensul conjuncțiunei ca din limba română, dacă nu voește să se folosească de construcția dativului.

¹⁾ Nu e de nici un folos de a da exemple de toate aceste verbe; echivalentele lor au în cea mai mare parte aceași construcție în limba română. De alt-fel usul singur și dicționarul ne vor învăța casurile cu cari se construiesc diferitele verbe grecești. O nomenclatură completă e imposibilă într'un manual.

47. — Dativul după adverbe. Se construiesc în sfârșit cu dativul adverbele sau locuțiunile adverbiale, cari corespund adevetivelor de mai sus, precum și ἅμα de o dată cu, și ἑμῷ împreună cu.

LECTIUNEA VI

SINTAXA DATIVULUI

1) Dativul propriu zis

42. — Dativul după verbe Ἀναΐξας¹⁾ ἑτάροις²⁾. Ὁ δ' ὕπτιος ἐν κονίησιν³⁾ κάππεσεν⁴⁾, ἄμφω χεῖρε φίλοις ἑτάροισι πετάσας⁵⁾. Ἦρρισε⁶⁾ πλευραῖς μέσσον ἔγχος. — Πῶς οὖν ἂν αὐτῷ πλησιασθεῖν ποτέ; Ἀπορουμένοις⁷⁾ αὐτοῖς προσῆλτέ τις ἀνὴρ Ῥόδιος. Ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσίνα καὶ τὸ θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν. Ἐντυγχάνοντες δ' ἄλλήλοισι ἐν τῇσι⁸⁾ ὁδοῖσι, τῷ⁹⁾ ἂν τις διαγνοίη¹⁰⁾ εἰ ὁμοῖοι εἰσιν. Τῷ Ἰππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον ἀπέκτειναν. Ἀνθρώπεια δὴ τοι πῆματ' ἂν τύχοι βροτοῖς. Ὁρῶντες ὁπλίτας σφίσι ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Συλλεγέντες¹¹⁾ τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τε-

¹⁾ Aor. part. de la ἀναΐξω și ἀναίσσω.

²⁾ Cf. It clamor caelo. Agere Orcho. Tendere manus alicui. Fiind că însemnarea dativului se apropia de aceea a acusativilui, s'a zis în urmă It clamor ad caelum etc.

³⁾ Dat. plur. de la κονίη. Formă omerică.

⁴⁾ Aor. 2 poet. κάππεσον în loc de κατέπεσον de la κατέπετο.

⁵⁾ Aor. part. poet. de la πετάννυμι.

⁶⁾ Aor. ind. de la ἑρρίδω.

⁷⁾ Pres. part. mediu de la ἀπορέω.

⁸⁾ Dat. plur. fem. de la articol. Formă ionică.

⁹⁾ Dat. sing. neutru de la articol, cu înțeles demonstrativ.

¹⁰⁾ Aor. 2 opt. de la διαγινώσκω.

¹¹⁾ Aor. 2 part. de la συλλέγω.

λευταίοις ἐπέθεντο. Τὴν τε χώραν ἐδήλου¹⁾ καὶ προσέβαλλε τῷ τείχει.—43. Κακοῖς δμιλῶν καὶ τοὺς ἐκδήσει²⁾ κακός. Καὶ δηλονότι ἀνευ τέχνης τῆς περὶ τὰνθρώπειαν οὗ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις. Ἡμᾶς τοῖςδε λαβόντες πρῶτον χρῆσασθε ὡς πολεμίοις. Σαφές ἂν καταστήσασθε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι. Ἀλλὰ τὰδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων³⁾ ἀπικέσθαι⁴⁾ ἐς λόγους Ἐτεάρχῃ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ. Οὐκ αἰσχρὸν ἐστὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ἀνθρώπους φίλους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ πονηροῖς διαφέρεσθαι. Θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστὶ καὶ τύχη. Ἀπόλλων Μαρσύαν ἐνίκησεν ἐρίζοντα οἱ περὶ σοφίας. Σπονδάς τέμνωμεν⁵⁾ καὶ διαλλάχθητί μοι.—44. Φιλοσόφῳ ἔοικας, ὦ νεανίσκε. Οὐκ οὐν ἴσοῦμαι σοφῶν ἐγὼ δυσὸν; Τὰς πάθας τὰς Κύρου τῇσι ἐωυτοῦ ὁμοιοῦμενος. Ὡς μικρὸν μέγαν εἰκάσαι.

45. — Ἐένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξει⁶⁾ ποτέ. Χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἡδικοημένοις. Ἐδοξε πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην δεησομένους⁷⁾ Ἰωσιτιμωρέειν. Μακάριος ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ. Ὁς καὶ θνητὸς ἐὼν⁸⁾ ἔπεθ' ἱπποῖς ἀθανάτοισιν. Ἐπεσθαι τοῖς καιροῖς. Δεῖ τῷ θεῷ πεῖθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ στρατιῶται ἐχάλεπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις πρόκειται. Τῇ στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε

1) Impf. att. (ἐδήλουν) de la δηλόω.

2) Pers. 2 sg. viit. ind. (p. I. ἐκδήσομαι) de la ἐκδαίνω.

3) Pres. part. mediu de la φημί.

4) Aor. 2 inf. de la ἀπικνέομαι. Formă ionică.

5) Aor. 2 subj. de la τέμνω.

6) Pers. II, sg. viit. ind. de la τυγχάνω.

7) Participiul viitor însoțit de ὥς, sau fără ὥς când depinde de un verb de mișcare ca aici (πέμπειν), are înțeles final.

8) Pres. part. ionic de la εἶμι.

Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Μετεδίδοσαν ἀλλήλοις ὧν εἶχον ἕκαστοι.

46. — **Dativul după adjectiv.** a) Ὁμορος τοῦτ' ἔφ' ἄγρῳ ὁ ἡμέτερός ἐστιν. Ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος φίλος. Ἀκταὶ ἐναντῖαι ἀλλήλησιν. Τάχος καὶ ὀργὴ εὐδουλία ἐναντία.— Κοινὸν τι χαρὰ καὶ λυπὴ δάκρυά ἐστιν.— b) Παραπλησίαν (ὁμοίαν, ἴσην) σοι τὴν γνώμην ἔχω. Ὁμοῖον ἡμῖν ὁ Χριστὸς ἦγε τὸν βίον. Οὐ δεῖ ἴσον τοὺς κακοὺς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἡττηθέντες¹⁾ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν ἔπαυον²⁾. Σὺ δὲ τίς ἂν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἢ ἄλλῃν; Ὀπλισμένοι ἦσαν τοῖς αὐτοῖς Κύρῳ ὅπλοις. Θησεὺς ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐγένετο Ἡρακλεῖ.

Nota. — Ὁμοίαν τὴν γνώμην ἔχω (ὥσπερ) καὶ σύ.

47. — **Dativul după adverb.** Ὁ τύραννος μέθην καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρα φυλάττεται. Ἀρ' ἐξ ἴσου οἷς³⁾ εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν; Ἀμα τῷ ἡλίῳ δυσμένῳ εἰς τὰ ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν. Ὁμοῦ τοῖς Ἑλλήσιν ἱστρατοπεδεύσαντο.

LECTIUNEA VII

CONTINUARE ASUPRA DATIVULUI

48. — **Dativul de interes**⁴⁾. Dativul nu se întrebuințează numai când e cerut de un verb, adjectiv sau adverb. El se întrebuințează de asemenea spre a arăta persoana care e *interesată* în faptul

1) Aor. part. pas. de la ἡττάω.

2) Aor. 2 ind. de la πάσχω.

3) Pers. 2 sg. pres. ind. de la οἶσμαι.

4) Dativul de interes nu însemnează alt-ceva de cât partea luată de compliment la acțiunea arătată prin verb; contextul singur determină dacă acțiunea e făcută în avantajul sau desavantajul său.

enunțat de propozițiune și corespunde în general prepozițiunei noastre „pentru”. L găsim ast-fel construit :

a) Pentru a indica persóna în *folosul* său în *paguba* căreia se face acțiunea (ceea-ce s'a numit *dativus commodi vel incommodi*).

Notă. — Printr'o extensiune naturală a acestui usagiū se găsește la dativ numele persónei sau divinității, în *onórea* căreia se face cutare sau cutare lucru.

b) Cu verbele εἶναι, γίγνεσθαι, ὑπάρχειν pentru a arăta persóna pentru care, sau în profitul căreia un lucru există, adică pentru a arăta că cutare sau cutare persónă *posedă* cutare lucru.

Notă. — Construcția latină cu două dativ : *Hoc mihi detrimento est*, e necunoscută în grecește. Propozițiunea aceasta se traduce ast-fel : Τοῦτο μοι ζημία ἐστίν.

c) Adese ori cu *perfectul* și *plus ca perfectul pasiv*, în loc de ὑπὸ cu genetivul, indicând persóna *pentru care* cutare sau cutare acțiune este sau a fost un fapt îndeplinit ¹⁾.

d) Tot-dauna cu adevectivul verbal în τέος, spre a arăta că cutare sau cutare obligațiune există *pentru* cutare sau cutare persónă.

e) Spre a designa persóna care se interesează, (sau pe care o presupunem că se interesează) moralmente, ca prietenă sau neprietenă, la acțiunea exprimată de verb ²⁾.

Se alătură câte o dată de această întrebuintare a dativului unele expresiuni cari arată sentimen-

¹⁾ E o nuanță de sens între construcția verbului pasiv cu ὑπὸ și genetivul său numai cu dativul. Construcția cu dativul nu prezintă persóna ca lucrând, ci ca privind efectul sau rezultatul acțiunei sale.

²⁾ Dativul acesta e cunoscut sub numele de dativ *etic* sau de *sentiment*. El există în toate limbile.

tele cu cari cine-va primește o acțiune sau o afirmațiune. Ast-fel sunt : βουλομένῳ, ἡδομένῳ, ἀσμένῳ, ἄχθομένῳ, după *dorință*, *spre plăcere* sau *neplăcere*.

f) În sfârșit, pentru a arăta persóna *prin raport la care* sau *din punctul de vedere al căreia* o afirmațiune este adevărată ¹⁾.

Nota I. — De multe ori se adaugă și particula ὅς pe lângă dativul persónei.

Nota II. — De această construcțiune trebuie să apropiăm expresiunea foarte usitată συνελόντι εἰπεῖν sau ὅς συνελόντι εἰπεῖν : a spune lucrurile cum se prezintă pentru unul care resumă, prin urmare în *resumat*.

De ordinar se întrebuintează ast-fel dativul participiului, cu sau fără numele persónei. Această construcțiune e cu deosebire usitată spre a indica o *pozițiune geografică* sau o *circumstanță de timp*.

2) Dativul corespunzând ablativului latin ²⁾

49. — **Dativul ca instrumental.** Limba elenă a supliniit funcțiunile instrumentalului și locativului prin dativ ³⁾. În rolul de instrumental, dativul grec se poate traduce mai în tot-dauna în limba noastră cu prepozițiunea *cu* sau *de*. El poate arăta :

a) *Instrumentul* său în înțeles figurat *mijlocul* de care cine-va se servește pentru a face ceva. În general dativul se întrebuintează în acest caz numai cu numele de lucruri. Când mijlocul său

¹⁾ Dativul se traduce în cazul acesta prin cuvintele: *în ochii, după părerea, din punctul de vedere, dacă trebuie să credem, etc.*, sau încă *prin raport la*. Acest dativ se numește de gramatică dativ *de relațiune*.

²⁾ Întru atât, întru cât ablativul latin nu e întrebuintat ca ablativ.

³⁾ Cf. supra p. 28 anot. 3.

instrumentul e o persoană, se obicinuește prepozițiunea διὰ cu genetivul.

b) *Causa* care produce cutare sau cutare efect, sau care explică o acțiune.

Nota I. — Complimentul verbului pasiv se pune la dativ dacă e un nume de lucru. Dar acest dativ și altele cari arată cauza, se găsesc câte o dată înlocuite prin ὅπο și genetivul.

Nota II. — Cu verbele cari exprimă o afecțiune a inimii (a se bucura, a se mândri, a roși, a se rușina, a se indigna etc.) dativul e dese ori precedat de ἐπί.

Nota. III. — În locul dativului, care arată cauza, se întrebuintează de multe ori διὰ cu acusativil.

c) *Circumstanțele* cari însoțesc un fapt.

d) *Punctul de vedere*, la care voim să restringem înțelesul unei afirmațiuni, putând fi tradus prin cuvintele „în ceea ce privește“.

e) *Măsura sau diferența*, alături de un comparativ sau de un cuvânt care implică o idee analogă comparativului. Dativul răspunde în acest caz la întrebarea: *cu cât* cutare sau cutare obiect e *superior, inferior* etc. unui altuia?

Notă. — În loc de πολλῶ și ὀλίγω (cari se întrebuintează de asemenea pe lângă superlativ), se poate pune πολύ și ὀλίγον înaintea comparativului.

f) *Modul* cum se face cutare sau cutare acțiune.

g) În sfârșit, o idee de *însoțire*.

Notă. — Ideea de însoțire e adesea ori exprimată în grecește prin pronumele αὐτός unit cu un dativ.

50 — Dativul ca locativ. Locativul ca și instrumentalul, era un cas vechi din declinațiunea indoeuropeană. El servia ca să arate *locul* și prin extensiune *timpul* când se face acțiunea.

În grecește, ca și în latinește, n'au mai rămas de cât puține urme din acest cas: χαμαί, (*humī*)

οἶκοι (*domi*), Πυθοί la Delfi, Μεγαροί la Megara și alte câte-va.

a) Funcțiunile *locativului* au fost atribuite precum am spus, dativului. Cu toate acestea, pentru a arăta *locul* unde se petrece o acțiune, dativul nu se întrebuintează de cât foarte rar în *prosa* greacă, fără prepozițiune ¹⁾. Întâlnim ast-fel Ἐλευσίνι, Μαραθῶνι în loc de ἐν Ἐλευσίνι, ἐν Μαραθῶνι și alte câte-va nume de deme din Atica.

Une ori găsim un dativ fără prepoziție întrebuintat alături de un locativ sau de un nume de demă, din cauză de simetrie.

Nota I. — Formele Ἀθήνησιν, Πλαταιαῖσιν sunt vechi dative în plural, întrebuintate ca adverbe. Tot ca adverbe se întrebuintează și formele pronominale ταύτῃ, ᾗ, πᾷ, însă răspunzând la întrebarea *qua*.

Nota II. — La întrebările de loc, numele poporului înlocuește adesea ori pe al țerii.

b) Dativul înlocuește locativul pentru a arăta în *mod precis* momentul când se petrece o acțiune sau data unui eveniment.

Se întrebuintează ast-fel numele cari înseamnă: *zi, nopțe, lună, an*, dacă sunt *însoțite de o determinare* (articol, adectiv, nume de număr ordinal, genetiv) precum și *numele de serbători*.

LECTIUNEA VII

CONTINUARE ASUPRA DATIVULUI

48. — Dativul de interes. a) Πᾶς ἀνὴρ αὐτῷ ποιεῖ. Οὐ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενήμεθα, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. Φθόνος μέγιστον καὶ οὐκ ὀλίγον τοῖς ἑχούουσιν αὐτόν.

¹⁾ La poezi însă întrebuintările dativului locativ sunt foarte libere.

Nota. — Ἄρτεμιδι ἐορτήν ἄγειν. Ἰερὸν χορὸν ἵστατε Νύμφαις. Ἐκέλευς σταφانوῦσθαι πάντας τῷ θεῷ.

b) Ὄνομα μεираκίω Πλάτων ἦν. Τρεῖς δέ μοι εἰσι θυγατρεις. Ἐνταῦθα Κύρω τὰ βασίλεια ἦν. Σοῦ μὲν κρατοῦντος, δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου, ἐλευθερία. Ἦσαν ἡμῖν ἔνδον ἑπτὰ μναί.

Nota. — Χαίρεσθαι ἐμοὶ ζημία μᾶλλον ἢ ὠφέλειά ἐστι. Ἐκείνῳ αὕτη ἡ χώρα θῶρον ἐκ βασιλείας ἐδόθη.

c) Ἐφήφισται¹⁾ τῇ βουλῇ. Τὰ ἐκείνοις πεπραγμένα. Φωκίων δ' Ἀθηναῖος οὐδενὶ οὔτε γελῶν οὔτε δακρύων ἐώραται²⁾. Πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι τὰ ἀνθρώπινα κέκλαινται³⁾ νομίζουσι⁴⁾ τὸν βίον ζημίαν εἶναι.

d) Ταῦτα τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ πρακτέα. Βοηθητέον ἡμῖν ἔστω τοῖς πράγμασιν. — e) Μή μοι θορυδήσητε. Σὺ δέ μοι ἤδη ἐπισκόπει ἅπαντα. Καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Πρόσειδον. Οὕτως ἔχει σοι ταῦτα. Ἐφοδεῖτο Κύρος, μή οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ. — Θαυμάζω εἰ μὴ ἀσμένους ὑμῖν ἀφῆγκαι⁵⁾. Τί οὖν οὐ πυνθάνει, εἰ καὶ ἐκείνῳ βουλομένῳ ταῦτ' ἐστίν. Ἐπανελέθωμεν⁶⁾ εἰ σοὶ ἡ δομένῳ ἐστίν. Τοῦτό ἐστιν ἐμοὶ ἀχθομένῳ. — f) Ἀνάξαι γὰρ πᾶσιν ἐστε δυστυχεῖν. Ἄρ' ὑμῖν οὗτος ταῦτ' ἔδρασεν ἔνδικα; Ἀπαντα τῷ φοβομένῳ φορεῖ. Καλῶς ἔλεξεν εὐλαβοῦμένῳ πεσεῖν.

Nota I. — Κρέων γὰρ ζηλωτός, ὥς ἐμοὶ ποτε. Ἐπειπερ εἰ γενναῖος ὥς ἰδόντι⁷⁾ πλήν τοῦ δαίμονος. Ταχέϊαν ὥς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις.

¹⁾ Perf. pas. de la φημί.

²⁾ Perf. pas. de la ὄρω.

³⁾ Perf. pas. de la κλάω.

⁴⁾ Participiul presente, ca și infinitivul presente, au de multe ori însemnarea de imperfect.

⁵⁾ Perf. de la ἀφίγκομαι.

⁶⁾ Aor. 2 subj. de la ἐπανερχομαι.

⁷⁾ Aor. 2 part. de la ὄρω.

Nota II. — Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν.

Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον. Οἱ ὑπερβάντι¹⁾ Ἀἴμον Γέται. — Μυρομένοισι δὲ τοῖσι φάνη²⁾ ῥοδοδάκτυλος Ἡώς. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεύς.

2) Dativul corespunzând ablativului latin

49. — Dativul ca instrumental. a) Κύρος ἀποκτείνεται λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃ. Βάλλοντες τοῖς λίθοις. Ζημιοῦν τινα χρήμασι. Κολάζειν τινὰ θανάτῳ. Γνωσθέντες³⁾ τῇ σκενῇ τῶν ὅπλων.

Nota. — Ἐλεγε δι' ἐρμηνέως τοιαῦτα. Διὰ τούτων Φίλιππος ἠδύσθη μέγας.

b) Νόσῳ τελευτᾷ. Φόβῳ ἀπόλωλα. Οὐδεὶς οὐδὲν πενήτῃ δράσει. Ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις. Ἠγανάκτησε⁴⁾ τῇ τολμῇ αὐτῶν. Δημοσθένης τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

Nota I. — Νικᾶσθαι ὕπνῳ. Ἀπολέσθαι ὑπὸ λιμοῦ. Οὐκ ἐδύναντο καθεῦδαι ὑπὸ λύπης.

Nota II. — Οὐκ ἂν εἴη ὅστις οὐκ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀγανακτοίη. Χαίρειν ἐπ' αἰσχροῖς ἡδοναῖς οὐ χρὴ ποτε.

Nota III. — Δι' ἡμᾶς ἔχετε τήνδε τὴν χώραν. Ἐκεῖ διὰ καθεῖμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι. Διὰ τὸ φιλομαθές ἐῖναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνθρώπους. Διὰ ταῦτα.

c) Πολλῷ θορύβῳ ἐπῆσαν⁵⁾. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀνέστησαν. — d) Τὸ πράττειν τοῦ λέγειν ὑστερον ὢν τῇ τάξει, πρότερον τῇ βουλῇ καὶ κρείττον ἐστίν. Ἐγὼ οὔτε ποσὶν εἰμι

¹⁾ Aor. 2 part. de la υπερβαίνω.

²⁾ Aor. 2 pas. de la φαίνομαι. Formă omerică, fără augment.

³⁾ Part. aor. pas. de la γινώσκω.

⁴⁾ Aor. ind. de la ἀγανακτέω.

⁵⁾ Impf. ind. de la ἔπειμι.

ταχὺς οὕτε χερσὶν ἰσχυρός. Ἐμπειρία γε πολὺ προέχετε τῶν ἄλλων. — ε) βραχεὶ χρόνῳ ὕστερον. Τρισὶν ἡμέραις πρότερον. Πολλῷ κρείττον ἔστιν ἐμφανὲς φίλος ἢ χρυσὸς ἀφανής. Ὀλίγῳ πρὸ τῶν τριάκοντα. Πολλῷ προέχειν.

Nota. — Πολὺ χερόν ἔστιν ἐρεθίσαι γραῦν ἢ κύνα.

f) Τρόπῳ τινί. Τῷδε τῷ τρόπῳ. βίᾳ. Δόλῳ. Σπουδῇ. Σιγῇ. Ἠσυχῇ. Λόγῳ. Ἔργῳ. Τῷ ὄντι. Τῇ ἀληθείᾳ. Ἀνάγκῃ. Κομιδῇ. Δημοσίᾳ, κοινῇ. Ἰδίᾳ. Πεζῇ. Πῇ? Δίκῃ. Ἐπιμελείᾳ. Δρόμῳ etc.

g) Ἴπποις τοῖς δυνατωτάτοις καὶ ἀνδράσι πορευόμεθα. Ὁ στρατηγὸς ἦλθε χιλίοις στρατιώταις, δέκα ναυσίν.

Nota. — Ἴππεὺς ἀπὸ τῷ ἱππῳ. Τέτταρας ναῦς ἔλαβε ἀπὸ τοῖς ἀνδράσιν.

50. — **Dativul ca locativ.** a) Ἵσχύετο τὰ τρόπαια, τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς. Ἐνίκησεν Ἴσθμοι καὶ Νεμέᾳ.

Nota I. — Ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἣ δὲ παρήλθεν ἔξω τοῦ εὐωνόμου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπήγαγεν.

Nota II. — Εἰς τοὺς Βοιωτοὺς πέμπειν. Ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων.

b) Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Τῇ προτεραιᾳ, τῇ ὕστεραιᾳ. Ἐνῇ καὶ νέᾳ. Τῇ πανσελήνῳ. Τῷ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει. Χθὲς αὐτὸν διέφυγον τοῖς ἐπινικίοις. Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγωδοῖς καὶ νοῖς.

LECTIUNEA VIII

SINTAXA GENETIVULUI¹⁾

1) Genetivul propriu zis

51. — Se pòte da despre genetivul propriu zis această definiție generală, că el determină pe

¹⁾ Genetivul ca și dativul e un caz mixt. Pe lângă funcțiunile sale proprii, el ține locul ablativului, care a dispărut.

substantiv, precum acusativul determină pe verb. Prin extensiune, el a servit ca să determine verbe, adiective și adverbe.

A. Genetivul unit cu un substantiv

Ca compliment al unui substantiv, genetivul pòte fi de mai multe feluri:

52. — **Genetiv posesiv.** Se pune în acest genetiv numele persónelor sau lucrurilor, cari posedă sau cărora le aparține ceva.

Nota I. — S'a văzut la n. 28 că se întrebuintează articolul la neutru cu un genetiv, pentru a arăta tot ceea-ce depinde de o persónă sau de un lucru, tot ceea ce aparține cui-va cu titlul de proprietate.

Nota II. — Genetivul posesiv se întrebuintează singur ca să exprime raportul de la tată la fiu, de la soție la bărbat, de la inferior la superior.

Nota III. — În stilul familiar și în imitațiunile acestui stil se găsește adesea ori ἐν și εἰς (câte o dată ἐξ) cu genetivul, subînțelegându-se cuvîntul „locuință, templu etc.”.

53. — **Genetivul posesiv pòte fi unit cu substantivul prin mijlocul unui verb.** Un ast-fel de genetiv face parte din *predicat*. El se întâlnește de ordinar cu εἶναι, γίνεσθαι și la poeți παφυκέναι sau φθῆναι (sinonime cu εἶναι).

Nota. — Când subiectul verbului e un infinitiv, genetivul predicat se traduce cu expresiunile: e propriul, obiectul, fapta, datoriu, rolul, privilegiul, semnul, caracterul, destinul, lotul etc.

Genetivul posesiv se găsește de asemenea ca predicat după verbe cari însemnează „a atribui cui-va cutare sau cutare calitate”, întrebuintate fie la activ, fie la pasiv.

54. — **Genetiv al subiectului și genetiv al obiectului.** O expresiune ca ὁ τῶν πολέμιων φόβος, în care genetivul depinde de un substantiv verbal,

póte însemna sau „frica pe care o au inimiții“ sau „frica pe care cine-va o are de inimiți“. Numai contextul ne póte indica sensul care trebuie adoptat. În primul caz se zice despre genitiv că e un *genetiv al subiectului* și în al doilea caz, că e un *genetiv al obiectului*.

Genetivele μου, σου, ἡμῶν, se întrebuințează în regulă generală ca genetive *subiective*. Spre a traduce ideea genitivului *obiectiv*, pronumele e înlocuit prin adevtivul posesiv corespunzător.

Notă. — Genitivul *obiectului* se întâlnește uneori în mod foarte liber, alături de substantive derivate din verbe, cari se construiesc cu dativul său cu o prepoziție.

55. Genetiv explicativ. Pe lângă un substantiv se póte adăuga un alt substantiv la genitiv, pentru a specifica ideea mai generală enunțată prin cel dintâi.

56. Genetiv de materie. Genitivul póte arăta materia din care e făcut un obiect.

Genitivul de materie se întrebuințează atât ca atribut, cât și ca nume predicativ, pe lângă verbul *a fi*.

57. — Genetiv partitiv. Genitivul întrebuințat cu numele părții, pentru a designa întregul, se numește genitiv partitiv. Acest genitiv se găsește pe lângă ori ce fel de substantive. El se găsește de asemenea pe lângă ori ce fel de cuvinte luate ca substantive:

a) Pe lângă adevtive și participii însoțite de articol.

b) Pe lângă adverbe precedate de articol.

c) Pe lângă comparative întrebuințate în loc de superlative și pe lângă superlative.

Notă. — Limba poetică a întins această întrebuințare a genitivului partitiv la toate expresiunile cari au valoarea unui superlativ.

Tragicii înlocuiesc adesea ori superlativul prin repetarea adevtivului pozitiv în genitiv.

d) Pe lângă neutrul pronumelor întrebuințate ca substantive.

Nota I. — Genitivul partitiv póte depinde de asemenea de un adverb de loc sau de timp.

Nota II. — Adevtivul singular care însemnează partea întregului (πολύς, ἡμῶν, λοιπός și altele la fel), se acordă de multe ori în gen cu genitivul partitiv în loc de a se întrebuința la neutrul.

e) Câte o dată genitivul partitiv se întâlnește singur, fără ca ideea de divisiune să fie indicată printr'un cuvânt. Această construcție e obicinuită mai ales când se arată un loc particular dintr'o țară.

f) Genitivul partitiv se găsește în sfârșit întrebuințat ca nume predicativ cu verbele εἶναι, γίνεσθαι precum și cu acelea cari însemnează a gândi, a zice, a numi, a alege.

58. — Genetiv de specie. Acest genitiv arată specia obiectului din care se ia o cantitate oarecare.

59. — Genetiv de calitate. Un genitiv póte servi ca să caracterizeze o persoană sau un lucru: el trebuie să fie în cazul acesta însoțit de o determinare.

60. — Genetiv de evaluare. Genitivul servește încă la evaluări. Se pot evalua: numărul anilor, dimensiunile unui obiect, numărul format de un grup de obiecte sau de persoane etc.

61. — Pe lângă aceste întrebuințări, genitivul mai póte arăta ceea ce reclamă cutare persoană sau cutare obiect.

Casul acesta ne întâmpină foarte des în latinește (cf. *res plurimi otii*; quasi vero non *justissimi triumphi* in Dalmatia res gesserim; per *facillimae custodiae* pontem etc.). În limba greacă se întâlnește însă mai rar.

LECTIUNEA VIII
SINTAXA GENETIVULUI

1) Genetivul propriū zis

A. Genetivul unit cu un substantiv

52. — Genetivul posesiv. Ἡ πρόνοια Περι-
κλέους. Κῆποι Ἐπικούρου. Ἔργον Πραξιτέ-
λους. Ἡ ἀρχὴ τῶν Περσῶν. Ἡ τῶν Περσῶν ἀρχή.

Nota I. — Τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους. Ἡ Δίκη πάντα
τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ. Τὸ τῆς ὀλιγαρχίας. Τὰ
τῶν φίλων κοινά.

Nota II. — Ὁ Φιλίππου. Μιλτιάδης Κίμωνος. Δη-
μοσθένης Δημοσθένους Παιανιεύς. Τὴν Σμικυθίωνος οὐχ
ὄρεας Μελισσίχην. Ἠλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος.

Nota III. — Μανθάνειν ἐν κιθαρίστῳ. Σωκράτης ἐφη
ἵεναι ἐπὶ δεῖπνον εἰς Ἀγάθωνος. Εἰς διδασκάλων
φοιτᾷν. Ἐν, εἰς Ἀίδου.

53. — Βοιωτῶν ἡ πόλις ἔσται. Βασιλεὺς νομίζει
καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι. Θουκυδίδης οἰκίας με-
γάλης ἦν. Ἐκπλήττονται καὶ οὐκέθ' αὐτῶν γίγνον-
ται. Ἀπόστασις τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν.
Τὸ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν.

Nota. — Δις ἑξαμαρτεῖν¹⁾ ταῦτ' οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ.
Πενίαν φέρειν, οὐ παντός, ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ. Τῶν
νικούντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττω-
μένων λαμβάνειν. Πολίτου ἐστὶ δικαίου τοὺς εἰς τὴν πα-
τρίδα παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν. Σὸν λέγειν,
τολμᾷν δ' ἐμὸν²⁾.

Ἀεὶ νομίζονται οἱ πένητες τῶν θεῶν. Τοῦ
αὐτοῦ ἐμοὶ καὶ πατρός καὶ δήμου προσα-
γορεύεται. Οἱ Πέρσαι τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποι-
οῦνται. Δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἅ τις φρονεῖ.
Πολίτου ἀγαθοῦ νομίζεται θαρρεῖν.

¹⁾ Aor. 2 inf. de la ἑξαμαρτάνω.

²⁾ Să se observe această expresiune ἐμὸν, σὸν ἐστὶ cu
infinitivul.

54. — Genetiv al subiectului și genetiv al obec-
tului. Ὁ τῶν πολεμίων φόβος. Μελεδήματα θεῶν.
Ἡ τῶν ἡδονῶν νίκη. Ἔρως τῆς γυναικός. Τὴν
γὰρ τῶν ἐμφορῶν ζήτησιν τοῦ μέλλοντος. Ὁ φό-
βος ἡμῶν. Ὁ ἡμέτερος φόβος. Διὰ Πausανίου
μῦθος. Ἀφορμὴ ἔργων.

Nota. — Ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ¹⁾. Πρόβλημα χειμῶνων.
Ἐπισκόπημα τῆς χιόνος. Δημοσθένους φίλος καὶ Ἀθη-
ναίων εὐνοία. Ἐπιτελισματα τῆς αὐτοῦ χώρας. Ἀπόστασις
τῶν Ἀθηναίων²⁾.

55. — Genetiv explicativ. Ἀελλαι παντοίων
ἀνέμων. Ἡ τοῦ χαίρειν διαθέσις. Ἀμαθία αὐτῇ
ἡ ἐπονείδιστος ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν.

56. — Genetiv de materie. Κρήνη ἡδέος ὕδα-
τος. Νέμισμα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Οἱ στέφανοι οὐκ
ἰσῶν ἢ βρόδων ἦσαν, ἀλλὰ χρυσοῦ. Φοίνικος
αἱ θύραι πεποιημέναι. Τὸν δίφρον τοῖς ἡνιόχοις ἐποίησεν
ἰσχυρῶν ξύλων.

57. — Genetiv partitiv. Τῶν Ἀθηναίων τὸ
πληθος. Μέρος τι τῆς στρατιᾶς. Ἀνὴρ τῶν ῥητόρων.

a) Οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀθηναίων
ὁ βουλόμενος.

b) Τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου.

c) Ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων παρῶν³⁾ ἐγένετο.
Οἱ θαυμάστοι τῶν ῥητόρων.

Nota. Διὰ θεῶν. Διὰ γυναικῶν. Ὡς δειλὸς ξείνων.
Δαιμόνιος ἀνδρῶν. — Κακὰ κακῶν. Δειλαία δειλαίων.
Ἀνοία μεγάλη λαίπειν ἐχθροὺς ἐχθρῶν, ἐξόν⁴⁾ κτείνειν.

d) Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.
Τῷ δρῶμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ δρώμενα. Εἰς τοσοῦ-
τόν εἰσι τόλμης ἀφιγμένοι. Εἰς τοῦτο δ' ἤκεις

¹⁾ Cf. ἐμμένειν τῷ σαῖ ἐν τῷ κακῷ.

²⁾ In loc de: ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων.

³⁾ Partic. pres. de la πάρεμι.

⁴⁾ Aeus, neutru pres. partic. de la ἔξειμι.

ἀθυμίας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν. Ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας. Ἦν τι τοῦ τείχους ἀσθενές. Πολὺ τοῦ στρατεύματος. Τῶν πολεμίων τὸ πολὺ. Ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως.

Nota I. — Οὐκ οἶσθα ὅπου γῆς εἶ; Ἄλλοι ἄλλῃ τῆς πόλεως ἀπώλλυντο. Οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἐν ταῦθα ἦλθον τῆς ἡλικίας. Πηνίκα τῆς ἡμέρας; Πόρρω σοφίας ἐλάβειν. Πόρρω τῶν νουκτῶν.

Nota II. — Ἡ πολλή (πλείστη) τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἡμισυς, ὁ λοιπὸς τοῦ χρόνου. Αἱ ἡμίσεις τῶν νεῶν. Οἱ ἡμίσεις τῶν ἱππέων. Τῆς γῆς ἡ ἀρίστη.

e) Ἀποβάλλουσιν ἄνδρας σφῶν αὐτῶν. — Ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας. Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

f) Κριτίας τῶν τριάκοντα ἦν. Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφιστῶν ἐκλήθη¹⁾. Καὶ ἐμὲ θὲς τῶν πεπεισμένων.

58. — Genetiv de specie. Ἐχει μὲν χρυσίου τρία τάλαντα, στατήρα δὲ χρυσοῦ. Ἐθισμένοι²⁾ ὄραν εἰ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο³⁾ σωροὺς νεκρῶν.

59. — Genetivul de calitate. Ὡ δυστάνου μάτερ βιοτᾶς.

60. — Genetiv de evaluare. Παῖς δέκα ἐτῶν. Τῇ στρατιᾷ ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Ποταμὸς τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Σίτος πολλοῦ χρόνου. — Τὸ τεῖχος σταδίων ἦν ὀκτώ. Γαμεῖν δεῖ ἐπιδὼν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα μέχρι ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα. Δυσὶν ἤδη μηνοῖν ὥφειλε τὸν μισθόν.

61. — Πράγμα πολλοῦ πόνου. — Ταῦτα παμπόλλων ἐστὶ λόγων. Τοῦθ' ὅρῳ πολλοῦ πόνου.

¹⁾ Aor. 1 pas. de la καλέω.

²⁾ Pf. part. pas. de la ἐθίζω.

³⁾ Aor. de la θεάομαι.

LECTIUNEA IX

B. Genetivul compliment al unui verb

62. — Genetivul e foarte des întrebuințat în grecește ca compliment al unui verb. Principalele verbe, cari se construiesc cu acest cas, pot fi dispuse în mai multe categorii:

63. — a) Genetivul se unește cu un verb pentru a determina ideea subț-înțeleasă a unui acuzativ compliment direct sau a unui acuzativ de calificare. Această categorie coprinde toate verbele cari însemnează a avea o parte din, a primi o parte din etc. cu alte cuvinte, toate verbele cari implică ideea de participare. Genetivul depinde fără îndoială de cuvântul μέρος (sau μοῖραν), compliment direct subț-înțeles al verbului.

Nota I. — Analogia a întins această construcțiune la verbe ne tranzitive ca κοινωνεῖν, a avea parte la sau ne personale ca μέτεστί μοι am parte la și προσήκει μοι mi se cuvine o parte din.

Nota II. — Aceeași construcție s'a întins la verbele cari însemnează a mânca, a bea, când e vorba de o cantitate determinată de nutriment sau de băutură, prin urmare când nu se ia de cât o parte. Alt-fel se pune acuzativul.

Nota III. — Ideea că acțiunea se exersează numai asupra unei părți a obiectului poate fi tradusă în grecește prin genetiv singur, fără ca verbul întrebuințat să aibă vre o legătură cu cele de mai sus.

b) Trebuie să suplinim ideea unui acuzativ de calificare cu ὅζω și πνέω a miroși, a avea sau a exala un miros.

64. — De construcția verbelor, cari se raportă la simțul gustului, se leagă aceea a verbelor relative la operațiunile simțurilor. Ast-fel se găsește genetivul cu ἀκούειν și ἀκροᾶσθαι, a percepe prin simțurile auzului, de unde a auzi, a asculta,

αἰσθάνεσθαι, a *percepe* în general (prin odorat, prin vîz, dar mai ales *prin auz*, de unde la figurat: a *percepe prin înțelegță*, a *afla*, a *înțelege*).

Notă. — Ἀκούειν se întrebuințează cu genetivul persónei și când însemnează a *afla de la cineva ceva*, sau a *asculta* în sensul de a *se supune*. Αἰσθάνεσθαι în înțeles figurat se construște mai des cu acusativil.

65. — De verbele, cari exprimă sensații, se pot apropia acelea, cari exprimă un sentiment sau o emoțiune a sufletului. Acestea sunt:

Verbele ἐπιθυμεῖν, ἐφίεσθαι, ὀρέγεσθαι, ἐρᾶν a dori; ἐπιμελεῖσθαι, φροντίζειν a avea grije de, κήδεσθαι a se neliniști de, μέλει μοι mă preocup, mă interesez de, ἀμελεῖν a nu se îngriji de, ὀλιγωρεῖν a neglijia. De asemenea πεινῶν a avea fîome, διψῶν a avea sete.

66. — Cu verbele a *se ocupa de*, a *se îngriji de*, sunt unite acelea cari însemnează a-și aduce aminte și contrariul a *uita*, adică μνησθῆναι, μνησθῆναι (a păstra amintirea), ἐπιλανθάνεσθαι etc.

Notă. — Cu un nume de lucru se întâlnește une ori acusativil în locul genetivului după aceste verbe.

67. — De verbele construite cu genetivul pentru a arăta că acțiunea se exersează numai asupra unei părți a obiectului, se pot alătura acelea cari însemnează a *ținti*, a *atinge*, a *apuca*, și verbele cu înțeles analog.

Cele mai însemnate sunt: στοχάζεσθαι a *ținti*, a *viza*, ἐφικνεῖσθαι sau ἐξικνεῖσθαι, a *atinge*, a *ajunge*, τυγχάνειν a *întâlni*, a *obține*, ἀποτυγχάνειν, ἀμαρτάνειν a *nu obține*, a *gresi*, σφάλεσθαι, ψεύδεσθαι a *fi înșelat* etc. ἄπτεσθαι a *se ținea de*, ἀντέχεσθαι a *se ocupa de*, a *se alătura de*, πειράσθαι a *începe*, a *ataca*, ἄρχειν, ἄρχεσθαι a *începe*.

Genetivul după aceste verbe pare a fi o varie-

tate a genetivului partitiv: nu se țintește, nu se atinge în adevăr de cât o parte a obiectului.

68. — Verbele cari însemnează a *comanda* se construiesc de asemenea cu genetivul.

Iată cele mai principale: περιγίγνεσθαι a *deveni stăpîn peste*, a *întrece*, κρατεῖν a *fi stăpînul*, a *domni peste*, βασιλεύειν a *fi rege*, a *domni peste*, τυραννεῖν a *fi stăpîn absolut*, a *exersa o putere suverană asupra*, ἄρχειν a *fi cel dintâi*, a *merge în fruntea*, a *comanda*, a *domni peste*, ἡγεῖσθαι, στρατηγεῖν, ἡγεμονεύειν a *fi șeful*, a *comanda*.

Nota I. — Κρατεῖν τινα însemnează a *învinge* pe cineva.

Nota II. — Când ἡγεῖσθαι însemnează a *conduce* se construiesc cu dativil.

69. — Tot un genetiv propriu zis iaș ca compliment verbele ἐμπιμπλάναι, πληροῦν a *umple*, γέμειν a *fi plin* și, prin analogie, acelea cari însemnează a *avea ceva în abundență* ca εὐπορεῖν.

70. — Cu verbele compuse cu prepozițiunile κατά, ἐπί, πρό, ὑπέρ, genetivul se explică prin analogia fiecărei prepozițiuni.

Ast-fel verbele compuse cu κατά, cari exprimă un sentiment defavorabil, ostil, iaș un compliment la genetiv, de ôre-ce κατά însemnând în *contra* se construiesc cu genetivul. Tot asemenea cu verbele compuse cu πρό și ὑπέρ, genetivul depinde de prepozițiune.

LECTIUNEA IX

B. Genetivul compliment al unui verb.

69. — Πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι μετέχοντες τῆς ἐορτῆς. Μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλοῦτος.

Nota I. — Κοινωνήκασι πολλῶν πόνων καὶ κυνδύων ἀλλήλοις. Ἐν ὀλιγαρχίᾳ πένησιν οὐ μέτεστιν ἀρχῆς. Οὐκ ἔστο ¹⁾ προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῇς, ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων.

Nota II. — Τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ²⁾ ἄφρονες ἐγίνοντο. Ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. — Θῆρες κρέα ἐσθιόντες. Οἶνον πίνειν ἡδιόν ἐστι ἢ ὕδωρ. Τὸ κύνειον πίνειν ³⁾.

Nota III. — Τῆς γῆς ἔτεμον ⁴⁾. Ἡ ἐπίκλυσις παρείλε ⁵⁾ τοῦ φρουρίου. Ἐτάξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκδιβάλλειν τὰς ἀμάξας. Τούτους ταχὺ τῶν ἐκ τῆς στοᾶς ὅπλων καθελόντες ὥπλισαν. Πολὺ μᾶλλον ὁμῖν προσήκει τῶν ὁμετέρων ἐμοὶ διδόναι. Κατέαγε ⁶⁾ τῆς κεφαλῆς ⁷⁾. Ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον. Ἐλάθοντο τῆς ὥνης τοῦ Ὀρόντα.

b) Αὐται μὲν ὄζουσι ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. Πνεῖν μύρου. 63. — Ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος Δεόμεθ' οὖν ὁμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι τῶν λεγομένων. Τῆς κραυγῆς ἤσθοντο.

Nota. — Ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Νέος ὢν ἀκούειν τῶν γεραιτέρων θέλει.

64. — Τῶν μαθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ. Ἐφιέμενος Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. Οἷς μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ ἤκιστα τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. Ἡ τοῦ θεοῦ φρόνησις ἅμα πάντων ἐπιμελεῖται. Τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; τῶν ἐπιεικιστάτων μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν. Ἐαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ. Σωκράτης τοῦ σώματος αὐτοῦ τε οὐκ

¹⁾ Pers. 3 sg. Impf. de la οἶμαι saũ οἶμαι.

²⁾ Aor. 2 de la ἐσθίω.

³⁾ In aceste 3 din urmă exemple avem acusativil, din cauză că în cele 2 de la început expresiunea e generală, iar în cel din urmă acusativil arată că otrava se bea totă, nu numai o parte.

⁴⁾ Aor. 2 att. de la τέμνω.

⁵⁾ Aor. 2 de la παραίρω.

⁶⁾ Pf. de la κατάγνυμι. Sens pas.

⁷⁾ Lit. are o fractură la cap. K. τὴν κεφαλὴν ar însemna: are tot capul zdrobit.

ἡμέλει τοὺς τ' ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῆνει. Μηδενὸς ὀλιγοραῖτε. Παινώσι χρημάτων. Δημοκρατούμενη πόλις ἐλευθερίας διψήσασα.

66. Ἀνθρώπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης. Τῶν αὐτῶν ἐστὶ τοὺς τε κακοὺς τιμᾶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν. Νήπιος ὅς τῶν οἰκτρῶς οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται.

Nota. — Ἐὰν τὰ παρελθυθότα ¹⁾ μνημονεύης, ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει.

67. — Ἴνα δύναιοθε ²⁾ καὶ ἀνθρώπων στοχάζεσθαι. Στοχάζεσθαι τοῦ ἡδεος, τοῦ δέοντος. Οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ μεγέθους τῶν πραγμάτων. Οἱ ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὥς ³⁾ ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. Νίκης τε τέτυχαμεν καὶ σωτηρίας. Τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνειν. Διὰ ταῦτα καὶ ὢν εἶχον ἀπέτυχον. Οἱ τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρθανεν ἀνδρός. Σφαλεῖς τῆς ἀληθείας κείσομαι. Ψευδοῦναι τῶν ἐλπίδων. Ἀμφοτέρων βέλε' ἤπτατο. Φιλοσοφίας ἄπτεσθαι. Ἀντέχεσθαι θεοῦ. Τῆς ἀληθείας ἀντέχεσθαι. Τῆς μὲν γνώμης τῆς αὐτῆς ἔχομαι. Ἄ τοιούτων ἔχεται. Ὅπως πειρῶντο τοῦ τείχεως. Τῆς Ἑλλάδος ἀποπειρᾶσθαι. Πολέμου οὐκ ἄρξομεν, ἀρξομένους δὲ ἀμυνόμεθα. Σὺν θεῷ ἀρχώμεθα παντὸς ἔργου. 68. — Οἶει τὴν ὁμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. Ὁ Μίνως τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλείστον ⁴⁾ ἐκράτησεν. Ἐρως τῶν θεῶν βασιλεύει. Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει ἐπὶ ⁵⁾ Καμβύσου.

¹⁾ Part. pf. de la παρέρχομαι.

²⁾ Optativ, fiind că în propos. preced. era un timp trecut.

³⁾ Ἡ ὥς saũ ἢ ὥστε urmate de un infinitiv, ori ἢ κατὰ cu un acusativil după comparative însemnează pentru.

⁴⁾ Loc. adverbială. Subint. χρόνον. Póte primi articol τὸ ἐπὶ πλείστον ἢ chiar o a doua prep. ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον.

⁵⁾ Est cu genet. pers. însemnează în timpul.

Ἄρχειν ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι. Ἦρξε τῇ πόλει ἀνομίας τὸ νόσημα. βσιωτῶν μὲν Πηνέλεως καὶ Δῆϊτος ἦρχον. Φρόνησις μόνῃ ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν. Δάχης ὁ πλιτῶν καὶ ἱππέων ἐστρατήγει. Τὴν ἐν ἀνθρώποις δικάνοιν ἀπάντων εὐρήσομεν ἡγεμονεύουσιν.

Nota I. — Κρατεῖν τινα τῷ πολέμῳ.

Nota II. — Ἐκέλευέ σοι τοὺς ἡγεμόνας τὴν βάστην ὁδὸν ἡγεῖσθαι.

69. — Ἐρως ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκείότητος δὲ πληροῖ. Οὐκ ἐκπλήσετε τὴν θάλατταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριηρῶν; Φίλιππος χρημάτων εὐπορεῖ. 70. — Χρὴ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους. Πολλοῖς ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. Ἀγῆσιλαος οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει.

LECTIUNEA X

CONTINUARE ASUPRA GENETIVULUI

71. — Genetivul de cauză. Alături de acusativul său de dativul care servește verbului ca compliment propriu zis, genetivul se întrebuințează ca să arate *causa*:

a) Cu verbe cari exprimă o afecțiune a inimei

Acestea sunt ἄγαμαι, θαυμάζω τινά, a admira pe cineva din cauza, ζηλώ, εὐδαιμονίζω τινά, a socoti pe cineva fericit din cauza, φθονῶ τινί, a invidia pe cineva din cauza, οἰκτείρω τινά, a plânge pe cineva dintr'o cauză ôre-care etc.

Nota I. — Se pot adăoga la această listă verbele αἰνῶ, a lăuda pe cineva de ceva, μέφομαι τινί, a învinovăți pe cineva de ceva, ἐργίζομαι τινί, a fi iritat contra cuiva dintr'o cauză ôre-care: cu acestea se pune în genetiv numele lucrului care e obiectul elogiului său al învinuirii.

Nota II. — Verbele θαυμάζω și ἄγαμαι au finit prin a avea complimentul lor propriu zis la genetiv.

b) Cu verbe relative la acte judiciare

Acestea sunt verbele cari însemnează a acusa, a condamna, a achita, etc. După ele numele crimei sau al pedepsei se pune în genetiv.

Iată câte-va din verbele în cestiune: αἰτιάσθαι a acusa, διώκειν a urmări în justiție, φεύγειν a fi urmărit în justiție, γράφεσθαι a urmări în justiție (printr'un act de acuzare scris), ἐλεῖν a convinge de, ἀλῶναι a fi convins de, κρίνειν a da o sentință, τιμωρήσασθαι a pedepsi etc.

Nota I. — Cu verbele a acusa, a condamna, cari sunt compuse cu prepozițiunea κατά, se pune numele persónei în genetiv și acela al crimei sau al pedepsei în acusativ. Numai rare ori cu aceste verbe, găsim construcția celor de mai înainte.

La pasiv pe lângă verbele compuse cu κατά, genetivul rămâne neschimbat.

Nota II. — Genetivul de cauză exprimă o idee de relațiune (prin raport la, în ceea ce privește) în unele construcțiuni ce se găsesc la poeți cu verbele a spune a vorbi, a întreba.

72. Genetivul de preț. Genetivul se întrebuințează încă pe lângă verbe pentru a arăta prețul.

a) În expresiunile unde intră verbele cari însemnează a vinde (πωλεῖν, ἀποδίδοσθαι, πιπράσκειν) sau a cumpăra (ὠνεῖσθαι, πρίασθαι), genetivul echivalează locuțiunei cu prețul.

De asemenea cu verbele cari implică o acțiune ce se plătește.

În sfârșit, printr'o extensiune a acestor diferite întrebuințări, se găsește genetivul de preț cu εἶναι, εἰ γίγνεσθαι.

b) Genetivul de preț se mai construiește încă cu verbele ἀξιοῦν a judeca demn de, τιμᾶν a evalua, a fixa pedeapsa sau amenda la (vorbind de jude) și τιμᾶσθαι a reclama o pedeapsă sau o amendă de (vorbind de părți).

Nota I. — Genetivul *θανάτου* întrebuințat cu verbele cari însemnează *a acusa*, *a condamna*, *a achita*, trebuie considerat ca un genetiv de preț. Ast-fel trebuie explicat în locuțiunii ca *ὁπάγειν τινὰ θανάτου* *a intenta cui-va o acțiune capitală* (a acusa pe cine-va de o crimă a cărei rescumpărare e mărtea), sau *κρίνειν θανάτου* *a da o sentință capitală* (a hotări că prețul crimei e mărtea).

Nota II. Expresiunea *τιμᾶσθαι πολλοῦ* însemnează *a ține în mare stimă*. Ea e une ori înlocuită prin *πολλοῦ ποιεῖσθαι*; dar, deși genetivul ajunge prin el însuși ca să exprime prețul, care e legat de cutare sau cutare obiect, Grecii au înlocuit genetivul singur prin *περὶ* cu genetivul în locuțiunile *περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι* *a face mare cas*, *a stimă mult*, *περὶ πλείονος ποιεῖσθαι* *a face mai mare cas*, *a stimă mai mult* (*lit.* a socoti ca prețuind mai mult de cât mult), *περὶ παντός ποιεῖσθαι* *a considera ca prețuind mai mult de cât ori ce* (de cât tot).

Prin false analogie cu aceste construcții s'a zis *ποιεῖσθαι περὶ ὀλίγου* a pune puțin preț pe, *περὶ οὐδενός ποιεῖσθαι* a nu pune nici un preț pe, locuțiunii în cari *περὶ* n'are drept vorbind nici un sens.

C. Genetivul compliment al unui adevectiv

73. Genetiv posesiv. Prin analogie cu construcția studiată la n. 52, adevectivele cari arată posesiunea sunt de ordinar urmate de un compliment la genetiv.

Cele mai însemnate sunt: *ἴδιος proprius* (care aparține cui-va ca un ce propriu) *οἰκεῖος propriū* (la ceva), *particular*, *κοινός comun*, *ἱερὸς consacrat la*.

Notă. — *ἴδιος* și *οἰκεῖος* se construiesc de asemenea cu dativul, când însemnează, cel dintâi *propriū la*, cel d-al doilea: *ἰνρudit* cu, sau *care convine*, iar *κοινός* de cele mai multe ori e urmat de dativ.

74. Genetiv obectiv. Adevectivele derivate din verbe, cari se construiesc cu genetivul, iau natural dupe ele un compliment la genetiv. Acestea sunt:

a) Adevectivele *ἐπήκοος*, *κατήκοος*, *ὕπήκοος*, care ascultă și *συνήκοος* care aude sau care ascultă cu.

b) Adevectivele *μνήμων*, care își aduce aminte, *ἀμνήμων*, care nu-și aduce aminte, *ἐπιμελής*, care se îngrijește de, *ἀμελής*, care nu se îngrijește de.

c) Adevectivele cari însemnează *participare* sau *lipsă de participare* la ceva, ca *μέτοχος* care are parte la, *ἰσόμερος* care are parte egală la, *ἀμοιρος*, *ἀκληρος*, care n'are parte din, *ἄγευστος* care n'a gustat din.

d) Se pot alătura de aceste adevective acelea cari arată ore-cum participare la un lucru prin cunoscătoru pe care o avem de acest lucru. Ast-fel sunt d. ex. *ἐμπειρος* care are experiența, *destoinic*, *ἀπειρος* fără experiență, *ignorant*, *ἐπιστήμων* care o instruit în, *ἀήθης*, care n'are deprinderea etc.

e) Adevectivele în — *ιος* derivate din verbe active, ca *πρακτικός* care știe să practice, *ποριστικός* capabil de a procura, se construiesc de asemenea cu genetivul.

f) Afară de acestea, multe alte adevective derivate din verbe active iau după ele un genetiv.

g) Adevectivele cari arată abundența, ca *πλήρης*, *μεστός*, *πλούσιος*, *plin* cu, *umplut de*, *bogat în* etc.

75. — Genetiv de cauză. Ca și după verbele relative la acte judiciare, tot ast-fel se întrebuințează genetivul și după adevectivele cu înțeles analog de ex. după *ὁπόδιος* *acusat de*, *ῥεσπυνζέτωρ de*, *ὁπεόθυτος* *responsabil de*, *αἰτιος* *vinovat de*, *ἐνοχος* *expus la o acusațiune de*, *acusat de* etc.

76. — Genetiv de relațiune. Subt acest titlu se coprind unele întrebuințări ale genetivului, în cari acest cas e construit ca compliment al unui adevectiv, pentru a arăta ideea *prin raport la* care afirmațiunea enunțată de adevectiv e adevărată.

77. — Se pune genetivul pe lângă adverbale

de mod construite cu ἔχειν, sau cu un verb de sens analog, pentru a determina înțelesul expresiunii. Acesta e un cas particular al genetivului de relațiune: genetivul echivalează cu expresiunea *din punctul de vedere*.

Notă — Limba elenă a mers foarte departe cu întrebuintările genetivului de relațiune. L găsim chiar în frase unde nu e pus în legătură nici cu ajective, nici cu adverbe.

D. Genetivul unit cu adverbe

78. — S'a vorbit mai înainte de unele construcțiuni ale genetivului, compliment după adverbe (n. 57 d nota I și n. 77) fiind-că ele se explică parte prin analogia substantivelor, parte prin a adevectivelor. Aici vom mai semna câteva.

LECTIUNEA X

CONTINUARE ASUPRA GENETIVULUI

71. — Genetivul de cauză. a) Τοὺς θέλοντας θεραπεύειν τὰς πόλεις οὐκ ἄγασαι τῆς ἀνδρείας τε καὶ εὐχερείας. Βασιλεὺς ἐθαύμασεν αὐτὸν τῆς διανοίας. Ζηλῶ σε τοῦ νοῦ. Συγχαίρω ὑμῖν τῶν γεγεννημένων. Εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου. Σοφίας φθονῆσαι μᾶλλον ἢ πλούτου καλόν.

Nota I. — Τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας. Τοῦ δ' ἂν οὐδεὶς ἐνδίκως μέμφαιτό μοι.

Nota II. — Μηδὲ θαυμάσης τόδε. Ἄγαμαι τὴν τοῦτου φύσιν.

b) Αἰτιᾶσθαι ἀλλήλους τῶν γεγεννημένων. Διώκω μὲν κακῆγορίας, τῇ δ' αὐτῇ ψήφῃ¹⁾ φόνου φεύγω. Γράφεσθαι τινα παρὰ νόμον. Κατὰ νόμον ἐξῆν πα-

¹⁾ ψῆφος e propriu zis o piatră, în special piatra de vot, de unde *votul, judecata*.

ρανοίας ἐλόντι τὸν πατέρα δῆσαι¹⁾. Ψευδομαρτυριῶν ἀλώσεσθαι προσδοκᾷ. Οἱ πρέσβεις δώρων ἐκρίθησαν. Ἦν δὲ Λακεδαιμονίους τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπατῆς τιμωρησώμεθα...

Nota I. — Κατηγορεῖν τινὸς τι. Καταγιγνώσκειν, καταδικάζειν, καταψηφίζεσθαι, κατακρίνειν τινὸς θάνατον. Ἰησοῦ θάνατον κατέγνωσαν.

Θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη. Τὰ κατηγορημένα μου. Θάνατος κατεγνώσθη Ἰησοῦ.

Nota II. — Τοῦ κασιγνήτου τί φῆς; Εἰπέ δέ μοι πατρός τε καὶ υἱέος.

72. — Genetivul de pret. Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰρ οἱ θεοί. Δραχμῆς τὴν πόλιν ἀποδίδουσαι. Πιπράσκειν πέντε ταλάντων. Δόξα χρημάτων οὐκ ὦνητή. Ἀργυρίου ἔππον πρίασθαι. Πρίασθαι τῆς ψυχῆς ὥστε μή. — Οἱ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν. Πόσου διδάσκει;... Πέντε μνῶν. Τριῶν δραχμῶν πονηρὸς ἐστί. Οἱ ἐξαιρεγασμένοι ἄγροί πολλοῦ ἀργυρίου γίγονται.

b) Οἱ βάρβαροι θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν. Τὴν αἰκίαν χρημάτων ἐστὶ τιμῆσαι. Ὁ κατήγορος βούλεται θανάτου σοι τιμᾶσθαι.

Nota I. — Εἰσάγειν τινα θάνατον.

Nota II. — Ὡστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεόμενος²⁾ αὐτοὺς, παῖδας σφί παρέδωκε τὴν γλῶσσαν τε ἐκμαθέειν καὶ τὴν τέχνην τῶν τέκνων. Προσμένου³⁾ δέ σου ἂν περὶ πλείστου ποιεῖ. Δι' οὐδενός, περ' ὀλίγον, ἐν ἑλαφρῇ ποιεῖσθαι τι.

C. Genetivul compliment al unui adevectiv

73. — Genetiv posesiv. Οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφ' ἐσ-
τηκότων⁴⁾ ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἐστί. Οἰκίαν ἐσχε

¹⁾ Inf. aor. de la δέω.

²⁾ Formă ionică, ca și ἐκμαθέειν de mai jos.

³⁾ Part. aor. 2 mediu de la προτιμημι.

⁴⁾ Part. perf. act. de la ἐφίστημι.

τῆς ἀσεθείας τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. Ὁ ἀνὴρ γοῦν πάντων τῶν ἀνθρώπων κοινός ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα ἴδια ἢ τῶν τυράννων. Ἦκουσε τὸν ἵππον ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου.

74. — *Genetiv obectiv.* a) Τῶνδ' ἐπήκοοι κακῶν. Ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι τὸ μὲν πρότερον Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. b) Φεῦ· αὐτοῦ γενοίμην πέτρος ἀμνήμων κακῶν. Ἐπιμελὴς τῶν φίλων εἶ. c) Ἦγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. Ἡ Αἴγυπτος τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ὕδατος μὲν ἀμοιρος. Ἐβουλήθη τοὺς ἀδελφιδοὺς ἀκλήρους ποιῆσαι τῶν ἑαυτοῦ. Ἐλευθερίας καὶ φιλίας ἀληθοῦς τυραννικὴ φύσις ἀεὶ ἀγυστος. d) Κακῶν ὅστις ἐμπειρος κυρεῖ¹⁾. Ὁ γραμμάτων ἀπειρος οὐ βλέπει βλέπων. Σὺ γὰρ τοῦτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν; Ἐκπληξίς τε ἐνέπесεν²⁾ ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης. e) Πρακτικὸς τῶν δικαίων. Ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ. f) Φιλαναλῶται ἀλλοτρίων. Δεῖ φιλομαθεῖ σε ἀπάντων εἶναι. Οὐ πάντες ὁμοπαθεῖς λύπης τε καὶ ἡδονῆς εἰσιν. Κύρος ἦν πρῶτος καὶ συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων. g) Παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης. Ἡ Καρχηδὼν ἀνδριάντων Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ τῆς Σικελίας μεστὴ ἦν. Ἀρξουσιν οἱ τῶν ὄντων πλούσιοι οὐ χρυσοῦ, ἀλλ' οὐδεὶς τὸν εὐδαίμονα πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἐμφρονος.

75. — *Genetiv de causă.* Φόβου ὑπόδικος. Ὑπεύθυνος τῆς αὐτῆς ἀγνοίας. Ἐνοχος θανάτου. Ἐνοχος τῶν βιαίων.

76. — *Genetiv de relațiune.* Σωκράτης εὐδαίμων μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων. Ἔστι μοι θυγάτηρ γάμου ἤδη ὥραία. Τὸ πῦρ

¹⁾ Κυρεῖω a fi, a obține, a întâlni.

²⁾ Aor. 2 de la ἐπιπίπτω.

ἐπικούρου μὲν ψυχούς, ἐπικούρου σκότους. Τυφλός ἐστι τοῦ μέλλοντος ἄνθρωπος. Σύμφητός σοι τοῦτου τοῦ νόμου. Κριτίας οὐδενὸς ἰδιώτης ἦν.

77. — Πῶς ἔχεις δόξης τοῦ τοιοῦδε πέρι; Εὐ (καλῶς) ἔχειν βίου, γένους, φύσεως. Ἀπίρως ἔχειν τινός. Τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἢ πόλις καθίστασθαι. Ἐδίωξαν ὡς τῶν ἑκαστος εἶχεν. Ὡς ἂν ὑμεῖς πρὸς ἑκαστον ἔχητε εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἐδοξεν εὖ φρονεῖν.

Nota. — Τι δὲ δὴ τοῦ ἀδίκειν; Ἴππος ἦν κακουργῆ, τὸν ἱππῶς κακίζομεν· τῆς δὲ γυναικὸς εἰ κακοποιεῖ, ὥς δὲ δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν ἔχοι.

D. Genetivul unit cu adverb

78. — Ποῦ, ποῖ, πόθεν, ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἐκεῖσε, πανταχοῦ, οὐδαμοῦ τῆς γῆς. Πρὸ τῆς ἡμέρας. Ὅφρ' τῆς νυκτός. Πότε τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ. τ. λ. Τὸ μνημεῖον πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν. Τῶν τοιοῦτων ἄδην εἶχομεν.

LECTIUNEA XI

E. Deosebite întrebuintări ale genetivului

79. — *Genetiv de loc.* Genetivul se întâlnește foarte des la Omer pentru a arăta locul unde se află cineva.

Această construcțiune a trecut din limba epică la tragică. — În prosa atică o găsim numai în câte-va locuțiuni.

80. — *Genetiv de timp.* Genetivul se întrebuințează în grecește pentru a arăta un raport de timp. El însemnează atunci:

a) Sau momentul când se petrece ceva d. ex. ἔπος primăvara, θέρος vara, χειμῶνος în timpul iernii, νυκτός nóptea, ἡμέρας ziua, ὄρθρου la revêr-

satul zorilor, μεσημέριας la amiază, δείλης după amiază, ἑσπέρας seara, τοῦ λοιποῦ în viitor.

Nota I. — Τοῦ λοιποῦ înseamnă o dată în viitor, τὸν λοιπὸν în tot viitorul.

Nota II. — Întrebuintate cu articol, aceste expresii arată timpul de care a fost vorba mai înainte, sau pot avea un înțeles distributiv: τῆς ἡμέρας pe zi, τοῦ μηνὸς pe lună, τοῦ ἐνιαυτοῦ pe an.

b) Sau timpul în intervalul căruia un lucru se întâmplă ori nu se întâmplă.

81. — Genetivul de timp se întrebuințează uneori în loc de dativ.

82. — **Genetiv exclamativ.** Construit în unele propoziții exclamative, genetivul grec arată *causa* care ne face să scotem exclamații de surprisă, de durere, de bucurie etc.

83. — **Genetivul scopului.** Uneori genetivul grec exprimă intențiunea cu care e făcută o acțiune: așa trebuie explicată întrebuințarea infinitivului precedat de neutrul articolului, la genetiv. Acest genetiv se apropie de genetivul de relațiune; el poate fi tradus prin cuvintele: *relativ la faptul că.*

2) Genetivul grec corespunzând ablativului latin

84. — Genetivul grec corespunde ablativului latin când se construiește cu un număr ore care de verbe, unele intransitive, altele transitive, însemnând *a depărta de, a se depărta de* sau *a fi depărtat de*, la propriu și la figurat.

Notă. — După analogia lui διαφέρειν, se construiește cu genetiv-ablativ διάφορος *deosebit de, înaintios*¹⁾ opus, precum și adverbul διαφέροντως *la un grad deosebit de.*

¹⁾ Am văzut n. 46 a) că aceste 2 adevective se construiesc de asemenea cu dativul. Διάφορος n'are același înțeles în ambele cazuri.

85. — Genetivul în expresiunile γίγνεσθαι τινος, εἶναι τινος *a se naște din cine-va, a fi fiul cui-va, a se coborî din cine-va* înlocuiește ablativul de *origină* din latinește.

86. — Genetivul înlocuiește de asemenea ablativul cu verbele δεῖσθαι *a avea trebuință, a cere*, ἀνορεῖν, σπανίζειν *a fi în lipsă de*, στέρεσθαι *a se afla despoiat de.*

Nota I. — Nepersonalul δεῖ se construiește ca δέομαι cu un compliment la genetiv.

Nota II. — Când δέομαι e urmat de un pronume sau de un adevectiv neutru ca compliment, pronumele sau adevectivul se pun de regulă în acuzativ.

Nota III. — Δέομαι urmat de genetivul unui nume de persoană înseamnă de ordin ar a ruga.

87. — Adevectivele cari arată *lipsa* se construiesc de asemenea cu genetivul. Ast-fel sunt ἐνδεής sau ἐπιδεής căruia i lipsește, ἔρημος, γυμνός, κενός, *isolat, gol, lipsit de, ăgnos pur, curat de etc.*

88. — **Genetivul de comparațiune.** După un comparativ, cel d'al doilea termen de comparație ori se pune în cazul celui dintâi, precedat de conjuncția ἢ, ori se pune în genetiv. Genetivul e tot-dauna posibil.

Nota I. — Dacă cei doi termeni de comparațiune sunt adevective sau adverb, atât unul cât și cel alt se pune de obicei în comparativ.

Nota II. — Comparativul se întrebuințează destul de des fără compliment în înțelesul de *mai mult de cât trebuie, prea, cam.*

Nota III. — În grecește există o întrebuințare eliptică a genetivului ablativ, compliment al comparativului.

89. — Prin analogie cu construcția comparativului, limba elenă pune în genetiv complimentul unor adevective la pozitiv, cari implică ideea unei comparațiuni; așa sunt περισσός superior, ἄλλος

(și prin analogie ἄλλοτος, ἄλλότριος), ἕτερος diferit de, δεύτερος și ὕστερος care vine în urmă și în sfîrșit adevectivele în — πλάσιος și în — στος.

90. — De asemenea se construiesc în grecește cu genetivul verbele cari conțin ideea de compariție ca πλεονεκτεῖν a avea avantagiū asupra, ἡττάσθαι a rămînea mai pre jos, a fi învins, μειονεκτεῖν, a fi într'o situație inferiōră, ὕστερεῖν a sosi mai târziū (de cît un altul) sau a sosi prea târziū; περιγίγνεσθαι a dovedi pe cine-va, a întrece, προέχειν, ὑπερέχειν a apuca înainte, a întrece, λείπεσθαι, ἀπολείπεσθαι a rămînea în urmă.

LECTIUNEA XI

E. Deosebite întrebuintări ale genetivului.

79. — Genetiv de loc. Νέφος οὐ φαίνεται¹⁾ πάσης γαίης οὐδ' ὁρέων. Οὐτε Πύλου ἱερῆς οὐτ' Ἀργεος οὐτε Μυκήνης. — Τὸν ἄνδρ' ἀπαυδῶ τοῦτον, ὅστις ἐστί, γῆς τῆςδε... μὴ εἰσδέχεσθαι. Τόνδ' εἰσεδέξω τειχεῶν πείσασά με. — Ἐπατάχονον τῆς ἡδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας. Ἐπορεύοντο τοῦ πρόσω.

80. — Genetiv de timp. a) Ποίου μηνὸς καὶ ἐν τίνι ἡμέρᾳ καὶ ἐν ποίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθη Δημόσθενς; Δῆλια ἐκείνου τοῦ μηνὸς ἦν.

Nota I. — Ὃν ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῃ οὐδεὶς ἂν σπείσαιο τοῦ λοιποῦ.

Nota II. — Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο. Ὁ ὁπλίτης δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας. Μαγνησία προσφέρει πενήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ.

b) Κλέαρχος καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἦγεν²⁾ ἐπὶ

¹⁾ Formă ionică, fără augument.

²⁾ Verbul ἄγω ca și alte verbe (cf. n. 91) are uneori însemnare netransitivă. Subînț. τοὺς στρατιώτας: conducea pe soldați, deci mergea.

τοὺς πολεμίους. Ἐπιμενίδης εἶπεν ἔτι Πέρσαι οὐχ ἔξουσιν δέκα ἐτῶν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὦντο ὀλίγων ἐτῶν καθαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν.

81. — Ἐλαφβολιδῶνος¹⁾ μηνός — ἐν Ἐλαφβολιδῶνι μηνί. Τῆς αὐτῆς ἡμέρας — τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἡέρος — ἐν τῷ αὐτῷ ἡέρει. Τῆς ἐπιούσης²⁾ ἡμέρας — τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ. Τῆς παρελθούσης ἡμέρας — τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ.

82. — Genetiv exclamativ. Φεῦ τοῦ ἀνδρός. Ὡ μακάριοι σφὼ τῆς θαυμαστῆς φύσεως. Οἶμοι τῶν κακῶν, ἀπολεῖς. Ὡ Ζεῦ βασιλεῦ τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν.

83. — Genetivul scopului. Τὸ τε ληστικόν, ὡς εἰκός, καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ. Τοῦ μή τινα ζητῆσαι ποτε.

3) Genetivul grec corespunzînd ablativului latin

84. — Ἀπείχε τῶν ὁρέων ὁ ποταμὸς ὡς ἑξ ἡ ἑπτά στάδια. Ἀνὴρ φιλότιμος ἐθέλει αἰσχυρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι. Χρὴ μῆτε χρημάτων φαίσεσθαι μῆτε πόνων. Οὐ φείδομαι ψυχῆς. Εἵκειν τινὶ τῆς ἡδοῦ. Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακαχωρήκαμεν. Οἱ Θετταλοὶ ἐκώλυον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου. Εἵργειν τινὰ τῶν ἱερῶν. Τὰ μαθήματα ἀποτρέπει τοὺς νέους πολλῶν ἀμαρτημάτων. Ἐπαυσαν Τιμόθεον τῆς στρατηγίας. Πολὺ μείζον με ἀγαθὸν ἐργάσει ἀμαθίας παύσας τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα. Ἀγγε τῶν πόνων. Ἀρχὼν ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Δεῖ τὸν ἀρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν. Ὡς ἀπηλλαγμένοι³⁾ τοῦτων τῶν πόνων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

¹⁾ Același lună corespundea aproximativ cu Martie.

²⁾ Part. pres. de la ἐπιέμμι.

³⁾ Part. perf. pas. de la ἀπαλλάττω.

Nota. — Οὐδὲν διάφορον τοῦ ἐτέρου ποιεῖ. Ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα. Ὑμεῖς οἱ τυραννοὶ τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἁλλων ἀνθρώπων.

85. — Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο. Μητρὸς δ' ὁποίας ἐστὶν οὐκ ἔχω φράσαι. 86. — Ὁ μὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. Τῶν ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. Ὁ ἔρως ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ. Οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶν ἀπάντων ἀπεστέρηκε.

Nota I. — Δεῖ μοι τίνος. Πολλοῦ δέω ἔχειν. Ὁ λίγου δεῖ.

Nota II. — Δέομαί τι. Δέομαι οὐδέ ν.

Nota III. — Δέομαί σου. Τοῦτό σου δέομαι. Δεήσομαι ἡμῶν μετρίαν δέξιν.

87. — Οὐ γάρ που ἐνδεᾶ γε φήσομεν τὸν θεὸν καὶ ἄλλους ἢ ἀρετῆς. Φίλων ἀγαθῶν ἔρημοι. Καθαρὸς τὰς χεῖρας φόβου.

88. — *Genetivul de comparațiune.* Πλουσιωτέρῳ ἢ ἐμοὶ δὸς τοῦτο. Πονηρία θάπτον θανάτου τρέχει. Πλείοσι ναυσι τῶν Ἀθηναίων (ἢ οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον) παρήσαν. Ταῦτα τοῖς ὀπλίταις οὐχ ἦττον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι.

Nota I. — Ἀσυνετώτερος δοκεῖ εἶναι ἢ ἀδικώτερος. Συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλέγεσθε.

Nota II. — Ἐδοξε ἡ ἀπόκρισις ἐλευθερωτέρα εἶναι.

Nota III. — Φίλιππος Θηβαίους περαιτέρω τοῦ καίρου καὶ τοῦ ὑμετέρου συμφέροντος ἰσχυροῦς κατασκευάσεν. Ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑποψίας παιδεύμεθα¹⁾ καὶ σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστέιν. Οἱ πρόγονοι κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονοούντων κατέλιπον.

¹⁾ In loc de ἀμαθέστερον παιδεύμεθα ἢ ὥστε νόμους ὑπερπαῖν. Lit. am fost educați în mod mai simplu de cât ea să nesocotim legile, adică, *prea simplu pentru a etc.* cf. p. 51 anot. 3.

89. — Ἐτερον τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. Τυραννὶς τῶν θεῶν δευτέρα νομίζεται. Ἰππώνικος ἦν γένει οὐδενὸς ὑστερος τῶν πολιτῶν.

90. — Τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων. Οὐδαμῶς ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσβεων. Ἀβροκόμας ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέρας πέντε. Τάχει περιεγένου αὐτοῦ. Ἐμπειρία πολὺ προέχετο τῶν ἁλλων. Πλήθει ἡμῶν ἐλείφθησαν. Ἀπολείπεσθαι καίρου.

SINTAXA VERBULUI

LECTIUNEA XII

INTREBUIŢAREA FORMELOR VERBALE

A. Forma activă

91. — Multe verbe active au alături de înţelesul lor transitiv, un înţeles netransitiv. Acest înţeles netransitiv se explică de multe ori prin elipsa unui complement.

92. — Se întrebuinţează adese ori verbul la activ vorbind de o acţiune pe care subiectul n'o execută în realitate el însuşi, dar pune să o execute.

B. Forma medie

93. — Nu toate verbele greceşti au forma medie. Mai mult încă, această formă n'are acelaşi înţeles la toate verbele cari o posedă. În general vorbind, ea arată că subiectul face acţiunea *relativ la el*. Se distinge forma medie *directă* şi *indirectă*.

94. — *Forma medie directă* indică o acţiune pe care subiectul o execută *asupra lui însuşi*. Ca înţeles, echivalează cu activul însoţit de *acusa-tivul* pronumelui reflexiv.

Notă. — Această întrebuintare a formei medii e foarte restrinsă.

95. — **Forma medii indirectă** înseamnă că subiectul face *pentru el însuși, în interesul său*, acțiunea arătată de verb. Ca înțeles, echivalează în general cu activul însoțit de *dativul* pronumei reflexiv.

96. — Câte o dată, mediul arată ca și activul că cine-va *pune să facă pentru sine* sau prin *raport la sine* cutare sau cutare acțiune.

97. — Alte ori are același înțeles ca activul.

Notă. — În acest din urmă caz, mediul poate arăta că subiectul întrebuintează pentru îndeplinirea acțiunii *tota activitatea și toate mijlocele sale*.

98. — Unele verbe iau în forma medii un înțeles particular, consacrat prin obicei, sau un înțeles figurat.

C. Forma pasivă

99. — În general numai verbele transitive au pasiv. Cu toate acestea unele verbe intransitive, cari se construiesc cu *dativul și genitivul*, se întrebuintează de asemenea la pasiv.

Notă. — S'a văzut (n. 34 nota, n. 35 nota de la a și b, n. 37 nota, p. 53 nota I) ce devin în forma pasivă complimentele din activ. Adăogăm aici:

a) Că verbele cari au la activ un compliment direct arătând o parte a corpului a cutărei sau cutărei persoane (cf. n. 38 a) iau de ordinul pasiv numele persoanei însăși, *acusativul* lucrului fiind conservat ca *acusativ al părții*¹⁾.

¹⁾ Faptul că *acusativul* se menține uneori neschimbat la pasiv, se explică prin însemnarea originală a acestuia. Cf. n. 39. Μουσικήν διδάσκειν înseamnă «care a fost instruit în *directiunea* muzicii». Ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς «au fost tăiați în *locul* capului». Cf. Pueri docentur grammaticam.

b) Verbele cari înseamnă „a încredința a ordona ceva cui-va” conservă la pasiv *acusativul* numelui de lucru și iau ca subiect numele persoanei, care era în *dativ*.

100. Pasivul impersonal, atât de usitat în latină (*invidetur, curritur*) nu există așa zicând în grecește; se găsesc totuși întrebuintate astfel câte-va *perfecte*.

101. — Unele verbe active, al căror pasiv e puțin usitat sau nu e usitat cu același înțeles, înlocuiesc acest pasiv cu verbe netransitive.

SINTAXA VERBULUI

LECȚIUNEA XII

ÎNTREBUIȚAREA FORMELOR VERBALE

A. Forma activă

91. — Αἶρειν, ἀπαίρειν (τὴν ἀγκυραν). Αἶρειν ταῖς ναυσί. Αἶρειν τῇ στρατῇ. Ἐλαμβάνειν (τὸν ἵππον, τὸ ἄρμα, τὴν ναῦν). Προσέχειν (τὸν νοῦν). Τελευτᾷ (τὸν βίον). 92. — Κύρος τὰ βασιλεία κατέκαυσεν.

B. Forma medii

94. — **Forma medii directă.** Λούομαι τὰς χεῖρας. Στεφανοῦσθαι. Γυμνάζεσθαι. Παρασκευάζεσθαι. Αποσφάττονται. Ταῦτα ἀκούσας δὲ Κύρος ἐπαίσατο τὸν μῆρόν. Οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελευσαί τινα ἐπισφάξαι Ἀρταπάτην, οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι ὁ πασάμενον¹⁾ τὸν ἀκινάκην. Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

95. — **Forma medii indirectă.** Ἀγαθὸν τι παράνομον εὐρίσκεισθαι. Φίλον τιὰ ποιεῖσθαι. Οἱ παῖδες φέρονται οἰκοθεν ἄρτον. Χιτῶνα ἐποιήσαμην.

¹⁾ Aor. part. med. de la σπάω.

96. — Διδάσκεισθαι τοὺς παῖδας. Τὰ ὅπλα μοι ἐμπούσω. Μισθοῦσθαι. Δανείζεσθαι.

97. — Ἰκανὸν ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω τὴν πενίαν. Ἀποδείκνυσθαι, ἀποφαινεσθαι τὴν γνώμην. Τὰ σώματα ἐσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα. Πόλεμον ποιεῖσθαι¹⁾. Οὐ νόμου πρόνοιαν ἐποιήσω.

98. — Σπένδεσθαι. Γράφεσθαι (γραφὴν). Φυλάττεσθαι. Συμβουλευέσθαι. Ἀρχεσθαι.

C. Forma pasivă

99. — Ἀμελοῦμαι. Καταφρονοῦμαι. Καταγελῶμαι. Δεῖ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν. Οὐκέτι ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἀπειλῶ ἄλλοις. Φθογοῦμαι. Ἐπιβουλεύομαι. Ἀπιστοῦμαι. Πένης λέγων τῶν ἀληθῆς οὐ πιστεύεται. Πολλοὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιβουλεύονται ἀπόλλυνται.

Nota. — a) Ἀπέτεμεν αὐτοῖς τὰς κεφαλὰς. Ἀπεμήθησαν τὰς κεφαλὰς. Ἐκκόπτειν τὸν ὀφθαλμὸν τινος. Τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκέκοπται. b) Ἐπιτρέπω σοι τὴν φυλακὴν. Ἐπιτέτραμμαι τὴν φυλακὴν. Ἐπιτάττειν τινί τι. Ἀλλο τι μείζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε.

100. — Παρασκευάζεται. Βεβοήθηται τῇ νόμῳ. Ὅμως δ' οὖν κεινδυνεύεται. Πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανούσιν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

101. — Εὖ (κακῶς) ποιεῖν τινα — Εὖ (κακῶς) πάσχειν ὑπὸ τινος. Εὖ (κακῶς) λέγειν τινα — Εὖ (κακῶς) ἀκούειν ὑπὸ τινος. Διώκειν τινα — Φεύγειν ὑπὸ τινος. Ἐκβάλλειν τινα — Ἐκπίπτειν ὑπὸ τινος. Ἀποκτείνειν

¹⁾ Ποιεῖσθαι urmat de un acusativ verbal, pōte înlocui diferite verbe. El înseamnă atunci „a îndeplini prin sine însuși cutare sau cutare acțiune” iar nu a fi numai cauza unei acțiuni. Ποιεῖσθαι ἀπόκρισιν a da un răspuns, — ἐπιμέλειαν a se ocupa de, — λόγους a convorbi cu, — ὀργήν a se irita. — Πόλεμον ποιεῖν înseamnă a provoca, a aduce un război,

τινα — Ἀποθνήσκειν ὑπὸ τινος. Απέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου. Πλούσιον ποιεῖν — Προύσιος γίνεσθαι. Δίκην λαμβάνειν — Δίκην δοῦναι. Δίκην δώσεις, εἰ μὴ ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Στρατηγὸν κατέστησε αὐτόν — Στρατηγὸς κατέστη¹⁾.

LECTIUNEA XIII

INSEMNAREA ȘI INTREBUINȚAREA TIMPURILOR

A. Timpurile indicativului.

102. — Timpurile indicativului au un îndoit rol : a) Ele exprimă o idee de timp propriu zisă, adică, arată că prin raport la momentul când vorbim, cutare acțiune e prezentă, trecută sau viitoare : ποιεῖ și πεποίηκεν se raportă la prezente, ποίει, ἐποίησεν și ἐπεποιήκει la trecut, ποιήσει la viitor²⁾

¹⁾ Ἰστημι, pun, așez, are la aor. 2, perf. și plus ca perf. înțeles intransitiv : am fost așezat etc.

²⁾ Încă din vremea lui Aristotel s'a observat că cea ce caracterizează verbul e *ideea de timp*. Germanii, când au voit să dea un nume verbului, l'au numit *Zeitwort*. Ideea de timp și-a făcut în adevăr loc în conjugare, dar nu exista în planul ei primitiv, ea nu e deci inerentă verbului.

În limbile semitice ideea de timp nu e exprimată : ea e pusă în trecut. Vom vedea mai jos că presintele gramaticale putea înlocui la Greci mai tōte timpurile. Când zicem „medalele sunt scōse din pămînt” sau „pămîntul se învîrtește în jurul sōrelui”, ideile exprimate în aceste propozițiuni pot fi înțelese pentru *ori ce timp*. Noțiunea de prezente, trecut și viitor, n'a venit de cāt târziu să se adauge la noțiunea acțiunii verbale. Cei vechi au recunoscut că unul din caracterele verbului, e de a arăta în același timp cu acțiunea verbală, o dispozițiune a sufletului, διάθεσις ψυχῆς. Când Omer zice : Τεθναίης, ὦ Προῖτ', ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην, «să mori... sau să omori pe Belerofon», este evident că întâlnim aci alt-ceva de cāt expresiunea ideii

b) În afară de această funcțiune, unele timpuri ale indicativului arată că acțiunea este, a fost, sau va fi ajunsă la *cutare* sau *cutare punct al desvoltării ei*: ast-fel în verbul *ποιεῖν*, a face, *ποιεῖ* și *ἐποίησε* însemnează: „el este, el era în *curs* de a face, ocupat de a face“, *πεποίηκεν*, *ἐπεποίηκε* însemnează „el a *terminat*, el *terminase* de a face“, pe când *ἐποίησεν* și *ποίησει* exprimă pur și simplu ideea de a face, fără nici o idee accesorie.

1) Timpurile acțiunii neîndeplinite încă

Presintele

103. — Presintele arătând o acțiune care durează. Presintele e forma verbului care se între-

de timp. Formele gramaticale, pe cari le numim presinte, trecut și viitor, și aveau rațiunea lor de a fi în ore cari dispozițiuni ale sufletului, impuse de necesități. Vorbim pentru a anunța o dorință, o voință, un comandament. Ceea ce e mai vechi în verb e imperativul, coprinzând toate formele, cari exprimă ideile de dorință, voință sau ordin. În afară de aceste forme, trebuia una care să exprime ideea de execuțiune a acțiunii: această formă e indicativul.

Diferitele forme de comandament (imperativ, subjunctiv, optativ) răspund varietății de intensitate în comandament. Execuțiunea acțiunii se putea afirma de asemenea în mod mai mult sau mai puțin categoric: de aci, varietate de forme de execuțiune (presinte, aorist, perfect, etc.). Aceste forme existând alături și-au schimbat încetul cu încetul caracterul lor primordial, și-au lărgit înțelesul și au fost întrebuințate, prin tranziții nesimțitoare, ca să arate ideea de timp. La origină, nu exista între ele altă deosebire de cât aceea că una exprima acțiunea cu mai multă intensitate de cât alta: augumentul, reduplicarea, erau destinate să insiste asupra ideii de afirmare, spre a o face să pătrună mai bine în spirit. Precum se va vedea mai departe au rămas urme despre această vechiă stare de lucruri în însemnarea și întrebuințarea timpurilor.

buintează când voim să indicăm că acțiunea *durează* și că e în *curs* de a se face.

De aci urmează, că indicativul presinte poate fi întrebuințat:

a) Pentru a arăta o *încercare*, o *silință* (acțiunea care e în curs de a se face poate nu va isbui).

b) Pentru a indica o acțiune care se *repetă* fie în prezent, fie în orî ce timp, adică o deprindere luată, un obicei.

Notă. — Din cauza aceasta presintele e întrebuințat în sentințe, în maxime generale și în sfîrșit în expresiunea unui adevăr, care e tot-d'auna actual.

104. — Presintele în loc de trecut. Limba greacă se folosește de presinte pentru a vorbi de un timp care abia s'a scurs.

105. — O acțiune trecută, ale cărei efecte subsistă în momentul vorbirei, poate fi exprimată prin presinte. În acest cas se adaugă adesea orî pe lângă presinte adverbele *πάλα*, *ποτέ*.

106. — Dar limba greacă dă presintelui unor verbe valórea de perfect, fără să fie necesar de a adăoga vre un adverb. Ex. *νικῶ* și *κρατῶ* sunt învingător, *ἡττῶμαι* sunt învins, *ἄδικῶ* sunt de vină, *προδίδωμι* sunt un trădător, *διώκω* joc rolul de acuator, *φεύγω* sunt acusat, sau exilat sau în fugă.

107. — În toate limbile se întrebuințează în na-

Notă. — *Ἀκούω*, *πυνθάνομαι*, *μανθάνω*, *αἰσθάνομαι*, *γινώσκω* se întrebuințează adesea orî ca trecut (am aflat, etc.). Presintele unora din aceste verbe se poate explica prin el însuși în asemenea casuri. Ast-fel de exemplu expresiunea *ἔξ ὧν ἀκούω* se poate înțelege ast-fel: „după cele ce am auzit în tot-dauna și după cele ce aud în fie care moment“.

Presintele *ἔρχομαι* și *ἔρχομαι* au tot-d'auna înțelesul de trecut „am venit, am plecat“.

rațiune presintele în loc de trecut, când voim să punem faptul sub ochii cititorului sau ai auditorului. Presintele acesta e numit *presinte istoric*.

108. — Presintele în loc de viitor. Un fapt viitor poate părea atât de apropiat sau atât de sigur în cât poate fi exprimat cu ajutorul presintelui.

Se știe că verbul *εἶμι* înseamnă de ordinul la presinte «*voi merge*».

109. — Presintele exprimând pur și simplu acțiunea verbală. Presintele indicativului exprimă de asemenea acțiunea verbală, pură și simplă, fără nici o idee de durată.

Imperfectul

110. — Imperfectul arătând durata acțiunii în trecut. Imperfectul exprimă aceleași feluri de a fi ale acțiunii ca și presintele, numai că le raportează la trecut. Ast-fel imperfectul înseamnă de ordinul că acțiunea *dura* sau *era în curs de a se face*.

Prin urmare imperfectul poate fi întrebuințat:

a) Pentru a arăta o *încercare*, o *silință* (acțiunea care era în curs de a se face n'a isbutit sau poate nu va isbuti).

b) Pentru a indica o acțiune care se *repetă*, sau o deprindere luată, un obicei care exista la o epocă ore care în trecut.

Notă. — Se va vedea n. 145 b. întrebuințarea imperfectului cu *ἔν* destinat în special să arate repetarea acțiunii.

c) Pentru a indica în narațiunea istorică dezvoltarea acțiunii.

d) Imperfectul fie singur, fie alternativ cu aoristul, se întrebuințează în narațiune, când e vorba de a prezenta o *descriere*, un *tabloù*. Cf. n. 123 nota I.

111. — Ca în toate limbile, imperfectul servește

în limba greacă spre a arăta *simultaneitatea în trecut*, adică exprimă că acțiuni trecute erau în curs de a se îndeplini, sau că stări anterioare subsistau, în momentul când avea loc faptul de care se vorbește.

112. — Întrebuințări figurate ale imperfectului. Presintelui verbelor *ἔρχομαι*, *ἔδωκα* etc. (Cf. n. 106) întrebuințat cu înțelesul de perfect, 'i corespunde un imperfect, care are înțelesul de plus ca perfect.

Notă. — Imperfectul *ἦκον* și *ἤρχομαι* au, când înțelesul de plus ca perfect, când acela de aorist: «*venisem* sau *am venit*», «*plecasem* sau *am plecat*».

113. — Se găsește uneori imperfectul întrebuințat în aparență *în loc de presinte*; aceasta provine din cauză că ne ducem cu gândul în momentul când acțiunea a avut loc.

114. — Imperfectul se întrebuințează în loc de presinte mai ales când într'o narațiune se determină o pozițiune geografică.

Notă. — Printr'o scurtare de expresiune, limba greacă poate exprima cu ajutorul imperfectului, că într'un moment din trecut *un fapt putea fi prevăzut ca trebuind să fie consecința cutărui sau cutărui act*.

115. — Imperfectul se întrebuințează câte o dată în grecește pentru a arăta un fapt anterior unei acțiuni trecute.

2) Timpurile acțiunii îndeplinite

Perfectul

116. — Perfectul și timpurile, cari sunt formate din același radical, arată deplina săvîrsire a acțiunii.

117. — Perfectul nu arată numai deplina săvîr-

şire a acţiunii; prin extensiune, el exprimă foarte dese ori că cutare sau cutare rezultat e obţinut.

În adevăr, când zic ἡ πόλις ἐκτίσται oraşul e *tundat, zidit*, nu exprim numai această idee că s'a terminat cu zidirea oraşului, vrea să spun că el există actualmente în stare de oraş. Perfectul arată dar de asemenea o situaţiune prezentă, care rezultă dintr'o acţiune îndeplinită ¹⁾).

¹⁾ Am spus mai sus p. 69 anot. 2, că perfectul ca şi cele lalte timpuri nu se deosebiau de presinte la origină, de cât prin modul mai energic de a exprima acţiunea verbală. Reduplicarea nu era destinată să arate ideea de trecut. Ca probă, o găsim în forme de presinte ca τιθημι. Reduplicarea avea înţelesul pe care l'au în româneşte expresiunile «sunt *perdut*, *perdut*», «voiesc *mult*, *mult*» şi altele de felul acestora.

Perfectul exprima dar ideea verbală cu mai multă putere de cât presintele: el avea înţeles de presinte ca şi cele lalte timpuri. Aşa se explică βέβηκα merg, βέβρυχα scot răcnete teribile, κέκληγα fac să se auză ţipete ascuţite şi altele cari se găsesc în Omer. Grecii au avut conştiinţă de înţelesul primitiv al perfectului şi au format în toate epocile perfecte cu însemnare de presinte. Ast-fel întâlnim πέποιθα am deplină încredere, δέδορκα ved, τέθνηκα sunt mort, κέκτημαι posed, οἶδα ştiu, ἔγνωκα cunosc, μέμνημαι 'mi aduc aminte, κέκλημαι sunt numit, ἔρρωμαι sunt întărit, ἔργηγορα sunt deşteptat, ὅπωπα ved, δέδοικα mă tem, ἐσπούδακα mă silesc, γενόμικα cred, πέφυκα sunt, şi altele. Cf. în limba latină *memini coepi, odi, novi* etc. În limba germană: *Ich kann, ich will, ich darf, ich mag* nu sunt alt ceva de cât perfecte.

Din însemnarea primitivă a perfectului i-a rămas înţelesul de care e vorba în n. 117. El exprimă în adevăr de multe ori rezultatul de faţă al unei acţiuni trecute: ἔστηκα însemnează «am isprăvit de a fi aşezat (de a şede) sunt în picioare».

Din cauză că Grecii atribuia perfectului această însemnare, ei au înlocuit adese ori formele personale printr'o perifrază compusă din participiul trecut unit cu verbul εἶμι.

118. — Întrebuinţări figurate ale perfectului. De şi prin înţelesul său perfectul se deosebeşte de aorist, cu toate acestea se întâmplă une ori să se confunde împreună şi să se ia unul în locul celui lalt. Cf. n. 123 nota II.

119. — Perfectul se întrebuinţează figurat cu înţelesul de viitor, când voim să arătăm că suntem siguri de ceva; acţiunea care trebuie să se îndeplinească e considerată ca îndeplinită.

Plus ca perfectul

120. — Plus ca perfectul în înţeles propriu. Plus ca perfectul este cu perfectul, în acelaşi raport ca imperfectul cu presintele. El exprimă deci sau deplină săvîrşire a acţiunii în trecut, sau rezultatele trecute ale unei acţiuni îndeplinite.

121. — Plus ca perfectul în înţeles figurat. Plus ca perfectul se întrebuinţează de asemenea une ori, apröpe ca în limba română, ca să indice o acţiune anterioară unei acţiuni deja trecute.

Viitorul anterior

122. — În limba elenă viitorul anterior exprimă rezultatul viitor al unei acţiuni îndeplinite.

Nota I. — Verbele al căror perfect are înţelesul de presinte, au la viitorul anterior înţelesul de viitor simplu.

Nota II. — Nici odată viitorul anterior nu se întrebuinţează pentru a arăta un fapt trecut, prin raport la un fapt care aparţine încă viitorului. Această relaţiune de timp e exprimată prin subjonctivul aorist cu ἄν.

LECŢIUNEA XIII

ÎNSEMNAREA ŞI ÎNTREBUINŢAREA TIMPURILOR

Presintele Indicativului

103. — Presintele arătând o acţiune care durează. Γράφω. Πόλις οἰκοδοµεῖται. a) Σοὶ δ'Α-

γαμέμων ἄξια δῶρα δίδωσι μεταλήξαντι χόλοιο. Πείθω τινά. b) Πλοῖον ἐς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν. Οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω.

Notă.—Ἀρετὴ δέ, καὶ θάνη τις οὐκ ἀπολλύται. Ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν.

104. — Presintele în loc de trecut. Ἀρτι γινώσκεις ὥς πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μάλλον φιλεῖ.

105. — Ἀεὶ γὰρ τὸ πάρος γε θεοὶ φαίνονται ἑναργεῖς ἡμῖν. Μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς τοῖς γυμνικοῦς νικῶσιν ἀγῶνας.

106. — Ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖω, ὅτι ἡμεῖς γε νικῶμεν βασιλέα. Οἱ προδιδόντες.

Notă.—Ἐξ ὧν ἀκούω. Οὐδεὶς ὑμῶν τοῦτον γινώσκει. Ἦκω νεκρῶν κευθμόνα καὶ σκότου πύλας λιπών.

107. — Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται καὶ καταλαμβάνουσι Ποτιδαίαν.

108. — Presintele în loc de viitor. Οὔτε ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον οὔτε τὸ σῶμα. . . . κατὰ γὰρ πόλιν ἐρείπει πῦρ. Ἐν μὲν μάχῃ τήνδε τὴν χώραν προσκτάσθαι καὶ ἐκείνην μάλλον ἐλευθεροῦτε.

109. — Presintele exprimând pur și simplu acțiunea verbală. Ἀστράπει. Δίδωμι. Θαυμάζω.

Imperfectul

110. — Imperfectul arătând durată acțiunii în trecut. Ἐγραφον. Ἡ πόλις ᾧ κοδομεῖτο. a) Ἐπειθον. Οὐκ εἶων. Ἦν ἄξιος ὁ ἀγών, ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον οἱ Συρακούσιοι περιεγίγνοντο ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων. Φίλιππος Ἀλόννησον ἐδίδου, Δημοσθένης δὲ ἀπηγόρευε μὴ λαμβάνειν. b) Σωκράτης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα. Κορίνθιοι οὐδὲν τοῦτον ὑπὲρ ἡκούον. c) Τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρας τεῖχος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πάνυ καλὸν ἐξετείχισαν, τὸ δὲ ἔφον μάλλον καθ' ἡσυχίαν ἐτεί-

χίζον. d) Δύσετό τ' ἥελιος, σκιοῶντό τε πᾶσαι ἀγυαί. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε.

111. — Ἐνίας δ' Ἀρκᾶς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε τὰ δὲ ἄλλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος.

112. — Intrebuintări figurate ale imperfectului. Ἐνίκων. Ἠδίκουν. 113. — Διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωδησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο¹⁾. Ἰχθύων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον.

114. — Ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ὃς ὠρίζε τὴν τε τῶν Μακρόνων χώραν καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. Ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος· ἀπεῖχε δὲ Βαβυλῶνος οὐ πολὺ. 115. — Ἀριαῖος ἐν τῷ σταθμῷ ἦν ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὠρμώντο.

Notă. — Οὔτε γὰρ ὅπως ἀποντύναιεν εἶχον... αἱ τιμαὶ γὰρ αὐτοῖς καὶ ἱερὰ τὰ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἠφανίζετο²⁾ οὔτε ὅπως ἔφεν³⁾ ἀσελγαίνειν.

2) Timpurile acțiunii indeplinite

Perfectul

116. — Ἦως δέ μοι ἐστὶν ἡδὲ δωδεκάτη, ὅτ' ἐς Ἴλιον εἰλήλουθα. Κύρος δὲ ἔχων, οὓς εἶρηκα⁴⁾, ὥρματο ἀπὸ Σαρδέων. 117. — Νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκεν. Ἀπολελοίπασιν⁵⁾ ἡμᾶς Ἐνίας καὶ

¹⁾ Ca și cum ar fi ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον γίγνεσθαι, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπόλλυσθαι ἐλέγετο ἐκαστοτε ὑφ' ἡμῶν περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένων.

²⁾ In loc de ἐμελλον ἀφανίζεσθαι.

³⁾ Pres. opt. de la εἶω.

⁴⁾ Pf. ind. de la εἶρω.

⁵⁾ Pf. ind. de la ἀπολείπω.

Πασίων· ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστάσθωσαν ¹⁾, ὅτι οὐτε ἀποδεδράκασιν ²⁾, οἶδα γὰρ ὅπη οὔχονται, οὐτε ἀποπεφεύγασιν, ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ³⁾ ἔλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. — Ἐπαμεινώνδας... ἔγνωκε ⁴⁾ στρατεύειν εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν.

118. — **Întrebuințări figurate ale perfectului.** ὦν ⁵⁾ ἀπήγγειλεν, ὦν ὑπέσχετο ⁶⁾, ὦν πεφενάκει ⁷⁾ τὴν πόλιν. Ἐπέδειξα αὐτὸν οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγέλεκα ⁸⁾, ἀλλὰ φενακίσανθ' ὕμᾱς. 119. — Μαινόμενε, φρένας ἦλέ, διέφθορας. Κἂν τοῦτο τὸ στρατεύμα νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται.

Plus ca perfectul

120. — **Plus ca perfect în înțeles propriu.** Ἐκεκτήμεν. Ἐτεθνήκει. Ἐτέθαπτο.

121. — **Plus ca perfect în înțeles figurat.** Ἐδῆσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τὰ τε πρότερον τετρημένα καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρῆλθειπτο.

Viitorul anterior

122. — Τεθνήξει. Ἐστήξει. Γεφράψεται ἢ ἐπιστολή.

Nota. — Μεμνήσομαι. Κεκτήσομαι. Κεκλήσομαι.

¹⁾ Imperf. pers. 2 dual de la ἐπίσταμαι.

²⁾ Pf. ind. de la ἀποδιδράσκω.

³⁾ Conjuncție, se construiește de cele mai multe ori cu infinitivul.

⁴⁾ Aici perfectul are înțeles de prezente.

⁵⁾ Prin atracțiune, în loc de ἔ.

⁶⁾ Imperf. ind. de la ὑπισχνέομαι.

⁷⁾ Pf. ind. de la φενακίζω.

⁸⁾ Perf. part. de la ἀπαγγέλλω.

LECTIUNEA XIV

CONTINUARE ASUPRA INSEMNĂRII ȘI ÎNTREBUINȚĂRII TIMPURILOR

3) Timpurile acțiunii pure și simple

Aoristul

123. — **Înțelesul propriu al aoristului.** Aoristul exprimă pur și simplu că cutare sau cutare fapt aparține trecutului; e prin excelență, timpul narațiunii istorice.

Nota I. — În narațiune Grecii întrebuintează imperfectul alături de aorist.

Aoristul servește numai ca să *constate* că cutare sau cutare fapt are loc în trecut, pe când imperfectul transportă pe lector sau pe auditor în mijlocul evenimentelor și-i reprezintă ore cum acțiunea în momentul când era în curs de a se face. Se poate dar zice că imperfectul substituie un *tablou* sau o *descriere* narațiunii unui fapt trecut, exprimat prin mijlocul aoristului.

Nota II. — Aoristul a finit prin a se confunda cu perfectul în epocile posteriore clasicismului. Chiar în epoca clasică, sunt cazuri când se putea întrebuinta indiferent unul sau cel alt. Este adevărat însă că fie care 'și conserva valoarea sa proprie. Ast-fel în exemplele noastre ¹⁾ e vorba de fapte cari sau petrecut, deci se poate întrebuinta *aoristul*, vorbind de ele; dar, de altă parte, e *actualmente* adevărat că Eshine (căci de el e vorba) și-a bătut joc de Atena; e un adevăr present; deci *perfectul* se înțelege de o potrivă.

Nuanța care separă pe perfect de aorist, fiind une ori aproape imperceptibilă, se înțelege că limba a finit prin a nu o mai nota.

124. — **Înțelesurile figurate ale aoristului.** Aoristul se întrebuintează adese ori vorbind de ceea ce s'a petrecut cu puțin mai înainte. De or-

¹⁾ Vezi textul grec coresp.

dinar aoristul ast-fel întrebuințat e însoțit de un adverb, ca *νῦν*, care apropie trecutul de prezent.

Notă. — Trebuie să alăturăm de aceste exemple întrebuințarea atât de deasă în dialog a aoristelor *ἡσθην*, *ἐπήνεσα*, *ἐγέλασα* etc. pentru a exprima că bucuria, elogiul, dojana, ar fi putut fi exprimate înainte de momentul când sunt exprimate.

125. — În unele verbe și cu deosebire în acelea al căror radical din presinte exprimă o *stare*, aoristul arată că la un moment ore care din trecut, cutare sau cutare stare de lucruri *a început*, că subiectul a intrat în cutare sau cutare situațiune.

Notă. — Trebuie să spunem însă că aceste aoriste nu exprimă numai intrarea acțiunii în realitate. Sunt cazuri când ele exprimă pur și simplu că acțiunea arătată de verb aparține trecutului. Ast-fel *ἐπολέμῃσεν* poate însemna după împrejurări „făcu războiul” sau „începu războiul”.

126. — Aoristul se întrebuințează de asemenea pentru a arăta o acțiune anterioară unei acțiuni deja trecute.

127. — Se găsește foarte adese ori în maxime și în cugetări generale aoristul, întrebuințat pentru a însemna *un fapt de experiență*¹⁾. În limba română se traduce cu presintele.

¹⁾ Aoristul acesta e cunoscut în unele gramatici sub numele de aorist *gnomic*. Întrebuințat cu înțeles de presinte, el se găsește câte o dată chiar reunit cu presintele în aceeași frază. Am văzut mai sus că el poate fi întrebuințat alături de imperfect și perfect. Toate aceste întrebuințări ale aoristului se explică dacă ne gândim la înțelesul său original, când nu se deosebia de presinte de cât prin *modul* de a exprima acțiunea verbului, fără nici o idee de timp. Augmentul, foarte probabil, nu e de cât o particulă afirmativă, care servia să insiste asupra ideii

Viitorul

128. — Viitorul indicativului exprimă, raportându-le la viitor, sau idea verbală *pură și simplă*, sau faptul de a *intra* într-o stare ore care. El va însemna dar:

- a) Că ceva *se va întâmpla* sau *va exista* pe viitor.
- b) Că cutare sau cutare stare de lucruri *va începe* la un moment dat din viitor.

Notă. — Putem vorbi aici de întrebuințările verbului *μέλλω* cu infinitivul *viitor* sau *presinte*. Ast-fel construit, verbul *μέλλω* corespunde adevătatului verbal în—*urus* din latinește, însoțit de verbul *sum* și înseamnă:

- a) Sau că cineva e *pe punctul* de a face acțiunea.
- b) Sau că are *intențiunea* de a o face.
- c) Sau că e *destinat* a o face.
- d) Sau că trebuie să ne așteptăm ca cutare sau cutare lucru să se *întâmpie*.

Precedat de *εἰ*, *μέλλω* servește de asemenea să traducă ideea verbului *a voi* în propozițiuni ca acestea: dacă voești ca Statul să fie scăpat etc.

B. Însemnarea timpurilor în celelalte moduri

129. — În afară de unele cazuri particulare, diferitele forme ale celorlalte moduri nu exprimă

conținute în verb. Alături de *ἔσθαι* întâlnim și *ἔσται*, *ἔσονται* alături de *ἔσονται* etc. ceea ce face să se presupună că forma primitivă a augmentului era *η*. Ori, acest *η* s'a păstrat ca particulă afirmativă în limba elenă. S'a petrecut în această limbă un fenomen aproape analog cu acela ce observăm în limba germană, unde o simplă silabă afirmativă *ge* servește la exprimarea trecutului.

Aoristul n'are înțeles de presinte numai în maxime și cugetări generale. El se întâlnește cu acest înțeles în comparațiunile omerice. (Cf. Iliada III, 23 și urm.); ce e mai mult, sunt aoriste cari n'au de cât însemnarea de presinte ca *συνῆκα*, înțeleg.

o idee de timp: ele nu arată că prin raport la momentul când vorbim, o acțiune e trecută, prezentă sau viitoare.

Numai prin abuz s'a zis: *timpurile* imperativului, ale subjonctivului, ale optativului. În realitate, acestea sunt *forme* pe cari etimologia le leagă fie de radicalul presintelui, fie de al aoristului sau de al perfectului, dar cari prin ele însăși nu exprimă de cât o idee streină noțiunii de timp: mai în tot-d'auna ele nu arată de cât că acțiunea a ajuns *la cutare sau cutare punct al dezvoltării ei*¹⁾.

IMPERATIVUL

130. — Imperativul, în virtutea funcțiunii sale, nu se poate raporta de cât *la viitor*, însă prin el însuși el nu exprimă nici o idee de timp:

a) Imperativul *presinte* arată acțiunea pe cale de îndeplinire; el atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. b) Imperativul *aorist* exprimă ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Notă. — În practică deosebirea de sens între presinte și aorist nu e tot-d'auna ușor de stabilit. De multe ori între

¹⁾ E dar o deosebire între indicativ și cele-lalte moduri: singur indicativul exprimă de o dată timpul acțiunii și gradul dezvoltării ei: cele-lalte moduri n'au prin ele însăși de cât a doua funcțiune. Ἀποθνήσκειν înseamnă „a muri” (idee verbală pură și simplă), γράφει „a scrie”; ἀποθνήσκειν „a fi pe drum de a muri”, γράφειν „a fi ocupat de a scrie”, τεθνήκειν „a fi mort”, γεγραπέναι „a fi terminat de a scrie”; dar nici una din aceste forme nu exprimă prin ea însăși ce relațiune de timp e între acțiunea arătată de infinitiv și timpul din propozițiunea principală, nici una nu indică dacă e vorba de o acțiune trecută, prezentă sau viitoare. Fie care din cele trei forme γράφειν, γράφει, γεγραπέναι va putea, după cazul care se presintă, să arate o acțiune *trecută*, *prezentă* sau *viitoare*, prin raport la timpul arătat de verbul principal.

ele nu e de cât o nuanță care nu se poate traduce în românește. Intrebuințarea unuia sau a celui l'alt, în multe cazuri pare arbitrară.

Cu verbele cari arată o *stare*, aoristul exprimă adesea ori intrarea subiectului în această stare.

c) *Perfectul* și conservă înțelesul său propriu și înseamnă:

- 1) Deplina săvârșire a acțiunii.
- 2) Un lucru care trebuie făcut imediat.

SUBJONCTIVUL

131. — Subjonctivul nu exprimă propriu zis nici o idee de timp:

a) *Presintele* arată acțiunea pe cale de îndeplinire; el atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni.

b) *Aoristul* exprimă ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Când verbul exprimă o *stare*, aoristul subjonctivului arată adesea ori că subiectul intră în această stare.

Notă. — Cu toate acestea, deosebirea dintre cele două forme (subj. presinte și subj. aorist) e adesea ori imperceptibilă.

c) *Perfectul* conservă în subjonctiv însemnarea pe care o are la indicativ: el exprimă că acțiunea e terminată sau că cutare rezultat e dobândit.

OPTATIVUL

132. — Optativul grec nu exprimă timpul de cât în *stilul indirect*, adică: în stilul indirect formele optativului servesc ca să indice presintele, trecutul sau viitorul, prin raport la momentul în care se află subiectul, ale cărui gândiri sau cuvinte sunt date. În acest caz:

a) Optativul *presinte* exprimă presintele — b) Optativul *aorist* exprimă trecutul — c) Optativul *viitor* exprimă viitorul ¹⁾).

133. În afară de acest cas, optativul nu arată prin el însuși timpul, ci

a) *Presintele* exprimă acțiunea pe cale de îndeplinire; el poate atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. — b) *Aoristul* arată de ordinar ideea verbală, independent de durată.

Când verbul însemnează o stare, aoristul optativului arată adesea ori că subiectul intră în această stare.

Notă. — Fărte adesea ori însă presintele și aoristul optativului sunt întrebunțate fără deosebire de înțeles între ele.

c) *Perfectul* arată acțiunea îndeplinită.

INFINITIVUL

134. — Infinitivul nu exprimă timpul de cât în două cazuri:

1) În *stilul indirect*, formele infinitivului servesc ca să indice presintele, trecutul său viitorul, prin raport la momentul în care se găsește subiectul, ale cărui gândiri sau cuvinte sunt date. În acest cas:

a) Infinitivul *presinte* exprimă presintele. — b) Infinitivul *aorist* exprimă trecutul. — c) Infinitivul *viitor* exprimă viitorul.

Notă. — Infinitivul *presinte* se întrebunțează de multe ori cu sens de imperfect.

2) *Aoristul* infinitivului, însoțit de acusativil

¹⁾ Optativul viitor nu se întrebunțează de cât în stilul indirect.

subiect și precedat de articolul neutru, are sensul de trecut, când e vorba de exprimarea unui fapt.

135. — În afară de aceste două particularități, se poate zice în *mod general* că infinitivul nu arată prin el însuși timpul, ci:

a) *Presintele* exprimă acțiunea pe cale de îndeplinire; el poate atrage atențiunea asupra duratei acestei acțiuni. — b) *Aoristul* însemnează ideea verbală pură și simplă, independent de durată.

Când verbul arată o stare, aoristul infinitivului indică adesea ori că subiectul intră în această stare.

c) *Perfectul* exprimă ca la indicativ, deplina săvârșire a acțiunii, care rezultă dintr'un act, anterior îndeplinit.

Notă. — Unele perfecte păstrează natural la infinitiv valorea de *presinte* pe care o au la indicativ.

PARTICIPIUL

136. — Deosebitele forme ale participiului pot arăta într'adevăr o idee de timp, adică pot indica raportul de timp, care există între propozițiunea participială și propozițiunea principală: λέξας va putea să însemneze *după ce a vorbit*, λέγων *vorbind*, λέγων *trebuind să vorbească*. Cu alte cuvinte, forma participială întrebunțată va putea să arate un raport de *anterioritate*, de *simultanitate* sau de *posterioritate*.

Notă. — Participiul *presinte* ca și infinitivul *presinte*, exprimă simultaneitatea relativă la acțiunea principală, fie în *presinte*, fie în trecut: în acest din urmă cas are valoarea unui *imperfect*.

137. — Dar ca și cele l'alte forme verbale, participiul poate indica de asemenea că acțiunea a ajuns la cutare sau cutare grad al dezvoltării

ei, sau p^ote însemna acțiunea verbală pură și simplă.

1) Participiul *presinte* exprimă adesea ori: a) Că acțiunea e în curs de a se face; b) Că încercăm să o facem; c) Că se repetă.

2) Participiul *ao*rist exprimă câte o dată ideea verbală pură și simplă, adecă, exprimă o circumstanță care *însoțește* faptul principal, când se leagă cu un verb întrebuințat la aorist sau la viitor.

Cu un verb arătând o stare, participiul aorist p^ote însemna faptul de a *intra* în această stare.

138. — **Resumat.** În resumat dar, numal timpurile indicativului și ale participiului exprimă propriu zis ideea de timp. Infinitivul și optativul nu exprimă această idee de cât în stilul indirect, iar cele lalte moduri n'o exprimă de loc ¹⁾.

LECTIUNEA XIV

CONTINUARE ASUPRA ÎNSEMNĂRII ȘI ÎNTEBUIŢĂRII TIMPURILOR

3) Timpurile acțiunii pure și simple

Aoristul

123. — **Înțelesul propriu al aoristului.** Ἀπέθανεν²⁾. Ἐπολέμησαν οἱ Ἀθηναῖοι.

¹⁾ Faptul se explică dacă ne gândim că augmentul, care, în cele din urmă, a devenit semnul trecutului, nu iese din indicativ, că viitorul, care singur p^ote să arate ideea de viitor, nu se întrebuințează de cât foarte rar în afară de indicativ și anume în cazul stilului indirect.

Vom vedea cu t^ote acestea că în propozițiunile secundare unele moduri, cari nu exprimă prin ele însăși ideea de timp, pot, grație întrebuințării lor cu particula ἄν, să arate raporturi de timp. Ast-fel e subjonctivul.

²⁾ Spre a traduce această idee „*acum e mort*“ sau „*a murit de doi ani*“, limba greacă întrebuințează perfectul.

Nota I. — Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοί... Ὅρωντες δὲ οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν τὴν χώραν δηομένην... οἱ πλείστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Nota II. — Ὡν ἀπήγγειλεν, ὣν ὑπέσχετο, ὦν πεφενάκειε τὴν πόλιν. Ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπήγγελλότα ἀλλὰ φενάκισανθ' ὑμᾶς.

124. — **Înțelesurile figurate ale aoristului.** Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησεν σὺν Ἀθήνῃ, κεῖνον δ' αὖτις ἐγώ... Πῶς τοῦτ' ἐλεξας, οὐ κάτοιδ' ἔπως λέγεις. — Ἐπήνεσ' ἔργον καὶ πρόνοιαν ἦν ἔθου.

125. — Ἀρχω—ἤρξα. Βασιλεύει—ἐδασίλευσεν. Δουλεύει—ἐδούλευσεν. Ἐχω—ἔσχον. Πλουτῶ—ἐπλούτησα. Πολεμεῖ—ἐπολέμησεν. Βλέπω—ἔβλεψα. Νοσῶ—ἐνόσησα.

126. — Κύρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν στρατηγὸν ἐποίησεν. Ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλείστοι... ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. 127. — Οὐδεὶς ἐπλόυτησεν ταχέως δίκαιος ὢν. Πολλὰ δὲ χρόνος διέλυσεν.

Viitorul

128. — a) Ἀποθανεῖται. Βασιλεύσει. b) Βασιλεύσει. Ἀρξεί. Ἐξω.

Notă. — a) Μέλλουσι μάχεσθαι. b) Ὅτι μέλλετε πράττειν, εὐθὺς πράττετε. c) Καὶ γὰρ ἐγὼ ποτ' ἐμέλλον ἐν ἀνδράσιν ἔλβιος εἶναι. d) Εἴ ποτε Κύρος πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὀφείσθαι, προσκαλὼν τοὺς φίλους ἐσπουδαίολογεῖτο. — Σύνταμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι. Ἀγαθοῦ δὲ ἐπιστάτου εἰ μέλλει ἡ πολιτεία σφίζεσθαι.

B. Însemnarea timpurilor în cele-lalte moduri

IMPERATIVUL

130. — a) Ἄσε. Ἐϋθὺν τὸ πηδάλιον. b) Ἄσσον. Πέτασον τὸ ἱστίον.

Notă. — 'Αλλ' ὑμεῖς βοηθήσαί τε μοι... ὑμεῖς οὖν ἐμοί-
τε βοηθεῖτε καὶ τῇ νόμῳ. Λέγε. Ἀναγνώθι.

Μισήσατε τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας. —
1) Κέκτησο. 2) Πέπαυσο.

SUBJUNCTIVUL

131. — a) Μὴ μέλλωμεν. Τοὺς φίλους εὖ ποίει,
ἵνα αὐτοὺς εὖ πράττης. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν.
Οἱ ἱατροί, εἴταν τινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται
τούτους.

Notă. — Ἦν τι ἐγὼ φανῶ κακὸν πεποιηκώς, ὁμολογῶ ἀδι-
κεῖν· ἂν μέντοι μηδὲν φαίνωμαι κακὸν πεποιηκώς...

c) Ἴνα, ἣν μὴ ὑπακούωσι, τεθνήκωσι¹⁾. Ὃν
ἂν γνῶριμον (κύων ἴδη), ἀπάζεται, καὶν μηδὲν πώ-
ποτε ὑπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν πεπρόνθῃ²⁾.

OPTATIVUL

132. — a) Εἶπεν ὅτι ἀποθνήσκει. b) Εἶπεν ὅτι
ἀποθάνοι. c) Εἶπεν ὅτι ἀποθανοῖτο. 133. — a)
Λύοιμι. — b) Λύσαιμι. — c) Λελυκώς εἶην (Λελύκοιμι).

Notă. — Πολλὰ κατηγορεῖν ἔχω ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν οὐκ
εἰκότως μισήσειεν αὐτόν. Εἰ πολεμήσαιμεν δι' Ὁρωπόν, οὐ-
δὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι.

INFINITIVUL

134. — a) Εἶπεν αὐτὸν ἀποθνήσκειν. b) Εἶπεν
αὐτὸν ἀποθανεῖν. c) Εἶπεν αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι.

Notă. — Εὐνοφῶντος κατηγορήσαντινες φάσκοντες παῖσθαι
ὑπ' αὐτοῦ.

2) Θαυμασθὸν φαίνεται μοι τὸ πεισθῆναί τι-
νας, ὥς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν. Τὸ μη-
δεμίαν τῶν πόλεων ἀλῶναι πολιορκία μέγιστόν

¹⁾ Ἀποθάνωσι ar însemna să fie dat morții.

²⁾ Perf. subj. de la πάσχω.

ἐστι σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πεισθέντας τοὺς
Φωκέας ταῦτα παθεῖν.

135. — a) εἰ b) Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, τὸ δὲ κε-
λευσαι ῥῆδιν. Πολὺ ῥᾶον ἔχοντας φυλάττειν ἢ
κτεῖσθαι πάντα πέφυκεν.

βασίλειῦσαι. Νοσήσαι. Δεῖ τοὺς ὑπὲρ Φί-
λιππον λέγοντας μισήσαι.

c) Οὐδ' βουλευέσθαι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι.

Notă. — Ὃς τὸ ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν αἰσχρὸν ἡγεῖτε,
τούτον οὐκ ἀπολωλέναι δεκάκις προσήκει;

PARTICIPIUL

136. — Λέγων. Λέζων. Λέξας.

Notă. — Ἐπίστασθε Κόνωνα μὲν ἀρχόντα, Νικόφημον
δὲ ποιοῦντα ὅτι ἐκεῖνος προστάττει. Ἀθηναῖοι οἱ πρότερον
πορθοῦντες τὴν Βοιωτίαν φοβοῦνται μὴ οἱ Βοιωτοὶ δηλώσωσι
τὴν Ἀττικὴν.

137. — a) Ἐκεῖνος μὲν τοίνυν καὶ ὑπὸ σοῦ ἀπολλύ-
μενος τοιουτοῖ ἐγένετο. b) Ἀποδιδράσκοντα
μὴ δύνασθαι ἀποδράναι. Αἰσχρὸν ἐστὶ διδόμενόν
τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. c) Ἐθέλησον
κατὰ βραχὺ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι.

2) Εὖ ἐποίησας ἀναμνήσας με. Τόδε μοι χάρισαι
ἀποκρινάμενος. Ἀπαλλαχθήσομαι βίου θανούσα.

Νοσήσας. Ἀπιστήσας. Δείσας.

LECTIUNEA XV

INTREBUIŢAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE
PRINCIPALE

A. Indicativul

139. — Intrebuințarea indicativului grecesc e în
general conformă cu aceea a indicativului din limba
română. Însă:

140 — Cu verbe și expresiunile cari înseamnă *posibilitate* sau *obligațiune*, limba greacă întrebuintează adesea ori indicativul, acolo unde limba românească se servește de *optativ presinte* sau *trecut*. Casul se presintă când voim să arătăm că posibilitatea sau obligațiunea de a face cutare sau cutare lucru *există* sau *a existat în realitate*. Se găsesc ast-fel întrebuintate:

a) Ἐξῆν, παρῆν, ἦν, οὐκ ἔπρεπε ar fi sau ar fi fost posibil, s'ar putea sau s'ar fi putut.

b) Ἔδει, χρῆν (ἐχρῆν) ar trebui sau ar fi trebuit.

c) Προσῆκε s'ar cuveni sau s'ar fi cuvenit.

Expresiuni ca: Ἀνάγκη (sau ἀναγκαῖον) ἦν ar fi sau ar fi fost necesar; καιρός, εἰκός, καλόν, (καλλίον), ἀμεινον, κρείττον, δίκαιον, ἄξιον, αἰσχροτόν ῆ, ar fi sau ar fi fost momentul. natural, frumos (mai frumos), mai bine, preferabil, drept, demn, rușinos. În sfârșit adevectivele verbale în — τέος la neutru însoțite de ἦν.

Notă. — Aceste verbe și aceste locuțiuni sunt însoțite de particula ἄν, când voim să arătăm că posibilitatea sau obligațiunea *nu există* sau *n'a existat*.

141. — Indicativul însoțit de ὀλίγου sau de ὀλίγου δεῖν, ori ὀλίγου ἐδέησα (ἐδέησας, ἐδέησε) urmat de infinitiv, se întrebuintează spre a arăta că ceva era *cât pe aci* să se întâmple, *mai că* s'ar fi întâmplat. Tot ast-fel și locuțiunea τὸ ἐπ' ἐμοί (σοί etc.) *în cât depinde de mine*.

Notă. — În întrebările vii și familiare întâlnim adese ori indicativul, acolo unde în românește am avea optativul verbului *a putea*, urmat de un infinitiv.

142. — Indicativul exprimând un *ordin* sau o *oprire*. Indicativul viitor (de obicei pers. 2 sg.) sub forma interogativă și însoțit de o negațiune,

poate să exprime un *ordin*. El se traduce prin „ai *de gând* să. . . .”

Precedat de două negațiuni (οὐ μή), viitorul indicativului înseamnă „*te vei feri tu de a, vrei să nu. . .*”.

143. — Indicativul în *proposițiunile deliberative*. Câte o dată viitorul indicativului se întrebuintează în locul subjonctivului în *proposițiunile interogative*, cari exprimă nesiguranța asupra ceea ce o trebuie să facem (*proposițiuni deliberative*).

144. — Indicativul exprimând o *dorință*. Pentru a exprima o dorință *irealisabilă* sau regretul că un lucru ore care n'are loc sau n'a avut loc, limba greacă se folosește de un timp trecut din indicativ, precedat de εἴθε (Poet. αἴθε) sau de εἰ γάρ *numai dacă. . .* ». Negațiunea întrebuintată în ast-fel de construcțiuni e μή.

Notă. — Aceeași idee se poate exprima în grecește prin aor. 2 ὥφελον, ὥφελας, ὥφελεν etc. cu infinitivul presinte dacă e vorba de presinte, cu infinitivul aorist dacă e vorba de trecut. Se zice de asemenea εἴθε ὥφελον etc. εἰ γάρ ὥφελον etc. și ὥς ὥφελον.

145. — Indicativul cu ἄν. Valoarea indicativului se găsește însă cu totul modificată de particula ἄν.

a) Indicativul imperfect sau aorist însoțit de ἄν (la Omer κε sau κεν), servește ca să exprime că *la ocazie* cutare sau cutare lucru putea sau a putut să se producă în trecut.

Notă. — Avem o simplă extensiune a acestei întrebuintări particulare a indicativului, în locuțiunile φέμεν ἄν puteam crede, φέτο τις ἄν, ἔγωγε τις ἄν, ἤσθετό τις ἄν, εἰδες ἄν, ἤγγισα ἄν etc. *se putea* crede, *gândi*, *spune*, *afla* etc. (de unde: *s'ar fi putut* crede etc.). Aceste locuțiuni exprimă tot-dauna că la cutare sau cutare moment din trecut, cutare sau cutare opiniune (idee, concepție etc.) era posibilă.

b) Indicativul imperfect sau aorist cu *ἔν*, servește ca să arate că acțiunea verbului avea loc sau a avut loc *de câte ori condițiunea necesară îndeplinirii ei* era sau a fost îndeplinită. Acest indicativ indică prin urmare o idee de repetițiune.

c) Nu trebuie să confundăm această întrebuintare a particulei *ἔν*, cu aceea care servește ca să arătăm că acțiunea *ar avea loc* sau *ar fi avut loc*, dacă condițiunea de care depinde s'ar găsi sau s'ar fi găsit îndeplinită.

Indicativul imperfect cu *ἔν* corespunde atunci optativului prezintă întrebuintat ca prezintă¹⁾ și indicativul aorist cu *ἔν* corespunde optativului trecut.

Nota I. — Se dă une ori indicativului modificat în felul acesta numele de *mod al nerealității* sau de *mod ireal*. În adevăr forma de frază întrebuintată ast-fel servește mai ales să exprime această idee că acțiunea arătată de verb *n'are loc* sau *n'a avut loc*, fiind că depindea de o condițiune care nu s'a găsit împlinită. Dacă așa avea un amic, *as fi fericit* în momentul de față: dar *n'am* amic și nu sunt fericit; Dacă așa fi avut un amic, *as fi fost fericit*: dar *n'am avut* amic și *n'am fost fericit*.

Nota II. — De această întrebuintare particulară a indicativului cu *ἔν* se leagă locuțiunea *ἐδουλέμην ἔν*, *as fi voi (vellem)*. Ea exprimă mai mult un regret de cât o dorință propriu zisă.

Nota III. — În loc de imperfect și aorist se găsește une ori și plus ca perfectul cu *ἔν*. Dar în acest cas, plus ca perfectul sau e echivalentul unui imperfect, sau servește ca să exprime întreaga săvârșire a acțiunii.

¹⁾ Optativul prezintă din l. română *póte* avea sau *înțeleas de prezintă* (dacă așa avea un amic în momentul de față *as fi fericit*) sau *înțeleas de viitor* (dacă așa avea un amic de acum înainte etc.).

LECTIUNEA XV

ÎNTEBUIȚAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

A. Indicativul

139. — Ἔστιν θεός. Οὐκ ἔστιν θεός. 140. — Ἐξ ἧν πάντα ποιεῖν. Ἐδεῖ σε τοὺς ἐχθροὺς, εἰ δύνασαι, ποιεῖν. Καὶ μὴν, ἔφη, ἄξιόν γ' ἦν ἀκροῦσαι. Εἰ-
κός γε ἦν... νῦν δέ... Οὐδ' οὕτως ἀποστατέον
ἢ πῶς τοῦτων ἦν.

Nota. — Εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν... τῷ Μήδῳ... οὐδὲν ἄν ἔτι
ἔδει ἡμᾶς ναυμαχεῖν. Εἰ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ
πάντα... οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἄν ἡμᾶς νῦν ἔδει βουλεύ-
σθαι.

141. — Ὀλίγου (ὀλίγου δεῖν) ἀπέθανον.
Ὀλίγου ἐδέησαν ἀποθανεῖν. Ὀλίγου
ἔλκον τὴν πόλιν. Τοῦτο δὲ τὸ πῦρ μέγα τε ἦν καὶ
τοὺς Πλαταιᾶς... ἐλάχιστον ἐδέησε διαρθεῖραι. Αὐ-
τοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.

Nota. — Πῶς γὰρ τοὶ δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
Πῶς γὰρ ὅπισω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Πιστεύων δὲ
θεός πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν.

142. — Indicativul exprimând un ordin sau o
oprire. Οὐ παύσῃ λέγων; Οὐκ ἀφήσεις αὐτόν;
Οὐχὶ συγκλήσεις¹⁾ στόμα καὶ μὴ μεθήσεις²⁾
αὐτοῖς αἰσχίστους λόγους³⁾; Οὐ μὴ λαλήσεις;

143. — Indicativul în propozițiunile delibera-
tive. — Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιή-
σομαι ἢ πρὸς σέ; Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δρᾶ-
σομεν; Τί δῆτα δρῶμεν; μητέρ' ἢ φονεύσομεν.

¹⁾ Viit. ind. de la συγκλήω. Att. în loc de συγκλέω.

²⁾ Viit. ind. de la μεθίημι.

³⁾ Prima negațiune se întinde și asupra celui de al doi-
lea membru al frazei. El ea și cum am avea οὐχὶ συγ-
κλήσεις, ἀπὸ οὐ μὴ μεθήσεις.

144. — Indicativul exprimând o dorință. Εἴθε ἡσθα δυνατός δρᾶν ὅσον πρόθυμος εἴ. Εἴθε σὺ τότε συνεγενόμην. Εἴθε ἐξέζης¹⁾. Εἴθε ἀποθάνεις. Εἴθε μὴ ἀπέθανες²⁾.

Notă. — (Εἴθ') ὥφελος³⁾ ζῆν. (Εἴθ') ὥφελος ἀποθάνειν. (Εἴθ') ὥφελος μὴ ἀποθάνειν⁴⁾. 'Ὡς μήποτ' ὥφελε...

145. — Indicativul cu ἄν. a) Ἡ γὰρ μιν ζῶν κινήσει⁵⁾ ἢ κεν Ὀρέστης κτείνειν⁶⁾ ὑποφθάμενος⁷⁾. Τοὺς ἔπτ' ἐπὶ Θήβας⁸⁾ θεασάμενος πᾶς ἄν τις ἀνὴρ ἤρ' ἄσθ' ἦ⁹⁾ δάτιος εἶναι. Σικελοὶ δὲ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν εἰς Σικελίαν... ἐπὶ σχεδίων, τάχα ἄν δὲ καὶ ἄλλοι πῶς ἐσπλεύσαντες (διέβησαν). Ἐν ταύτῃ ἡλικίᾳ... ἐν ἣ ἄν μάλιστα ἐπιστεύσατε. Ἐπερρώσθη¹⁰⁾ δ' ἄν τις κακῆνο ἰδών. Οἴεσθ' αὐτόν, οἷ' ἐποίησαν οὐδὲν ἄν κακόν...

Notă. — Οὐδ' ἄν ἔτι φράδμων περ ἀνὴρ Σαρπηδόνα δὶόν ἔγνω. Θαῦμα δ' ἦν αἰφνης δρᾶν πληγῆς κτύπον γὰρ πᾶς τῶν ἡσθετ' ἄν σαφῶς. Θάπτον ἢ ὥς τις ἄν φετο μεταώρου, ἐξεκόμεσαν τάς ἀμάξας. 'Α μήτε προήδει μηδεὶς μήτ' ἄν φήθη τήμερον ῥηθῆναι¹¹⁾.

b) Ἡ γυνὴ τοῦ νταφέρνεος φοιτεύουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως κλαίεσκε¹²⁾ ἄν καὶ ὀδυρέσκετο. Εἰ μὲν τινες ἰδοῖεν πῃ τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας ἄνεθ' ἄρσησάν τε ἄν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν

1) Impf. de la ζάω.

2) *Utinam viveres! Utinam obisses! Utinam ne obisses!*

3) Aor. 2 ind. de la ὠφείλω.

4) Saῦ μὴ ὥφελος ἀποθάνειν.

5) Viit. de la κινῶ. Formă poetică.

6) Impf. de la κτείνω. Lipsese augumentul: formă poetică.

7) Aor. 2 mediū part. de la ὑποφθάνω.

8) Sub-int. δράμα.

9) Aor. de la ἐράω.

10) Aor. pas. de la ἐκρρώνυμι.

11) Aor. I. inf. pas. de la εἶρω.

12) Formă poet. în loc de ἐκλαίον impf. de la κλαίω.

ἐτρέποντο. Εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν.

c) Εἰ φίλον εἶχον, ἐδδαίμων ἄν ἦ. Οὐχ οὕτως ἄν προθύμως ἐπὶ τὸν πόλεμον ὑμᾶς παρεκάλουν εἰ μὴ τὴν εἰρήνην ἐῶρων ἐκ τοῦ πολέμου καλὴν καὶ βεβαίαν γενησομένην. — Εἴ τι εἶχον, ἔδοκα ἄν. ἴσως ἄν ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ τῶν τριάκοντα ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη. Εἰ δὲ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὥς χαλεπὸν πολέμειν ἔστιν Ἀθηναίοις οὐδὲν ἄν, ὧν νυνὶ πεποίηκεν, ἔπραξε. Εἰ ἐγὼ ἐτόλμων τοῦτο ποιεῖν, ἐπέτρεψας ἄν, ὦ Δημόσθενες, καὶ οὐκ ἐνέπλησας βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγοράν.

Nota I. — Ἐβουλόμην δ' ἄν οὕτως ἔχειν. Ἐβουλόμην ἄν ὑμᾶς ὁμοίως ἐμοὶ γιγνώσκειν αὐτόν.

Nota II. — Εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικά πράγματα πάλαι ἄν ἀπολώλη καὶ οὐτ' ἄν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἄν ἐμαυτόν.

LECTIUNEA XVI

CONTINUARE ASUPRA ÎN TREBUIŢĂRILOR MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

B. Imperativul

146. — Imperativul e forma pe care o ia verbul ca să exprime un ordin.

Notă. — Un ordin negativ se exprimă prin imperativul presinte precedat de μή, pentru persóna II; prin imperativul aorist precedat de μή, pentru persóna III. În amândouă cazurile imperativul poate fi înlocuit prin subjunctivul aorist.

147. — Imperativul se întrebuințează de asemenea pentru a da nu întocmai un ordin, ci o permisiie.

148. — Ca și în limba română, imperativul grec poate fi luat adesea ori în înțeles concesiv, pentru a exprima că cine-va admite sau acordă ceva.

C. Subjonctivul

149. — Subjonctivul se întrebuințează :

a) Pentru a exprima o *voință*, corespunzând verbului nostru „voesc” urmat de un subjonctiv.

b) Pentru a exprima o *hotărîre*. În cazul acesta subjonctivul se află în prezent sau aorist și e în general precedat de *ἄγε* sau *φέρε*.

Notă. — În Omer, subjonctivul se întrebuințează adesea ori pentru a arăta o acțiune *eventuală*. Aceasta e una din întrebuințările cele mai vechi ale acestui mod ¹⁾.

c) Într-o propozițiune interogativă, subjonctivul (presinte sau aorist) servește spre a arăta că cineva stă la îndoială asupra hotărîrii ce trebuie să ia, sau nu e sigur de ce are să facă, ori de ce are să se întimplă etc. Subjonctivul acesta se numește *subjonctiv deliberativ*.

Notă. — S'a văzut mai sus (cf. n. 143) că subjonctivul deliberativ poate fi înlocuit prin viitorul indicativ, că de altă parte, subjonctivul înlocuiește adesea ori imperativul când e vorba de un *ordin* negativ cf. n. 146 nota.

D. Optativul

150. — Optativul exprimând o *dorință*. Optativul singur sau precedat de *εἴθε* ori de *εἰ γάρ* exprimă o *dorință*.

Negațiunea întrebuințată e *μή*.

¹⁾ În prosa atică subj. de eventualitate e înlocuit prin viitorul indicativului. Subjonctivul și viitorul au între ele, ca formă și înțeles, raporturile cele mai strînse. Se va vedea mai în urmă că viitorul poate înlocui subjonctivul cu *ἔν* în propos. condiționale, temporale și relative. Din cauză că în epoca omerică se simțea încă înrudirea dintre subjonctiv și viitorul indicativului, găsim în Iliada și Odissea acest timp însoțit de *ἔσ* (*ἔσεν*) și *ἔν*.

Nota I — S'a văzut n. 144 că și indicativul precedat de *εἴθε* sau de *εἰ γάρ* poate să exprime o *dorință*. Deosebirea e aceasta : prin indicativ dorința e raportată la *trecut* sau la *presinte*; prin optativ dorința e raportată la *viitor*. În cazul dintâi dorința nu s'a realizat sau nu e realizabilă; în cazul din urmă poate să se realizeze, precum poate să nu se realizeze.

Nota II. — Omer nu observă în tot-dauna deosebirea aceasta. El întrebuințează câte o dată optativul pentru a exprima o dorință nerealizabilă în prezent.

Nota III. — Une ori în poezi găsim optativul de dorință precedat de *εἰ* și *ὅς*.

151. — Optativul se întrebuințează chiar când dorința nu e vie și frasa nu e exclamativă.

152. — Optativul cu *ἔν* sau modul *potențial*. Optativul cu *ἔν* servește ca să exprime ideea de *posibilitate*.

a) Optativul presinte sau aorist cu *ἔν* se întrebuințează într-o propozițiune principală, pentru a arăta că cutare sau cutare fapt *ar putea* să se întimplă într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, *dacă cutare sau cutare condițiune* s'ar realiza. El corespunde optativului nostru întrebuințat cu înțeles de *viitor*¹⁾.

Notă. — În acest caz, optativul *aorist* nu se distinge de optativul *presinte* de cât printr-o nuanță de sens care nu se poate traduce în limba noastră.

b) Optativul presinte sau aorist cu *ἔν* se întrebuințează de asemenea pentru a traduce diferitele înțelesuri ale verbului *a putea*, urmat de un subjonctiv.

c) Adesea ori potențialul nu se întrebuințează de cât spre a da unei afirmări un caracter mai

¹⁾ Cf. p. 92 anot. 1.

puțin absolut, prin urmare pentru a îndulci o afirmare ¹⁾).

Nota I. — Se adaugă adese ori pe lângă optativul cu *ἄν* adverbele *ἴσως* și *τάχα* *póte*, cari atenuiază afirmarea în mod și mai simțitor încă.

Nota II. — În propozițiunile negative ²⁾ optativul cu *ἄν* capătă valórea unei afirmări energice.

153. — În epoca omerică, particula *ἄν* (*κε* sau *κεν*) nu e necesară pe lângă *potențial*.

E. Infinitivul

154. — Infinitivul înlocuind imperativul. În limba omerică și câte o dată în cea clasică, infinitivul servește ca să exprime o rugăciune sau un ordin.

Subiectul infinitivului în acest caz se pune în nominativ.

Notă. — În poezii se întâlnește une ori infinitivul pentru a exprima o dorință.

Întrebările directe

De óre-ce în lecțiunile următoare vom trece la întrebuirea modurilor în propozițiunile secundare, e locul de a spune aici câte va cuvinte despre *întrebările directe*.

a) În limba elenă ca și în cea română, întrebarea se exprimă adesea ori numai prin tonul vocii.

b) Alte ori însă se întrebuintează în acest scop deosebite particule: *ἤ* „e óre adevărat“; *ἄρα* *μή*, însoțit de multe ori de *οὐ*; *ἄρ' οὐ* sau numai *οὐ*; *ἄρα μή*, sau numai *μή*, sau încă *μὲν* (contras din *μή οὐ*). Aceste particule corespund particulelor noastre „(óre, *aú*, nu *cum-va*“ ¹⁾.

¹⁾ La Atici *βουλομένην ἄν* se întrebuintează (ca *velim* în latinește) pentru a exprima o dorință, care se póte încă realiza, pe când *ἐβουλόμην ἄν* exprimă o dorință care nu mai e realizabilă, sau mai exact vorbind, un regret (cf. p. 92 nota II).

²⁾ Negatiunea întrebuintată pe lângă optativul cu *ἄν* e *μή*.

După *ἤ* răspunsul póte fi afirmativ sau negativ (în lat. *ne*); după *ἄρ' οὐ* sau *οὐ* se așteaptă un răspuns afirmativ; (în lat. *nonne*); după *ἄρα μή*, *μή* sau *μὲν*, se așteaptă un răspuns negativ (în lat. *num*). Aceste trei din urmă particule se întrebuintează une ori când vom să arătam că *de și nu suntem siguri* de răspunsul ce vom primi, totuși *presupunem*, *sperăm* că va fi negativ.

Când întrebarea e *îndoită*, se pune *πότερον* sau *πότῃ* în primul membru de frasă, și *ἤ* în al doilea membru. În primul membru particula póte să și lipsiască.

c) Deosebit de limba română, în grecește întrebarea directă póte fi făcută cu un participiū sau cu o propozițiune subordonată óre care.

Se întrebuintează adesea ori ast-fel expresiunile *τί παθὼν*, *suferind* sau *întimplându-se ce?* *τί μαθὼν*, *învățând ce?* *τί βουλόμενος*, *voind ce?* cari corespund ca înțeles cu „în ce scop! pentru care motiv? din ce sentiment? sau numai *de ce?*“

LECTIUNEA XVI

CONTINUARE ASUPRA ÎNTREBUINȚĂRII MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE PRINCIPALE

B. Imperativul

146. — *Ποίει. Ποιείτω etc. Ποίησον. Ποιήσατω etc.*

Notă. — *Μή ποίει, μή ποιείτω etc. Ἐξαύδα, μή κε ὕθες νόφ. Μή θορυβείτε.* — *Μηδέ σοι μελεησάτω. Μηδέ τις γε ὁμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἀλλότρια ἔχειν.* — *Εἰπέ μοι εἰρομένην νημερτέα, μηδ' ἐπικέουσης¹⁾.* *Καί μου μηδεις τήν υπερβολήν θαυμάση.*

147. — *Κερδαίνειτ', ἐμπολάτε τὸν πρὸς Σάρδεων ἤλεκτρον, εἰ βούλεσθε.* **148.** — *Πλούτει τῶ γὰρ κατ' οἶκον, εἰ βούλει, μέγα καὶ ζῆ τύραννον σχῆμ' ἔχων. Οὕτως ἐχέτω, ὥς σὺ λέγεις.*

C. Subjonctivul

149. — a) *Ἴδωμ' εἶν' ἔργα τέτυκται²⁾.* *Σῆγα, πνοᾶς μαθῶ. Λέγε δὴ, ἴδω. Μή σε γέρον, κοίλῃσιν ἐγὼ*

¹⁾ Aor. subj. de la *ἐπικεύθω*.

²⁾ Perf. ind. pas. de la *τέχω*.

παρὰ νηυσὶ κιχέω¹⁾). Ὡξεῖνοι, μὴ δῆτ' ἀδίκτηθῶ.

b) Φέρε, ἴδω. Φέρ' ἐκπύθωμαι²⁾). Φέρε δὴ, ἢ δ' ἕς, πειραθῶ πρὸς ὑμᾶς ἀπολογήσασθαι. Ἐλθωμεν δ' ἀνὰ ἄστυ. Ἀγε σκοπῶμεν τὰ ἔμοι πεπραγμένα πάντα καθ' ἐν ἑκάστον. — Μηδὲ τῷ χεῖρους δόξωμεν εἶναι. Μη οἴωμεθα.

Notă. — Δύομαι εἰς Ἄϊδαο καὶ ἐν νεκύεσσι φασίνω. Οὐ γὰρ πῶ τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι. Καὶ ποτὲ τις εἰ-
πησιν.

c) Πῇ γὰρ ἐγώ, φίλε τέκνον, ἴω, τεῦ δώμαθ, ἰκάνω; Ὡμοὶ ἐγώ, τί πάθω³⁾). Τί γένωμαι. Εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν. Δέξεσθε ἡμᾶς ἢ ἀπίωμεν.

D. Optativul

150. — Optativul exprimând o dorință. Ὡπαί, γένοιτο πατρὸς εὐτυχέστερος. Ἐκτελοῖτο δὲ τὰ χρηστά. Οὕτως δ' ἀνίμην⁴⁾, ἔφη, τούτων, ὥς ἀληθῆ... πρὸς σὲ ἐρῶ⁵⁾. — Εἴθε ζώῃς. Εἰ γὰρ ἔμοι τοσσήνδε θεοὶ δύναιεν παρὰ θείειν⁶⁾).

Nota II. — Nūn mēn mē't' εἴης, βουγᾶτε, μήτε γένοιτο. Εἰ γὰρ ἐγὼν οὕτω γε Διὸς παῖς αἰγιόχοιο εἴην... ὥς νῦν ἡμέρη ἦδε κακὸν φέρει Ἀργεῖοισι πᾶσι μάλα.

Nota III. — Εἴ τις καλέσειε θεῶν θέτιν. Εἴ μοι γένοιτο φθόγγος. — Ὡς ἔρις ἐκ τε θεῶν ἐκ τ' ἀνθρώπων ἀπόλοιστο.

151. — Δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός. Ἐρδοι τις ἦν ἑκάστος εἰδεῖν τέχνην. Μή μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει.

¹⁾ In loc de κιχέω saū κιχῶ aor. 2 subj. de la κιχάνω.

²⁾ Aor. subj. de la ἐκπυθάνομαι.

³⁾ Aor. subj. de la πάσχω.

⁴⁾ Aor. 2 opt. forma medie de la ὀνίνημι.

⁵⁾ Să se observe această construcție în care optativul e precedat de οὕτως și urmat de o propozițiune cu ὥς, pentru a restrînge dorința la cazul când condițiunea se găsește îndeplinită.

⁶⁾ Aor. opt. de la παρατίθημι.

152. — Optativul cu ἂν sau modul potential.

a) Εἰ φίλον ἔχομι, εὐδαίμων ἂν εἴην. Εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἱατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους.

b) Ἐμοὶ δὲ κε κέρδιον εἴη. Πολλὰς ἂν εὐροῖς μηχανάς· γυνὴ γὰρ εἴ. Πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε δμῶναιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι πόλει. Ποῦ δῆτ' ἂν εἴεν οἱ ξένοι; Δις ἕς τὸν αὐτὸν παταμὸν οὐκ ἂν ἐμ-
βαίης¹⁾. Λέγοις ἂν ὥς τάχιστα καὶ τάχ' εἴσομαι.

c) Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν. Ὡρα ἂν εἴη λέγειν. Ἐτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη.

Nota I. — Τάχ' οὖν εἴποισ τις ἂν.

Nota II. — Οὐκ ἂν ἔγωγε θεοῖσιν ἐπουρανίοισι μαχοίμην. Οὐκ ἂν γενοίμην Ἡρακλῆς ἂν. Οὐ γὰρ ἂν ἀπέλθοιμ' ἀλλὰ κόψω τὴν θύραν. Φημί καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην²⁾).

153. — ῥεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἀνδρα-
σάώσαί³⁾). Ἡ ῥά νύ μοι τι πίθοιο⁴⁾); Εἴη μὲν νῦν νῶϊν ἐπὶ χρόνον ἡμὲν ἐδωδὴ ἡδὲ μέθυ..., ἄλλοι δ' ἐπὶ ἔργον ἔποιεν⁵⁾).

E. Infinitivul

154. — Infinitivul înlocuind imperativul. Πάντα τάδε ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος εἶναι. Εἰπέ-
μενάι⁶⁾ μοι, Τρῶες. Σὺ δέ, Κλεαρίδα,... αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν καὶ ἐπείγασθαι ὥς τάχιστα.

Notă. — Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχέιν⁷⁾ ἢ Τυδεὸς υἱόν. Θεοὶ πολῖται, μή με δουλείας τυχεῖν. Ὡ Ζεῦ, ἐκ γενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι⁸⁾).

¹⁾ Aor. 2 opt. de la ἐμβαίνω.

²⁾ Aor. ind. de la ἀρνέομαι.

³⁾ Aor. opt. de la σάώω, formă poet. In dial. att. σφῆω.

⁴⁾ Aor. 2 opt. de la πίθω.

⁵⁾ A se reuni ἐπὶ εὐπορίαν: ἐφέποιεν, opt. de la ἐφέπω.

⁶⁾ Inf. Poet. pentru εἰπεῖν.

⁷⁾ Aor. 2 inf. de la λαγχάνω.

⁸⁾ Aor. inf. med. de la τίνω.

Întrebările directe

a) Τί σιγᾷς; b) *Η καὶ ἐθέλοις ἂν ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; *Αρ' οὖν ταῦτα ἡγεῖσά εἵναι; Οὐκ ἀφήσεις αὐτόν; *Αρ' οὖν οὐ δῆλον; *Αρ' οὖν μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται; Μὴ αὐτὸν οἶσι φροντίσαι... κινδύνου; — *Αρὰ γὰρ μὴ ἐμοῦ προμνηθεῖ; Μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Μὲν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας¹⁾.

Πότερον τοὺς τέκτονας αὐτῶν ἢ τοὺς γεωργούς ἢ τοὺς ἐμπόρους αἰσχύνει;

c) Τί ἀδικηθεῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐπιβουλεύεις μοι; Ἡρώτα τὸν θεὸν τί ποιεῖν ἂν νίκην λάβοι; Ποθ' ἂν χρεὶν πράττει; ἐπειδὴν τί γέννηται; — Τί παθὼν σκυτὸν ἐς τοὺς τῆς Αἰτνῆς κρατῆρας ἐνέβαλες;

LECTIUNEA XVII

INTREBUIŢAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE SECUNDARE

Propozițiunile secundare se subdivid în propozițiuni *complexive, finale, consecutive, causale, condiționale, relative și temporale*.

A. Propozițiunile complexive²⁾

155. — Propozițiuni care încep cu *ὅτι* sau cu *ὥς*. Se construiesc cu *ὅτι* sau *ὥς* verbele care însemnează a spune, a ști, a afla, a arăta etc.

¹⁾ Răspunsul la această întrebare e afirmativ: νῆ τοὺς θεοὺς. Platon *Protagoras* 310 d.

²⁾ Propozițiuni *complexive* sunt acelea care conțin *subiectul* sau *complimentul logic* al propozițiunii principale. „E sigur că a murit“ = „mărtea lui e sigură“. „Vă anunț că a sosit“ = „vă anunț sosirea lui“. Propozițiunilor *complexive* li se opun propozițiunile secundare care nu sunt absolut necesare pentru a *complexa* sau a determina înțelesul verbului principal, dar care arată numai o *circumstanță* ce însoțește sau *explică* faptul principal (de ex. o circumstanță de timp, de cauză, de scop etc.).

În grecește propozițiunile complexive sunt: propozițiunile care încep cu *ὅτι* sau *ὥς*; propozițiunile interogative nedrepte; propozițiunile care încep cu *ὅπως* sau *μή* și în sfârșit propozițiunile infinitive.

Aceste propozițiuni păstrează modurile propozițiunilor principale, (*indicativ, potențial ireal*).

156. — Cu toate acestea, când verbul din propozițiunea principală e la un timp *istoric* (timp *secundar* sau *presinte istoric*) indicativul *póte* să fie înlocuit prin optativ.

Notă. — Potențialul și irealul se mențin totdeauna fără schimbare.

157. — Trebuie să adăugăm că propozițiunile *complexive* care încep cu *ὅτι* și *ὥς* păstrează atât *timpurile* propozițiunilor principale, cât și *negațiunea* oú a acestor propozițiuni.

Notă. — În stilul indirect limba greacă întrebuințează uneori aceeași *personă* ca în stilul direct. *ὅτι* echivalează atunci cu două puncte.

158. — Un verb principal ore care *póte* avea ca subiect sau ca compliment direct o propozițiune care începe cu *ὅτι*, însemnând *acest fapt că*.

159. Propozițiuni *interogative nedrepte*. Propozițiunile interogative nedrepte încep:

a) Sau printr'un pronume ori adverb interogativ *ὅστις, ὅπως, ὅποτε*, etc. (care se înlocuiesc uneori prin *τίς, πόσος, πότε*, etc.).

Notă. — Câte o dată chiar relativele *ὅς, ὅσος, ὅπως* etc. și adv. *ὥς* se întrebuințează în întrebările nedrepte.

b) Sau printr'o particulă interogativă. În întrebarea simplă, se întrebuințează *εἰ... dacă* (câte o dată *ἄρα*); în întrebarea dublă, *εἰ... ἤ, „dacă... dacă“*, sau *πότερον (πότερα)...* ἤ, sau încă *εἴτε... εἴτε*.

Aceste propozițiuni păstrează modurile propozițiunilor interogative drepte (*indicativ, potențial, ireal, subjonctiv deliberativ*)¹⁾.

¹⁾ Cf. p. 98 și 102. — Se știe că limba latină întrebuințează indicativul în *întrebările drepte* și subjonctivul în cele *nedrepte*. Limba greacă nu cunoște această deosebire.

160. — Cu toate acestea când verbul din propozițiunea principală e la un timp *istoric*, dar numai în acest cas, se poate întrebuița optativul.

161. — Trebuie să adăogăm că propozițiunile interrogative nedrepte păstrează și *timpurile* și *negatiunea* interrogativelor drepte.

Nota I. — Nu se întrebuițează *μή* în propozițiunile interrogative nedrepte, de cât alături de subjonctivul deliberativ sau de optativul care înlocuiește subjonctivul deliberativ; pretutindeni în celelalte cazuri se pune *οὐ*. Totuși în al doilea membru al unei întrebări duble negațiunea poate fi *οὐ* sau *μή*.

Nota II. — După *ὅταν*, a *examina*, se întrebuițează *μή*, în sensul de „dacă nu” „nu cumva”.

LECTIUNEA XVII

INTREBUIȚAREA MODURILOR ÎN PROPOZIȚIUNILE SECUNDARE

A. Propozițiunile complete

155. — Propozițiuni cari încep cu *ὅτι* sau cu *ὥς*. Λέγω *ὅτι* θεὸς ἔστιν. Οἶδα *ὅτι* θεὸς ἔστιν. Οὐκ ἐρῶ *ὥς* ἀργὸς ἦν.

156. — Κύρος ἔλεγεν *ὅτι* ἡ δδὸς ἔσσοιτο εἰς Βαβυλῶνα. Οὔτοι ἔλεγον *ὅτι*... ἐν τῷ σταθμῷ εἶη... ἔθεν τῇ προτεραίᾳ ὠρμώντο. Εἶπον οἱ σκοποὶ *ὅτι* οὐχ ἵππεῖς εἶεν.

Nota. — Ἀπεκρίνατο *ὅτι* πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ἑπλά παραδοῖεν¹⁾.

157. — Ἠγγέλθη *ὅτι* Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν²⁾. Καλῶς γὰρ ᾔδειν ὥς ἐγὼ

¹⁾ În stilul direct s'ar zice: Πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιμεν ἢ παραδοῖμεν.

²⁾ În stilul direct: «Peloponesienii au să facă invazie în Atica», μέλλουσιν ἐσβαλεῖν. În stilul indirect se poate sau păstra μέλλουσιν, sau pune μέλλοιεν. Dar ἐμελλον ar fi necorect. Totuși dupe verbele cari însemnează a *ști*, a *cu-nosște* etc., această din urmă construcție e de regulă.

ταύτῃ κτράτιστός εἰμι. Ἀπεκρίνατο *ὅτι* αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει.

Nota. — Πρόξενος εἶπεν *ὅτι* αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς.

158. — Ἀπορῆσαι δὴ μάλιστα ἐποίησε τὸν τε Θηβαῖον καὶ τοὺς μετ'αὐτοῦ ταῦτα πράττοντας *ὅτι* Μαντινέας... ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχον¹⁾.

159. — Propozițiuni interrogative nedrepte. —

a) Οἶδα *ὅστις* εἶ. Οἶδα *τις* εἶ. Τί γὰρ ᾔδειν εἶ *τι* κακείνος εἶχε σιδήριον; Ἀπορῶ τὴν οὐσίαν *ὅπως* διοικῶ.

Nota. — Αἱ Ἀργεῖαι ἐμακάριζον τὴν μητέρα οἶων τέκνων ἐκέρησε. Εὐδαίμων μοι Σωκράτης ἐφαίνετο, ὥς ἀδελφὸς ἐτελεύτα.

b) Ἡρώτα ἓνα ἕκαστον εἶ *τινα* ἐλπίδα ἔχει. Ἐρῶτα αὐτὸν *πότε*ρον βούλεται μένειν ἢ ἀπιέναι.

160. — Ἡρετό²⁾ εἶ *τις* ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. Οὐκ ᾔδῃ *ὅποι* τραποίμην. Ἀπῆει κατοικτεῖρων τὴν γυναικα οἴου ἀνδρὸς στέροιτο καὶ τὸν ἀνδρα οἴαν γυναικα οὐκέτι ὀψοίτο. 121. — Ἡρετό με *ὅστις* εἰμί³⁾.

Nota I. — Σκόπει εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, *ὅτι* οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Σκοπεῖτε εἰ δίκαια λέγω ἢ μή.

Nota II. — Ὅρα μὴ πολλῶν χειρῶν δεήσει.

LECTIUNEA XVIII

162. — Propozițiuni cari încep cu *ὅπως* sau *μή*. Verbele cari însemnează a se *îngriji* ca, a *veghia* ca, ἐπιμελεσθαι sau ἐπιμελεῖσθαι, σκοπεῖν, φροντίζειν; a *face* așa ca, πράττειν; a se *pregăti* ca,

¹⁾ Subiectul verbului ἐποίησε e toată propozițiunea *ὅτι*... εἶχον.

²⁾ Aor. 2 de la εἶρομαι.

³⁾ Sau εἶην, dar nu ὅστις ἦν, fiindcă în întrebarea dreaptă se zice: Μὲ întrebă «cine ești tu?». Sunt însă escepții și aici ca și la n. 157. Εξ. Ἐπεὶ ἐγνώσθη ὅς ἦν.

παρὰσκευδύζεσθαι, se construesc sau cu ὅπως și *subjonctivul*, care, după un timp istoric, *póte* fi înlocuit cu optativul, sau, mai des, cu ὅπως și *viitorul indicativului*.

Nota I. — Se întrebintează de asemenea ὅπως sau (ὅπως μὴ) singur, fără propozițiune principală exprimată, cu indicativul, pentru a da cui-va o înștiințare energică.

Nota II. — Cu verbele φυλάττεσθαι și εὐλαχέσθαι a lua seama *ca*, a evita de *a*, trei construcțiuni sunt posibile: μὴ și infinitivul, μὴ și subjonctivul, care, după timpurile istorice, *póte* fi înlocuit prin optativ, ὅπως μὴ și viitorul indicativului.

163. — Verbele φοβεῖσθαι, δεδιέναι *a se teme*, și locuțiunile asemănătoare δεινόν ἐστι (*metus est*) sunt urmate de o propozițiune care începe cu μὴ, sau μὴ οὐ, întocmai după cum în latinește *timere*, *metuere*, *vereri* sunt urmate de *ne* sau *ne non*¹⁾.

Aceste propozițiuni au o îndoită construcțiune:

a) Când frica se raportează la *viitor*, μὴ e urmat de un subjonctiv, care, după un timp istoric, *póte* fi înlocuit cu optativul. Se găsește de asemenea în cazul acesta și *viitorul indicativului*.

b) Când frica se raportează la *presinte* sau la

¹⁾ Se știe că în l. franceză avem de asemenea o negațiune după aceste verbe. În limba română însă verbele cari exprimă ideea de frică se construiesc cu o negațiune numai când întrebuintăm *subjonctivul* după ele; dar când întrebuintăm *viitorul indicativului*, negațiunea dispare. Ex. Φοφοῦμαι μὴ ὕεῖ, timeo *ne pluat*, je crains *qu'il ne pleuve*, mă tem să nu plouă = *că va ploua*. Această negațiune e expletivă. Când voim ca fraza să fie negativă, atunci în grecește se adaugă οὐ, în latinește *non*, în franțuzește *pas*, iar în românește sau se întrebuintează subjonctivul precedat de „*ca nu cumva... nu*” sau *viitorul indicativului* cu negațiune. Φοφοῦμαι μὴ οὐ ὕεῖ, timeo *ne non pluat*, je crains *qu'il ne pleuve pas*, mă tem *ca nu cumva să nu plouă* = *că nu va ploua*.

trecut, μὴ e urmat de presintele indicativului sau de un timp trecut din indicativ.

Nota I. — De multe ori întâlnim expresiunea eliptică οὐ μὴ cu subjonctivul (în general *aorist*) mai rar cu viitorul indicativului¹⁾ în loc de οὐ δεινόν ἐστι μὴ sau οὐ φοβητέον μὴ, *nu e nici un pericol ca, nu trebuie să ne temem că*. Această construcție se întrebuintează când voim să arătăm că e *greu* ca cutare sau cutare lucru să se îndeplinească, chiar vorbind de un lucru care ar fi mai mult de *dorit* de cât de temut.

Nota II. — Întâlnim de asemenea alte-ori μὴ și μὴ οὐ cu *subjonctivul*, fără propozițiune principală exprimată. Se sub-înțelege în acest cas φοβητέον. În românește se traduce bine prin „*póte*”.

164. — Atât în propozițiunile complexive cu *εἰ* și *ὥς*, cât și în cele interogative nedrepte și în cele începătoare cu ὅπως și μὴ, se întâmplă destul de des că numele care ar fi trebuit să fie subiectul propozițiunii complexive, devine printr'un fel de *atracțiune* (*prolepsă*, *anticipare*) complimentul sau subiectul propozițiunii principale.

165. — **Propozițiuni causale.** Propozițiuni causale sunt acelea cari încep:

a) Cu *εἰ*, *quod*, *διότι*, *propterea quod*, *quia*.

b) Sau cu conjuncțiunile de timp *ὥς*, *ὅτε*, *ἐπεὶ*, *ἐπειδὴ*, *quoniam*, *quando*, *ἐπειδὴπερ*, *quandoquidem*.

Aceste propozițiuni conservă modurile propozițiunilor principale.

166. — Cu toate acestea, când verbul propozițiunii principale e la un timp *istoric*, dar numai în acest cas, se *póte* înlocui indicativul prin optativ. Causa sau motivul e înfățișat atunci ca fiind *cugetarea* subiectului principal, de care e vorba în cursul expunerii, iar nu a autorului.

Propozițiunile causale conservă de altfel negațiunea propozițiunilor principale.

¹⁾ Cf. n. 142.

Nota I. — Totuși după *ὅτε*, „din momentul când“, negațiunea e foarte adese ori *μή*.

Nota II. — Causa se exprimă de asemenea prin *διὰ τὸ* cu infinitivul.

167. — Cu verbele cari exprimă un *sentiment* ca *θαυμάζειν* a se mira, *ἀγανακτεῖν* a se indigna, *χαλεπαίνειν* a fi iritat, *χαίρειν* a se bucura, se întrebuintează pentru a arăta cauza care provocă sentimentul, fie o propozițiune cu *ὅτι*, fie o propozițiune cu *εἰ*, însemnând *in ipotesa când, la ideea că*.

Nota I. — Se exprimă de asemenea cauza unui sentiment prin *ἐπὶ τῷ* cu infinitivul.

Nota II. — Se întrebuintează une ori cu aceste verbe *ὥς* și *ἐπεὶ*, cu înțelesul de *căci*.

LECTIUNEA XVIII

162. — *Propozițiunii* cari încep cu *ὅπως* sau *μή*. Τὸν ποιμένα ἐπιμελεῖσθαι δεῖ ὅπως αἱ οἶες τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσιν. Παρασκευάζομαι ὅπως ἀμύνωμαι (= ἀμυνοῦμαι). Παρασκευάζομην ὅπως ἀμύνωμαι (= ἀμυνοίμην = ἀμυνοῦμαι).

Nota I. — Ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσεσθε. Ὅπως ταῦτα μὴδεῖς ἀνθρώπων πέσεται ¹⁾.

Nota II. — Εὐλαβοῦ μή πεσεῖν = (μή πέσης = ὅπως μὴ πεσεῖ). Χρὴ εὐλαβεῖσθαι: μὴ ἐξαπατηθῇτε. Φυλάττου ὅπως μὴ ποιήσεις

163. — a) Φοβοῦμαι μὴ ἀληθὲς ᾗ. Ἐφοβεῖτο μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν. Δεδίاسι μὴ οἱ πολέμοι προσάγωσιν. Ἐδείσαν μὴ προσάγωσιν (= μὴ προσάγοιεν). — b) Φοβοῦμαι μὴ ἡμάρτηκα ²⁾. Δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν.

Nota I. — Οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν. Οὐ μὴ αἰσχυρθῆς. Οὐ μὴ δέξωνται τοὺς πολέμους. Ἦν ἄπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμέ-

¹⁾ Viit. ind. de la πυνθάνομαι.

²⁾ Perf. ind. de la ἡμαρτάνω.

ρῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν ¹⁾ οὐκ ἔτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. Ἦν εἰς πῃ δυνήθῃ τῶν λόγων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδ' εἰς μὴ καὶ ²⁾ μείνῃ τῶν πολεμίων. Ἐσπερήσομαι τοιούτου ἐπιτηδείου οἶον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε ³⁾ εὐρήσω.

Nota II. — Μὴ τοῦτ' ἢ χαλεπὸν. Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἶπεν. Μὴ οὐ θεμιτὸν ἢ ⁴⁾.

164. — Κύρος ᾗδεν αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Κύρος δὲ ἡλός ᾗν ⁵⁾ πᾶσιν ὅτι ἔλυπετο. — Οἶσθα Εὐθύδημον ὁπόσους ὀδόντας ἔχει; Ἀνήρετ' ἄρτι Χαιρεφώντα Σωκράτης φύλλαν ὁπόσους ἄλλοιτο τοὺς αὐτῆς πόδας. — Δεδιέναι τινὰ μή... ἐπιμελεῖσθαι τινος ὅπως... Οἱ τύραννοι φοβοῦνται τοὺς ἀνδρείους μὴ τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα.

165. — *Propozițiunii causale.* a) Καὶ Χειρίστροφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ⁶⁾, ὅτι οὐκ εἰς κόμας ἦγαγεν.

b) Ὅτε τοῖνον ταῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν.

166. — Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Περικλέα ἐκάνιζον, ὅτι στρατηγὸς ὦν οὐκ ἐπεξάγοι.

Nota II. — Διὰ τὸ Δῆλια ἐκείνου τοῦ μηνὸς εἶναι.

167. — Οὐκ αἰσχύνομαι εἰ τῶν νόμων ἔλαττον δύναμαι.

Nota I. — Σωκράτης μάλιστα ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως ζῆν.

LECTIUNEA XIX

B. Propozițiunii finale.

168. — *Propozițiunile finale* sau de scop, încep cu *ἵνα*, *ὅπως*, câte o dată *ὥς* „ca să“ *ἵνα* *μή*, *ὅπως* *μή*, mai rar *ὥς* *μή* sau *μή* singur, „ca să nu“.

¹⁾ Aor. 2 subj. de la ἀπέχω.

²⁾ Οὐδεὶς μὴ, printr'un fel de atracție în loc de οὐ μὴ τις.

³⁾ Οὐδένα μὴ ποτε, prin atracție, în loc de οὐ μὴ ποτέ τινα.

⁴⁾ Une ori găsim si indicativul după *μή*: μὴ ἡμαρτήκαμεν, róte ne-am înșelat, mă tem să nu ne fi înșelat.

⁵⁾ În loc de *ὅλον* ᾗν *ὅτι*...

⁶⁾ Aor. ind. pas. de la χαλεπαίνω.

Modul propozițiilor finale e subjonctivul (presinte sau aorist).

Notă. — Pe lângă *ὅπως* construit cu subjonctivul se poate adăuga *ἥν*, dar *ὅς ἥν* e puțin întrebuințat și nu se zice nici o dată în acest înțeles *ὅν ἥν*, care înseamnă *ubique*.

169. — Când verbul propoziției principale e la un timp *istoric*, se întrebuințează adesea ori în locul subjonctivului, optativul presinte sau aorist.

C. Propoziții consecutive

170. — Propozițiile consecutive sunt acelea, cari încep cu *ὥστε* „așa că, astfel că, în cât“ și (mai rar) cu *ὥς*.

Construcțiunea propozițiilor consecutive e determinată de ideea pe care o exprimă:

171. — Dacă voim să afirmăm realitatea consecinței exprimate, cu alte cuvinte, dacă propozițiunea consecutivă echivalează ca înțeles cu o propozițiune principală, ea păstrează modurile propozițiilor principale și negațiunea *οὐ*. În cazul acesta adesea ori *ὥστε* s'ar putea înlocui cu *καὶ οὕτως* și *astfel*.

Nota I. — *ὥστε* înseamnă de multe ori de aceea, prin urmare.

172. — Din contră, dacă nu putem afirma nimic asupra realității consecinței exprimate, se întrebuințează *ὥστε* cu *infinitivul* și negațiunea *μή* (când e locul de a întrebuința o negațiune¹).

Se pot distinge mai multe cazuri:

⁽¹⁾ *Οὐ* se întrebuințează câte o dată în cazul când propozițiunea consecutivă depinde de o propozițiune infinitivă, subordonată ea însăși unui verb, care înseamnă a zice sau a crede.

a) Infinitivul se întrebuințează pentru a arăta că din conținutul propoziției principale, iasă *posibilitatea* ca consecința să se realizeze.

b) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează totdeauna după un comparativ sau după o propozițiune principală *negativă*.

Notă. — Prin analogie cu construcția comparativului de care e vorba, se găsește *ὥστε* și *ὅς* după un adevectiv sau adverb (în gradul pozitiv), căruia i se dă valoarea unui comparativ.

c) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează după verbe ca *διαγράφεσθαι* a obține ca, *ποιεῖν* a face ca, dacă voim să prezentăm consecința ca un rezultat voit al activității subiectului din propozițiunea principală.

Notă. — Se găsește uneori infinitivul cu *ὥστε* după verbe cari exprimă o voință o dorință sau un comandament, precum și după *συμβαίνει*, *συμπιπτεῖ*, *γίγνεται* „se întâmplă“.

Întâlnim de asemenea *ὥστε* cu infinitivul după adevectivele cari exprimă *capacitate*, *ardore*, etc. sau ideea contrară.

d) Infinitivul cu *ὥστε* se întrebuințează când particula se poate traduce prin „cu condiție ca“,

Notă. — În acest din urmă caz, se întrebuințează adesea ori în loc de *ὥστε*, mai ales după *ἐπὶ τούτῳ*, „cu această condiție“. expresiunea *ἐφ' ᾧ* sau *ἐφ' ᾧ* *ὥστε*, fie cu infinitivul, fie cu viitorul din indicativ.

e) După demonstrativele *οὕτως*, *τοσοῦτος*, *τοιούτος* etc. în loc de *ὥστε* cu infinitivul se pune adesea ori relativul corespunzător *ὅλος*, *ὅσοι* etc. în același caz, și infinitivul. Se întâmplă de multe ori că demonstrativul lipsește: *ὅσοι* înseamnă atunci „indestulător pentru, în de ajuns..“ și *ὅλος* „capabil de, de natură ca, propriu la“.

Notă. — De aci expresiunile *ὅλος τὲ εἶμι* „sunt capabil“, *ὅλον τὲ εἶσιν* „e posibil“ cu infinitivul.

LECTIUNEA XIX

B. Proposițiunii finale

168. — Τοὺς φίλους εὖ ποίει, ἵνα αὐτοὺς εὖ πράττης. Ἐπίτηδές σε οὐκ ἥγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς.

Notă. — Ὅπως ἂν μάθῃς, ἀκουσον. Ἀλλὰ κελεύειν (λέγεται) τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαι μιν, ὥς ἂν ταφῇς ἐν γῇ τύχῃ¹⁾, ἢ ἐκπηδᾷ ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. Πατρὶς γὰρ ἔστι πᾶς (= πᾶσι) ἢ ἂν πράττῃ τις εὖ.

169. — Πάντα ἐποίησεν ὁ θεὸς ὥπως ὁ ἄνθρωπος εὐδαίμων γένοιτο. Ἀνέστη, ὥς περαίνουσι τὰ δέοντα. Κύρος φίλων φέτο δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχοι.

C. Proposițiunii consecutive

171. — Ὡστε (οὐκ) ἐνίκησεν. Ὡστε (οὐκ) ἂν νικήσειεν. Ὡστε (οὐκ) ἂν ἐνίκησεν. Οὕτως ἀγνωμόνως ἔχετε ὥστε ἐλπίζετε αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι. Ἐνταῦθα ἐπέπεσε²⁾ χιὼν ἀπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε τὰ ὄπλα.

Notă. — Θνητὸς δ' Ὀρέστης ὥστε μὴ λίαν στένε.

172. — a) Ἐχω τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον. Κραυγὴν πολλὴν ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.

b) Οἱ... ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὡς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. Οὐδεὶς πώποτ' εἰς τοσοῦτ' ἀναιδείας ἀφίκετο ὥστε τοιοῦτόν τι τολμήσαι ποιεῖν.

Notă. — Τὸ ὄδωρ ψυχρόν ἐστιν ὥστε λούσασθαι. Ἐν τῇ παρόντι ὁλίγοι ἐσμέν ὥς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν.

c) Ὅς ἂν διαπράξῃται, ὥστε μῆτε νοουθετεῖσθαι μῆτε κολάζεσθαι. Πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι.

1) Aor. 2. subj. de la τυγχάνω.

2) Aor. 2. ind. de la ἐπιπύτω.

Notă. — Δικαιῶν ὥστ' ἐμοῦ κλύειν λόγους. Κύρις γὰρ ἦθελ' ὥστε γίγνεσθαι τάδε. — Εὐνέβη..., ὥστε πολέμου μὴ θένετι ἀψασθαι μηδετέρους. Πολλάκις γέγονεν, ὥστε καὶ τοὺς μεῖζω, δύναμιν ἔχοντας ὑπὸ τῶν ἀσθενεστέρων κρατήθησαν.

Πῶς γὰρ ἂν τις ἱκανὸς γένοιτ' ἂν ποτε, ὥστε αἰ προστάττειν τὸ προσῆκον. Ἀδύνατον ὅμην, ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι.

d) Ἐξὼν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστε αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ..., οὐκ ἠνέσχοντο¹⁾ τὸν λόγον τοῦτον.

Notă. — Ἀφίσμέν σε ἐπὶ τοῦτο μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι... φιλοσοφεῖν.

e) Εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἦκω ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοεῖν. Ἐγώ... αἰ τοιοῦτος οἶος... μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ. Δουλος τοιοῦτος εἰ οἶος μηδενὶ λυσιτελεῖν. Ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελεῖν τὸ πεδίον. Οὐκ ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν.

Notă. — Δουτὶν δεσπότην ὑπηρετεῖν οὐχ οἷόν τε ἐστίν.

LECTIUNEA XX

D. Proposițiunii condiționale, relative și temporale

Aceste trei clase de propozițiuni au unele construcțiuni comune:

173. — Ele întrebuintează subjonctivul cu ἄν²⁾ în înțeles de viitor și aume: subjonctivul prezent cu ἄν, în înțelesul viitorului I și subjonctivul aorist cu ἄν, în înțelesul viitorului al II.

Notă. — În stilul indirect, când verbul din propozițiunea principală e la un timp trecut, se poate întrebuinta în locul subjonctivului cu ἄν, optativul fără ἄν.

1) Aor. 2. mediu de la ἀνέχω.

2) Particula ἄν se reunește într'un singur cuvânt cu εἰ, precum și cu mai multe alte conjuncțiuni (εἰ ἄν = εἰάν = ἤν = ἄν; ὅτε ἄν = ὅταν, ὅποτε ἄν = ὅπότεν).

174. — Ele întrebuintează subjonctivul cu *ἄν* și optativul fără *ἄν* pentru a arăta că o acțiune se repetă și anume:

a) Subjonctivul presinte cu *ἄν* în înțeles de presinte: subjonctivul aorist cu *ἄν* în înțeles de trecut.

b) Optativul presinte fără *ἄν* în înțeles de imperfect; optativul aorist fără *ἄν* în înțeles de plus ca perfect.

Notă. — În cazul acesta *ἔάν, ὅταν, ὅστις ἄν*, etc., înseamnă „de câte ori, în tot-d'auna când, toți cari“.

175. — Subjonctivul cu *ἄν* și optativul fără *ἄν* nu exprimă numai o idee de repetiție; ele pot exprima de asemenea o idee de *nedeterminare*.

Notă. — *Ἐάν, ὅταν, ὅστις ἄν, εἰ*, se traduc de astă dată prin *acela care, ori cine ar fi, dacă se întâmplă ca*.

În cazurile de mai sus negațiunea usitată este *μή*.

Trebue să adăugăm că întrebuintarea subjonctivului cu *ἄν*, sau a optativului fără *ἄν*, pentru a arăta repetarea acțiunii, nu este obligatorie. Se poate zice de o potrivă *εἰ τοῦτο ποιεῖ, si hoc facit*, *εἰ τοῦτο ποιεῖ, si hoc faciebat*.

În afară de aceste construcțiuni comune, fie-care din cele trei clase de propozițiuni 'și are construcțiuni ei proprii.

1. Propozițiuni condiționale

176. — Conjuncțiunea condițională *εἰ* se poate construi cu *indicativul* tuturor timpurilor, ca și *dacă* în românește ¹⁾.

¹⁾ El se întrebuintează prin urmare și cu *viitorul* indicativului. Ast-fel limba greacă are 2 construcțiuni pentru a exprima ideea de viitor: *εἰ τοῦτο ποιήσει* și *ἔάν τοῦτο ποιῇ*. Cea din urmă e mai usitată.

177. — Când propozițiunea principală e la modul ireal ¹⁾ *εἰ* cu indicativul exprimă o ipotesă care e *contrarie realității*. El cu aoristul corespunde conjuncțiunii noastre *dacă* construită cu optativul trecut; *εἰ* cu *imperfectul*, (câte o dată cu pluscaperfectul) corespunde în general aceleași conjuncțiuni, construită cu optativul presinte, întrebuintat cu înțeles de presinte.

Adesea ori unei ipoteze de acest gen i se opune o frază, care începe cu *ὡς* „dar în fapt“, spre a arăta ceea ce se petrece în realitate.

Notă. — În frazele cari exprimă o presupunere contrarie realității, întâlnim în autorii greci, atât în propozițiunea condițională, cât și în cea principală, când *imperfectul*, când *aoristul* indicativului, vorbind de *trecut*, după cum s'ar fi întrebuintat *imperfectul* sau *aoristul* indicativului, dacă fraza în loc de a fi condițională, ar fi fost afirmativă.

178. — El cu *optativul* corespunde conjuncțiunii noastre *dacă*, însoțită de optativul presinte, întrebuintat cu înțeles de viitor. În cazul acesta în propozițiunea principală găsim în general *potențialul*. Cu toate acestea, dacă voim să dăm frazei un caracter mai afirmativ, în loc de potențial se poate întrebuinta indicativul.

Notă. — Când particula *ἄν*, fie la modul *ireal*, fie la *potențial*, se găsește prea depărtată de verb, se repetă adesea ori lângă verb.

179. — Se întâmplă destul de des că din cauza unei elipse, *ἔάν* (*ἄν*) urmat de un subjonctiv, sau după un timp secundar, *εἰ* urmat de un optativ, se pot traduce prin „*pentru cazul când*“.

180. — Propozițiunile condiționale devin propozițiuni *concesive* când *εἰ* sau *ἔάν* se găsesc

¹⁾ Cf n. 152.

imediat *precedate* de *καί*, „chiar“, οὐδὲ (μηδέ), „nici chiar“, sau imediat *urmate* de *καί*. — Καὶ εἰ, καὶ ἐάν (καὶν), οὐδ' εἰ (ἐάν), „chiar dacă“; εἰ καὶ, ἐάν καὶ, εἰ (ἐάν) καὶ μή, „deși, cu toate că“.

181. — In propozițiunile condiționale comparative (ca și când etc.), se întrebuintează ὥσπερ ἂν εἰ cu *indicativul unui timp istoric* sau cu *op-tativul*, după regula propozițiunilor condiționale.

Nota. — Εἰ δὲ μή, însemnează *dacă nu*, în *casul con-trariu*; εἰ μή διὰ cu *ac. fără greșala*.

LECTIUNEA XX

D Propozițiuni condiționale, relative și temporale

173. — Ἐάν τοῦτο ποιῇ. Ἐάν ζητῇς καλῶς, εὐ-ρήσεις. Ἐσομαι πλούσιος ἢν θεὸς θέλῃ — Ἐάν τοῦτο ποιήσῃ. Νέος ἂν πονήσῃς, γῆρας ἔξεις εὐ-θαλές.

Ὅστις ἂν τοῦτο ποιῇ. Ἀπόκριναι ὅτι ἂν σε ἐρωτῶ. — Ὅστις ἂν τοῦτο ποιήσῃ. Τῷ ἀνδρὶ δὲ ἂν ἔλησθε πείσομαι¹⁾. Ὅποιον ἂν συμβῇ, τλήσομαι.

Ὅταν τοῦτο ποιῇ. Ἐωσπερ ἂν ἐμπνέω, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν. Ἐπειδὴ ἂν σὺ βούλῃ διαλέ-γεσθαι, τότε σοὶ διαλέξομαι. — Ὅταν τοῦτο ποιήσῃ, Ἐως ἂν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακὴν... κατέλιπεν.

Nota. I. — Ἐλεγέ με, εἰ ζητοῖν καλῶς, εὐρήσειν. Ἐλε-γεν εἰ τοῦτο ποιήσεις.

174. — a) Ἐάν τοῦτο ποιῇ. Μαινόμεθα πάντες, ὅποτε δρῶν ζώμεθα.

b) Εἰ τοῦτο ποιήῃ. Ἐμίσει, εἰ τις ἀχάριστος φαί-νοιτο. Ὅτινι ἐντυγχάνοιεν, πάντας ἀπέκτει-νον. Σωκράτης ὅποτε ἀναγκασθεῖν, πάντας ἐκρά-τει πίνων.

¹⁾ Viit. mediu de la πείθω.

175. — Ἐάν τοῦτο ποιῇ. Ἐάν μὴ ἐκ προνοίας ἀποκτείνῃ τίς τινα, φευγέτω. Νέος δ' ἀπόλλυθ' ἔντιν' ἂν φιλήῃ θεός. Συμμαχεῖν τοῦτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν δρῶσι παρασκευασμένους. — Ἐάν τοῦτο ποιήῃ. Σωκράτης οὐκ ἔπινεν, εἰ μὴ διψῶν. Περιεμένονεν ἑκάστοτε ἕως ἀνοιχθεῖν¹⁾ τὸ δεσμο-τήριον.

1) Propozițiuni condiționale

176. — Εἰ θεοὶ εἰσὶν, ἔστιν καὶ ἔργα θεῶν. Εἰ μὴ καθεξείς γλώσσαν, ἔσται σοὶ κακὰ.

177. — Εἰ τι εἶχον, ἐδίδουν ἂν νῦν δὲ οὐδὲν ἔχω. Εἰ ἔλαβον, ἔδωκα ἂν νῦν δὲ οὐκ ἔδωκα. Εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπωλώλῃ²⁾.

Nota — Οὐκ ἂν ὁ Ἀγαμέμνων... νήσων... ἐκράτει, εἰ μὴ τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν³⁾. Εἰ εἶχον, ἔδωκα ἂν⁴⁾.

178. — Εἰ βούλοιο ἱατρὸς γενέσθαι, τί ἂν ποιήσῃς; Εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος ἂν εἴη, οἰκο-νομικώτερος δὲ οὐδὲν ἂν. Οὐχ ὁ μέγα πλούσιος μάλ-λον τοῦ ἐπ' ἡμέραν⁵⁾ ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιτο⁶⁾ πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτήσαι· οὐ τὸν βίον.

Nota. — Οὐκ ἂν, εἰ σφαγῇναι⁷⁾ ἐκελεύσθησαν, τοσαῦτα ἂν ἔπα-θον ὅσα πάσχουσι νῦν.

179. — Ἐπεμψαν πρέσβεις, εἰ πως αὐτοὺς πείσει-

¹⁾ Aor. opt. pas. de la ἀνοίγω.

²⁾ Sau ἀπολῶν plus c. pf. ind. de la ἀπόλλυμι.

³⁾ Frasa afirmativă ar fi: Ἀγαμέμνων ναυτικὸν τι εἶχεν καὶ διὰ τοῦτο καὶ νήσων ἐκράτει.

⁴⁾ Si haberem, dedissem. Frasa afirmativă: οὐδὲν ἔδωκα διότι οὐδὲν εἶχον.

⁵⁾ Formă ionică în loc de ἐφ' ἡμέραν.

⁶⁾ Aor. 2 opt. mediu de la ἐφίπω.

⁷⁾ Aor. 2 inf. pas. de la σφάζω.

αν¹⁾). Ἐπιβουλεύουσιν.. ἐξελεῖν, ἣν δυνωνται βιάσασθαι²⁾). 180. — Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κἄν τι μὴ γελοῖον ᾗ. 181. — Ὡσπερ ἂν εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὦν.

Notă. Μὴ πώσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ, αἰτίαν ἔξεις. Ἐσώθῃ³⁾ ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ δι' Ἀλκιβιάδην.

LECTIUNEA XXI

2) Proposițiuni relative

182. — Când o propozițiune relativă explică numai sau determină ideea exprimată printr'un antecedent, se construiește cu timpurile și modurile propozițiilor principale.

183. — Propozițiunile relative de *causă* (ὅς=ὅτι) păstrează de asemenea construcțiile propozițiilor principale și în general negațiunea οὐ.

184. — Tot astfel propozițiunile relative cari arată *consecința* (ὅς=ὥστε)⁴⁾.

În propozițiunile acestea indicativul viitor indică aceea ce se *așteaptă*, sau aceea ce s'ar putea aștepta de la subiectul propozițiunii relative: el se traduce bine prin verbul „a putea“.

Notă. — De observat câte-va expresiuni cari nu sunt nici o dată urmate de subjonctiv, ca în latinește: *Elcōn ol*⁵⁾, *oñk* ἔστιν ὅστις, *oðseis* ἔστιν ὅστις etc.⁶⁾.

¹⁾ Frasa complectă ar fi: Ἰνα πείσειαν εἰ πως etc.

²⁾ Să se înțeleagă: ἵνα βιάσωνται, ἣν etc.

³⁾ Aor. ind. pas. de la σῶζω.

⁴⁾ Aici negațiunea poate fi μὴ când propozițiunea principală e afirmativă: βουλευθεὶς τοιούτου μνημεῖον καταλιπεῖν, οὐ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔστιν.

În lat. propos. consecutive se pun în subjonctiv.

⁵⁾ În loc de εἰσὶν, se găsește adesea orî ἔστιν, când relativul e la un cas oblic al pluralului: ἔστιν ὅν sunt ὁμενί al căror, ἔστιν ὅς sunt ὁμενί cărora. Cf. n. 5.

⁶⁾ A se vedea textul grec coresp. Accentuarea poate fi făcută și alt-fel. Cf. n. 32 nota.

185. — Când propozițiunea relativă arată *scopul* în care se face ceva, verbul se pune totdeauna în *viitorul* indicativului și negațiunea întrebuintată e μὴ¹⁾. Relativul echivalează atunci când cu ὥστε, când cu ἵνα sau ὅπως, când cu ὅς cu infinitivul.

186. — Propozițiunile relative *ipotetice*²⁾, au același mod ca propozițiunile condiționale, prin cari pot fi înlocuite. Negațiunea lor e μὴ.

3) Proposițiuni temporale

187. — Propozițiunile temporale sunt acelea cari încep printr'o conjuncție de timp. Dintre acestea cele mai principale sunt:

Ὅτε, ἡνίκα. când	ἕως atâta cât, pentru ca
ὅποτε de câte ori, când	ἕως, μέχρι, pînă când
ὥς cum, pentru că	πρίν, mai înainte ca
ἐπει, ἐπειδὴ, fiind-că	ἐν ᾧ în timpul când,
ἐπει (sau ὥς) τάχιστα de îndată ce	ἐξ οὗ, ἀφ' οὗ, de când, din timpul când.

188. — Când e vorba de a exprima un fapt unic și precis, aceste propozițiuni se folosesc de *indicativ* și de negațiunea οὐ.

189. — În afară de construcțiunile de cari s'a vorbit în lecțiunea precedentă, propozițiunile temporale nu presintă nici o particularitate. Singură conjuncția πρίν are ceva caracteristic.

a) Această conjuncție se construiește cu infinitivul, când propozițiunea principală e *afirmativă*.

Notă. — Πρίν, se găsește câte o dată cu indicativul după o propozițiune principală afirmativă, când se poate traduce prin cuvintele „*pînă în momentul când*“.

¹⁾ Cf. n. 172 d) nota.

²⁾ Aceste propozițiuni se pot transforma ușor în propozițiuni condiționale, înlocuind relativul prin εἰ (ἐάν) τας.

b) Dacă propozițiunea principală e *negativă* sau *interogativă*, πρίν *póte* de asemenea să se construiască cu infinitivul, dar de cele mai multe ori se construiește ca și cele lalte conjuncțiuni de timp, adică :

Cu indicativul pentru a arăta pur și simplu un fapt trecut.

Cu subjonctivul însoțit de ἄν, sau cu optativul fără ἄν, în cazurile prevăzute de n. 173—175.

190. În stilul indirect, după πρίν, ca după toate conjuncțiile grecești, când verbul propozițiunii principale e la un timp trecut, se póte întrebuința optativul.

LECTIUNEA XXI

2) Propozițiuni relative

182. — Ὁ οὐ γενήσεται. Ὁ οὐκ ἂν γένοιτο. Ὁ οὐκ ἂν ἐγένετο. Ὁ μὴ γένοιτο. Ὁ Παρθένιος ποταμὸς ἀδατός ἐστιν, ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. Οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν οἷα τοῦς ἐχθροῦς οἱ θεοὶ ποιήσονται. 183. — Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς¹⁾ ἡμῖν οὐδὲν δίδως. Πῶς οὐκ εὖορκα ἀντομωμοκῶς ἔσται²⁾, ὅς³⁾ οὐκ ἠθέλησε σαφῶς πυθέσθαι⁴⁾. 184. — Τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται⁵⁾ σοι φίλος εἶναι. Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ὃ τι οὐκ ἐν χρόνῳ ζητοῦσιν ἐξευρίσκειται. Οὐκ ἔστιν οὔτε ζωγράφος, μὲν τοῦς θεοῦς, οὔτ' ἀνδριαντοποιὸς ὅστις ἂν πλάσαι κάλλος τοιοῦτον ὅσον ἀλήθει⁶⁾. — Παῖδες μοι οὕτω εἰσὶν ὅς με θεράπεύσουσιν.

1) Ὅς = ὅτι οὐ.

2) Viit. ant. de la ἀντόμωμι.

3) Ὅς = ἐπεὶ οὕτως.

4) Aor. 2 inf. de la πυθάνομαι.

5) S'ar putea vouliștea sau ἂν βούλοιο.

6) În loc de ἡ ἀλήθεια ἔχει.

Notă. — Οὐκ ἔστιν ὅστις. Οὐδείς ἔστιν ὅστις οὐ. Οὐκ ἔστιν ὅπως. Οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ. Οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἦν ἀντιώθη ἂν μοι τὸ εἰσθῆς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἐμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν. Οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθήξῃς¹⁾.

185. — Ὑμῖν πέμψω ἄνδρας ὅτινες ὑμῖν συμμάχοῦνται. Ἐδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατέρας νόμους συγγράφουσιν καθ' οὓς πολιτεύσουσιν. Εἶπε ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις αὐτοὺς ἀπάξει.

186. — Ἄ μὴ οἴδα²⁾ οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι. Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν, ἀλλ' ὅστις³⁾ ἀδικεῖν δυνάμενος, μὴ βούλεται. Ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἢ ἡμῖν δοίη⁴⁾.

3) Propozițiuni temporale

188. — Ἡνίκα δέλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς νεφέλη λευκή. Ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο.

189. — a) Μένων, πρίν δ' ἡλὸν εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται... συνέλεγε τὸ στράτευμα. Πολλοὶ ἀνθρώποι ἀποθνήσκουσι πρότερον πρίν⁵⁾ δ' ἡλὸι γίγνεσθαι ὅσον ἦσαν.

Notă. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι... ἡσύχαζον..., πρίν δ' ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ᾔρετο.

b) Οὐκ ἤθελε φεύγειν πρίν ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε.

1) Viit. ant. de la θνήσκω.

2) Sau εἰ τι μὴ οἶδα.

3) Sau εἰ τις.

4) Ὀκνοῖν ἂν, potențialul. Frasa s'ar putea schimba astfel: εἰ τινα πλοῖα ἡμῖν δοίη, ὀκνοῖν ἂν.

5) Să se observe că πρίν nu însemnează propriu *zis priusquam*, ci numai *prius*. Expresiunea completă ar fi πρίν ἢ, dar la Atici nu întâlnim de cât πρίν, nici odată πρίν ἢ, în înțeles de „mai înainte ca”. Mai mult încă, prin pleonasm, πρίν e adesea ori precedat de πρότερον sau de πρόσθεν, ca în frasa aceasta.

Ἐγώ σε οὐκ ἐτι ἀφήσω¹⁾, πρὶν ἂν μοι ἀπέσχησαι²⁾ ἀποδείξῃς³⁾. Αἰσχρὸν πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν... ψηφίσῃς⁴⁾. Ἐπειθὸν αὐτοὺς μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο.

190. — Προσελθόντες δὲ αὐτῷ... ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγγεῖν⁵⁾ τὸ στράτευμα καὶ Θέδρων παραδοῖν.

LECTIUNEA XXII

ATRACȚIUNE MODALA

191. — Când o propozițiune secundară necomplectivă stă în legătură, fie cu o propozițiune condițională *la optativ*, fie cu o propozițiune principală *la potențial*, sau cu o propozițiune condițională exprimând o presupunere *contrarie realității*, ori cu o propozițiune principală în modul *ireal*, această propozițiune secundară se pune de multe ori *prin atracțiune* sau *asimilare de moduri*, în optativ în cazul întâi, în indicativ în cazul al doilea.

192. — Sunt supuse de asemenea atracțiunei propozițiunile secundare, cari se leagă cu un *optativ* sau cu un *indicativ* de dorință.

193. — În stilul indirect, propozițiunile cari depind de un verb cu însemnarea de „a spune sau a gândi⁶⁾” sunt adesea ori însoțite ele însăși de propozițiunii accesorii. Dacă verbul din propozițiunea principală e la trecut, se poate înlocui în aceste

1) Viit. ind. de la ἀφήμι.

2) Pf. ind. de la ἀπέσχωμαι.

3) Subj. aor. de la ἀποδείκνυμι.

4) Frasa aceasta e negativă după înțeles, dacă nu după formă. Αἰσχρὸν παύσασθαι implică această idee: οὐ δεῖ παύσασθαι.

5) Aor. 2 opt. de la ἀπάγω.

6) Aceste propozițiuni sunt de ordin aritmetic la infinitiv.

propozițiunii accesorii *presintele*, *viitorul* și *perfectul* indicativului prin *optativ*.

Cele lalte timpuri se mențin însă fără schimbare, fiind că ideea de trecut pe care o exprimă n'ar fi în de ajuns vizibilă în optativ.

LECTIUNEA XXII

ATRACȚIUNE MODALA

191. — Οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι περὶ παντός ἂν ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν. Ἀξίον ἦν ἀκούσθαι, ἵνα ἤκουσας ἀνδρῶν διαλεγόμενων οἱ νῦν σαφώτατοί εἰσιν — Ὡς ἂν τις, ἂν γὰρ μὴ ἐπίσταται, ταῦτα σαφὲς εἴη. Κυδερᾶν κατασταθεῖς ὁ μὴ ἐπιστάμενος... ἀπολέσειεν ἂν οὐς ἥκιστα βούλοιο. Ἐδεῖ τοὺς λέγοντας, ὁ βέλτιστον ἕκαστος ἡγήετο, τοῦτο ἀποφάνεσθαι. Εὐ γὰρ ἤδη θ' ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοὶ ὅς ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν. — Πεινῶν φάγοι ἂν ὁπότ' ἐβούλοιο Οὐποτ' ἐγώ γ' ἂν, πρὶν ἴδοιμ' ὄρθον ἔπος, μεμφομένων ἂν καταφαίην¹⁾. Εἰ ἀποθνήσκοι πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μετὰ λάθοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. Οὐκ ἂν ἐπαυόμην, ἕως ἀπεπειράθην²⁾ τῆς σοφίας ταυτησί.

192. — Εὖτε ἦκοις, ἵνα γνοίης. Εἰ γὰρ ὄφελον οἱοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἱοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα νῦν δὲ οὐδέτερα οἱοί τε. — Ἐρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην.

193. — Ἐφη ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν, εἰ μὴ τις προκταλήφειτο. Παρήγγειλαν, ἐπεὶ δὴ δεῖπνῆσειαν, πάντας ἀναπαύεσθαι. Τοῦ αὐτῶν λέ-

1) Cu πρὶν modurile se asimilează numai după o propozițiune principală negativă.

2) Aor ind mediu (de formă pas.) de la ἀποπειράω.

γινεῖν ἂν μὴ σαφῶς εἰδέναι εἰργασθαι δεῖ. Ἐλεγον οὐτὶ Ἀριστεὺς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη, ἔθεν τῇ προτεραιᾷ ὥρμηντο¹⁾.

LECTIUNEA XXIII

ÎNTEBUIŢAREA INFINITIVULUI

196. — Infinitivul e forma *substantivă* a verbului²⁾. El are funcţiuni comune cu ale substantivului şi cu ale verbului.

197. — **Infinitivul ca substantiv.** Intocmai ca un substantiv, infinitivul grec poate primi articol. Graţie flexiunii acestui articol, el se poate declina³⁾

Infinitivul cu articol e foarte des întrebuinţat în epoca clasică. El se găseşte:

a) Construit ca *subiect* sau *compliment* al unui verb⁴⁾.

Notă. — Infinitivul e uneori precedat de articol şi construit precum spunem aici, chiar după verbele care înseamnă a *zice*, a *gândi*. — Cu deosebire se găseşte infinitivul cu articol în loc de infinitivul simplu după verbele care arată sau implică o *idee de împedecare*, de *oprire* şi după expresiunile cu înţeles *negativ*.

b) Construit ca *acusativ de relaţiune* (cf. n. 38 c.) după adevective.

¹⁾ Nu ὁρμηθεῖν, ne fiind în condiţiunile cerute.

²⁾ După etimologie, infinitivul e sau un *locativ* (formele în — εν, — ειν, — μιν) sau un *dativ* (formele în — ναι, — μιναι, — σαι).

³⁾ Articolul infinitivului e totdeauna neutru; el înseamnă propriu zis „acest fapt că”.

⁴⁾ De ordină, infinitivul subiect sau compliment al unui verb se construieşte fără articol. Cf. n. 203—204. Se adaugă articolul spre a face ca infinitivul să jöce, în măsura posibilităţii, rolul unui *adevărat* substantiv.

c) Construit cu un substantiv la dativ, pentru a arăta aceleaşi raporturi ca dativul propriu zis, sau ca dativul care înlocuieşte instrumentalul.

Nota. — Cu articol infinitivul se găseşte deseori construit ca *aposiţie*, întocmai ca un substantiv.

d) Construit cu un substantiv la genetiv, pentru a arăta aceleaşi raporturi ca genetivul propriu zis, sau ca genetivul care ţine loc de ablativ.

Nota. — S'a văzut că genetivul infinitivului exprimă o idee de scop. Acest genetiv de scop poate fi precedat de ὑπέρ, sau de ἐνεκα.

e) Construit cu o prepoziţiune urmată de cazul apropiat.

198. — Infinitivul articulat poate primi un subiect în *acusativ*, sau un *compliment*.

199. — **Infinitivul ca verb.** Infinitivul şi conservă în multe privinţe natura sa verbală:

a) El are forme diferite pentru a exprima *timpurile* şi *modalitatea acţiunii* (activ, mediu, pasiv). Unit cu particula ἔν, el poate lua înţelesul de *potenţial* sau de *ireal*.

b) Complimentul infinitivului nu se pune, ca al substantivului verbal, în genetivul *obectului* (cf. n. 54) ci în cazul voit de celelalte forme ale verbului.

c) Subiectul acţiunii arătate de infinitiv nu se pune în genetivul *subiectiv*.

d) În sfârşit, pentru a califica ideea arătată de infinitiv, ne servim de un *adverb*, nu de un *adectiv*.

200. — Întrebuinţarea subiectului infinitivului.

a) Dacă infinitivul are acelaşi subiect ca propoziţiunea principală, subiectul nu se mai exprimă.

b) Dacă infinitivul are un subiect diferit de acela al propoziţiunii principale, subiectul se pune în *acusativ*.

201. — **Numele predicativ şi determinările atributive.** a) Când subiectul infinitivului nu e ex-

primat, numele predicativ și determinările atributive se pun în cazul subiectului din propozițiunea principală, adică, în nominativ.

b) Când subiectul infinitivului e în acuzativ, numele predicativ, și determinările atributive se pun în acuzativ.

202. — Particularități relative la întrebuințarea subiectului, numelui predicativ și determinărilor atributive. a) Dacă subiectul infinitivului e o persoană nedeterminată (*cineva*), acest subiect e de ordin aritmic, iar numele predicativ și determinările atributive se pun în acuzativ, ca și cum s'ar raporta la τινός, sub-înțeles.

b) Numele, care ar trebui să fie subiectul infinitivului, găsindu-se în propozițiunea principală la un alt caz de cât nominativul, nu se mai repetă înaintea infinitivului. Expresiunea predicativă și determinările atributive se pun sau în acuzativ, sau în cazul în care se află subiectul logic al infinitivului în propozițiunea principală.

Nota. — Apositițiunea la subiectul sub-înțeles al infinitivului poate tot-dăuna să fie pusă în acuzativ; ea poate fi de asemenea în dativ, dar nici o dată în genetiv.

LECȚIUNEA XXIII

INTREBUINȚAREA INFINITIVULUI

197. — Infinitivul ca substantiv¹⁾. a) Τὸ γινῶναι ἐπιστήμην που λαβεῖν ἐστὶ. Πολλάκις δοκεῖ τὸ

1) Infinitivul chiar fără articol poate fi privit uneori ca substantiv: el poate juca rol de subiect, de nume predicativ de apositiție sau de compliment. Iată câte-va exemple:

Ὁ δὲ κολῶν τε ἀνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολὺν γινέσθαι. Ἀσθενὲς μόνον ἐστὶ κακὴ πράξις, ἐπιστήμησιν οὐκ ἐστὶν ἀρετή. — Ἰμῶς, ὅ παῖδες οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευον τοὺς μὲν γεραίτερους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμῆσθαι.

φυλάξαι τὰγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι. Τλήσσομαι¹⁾ τὸ κατθανεῖν. Ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. Μόνον ὄρων τὸ παῖεῖν τὸν ἀλισκόμενον.

Nota. Ἐξομῶ²⁾ τὸ μὴ εἰδέναι. Καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσσημαίνειν ὃ βούλεται, τοῦτο πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσι. — Οἱ τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ διακρύβειν. Οὗτοι εἰσιν μόνοι ἐπὶ ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἔρῃ εἶναι ἐνθα πάσαι ἀσπεύδομεν. Τρεῖς δὲ μόνοι φήφοι διήνεγκαν³⁾ τὸ μὴ θανάτου τιμῆσαι. Οὐκ ἀπεσχόμεν τὸ μὴ οὐκ⁴⁾ ἐπὶ τοῦτο ἔλθειν. Οὐδεὶς ἀντιλέγει τὸ μὴ οὐ λέξεσθαι ὅτι ἕκαστος ἡγείται πλείστου ἀξίον ἐπίστασθαι. Τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἂν ἔχομεν μέμφασθαι⁵⁾ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα πεπραχέναι.

b) Τὸ δὲ βίᾳ πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος. Μακρὸς τὸ κρῖναι ταῦτα χῶ λοιπὸς χρόνος. Τὸ μὴ βλέπειν ἐτοίμα. Τὸ προσταλαιπορεῖν οὐδεὶς πρόθυμος ἦν. Τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν ἐσβάλλειν, ἱκανοὶ εἰσι.

c) Οὐ γὰρ διὰ τῷ γε κοσμίως ζῆν ἄξιον πιστεῦειν. Τῷ ζῆν ἐστὶ τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι⁶⁾ τὸ καθεύδειν. Τῷ πλουτεῖν ὑπὸ πτωχῶν. Ἄμα τῷ τιμᾶν. Οὐδενὶ πλέον κεκράτηκε Φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασιν γίγνεσθαι.

d) Πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα ἦλθον τοῦ ἐλεῖν. Τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν. Ὁ ἐγόμενος τοῦ πρώτου ἕκαστος γίγνεσθαι. Ἀξίος αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι

1) Sau τλήσω viit. de la τλάω.

2) Prs. 2 sg. viit. ind. de la ἐξόμνυμι.

3) Aor. ind. de la διαφέρω.

4) Precum vom vedea mai în urmă (cf. n. 204 a) nota II și mai jos b) nota I), după verbe care conțin ideea de negare sau de oprire, se pune înaintea infinitivului μὴ care nu se traduce, sau μὴ οὐ, când verbul din propozițiunea principală e însoțit de o particulă de negațiune.

5) Inf. aor. de la μέμφομαι.

6) Inf. pf. de la ἐγείρω.

τοῦ τοιαυτῷ ἀκούειν. Νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἐστὶ τοῦ λαλεῖν. Εἰς τοῦτ' ἐλήλυθε τοῦ νομίζειν.

ε) Τοὺς γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους. Πρὸ τοῦ τοὺς ἔρκους ἀποδοῦναι. Σωκράτης πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. Πρὸς τῷ λαβεῖν. Διὰ τὸ εἰδέναι. Ἐκ τοῦ πολλὰ κερτῆσθαι. Ἀντὶ τοῦ λέγειν. Τοῦ ὁρᾶν ἔνεκα. Πρὸ τοῦ χρῆσθαι. Πλὴν τοῦ λέγειν. Ἄνευ τοῦ δεικνύναι. Πίνειν ἄχρηστοῦ μὴ διψῆν.

198. — Καὶ τὸ πεισθῆναι τινος. Ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίοις. — Ἐπὶ τῷ κακὸν τι ἡμᾶς ἐργάζεσθαι.

200. — **Intrebuintarea subiectului infinitivului.**

α) Ὁμολογῶ δέ σ' ἀδικεῖν. Ἀδικεῖσθαι νομίζει ὅφ' ἡμῶν. Κύρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς. — β) Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι. Κραυγὴν πολλὴν ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν.

201. — **Numele predicativ și determinările atributive.** α) Ὁ Κύρος διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι, πολλὰ τοὺς πιρόντας ἀνθρώπα. Ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει. Δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν. — β) Βούλομαι ἐγὼ λαὸν σόειν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι.

202. — **Particularități relative la întrebuintarea subiectului, numelui predicativ și determinărilor atributive.** α) Δεῖ ἐπιμέλεισθαι τοῦ ἀγαθὸν ἄνδρα γίνεσθαι. Πρέπει κόσμιον εἶναι. Ἡδὺ σωθέντα μεμνησθαι πόνων. Αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρησίμον λόγον μὴ μαθεῖν. — β) Ἀνάγκη μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευδᾶμενον¹⁾ μεθ' ὑμῶν εἶναι. Ἐδέοντό μου προστάτην γενέσθαι. — Ἀπαλλαγεῖς τούτων τῶν φασ-

¹⁾ Aor. part. med. de la ψεύδω.

κόντων δικαστῶν εἶναι. Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου γενέσθαι. Ὁ δῆμος συνεχώρησε Μιλτιάδῃ πρώτῃ γραφεῖναι παρακαλοῦντι τοὺς στρατιώτας.

Nota. — Ἐξεστὶν ὑμῖν λαβόντας (= λαβοῦσιν) τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπιέναι. Δέομαι ὑμῶν ἀπιέναι, λαβόντας¹⁾ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν.

LECTIUNEA XXIV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

203. — **Proposițiunii infinitive jucând rolul de subiect.** Infinitivul se întrebuintează ca subiect cu impersonalele *χρή*, *δεῖ* trebuie, *ἔξεστιν* (πάρεστιν, ἔνεστιν, ἔστιν), *ε* permis, posibil; *πρέπει*, *προσέκει* se cuvine, cu locuțiunile impersonale formate din substantive sau adevective: *ώρα ἐστί*, *καιρὸς ἐστί* *ε* momentul de a; *δίκαιόν ἐστί* *ε* drept; *ἀναγκαῖόν ἐστιν*, *ἀνάγκη ἐστί*, *ε* necesar; *καλόν*, *αἰσχρόν ἐστί*, *ε* frumos, rușinos, etc. De asemenea cu *οἶόν τ' ἐστί* *ε* și *δυνατόν ἐστί*, *ε* posibil, precum și cu *συμβαίνει* se întâmplă.

Nota. — Fôrte adesea ori *construcțiunea impersonală* se înlocuiește printr-o *construcție personală*. Ast-fel, în loc de *δίκαιόν ἐστί* *ε* drept, se zice *δίκαιός εἰμι* sunt autorizat ca, merit ca, sunt obligat ca...; în loc de *ἐπιτήδειόν ἐστί* *ε* folositor, se întâlnește *ἐπιτήδειός εἰμι* *ε* folositor ca eu...

Unele locuțiuni chiar, nu sunt autorizate de cât în construcția personală: *δοκῶ* pare că, *ἐπιδοξός εἰμι* sunt considerat ca, *ε* de bănuie că eu, *πολλοῦ δέω*, *τοσοῦτου δέω* lipsește mult, puțin lipsește, etc.

204. — **Proposițiunii infinitive jucând rolul de compliment.** Infinitivul se întrebuintează ca compliment direct:

α) După verbele cari însemnează a *gândi*, a *spune*, a *crede*, (a *promite*, a *spera*, etc.), echi-

¹⁾ Λαβόντων nu se pôte.

valând cu o propozițiune precedată de $\epsilon\tau\iota$ sau de $\omega\varsigma$ ¹⁾.

Cu verbele din această categorie, infinitivul are același înțeles ca timpurile corespunzătoare ale indicativului. Infinitivul presinte sau aorist cu $\acute{\alpha}\nu$ are înțelesul *potențialului*, vorbind despre viitor. El poate avea de asemenea înțelesul de *ireal*.

Nota I. — Negatiunea în general e $\omicron\delta$, cu deosebire după verbele $\lambda\acute{\epsilon}\gamma\epsilon\iota\nu$ și $\varphi\acute{\alpha}\nu\alpha\iota$ și după acelea cari însemnează a crede, a gândi. Totuși dacă verbele acestea se află la un mod sau într-o construcție care cere $\mu\eta$, se întrebuințează $\mu\eta$ înaintea infinitivului.

Nota II. — După verbele cari însemnează a nega se adaugă de ordină înaintea infinitivului $\mu\eta$, care e *espletiv*, sau $\mu\eta$ $\omicron\delta$ când propozițiunea principală e negativă de formă ori de înțeles ²⁾.

Nota III. — Cu verbele $\acute{\epsilon}\lambda\pi\acute{\iota}\zeta\epsilon\iota\nu$ a spera, $\pi\acute{\rho}\sigma\delta\omicron\kappa\acute{\alpha}\nu$ a se aștepta ca, $\acute{\omicron}\pi\iota\sigma\chi\epsilon\iota\sigma\theta\alpha\iota$ și $\acute{\epsilon}\pi\alpha\gamma\gamma\acute{\epsilon}\lambda\lambda\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, a promite, $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\lambda\epsilon\iota\nu$, a amenința, precum și după $\acute{\omicron}\mu\acute{\nu}\nu\alpha\iota$ a jura (când jurămîntul se raportează la viitor) se întrebuințează sau infinitivul viitor, sau infinitivul presinte ori aorist însoțite de $\acute{\alpha}\nu$, cari exprimă ideea de potențial și echivalează prin urmare cu un viitorindulcit. — Negatiunea în acest caz e $\mu\eta$.

Nota IV. — În ceea ce privește subiectul, numele predicative și atributive, se aplică regulile enunțate la n. 200 și 201.

b) După verbele cari arată o manifestare a *voin-*

¹⁾ Aici intră construcția *acusativului cu infinitivul*. Se pare nenatural ca un acuzativ să fie subiect al unui verb. Construcția se explică însă dacă ne gândim că infinitivul la origină n'a fost verb, ci substantiv, în cazul dativ sau locativ, precum am spus mai sus. Subiectul infinitivului e în realitate obiectul direct al verbului din propozițiunea principală. Intr-o frază ca: $\acute{\epsilon}\pi\omicron\iota\eta\sigma\alpha\varsigma \mu\epsilon \gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\sigma\alpha\iota$ «m'ai făcut să rid», traducerea adevărată ar fi: «m'ai făcut spre ris»: Cf. n. 42. Infinitivul luând o valoare verbală, construcția s'a menținut și s'a întins, de și s'a pierdut noțiunea primitivă a înțelesului ei. Ast-fel s'a putut zice: $\acute{\epsilon}\varphi\eta\varsigma \mu\epsilon \gamma\epsilon\lambda\acute{\alpha}\nu$ etc.

²⁾ Tot ast-fel se întâmplă cu aceste verbe când se construiesc cu o conjuncție ($\epsilon\tau\iota$ sau $\omega\varsigma$) în loc de a se construi cu infinitivul: $\acute{\alpha}\mu\varphi\omicron\theta\eta\tau\epsilon\iota \varsigma\acute{\omega} \omicron \delta \kappa \acute{\alpha}\lambda\eta\theta\eta\eta \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\mu\epsilon\nu$.

tei, adică după acelea cari însemnează a voi, a sfătui, a ordona, a permite, a contrazice, a împede, a evita. — Negatiunea întrebuințată înaintea infinitivului după aceste verbe e $\mu\eta$.

Nota. — Că și în cazul precedent, după verbele cu înțeles negativ ca a opri, a împedica, se adaugă de ordină înaintea infinitivului $\mu\eta$, care e înlocuit cu $\mu\eta$ $\omicron\delta$ dacă propozițiunea principală e negativă ¹⁾.

c) După verbele cari arată o manifestare a *activității*, cum sunt acelea cari însemnează a face, a face ca, a se sili, a căuta, a îngădui, a da mijlocul de a etc.

Nota. — În privința negațiunii și a construcției verbelor cu înțeles negativ, aceleași observații sunt de făcut ca mai sus.

d) După verbele următoare, cari nu se pot construi de cât cu infinitivul întrebuințat fără subiect: $\delta\acute{\upsilon}\nu\alpha\mu\alpha\iota$, a putea; $\acute{\epsilon}\chi\omega$ a putea; $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\alpha\mu\alpha\iota$ $\acute{\omicron}\iota\delta\alpha$, a ști, a fi aflat (de unde: a fi capabil); $\pi\acute{\epsilon}\varphi\upsilon\kappa\alpha$ a fi făcut în mod natural pentru; $\acute{\omicron}\varphi\epsilon\iota\lambda\omega$ a trebui; $\theta\alpha\rho\rho\acute{\omega}$, a cuteza, $\alpha\iota\sigma\chi\acute{\upsilon}\nu\sigma\mu\alpha\iota$, $\varphi\omicron\delta\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$, $\delta\acute{\epsilon}\delta\omicron\iota\kappa\alpha$, $\acute{\omicron}\kappa\acute{\nu}\omega$, a nu cuteza; $\mu\alpha\nu\theta\acute{\alpha}\nu\omega$ a învăța să; $\acute{\epsilon}\iota\omega\theta\alpha$, $\acute{\epsilon}\iota\theta\iota\sigma\mu\alpha\iota$ a avea obiceiul de a; $\acute{\epsilon}\theta\acute{\iota}\zeta\omega$ a deprinde pe cineva la.

205. — Construcția impersonală și construcția personală. Când e vorba de a traduce cu *pasivul* verbelor a zice, a crede etc. ideea „se spune că, se crede că” etc. construcția logică e ca infinitivul (însoțit, dacă e cazul, de subiectul său în acuzativ) să devină subiectul verbului principal și acesta să fie pus la a 3-a persoană din singular. Această construcție numită *impersonală* se întâlnește uneori, dar mai des se întrebuințează construcția *personală*, făcându-se din subiectul infinitivului subiectul verbului principal.

¹⁾ Nu se adaugă această negațiune după $\omicron\delta\kappa$ $\acute{\epsilon}\theta\omega$, $\omicron\delta\kappa$ $\acute{\epsilon}\theta\acute{\epsilon}\lambda\omega$, precum nici după $\kappa\omega\lambda\acute{\omega}\omega$. $\tau\acute{\iota}$ se $\kappa\omega\lambda\acute{\omega}\epsilon\iota$ $\acute{\upsilon}\delta\omega\rho$ $\pi\iota\epsilon\iota\nu$;

LECTIUNEA XXIV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

203. — **Proposițiunii infinitive jucând rolul de subiect.** Οὐκ ἔστιν εἶναι βίον ἄλυπον οὐδενί. Ἐξέστιν ὑμῖν εὐδαίμοσι γενέσθαι. Οὐ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεύεσθαι. Οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα. Συνέβη¹⁾ μοι πορεύεσθαι.

Nota.—Δίκαιός εἰμι τοῦτο πάσχειν. Ἄνδρας τινὰς ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι²⁾ εἶναι ὑπέξαιρθη³⁾.

Ἐπίδοξός εἰμι τυχεῖν τῆς τιμῆς ταύτης. Πολλοὶ δὲ οὐκ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι. Μικροῦ ἐδέησεν ὁ Εὐαγόρας Κύπρον ἀπασαν κατασχέειν³⁾.

204. — **Proposițiunii infinitive jucând rolul de compliment.** a) Λέγετε αὐτὸν πονηρὸν εἶναι. Νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιωτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ⁴⁾. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια⁵⁾.

Nota I.—Ἡ γούμην οὐκ εἶναι ἐπιμέλειαν ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίνονται. Εἴ τι τούτων ἀληθὲς ἦν, οἴεσθε οὐκ ἂν αὐτὴν λαβεῖν;—Νόμιζε μὴ δὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. Εἴ τις νομίζει τι μὴ ἱκανῶς εἰρησθαι, ἀναστὰς ὑπομνησάτω⁶⁾.

Nota II.—Ἐξαρνοῦμαι μὴ δεδρακέναι τάδε. Οὐκ ἐξαρνοῦμαι μὴ οὐ δεδρακέναι τάδε.

¹⁾ Aor. 2 ind. de la συμδάνω.

²⁾ Aceeași atracțiune a dat loc la expresiunii ca προσήκοντά τινα λόγον... ῥηθῆναι (λόγον ὃν προσήκει ῥηθῆναι) cuvinte cari trebuiesc spuse. Τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων εἰπεῖν (= τῶν ἃ ἐνεστὶν εἰπεῖν) „grămadă de lucruri, pe cari e posibil de a le spune“.

³⁾ Inf. aor. 2 de la κατέχω.

⁴⁾ In stilul direct: ἀξιωτέρας ἂν τιμῆς τυγχάνομεν.

⁵⁾ Ἄν διαγενέσθαι = ὥς ἂν διεγενόμεν.

⁶⁾ Aor. imper. de la ὑπομνήσκω.

Nota III.—Βοιωτοὶ νῦν ἀπειλοῦσιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Τὸν στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν. Οὐ τοσοῦτον ἠλπίζον ἐκπεσεῖν¹⁾ ἂν Περικλέα ἔσον διαβολὴν οἴσειν²⁾ αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν. Ἐχεις τινὰ ἐλπίδα μὴ ἂν σαυτὸν τε καὶ τὴν ναῦν ἀπολέσαι.

Nota IV.—Νομίζω οὐδὲν χείρων εἶναι τῶν ἄλλων. Ἀλέξανδρος ἐφασκεν Διὸς εἶναι ὄψς. Ἐλπίζε τιμῶν τοὺς γονέας πράξειν καλῶς.

b) Περίθω σε ἀπιέναι. Ἐδέηθην ὑμῶν μὴθορυβεῖν.

Nota.—Οἱ ἰατροὶ ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ. Μικρὸν ἐξέφυγε τὸ μὴ καταπετρωθῆναι. Οὐκ ἂν ἀτίθεμαι μὴ οὐκ εἶναι ταῦτα. Τί ἐμποδὼν³⁾ μὴ οὐχὶ τὰ δεινότερα παθεῖν.

c) Σωκράτης μηχανικοὺς γίνεσθαι τοὺς συνόντας⁴⁾ οὐκ ἔσπευδεν. Ἄ γὰρ διεπράττοντο μὴ καεῖν⁵⁾ ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὥς ἄλλοτρίαν. Τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθη⁶⁾ μὴ δὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους.

d) Ὅρᾳς ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν.

205. — **Construcția impersonală și construcția personală.** Ἐλέγετο καὶ Συνέννεσιν εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων.—Ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι. Ἐπύαξα... ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα. Ἐρῶς ὁμολογεῖται παρὰ πάντων μέγας θεὸς εἶναι.

LECTIUNEA XXV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

206. — **Infinitivul arătând scopul.** a) In epoca omică și la poeți, infinitivul se găsește între-

¹⁾ Aor. inf. de la ἐκπίπτω.

²⁾ Viit. inf. de la φέρω.

³⁾ Τί ἐμποδὼν = οὐδὲν ἐμποδὼν.

⁴⁾ Subst. οἱ συνόντες format din part. verb. σύνεμμι.

⁵⁾ Inf. pres. de la κάω, în loc de καίω.

buintat pentru a exprima *scopul*, după un verb de mișcare, ca *a trimite* sau *a veni*.

Notă. — Construcția aceasta se întâlnește uneori în Tucidide.

În Omer, infinitivul putea să înlocuiască o propozițiune finală.

207. — În prosa atică infinitivul arătând scopul nu se întrebuințează de cât :

a) După verbele cari însemnează *a da*, *a lua*, *a părăsi* (διδόναι, λαμβάνειν, ἐπιτρέπειν, πᾶρχειν, etc.), și

b) După verbele cari însemnează, *a alege*, *a designa*, *a institui* (αἰρεῖσθαι, καθιστάναι, ἐφιστάναι etc.)

208. — **Infinitivul de determinare.** Infinitivul fiind un nume verbal, se poate construi ca un substantiv, în acuzativ¹⁾, pentru a exprima în ce privință cutare sau cutare subiect posedă cutare sau cutare calitate arătată de un adevectiv. El se construiește astfel :

a) După adevectivele cari indică *destoinicie*, *capacitate*, *aptitudine* sau *ideea contrară*, *incapacitate*, *lipsă de abilitate*, etc., și după acelea cari arată *graba* sau *neplăcerea de a face ceva*.

b) După adevectivele cari însemnează *ușor*, *plăcut*, *bun*, *frumos*, *demn*, sau cari exprimă *idei contrarii*.

209. — **Infinitivul absolut.** Infinitivul se întrebuințează în grecește în mod independent :

a) Cu înțeles de imperativ (cf. n. 154).

b) Cu înțeles de optativ, pentru a exprima o dorință (cf. n. 154 nota).

c) Când singur, când precedat de *ὥς*, în câte va locuționi.

d) În unele fraze exclamative, pentru a exprima *uimirea* sau *indignarea*.

¹⁾ Cf. n. 38 c).

LECTIUNEA XXV

CONTINUARE ASUPRA INFINITIVULUI

206. — **Infinitivul arătând scopul.** Καὶ τότε Ὀδυσσεὺς ὤρτο¹⁾ πόλινδ' ἵμεν²⁾. Βῆ³⁾ δ' ἵμεν. Μανθάνειν γὰρ ἤκομεν. Ἡμᾶς δὲ πέμπει τοὺς λόγους ὑμῖν φράσαι.

Notă. — Δέκα δὲ τῶν νεῶν προὔπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῖσαι τε καὶ κατασκέψασθαι καὶ κηρύξαι κτλ. Ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλάσποντον... τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν.

Ἡέρα⁴⁾ δ' Ἡρῆ πίνω⁵⁾ πρόσθε βαθεῖαν ἐρυκέμεν. Καὶ δεῦρο κάλεσσαν Ἴριν τ' ἐλθέμεναι.

207. — a) Παρέχω ἑμαυτὸν τέμνειν καὶ καίειν. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὡς πολέμιαν οὖσαν. Τὴν πόλιν καὶ τὴν ἄκραν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν. — b) Οἱ ἄρχοντες, οὗς ὑμεῖς ἐλθεσθε ἄρχειν μου. Ἀλλοι, ὅτι κυβερνᾶν κατασταθεῖς ὁ μὴ ἐπιστάμενος, ἀπολέσειεν ἂν οὗς ἥκιστα βούλοιτο.

208. — **Infinitivul de determinare.** Θεμιστοκλέα, ἱκανότατον εἰπεῖν καὶ γινῶναι καὶ πράξει. Αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτα δνειδῇ. Βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν.

b) Αἰεὶ τοὶ τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι. Τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους ἑμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἤγομαι, ἡμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι. Ἀνὴρ καλὸς ὁ ῥᾶν. Ποταμὸς ῥᾶ δῖος διαβαίνειν.

209. — **Infinitivul absolut.** c) Ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν. — Ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς

¹⁾ În loc de ὤρτω, 3 prs. sg. aor. mediu de la ὄρνυμι.

²⁾ În loc de ἵεναι, inf. pres. de la εἶμι. Formă omerică.

³⁾ Aor. 2 de la βαίνω, formă omerică, fără augment.

⁴⁾ Ac. sg. de la ἡῆρ in loc de ἡῆρ.

⁵⁾ Impf. poet. de la πίνω. Att. πίνωμι și πετάνωμι.

ἐμοὶ δοκεῖν, ὡς εἰκάζειν, ὡς συμβάλλειν, ὡς οὕτω γ' ἀκοῦσαι, ὡς ἰδεῖν, ὀλίγου δεῖν etc. — Εἶναι, ἐκὼν εἶναι, τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι, τὸ ἐπ' ἐμοὶ (ἐπ' ἐκοίνοις, ἐπὶ τοῦτοις) εἶναι, τὸ νῦν εἶναι.

d) Ἐμὲ παθεῖν τάδε. Ὁ δυστάλαινα, τοιάδ' ἄνδρα χρησιμὸν φωνεῖν. Τοιούτονι τρέφειν κυνά. Τοῦτον δὲ ὀδρίζειν. ἀναπνεῖν δέ. — Τῆς μωρίας· τὸ Δία νομίζειν ὄντα τηλικουτονί.

LECTIUNEA XXVI

INTREBUIŢAREA PARTICIPIULUI

210. — Intrebuinţarea participiului e foarte întinsă în greceşte, nu numai din cauza formelor multiple de care dispune acest mod, dar în virtutea geniului însuşi al limbii.

Participiul e forma *adectivă* a verbului, dar el şi păstrează valorea sa verbală ca şi infinitivul.

Negaţiunea participiului e *οὐ*. Cu toate acestea se întrebuinţează *μή*, când propoziţiunea participială echivalează ca înţeles cu o propoziţiune la un mod personal, a cărei negaţiune ar fi *μή*.

Notă. — Se întrebuinţează de asemenea *μή* în loc de *οὐ* printr'un fel de *atractiune*, când participiul e în legătură cu o *propoziţiune* principală, care, dacă ar fi negativă, ar cere *μή*.

211. — Participiul ca *adectiv*. a) Ca ori ce *adectiv* participiul poate servi ca atribut pe lângă un substantiv. El se pune de ordinar între articol şi substantiv. (Cf. n. 18).

Notă. I. — Participiul întrebuinţat ca *adectiv* pentru a determina un nume, poate fi el însuşi însoţit de o determinare. În cazul acesta se pune *între articol şi nume* fie participiul singur, fie determinarea şi participiul, fie numai determinarea.

b) În ceea ce priveşte *negaţiunea*, regula e cea de mai sus. Cf. n. 210).

212. — Participiul ca *substantiv*. Ca ori ce *adectiv*, participiul poate fi luat ca *substantiv* (cf. n. 27). Pentru acesta e de ajuns ca să-l precedăm de articol. El arată ca şi *adectivele*:

a) Sau *anumite persoane*.

b) Sau *o categorie de persoane*, pe care voim să o deosebim de altă categorie diferită.

Notă I. — Participiul întrebuinţat *fără articol* se găseşte de asemenea *une ori* luat ca substantiv. El arată atunci, nu *omenii*, ci, în mod nedeterminat, *omeni* cari fac cutare sau cutare lucru.

Notă II. — Participiul construit *cu articol*, are asupra substantivelor verbale corespunzătoare avantajul de a arăta *timpul*. El ţine de multe ori locul unei propoziţiuni relative. De notat cu deosebire participiul precedat de articol în înţelesul unei propoziţiuni *relative consecutive* (cf. n. 184), sau al unei propoziţiuni *relative finale* (cf. n. 185). În acest din urmă caz el se găseşte de obicei în viitor.

213. — Participiul în funcţiune de *verb*. Participiul, întrebuinţat *fără articol*, poate înlocui o propoziţiune subordonată *ore-care*, *timporală*, *causală*, *finală*, *condiţională* sau *concesivă*. Ast-fel *ποιών* poate să însemneze, după împrejurări: *când face*, *fiind-că face*, *dacă face*, *ori ce ar face*¹⁾.

Notă. — Participiul singur n'are înţeles final adecă nu exprimă *scopul*, de cât după verbele de *mişcare*. Timpul întrebuinţat e *viitorul*. Cu *πέραιεν* se întrebuinţează şi *pre-sintezele*, pentru a indica misiunea dată aceluia care e trimis.

214. — Pentru mai multă claritate, participiul e adesea ori însoţit de *ore-cari* particule, cari îl precizează valoarea şi înţelesul:

a) *Particule de timp*. Ἀπὸ, în acelaşi timp;

¹⁾ Negaţiunea obicinuită e aceea care s'ar întrebuinţa în propoziţiunea subordonată corespunzătoare.

μεταξύ, în mijlocul; εὐθὺς (mai rar αὐτίκα) îndată, din.

b) *Particule causale*. Ἄτε (mai rar οἷον, οἷα cu sau fără δὴ) *fiind-că, din cauză că*. Ἄτε exprimă motivul real, în ori ce caz motivul *auturului*, nu al persoanei de care se vorbește. Acesta din urmă se introduce prin ὥς „*fiind-că, zicea el sau ziceau ei, în credința, convingerea, părerea, închipuindu-și*“.

c) *Particula finală*. Am văzut în nota precedentă că participiul viitor are înțeles *final*, dar numai după verbele de *mișcare*. După celelalte verbe, pentru a avea acest înțeles participiul trebuie în regulă generală, să fie însoțit de particula ὥς.

d) *Particule concessive*. Se pune înaintea participiului *καίπερ* deși, *οἷ καὶ* ar fi de, sau numai *καί, chiar*. În loc de *καίπερ* se întâlnește de asemenea *ἔμω, cu τότε acestea sau ἔμω καί, cu τότε acestea, chiar*.

Notă.—După un compliment circumstantial, fie în participiu, fie sub formă de propozițiune secundară, se pune adesea ori ὅπως în fruntea propozițiunii principale, pentru a relua și resuma ideea exprimată mai înainte.—Pentru a resuma o circumstanță de timp, în loc de ὅπως se întâlnește de asemenea *εἴτα, ἔπειτα, τότε*.

LECTIUNEA XXVI

INTREBUINȚAREA PARTICIPIULUI

210.—Θάνομι' ἐκείνην καίπερ οὐκ οὖσαν προδούς. Εἰ γνωσθῶμεθα... ἀμύνεσθαι οὐ τολμῶντες. Οὐκ ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία¹⁾. Ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες²⁾ τὸ αὐτίκα δεινόν. Δεινὰ πείσσομαι, ἃ ὁ νόμος ἀποδίδωσί μοι μὴ τυχῶν³⁾ παρ' ὁμῶν.

¹⁾ Echivalează cu: Ἐάν μὴ νικῶμεν.

²⁾ Echivalează cu: Καὶ μὴ φοβηθήτε.

³⁾ Μὴ τυχῶν = ἔάν μὴ τύχω.

Notă.—Δεχόμενοι¹⁾ ἡμᾶς μὴ δεστέρων ὄντας συμμάχους. Οἱ ἄν... ἦν ἀδικῶνται, δῆλοι ὡς μὴ ἐπιτρέφοντες.

211.—*Participiul ca adevectiv*. a) Οἱ καμόντες²⁾ στρατιῶται = (οἱ στρατιῶται οἱ καμόντες = τῶν στρατιωτῶν οἱ καμόντες) ἐκοιμήθησαν. Πᾶς ὁ βουλόμενος. Ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὕσῃ γῇ.

Nota I.—Ὁ κατελιφῶς κίνδυνος τὴν πόλιν³⁾. Τοῖς τὰ ἐαυτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις. Αἱ ἀρισταὶ δοκοῦσαι εἶναι φύσεις. Τὸ ἱερὸν καλούμενον πόλεμον. Φιλοσόφου ἀνδρὲς οὐκ ἔστι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας. Ὁ Μαιδίας ὀνομαζόμενος. Αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι. Σκιπίων ὁ τὸν Ἀννίβαν νικήσας.

b) Τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένοους⁴⁾ τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐδούλεσθε ἀθρόους κρίνειν. Ὁ μὴ δαρεῖς⁵⁾ ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται⁶⁾.

¹⁾ Δεχόμενοι = ἔάν δεχῆσθε.

²⁾ Aor. part. de la κάμνω.

³⁾ Se poate de asemenea repetând articolul: Ὁ κίνδυνος ὁ τὴν πόλιν κατελιφῶς. Cf. n. 18.

⁴⁾ Aor. part. med. de la ἀναίρω. Participiul în această din urmă propozițiune echivalează cu o propozițiune *ipotețică*: εἰ τις μὴ... de aceea negațiunea e μὴ. Cf. n. 186.

⁵⁾ Aor. 2 part. pas. de la δέρω.

⁶⁾ După cum se vede din exemplele noastre participiul întrebuințat ca adevectiv, înlocuește o propozițiune relativă. Dar propozițiunile relative pot fi împărțite în determinative și explicative: *determinative*, dacă servesc ca să distingă o categorie de persoane sau de obiecte de altă categorie, ast-fel în cât nu pot fi supimate, fără a schimba înțelesul frazei; *explicative* dacă nu conțin decât o explicațiune folositore, dar nu indispensabilă înțelesului. Luând fraza: *Soldatii, cari erau osteniți, s'au culcat*, dacă voesc să vorbesc de soldatii *cari erau osteniți*, prin opozițiune cu aceia, cari nu erau, disting o categorie de altă categorie și propozițiunea mea e *determinativă*. Dacă vreau să spun din contră că soldatii, toți soldatii, *cari erau osteniți* sau *fiind-că erau osteniți*, s'au culcat, dau o explicațiune, un motiv și propozițiunea e explicativă. Participiul ca adevectiv înlocuește o propozițiune relativă determinativă.

212. — **Participiul ca substantiv.** a) 'Ο λέγων. 'Ο διώκων. 'Ο φεύγων. Οἱ γραψάμενοι τὸν Σωκράτη.

b) 'Ο λέγων. Οἱ πολιτευόμενοι. 'Ο βουλόμενος. 'Ο τυχών. 'Ο ἀδικηθεὶς βράδιως βοήθειαν εὐρίσκεται. Τῶν στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι¹⁾ διατελεῖσαι ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός.

Nota I. — Οἱ λέγοντες. Λέγοντες ἐπὶ πολλάς ναὺς κεικτημένους. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἀγγέλλοντες ὅτι... Τίς ἂν πόλις ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀλοίη²⁾).

Nota II. — 'Ο τὴν πατρίδα σφύζων, σώσων, σώσας. Οἱ γραφόμενοι, γραψάμενοι Σωκράτην. — Πρῶτοι ἐσθλὸν Τεγεῖται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οἷτοι ἦσαν οἱ διαρπάσαντες. Εὐώθατε τὰ οὐκ ὄντα λογοποιεῖν. 'Ο μὴ λαθὼν καὶ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὀνούμενον. Εἰσὶν οἱ οἰόμενοι. Οὐκ ἔστιν ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν. 'Ο ἡγησόμενος οὐδεὶς ἔσται. Οὐδ' ὁ κωλύσων παρῇν. 'Η πόλις ἐρημος ἦν τῶν ἀμυνουμένων. Δι' ἔνδειαν τοῦ θεράπευσοντος ἔνῃσαν ἐν τῇ χώρᾳ οἱ ἐργασάμενοι. — Μέλλουσιν οἱ Ἀθηναῖοι αἰρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα.

213. — **Participiul în funcțiune de verb.** Σκοποῦς καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας. — Τούτου τοῦ κέρδους ἀπέχομαι, αἰσχροὺς νομίζων. — Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν. — Πολλῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν θηρίων ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή.

Nota. — Συνήλομεν ὁψόμενοι. *Ηκον ἡμῖν ἀμυνούσας. Παρελήλυθα συμβουλεύσων ὑμῖν. Πέμπειν τινὰ ἀγγέλλοντα. — (ἀγγέλλοντα).

214. — a) **Particule de timp.** Ἐμάχοντο ἅμα πορευόμενοι. Μεταξὺ λέγων. Ἐπέσχε με λέγοντα μεταξὺ. Εὐθὺς σπείσας³⁾. Εὐθὺς μαιράκιον ὦν. Εὐθὺς παῖδες ὄντες. Προσέβαλεν εὐθὺς ἡκων.

¹⁾ In cazul b) participiul precedat de articol are înțelesul unei propozițiuni ipotetice: εἰ τινες μὴ ἐδύναντο.

²⁾ Aor. 2 opt. de la ἀλίσκομαι.

³⁾ Aor. part. de la σπένδω

b) **Particule causale.** 'Ο Κύρος, ἅτε παῖς ὦν, ἤδετο τῇ στολῇ. Πιπτακὸς τὰ δνόματα οὐκ ἠπίστατο ὀρθῶς διαιρεῖν, ἅτε Λέσβιος ὦν. — 'Ως ἀπηλλαγμένοι τῶν κακῶν, ἡδέως ἐκοιμήθησαν. Οὐ πείσεσθέ μοι ὥς εἰρωνευομένη. Δεδίασι (τὸν θάνατον) δ' ὥς εἰ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστίν.

c) **Particulă finală.** Ἀρταξέρξης συλλαμβάνει Κύρον ὥς ἀποκτενῶν. 'Ως ναυμαχήσοντες παρεσκευάζοντο.

d) **Particule concessive.** Καίπερ ἀσθενὴς ὦν. "Ωμως καὶ τεθορυβημένος. Καίπερ πάνυ ἀγαθὸς ὦν.

Nota. — Τὴν γνώμην εἶχε, τὰ ἄλλα καταστρεφάμενος, ὅπως ἐπὶ 'Οφριονέας στρατεῦσαι ὕστερον. Αποφυγὼν δὲ καὶ τοὺς στρατηγὸς ὅπως Ἀθηναίων ἀπεδέχθη. Εὐθὺς ἀναστὰς, οἷτω δαῦρο ἐπορευόμεν. — Ἐφασάν τινες δὺς λόχους ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυνάμενους εὐρεῖν τὰς ὁδοὺς, εἴτα πλανωμένους ἀπολέσθαι.

LECTIUNEA XXVII

CONTINUAREA ASUPRA PARTICIPIULUI

215. — **Participiul ca aposiție la subiect.** Participiul se întâlnește construit ca oposiție la subiect pe lângă verbele eari însemnează:

a) *A face pe drept sau pe nedrept:* εὖ, καλῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, ἀμαρτάνειν; a *pleca, cîχθεσθαι.*

b) *A întrece pe cine va sau a fi biruit:* νικᾶν, ἡττᾶσθαι.

c) *După verbele cari exprimă un sentiment:* (ἀγαπᾶν a fi mulțumit; ἀγανακτεῖν, ἄχθεσθαι, χαλεπῶς sau βαρέως φέρειν etc. a se indigna, a fi nemulțumit etc. χαίρειν, ἡδεσθαι a se bucura; αἰσχύνεσθαι a roși de, a avea rușine; μεταμέλεσθαι a se căi).

Nota I. — După verbele cari exprimă un sentiment, participiul pôte de asemenea să se acorde cu un complement al verbului.

Nota II. — Αισχύνομαι se poate construi și cu infinitivul: atunci înseamnă „*mă abțin de rușine de a face cutare sau cutare lucru.*” Cu participiul înseamnă din contră: „*Mi-e rușine că fac cutare sau cutare lucru.*”

Nota III. — Unele participii construite în aposiție au devenit un fel de expresiuni cu înțeles adverbial. Așa sunt ἄγων, ἔχων, φέρων, λαθών, cu; ἀρχόμενος, la început; τελειῶν la finit; διαλιπών după cât va timp; χρώμενος prin mijlocul; φέρων în mod spontan, în grabă, prin greșala sa; φερόμενος cu impetuositate, cu violență; λαθών, în ascuns etc.

Nota IV. — A se observa locuțiunea ἀπό σου ἀρξάμενοι πάντες toți, începând ca tine. Am văzut p. 99 expresiunile τί παθών, τί μαθών, cari echivalează cu τί; Tot astfel se întrebuințează τί ἔχων, ce ai tu ca să? Τι διατρίβεις ἔχων, ce ai tu ca să rămâi acolo? Find-că τί διατρίβεις ar fi fost de ajuns pentru a exprima ideea, limba a considerat adaosul lui ἔχων ca facultativ alături de unele verbe. De aci expresiuni ca φλυαρεῖς ἔχων, ληρεῖς ἔχων, în cari ἔχων n'adaogă absolut nimic la înțelesul lui φλυαρεῖς sau ληρεῖς.

216. — Participiul ca determinare predicativă raportându-se la subiect. Participiul se pune ca determinare predicativă raportându-se la subiect, pe lângă următoarele verbe:

a) Pe lângă εἶναι, care servește pentru a scote și mai mult în relief ideea arătată de verb.

Nota I. — Demostene întrebuințează adesea ori ὅπαρχειν în același mod ca εἶναι, cu un participiul predicat.

Nota II. — La poeți indicativul aorist al unui verb se înlocuiește une ori cu ἔχω însoțit de participiul aorist activ, al acestui verb. În prosă, această construcție nu e o simplă perifrază, ea are aproape înțelesul construcției verbului *habere* (tenere) din l. latină, cu participiul pasiv.

b) Pe lângă unele verbe, cari conțin o determinare adverbială a ideii exprimate prin participiul, putând fi traduse printr'un *adverb* sau o *locuțiune adverbială*. Ast-fel sunt: Τυγχάνειν, λαμβάνειν și φαίνεσθαι. Τυγχάνω ὢν, înseamnă „sunt prin întâmplare” de unde „mă aflu, se întâmplă

că sunt”. Λαμβάνω ὢν, „sunt, fără ca să observe cine-va”; λαμβάνω ποιῶν „fac fără să se observe”. Φαίνωμαι ὢν, sunt în mod evident.

Nota I. — Se construiește la fel δηλός εἰμι și φανερός εἰμι, dar aceste expresiuni se construiesc de asemenea cu ὅτι.

Nota II. — Φαίνεσθαι se construiește și cu infinitivul, dar atunci e sinonim cu δοκεῖν, a părea.

Nota III. — Verbul ἐοικέναι a semăna cu, a avea aerul de a se construiește sau cu dat. participiului, sau cu infinitivul.

c) Pe lângă verbele cari exprimă *ore cari fase ale acțiunii* ca ἀρχεσθαι a începe; διατελεῖν, διαγίνεσθαι, διάγειν a continua; λήγειν, παύεσθαι, a înceta, a fini.

Nota I. — Ἀρχομαι cu participiul înseamnă că cine-va e la începutul cutărei sau cutărei acțiuni. Întrebuințat cu infinitivul servește ca să atragă atențiunea asupra acțiunii pe care o începem.

Nota II. — Activul παύω „a face pe cine-va să înceteze” se construiește de asemenea cu participiul, care se raportează atunci la complimentul verbului.

d) Pe lângă ὁπάρχειν a lua inițiativa de a și φθάνειν a apuca înaintea cuiva, verbe cari se leagă de cele precedente și se construiesc ca ele.

Nota I. — Expresiunea οὐκ ἂν φθάνοις urmată de un participiul, e un idiotism care servește spre a invita pe cine-va cu stăruință de a face ceva. Se poate traduce prin „haide, grăbește-te de a, nu e prea târziu de a...”

Nota II. — Οὐκ ἐφθασα construit cu participiul și urmat de καί, corespunde locuțiunii noastre „n'apucasem să fac cutare lucru, când”.

e) Pe lângă verbele ἀνέχεσθαι, καρτερεῖν „a suporta să îndure cutare sau cutare lucru, a persevera în” și κάμνειν, ἀπαγορεύειν „a fi ostent, a se descuragia de”. Ca și cele de mai înainte,

aceste verbe se leagă de asemenea cu acelea cari exprimă o fasă a acțiunii și se construiesc ca și ele prin analogie.

Nota. — Ἀνέχεσθαι se construiește cu *genetivul absolut* al participiului, când participiul nu se raportă la subiectul verbului principal.

LECTIUNEA XXVII

CONTINUARE ASUPRA PARTICIPIULUI

215. — **Participiul ca aposiție la subect.** a) Εὖ ἐποίησας ἀφικόμενος. Εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με. Ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες. Ἀδικεῖ Σωκράτης οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καὶνὰ δαιμόνια εἰσφέρων. Ὁχετο ἀπιῶν, πλέων, ἐλαύνων, ἀποδράς¹⁾. — b) Νικῶ εὖ ποιῶν τινα. Οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. — c) Ὑπὸ μικροτέρων καὶ φαυλοτέρων τιμώμενοι ἀγαπῶσιν. Χαίρω διαλεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις. Πᾶς ἀνὴρ, καὶ δούλος ἢ τις ἡδεταὶ τὸ φῶς ὁρῶν. Τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων.

Nota I. — Μή μοι ἀχθεσθε λέγοντι τῶν ἡθῶν.

Nota II. — Αἰσχύνομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι φίλῳ.

Nota III. — Πείραιος ἦλθεν ξείνον ἀγῶν. Εἰς ταῦτα φέρων περιέστηκε τὰ πράγματα. — Ἐπεμψά τινα φέροντα ἐπιστολήν. Ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς... ἐμήρους προσλαβὼν ἀπῆλθε²⁾. Πρόξενον... ἐκέλευσε λαβόντα εἰς πλείστους³⁾ παραγενέσθαι. Ἀπερ ἄρ-

¹⁾ Aor. part. de la ἀποδράσκω.

²⁾ Imperf. de la ἀπειμι.

³⁾ Să se observe această expresiune εἰς πλείστους, pentru a însemna *cât mai mult posibil*. Spre a traduce această idee, limba elenă în afară de εἰς (sau εἰς) întrebuințează încă ὥς, ἕως, ὅσος sau ὅπως înaintea superlativului. Pe lângă unele din aceste particule se poate adăuga verbul δύναμαι: Πειράσομαι ὥς ἂν δύνωμαι βέλτιστος εἶναι. *Ἦγε στρατιῶν ὅσην πλείστην ἐδύνατο.

χόμενος εἶπον. Τελευτῶν ἐχαλέπαινε. Οὐ πολὺ διαλίπῳν ἐτελεύτησεν.

Nota IV. — Ἵσως ἔστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀποσοῦ ἀρξάμενος δέξαιτ' αὐν. — Τί παθὼν κλάεις; Τί διατρίβεις ἔχων; Οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων.

216. — **Participiul ca determinare predicativă raportându-se la subect.** — a) Ἐγὼ... εἰμὶ τοῦτο δεδρακώς. Ἦν αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυνάμενη. Καὶ δῆλον ὅτι, εἰ τοῖς πλείοσιν ἀρέσκοντες ἐσμεν.

Nota I. — Οὐ γὰρ ἐχθρός γ' ὑπῆρχεν ὢν.

Nota II. — Πολλῶ κρείττον ἐστὶν ἐμφανὲς φίλος ἢ πλοῦτος ἀφανὲς ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις (= κοτώρυξας). Πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνερπακότες (= ἀναρπάσαντες). Τὰς μὲν τῶν τάξεων εἶχεν ὅπισθεν κατὰστήσας. Τὴν χώραν δούλωσάμενοι εἶχον¹⁾.

b) Κλέαρχος ἐτύγγανε τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν. Μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν. — Βουλομένην ἂν λαθεῖν Κῦρον ἀπελθόν. Δέληθ' ἐμαυτὸν φίλτρον τι εἰδώς. Ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες. — Κλέαρχος ἐπιorkῶν ἐφάνη. Ἡ ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὐσα. Φανήσεται ταῦθ' ὡμολογηκώς.

Nota I. — Κλέαρχος... ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισσαφέρνης. Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δηλός ἦν προσίων.

Nota II. — Εὖ λέγειν φαίνει.

Nota III. — Ἐοικα πράττοντι. Ἐοικα πράττειν.

c) Πόθεν ἂν ὁρθῶς ἀρξάιμεθα ἀνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες. — Οἱ Ἕλληνες διετέλουν χρῶ-

¹⁾ In expresiunile de genul acesta, acusativil depinde în același timp de ἔχω și de participiul aorist: „Răpind banii, îi posed”; „erau rinduri pe cari le ținea așezate în urmă”; „subjugând țara, o posedau”. Ἐχω cu participiul a devenit o construcțiune obicinuță și adesea ori nu mai e posibil de a o explica în mod logic: Εἰς ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἢ τοῦτου πονηρία... κατὰστήσασα ἔχει.

μενοι τοῖς τῶν πολέμιων τοξεύμασιν. Κρέα ἐσθίου-
τες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. Ἐλπίδας λέγων
διήγε. — Τρώας δ'οὐ λήξω ἐναρίζων. Παῦσαι
λέγουσα.

Nota I. — Ἀρχομαι λέγων. Ἀρχομαι λέγειν.

Nota II. — Παύω τινα λέγοντα. Τὴν φιλοσοφίαν παῦσον
ταῦτα λέγουσαν.

d) Ἐάν τις ἡμᾶς εὖ ποιῶν ὑπάρχη, οὐχ ἡττη-
σόμεθα εὖ ποιῶντες. — Ἐφθησαν πολλῶ τοὺς Πέρ-
σας ἀπικόμενοι. Οἱ Ἕλληνες φθάνουσιν ἐπὶ
τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολέμιους.

Nota I. — Οὐκ ἂν φθάνοις λέγων. Οὐκ ἂν φθά-
νοιτ' ἀκολουθοῦντες.

Nota II. — Οὐκ ἔφθασαν τῶν ἐχθρῶν κρατήσαντες
καὶ... ἠνώχλουν ταῖς πόλεσιν. Cf. n. 233.

e) Οὐκ ἀνέξομαι ζῶσα. Οὔτε ἠνέσχετο σι-
γῶν. — Ἀναδρία τὸ μὴ δύνασθαι καρτερεῖν λυ-
πούμενον. — Μὴ κἀμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν.
Ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος.

Nota. — Ἀνέχομαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων.

LECTIUNEA XXVIII

CONTINUAREA ASUPRA PARTICIPIULUI

217. — Participiul ca determinare predicativă
raportându-se la compliment. Se construiește cu
un participiū raportându-se la compliment:

a) Verbele cari arată o percepțiune fizică sau
intelectuală: ast-fel sunt: ὁρᾶν a vedea; ἀκούειν, a
auzi; πυνθάνεσθαι, a observa că; γινώσκειν, a re-
cunoaște; μανθάνειν, a ști, a afla că, συνιέναι a
înțelege; și prin analogie, verbele, εἰδέναι, ἐπίσ-
τασθαι a ști; ἀγνοεῖν, a ignora; μνησκεισθαι (μνη-
νῆσθαι) a-și aduce aminte; ἐπιλανθάνεσθαι a uita,

pentru a indica obiectul percepțiunii, al cunoș-
terii, etc.

Participiul construit ast-fel echivalează cu o pro-
pozițiune, care ar începe cu ὅτι sau ὥς¹⁾.

Nota. Trebuie să notăm că parte din verbele citate mai
sus au și alte construcțiuni:

1) Ἀκούειν se poate construi în trei moduri: ἀκούω σου
ᾄδοντος, te aud cântând (cu urechile mele); ἀκούω σε ᾄδοντα
sau ὅτι ᾄδεις, am cunoștință (prin altii) de faptul că tu
cânti; ἀκούω σε ᾄδεις, mi se spune că tu cânti (nu se
afirmă că cântă în realitate). Aceleași construcțiuni, cu
aceeași deosebire de înțeles, le întâlnim cu ἀισθάνεσθαι și
πυνθάνεσθαι.

2) După ἐπίστασθαι și εἰδέναι, când însemnează „a se
pricepe la, a fi capabil de”, se întrebuintează infinitivul.
De asemenea după μανθάνειν când are înțelesul de a în-
văța să, a deveni capabil de a. (Cf. n. 204 d).

3) Γινώσκειν se întâlnește cu infinitivul în înțeles de
cred că, sunt de părere că. Infinitivul e obligator când
γινώσκειν însemnează „a hotărâ de a face ceva”.

4) Μνησκεισθαι traducându-se prin „a-și aduce aminte
de a, a gândi de a face ceva” și ἐπιλανθάνεσθαι „a uita
de a face ceva” se construiește cu infinitivul.

Dacă obiectul e în același timp subiectul ver-
belor enumerate mai sus, acest obiect nu se mai
exprimă și participiul se pune în *nominativ*.

Nota — Expresiunea σύνοιδα ἐμαυτῷ, am conștință de, e
urmată de un participiū, care se poate acorda, fie cu su-
bectul lui σύνοιδα punându-se în *nominativ*, fie cu com-
plimentul său ἐμαυτῷ, punându-se prin urmare în *dativ*.

b) Verbele cari însemnează a arăta, a da pe
față, a proba: δεικνύναι (ἀποδεικνύναι, ἐπιδεικνύναι),
δηλοῦν, ἀποφαίνειν; a convinge, ἐλέγχειν (ἐξελέγχειν),

Nota. — Aceste verbe ca și cele de la a) se pot construi
cu o propozițiune începând cu ὅτι sau ὥς.

1) O atare propozițiune e tot-d'auna posibilă după aceste
verbe.

c) Verbele care însemnează *a reprezenta, a pune în scenă*: ποιεῖν; *a presupune, a ține*: τιθέναι.

Notă. — Ca și după verbele din categoria a), tot astfel și după cele din categoria b) și c), dacă obiectul e în același timp subiect, obiectul nu se mai exprimă și participiul se pune în nominativ.

d) În sfârșit, verbele care însemnează *a găsi, a surprinde*, ca εὑρίσκειν, καταλαμβάνειν, φερεῖν, (*a prinde asupra faptului*) ἐλίσκεσθαι (*a fi prins, surprins*).

218. — Pasivul verbelor de mai sus (n. 217) se construiește în mod personal; în această construcție participiul se acordă, în mod natural, cu subiectul propoziției la care se raportează.

219. — **Participiul cu ᾗ.** Participiul unit cu particula ᾗ, poate lua înțelesul *irealului* său al *potențialului*, prin urmare poate înlocui indicativul cu ᾗ sau optativul cu ᾗ. De aci naște pentru limba greacă o concisiune de care celelalte limbi nu sunt capabile.

Genetivul absolut

220. — Când participiul nu se raportează nici la subiectul, nici la complementul verbului principal, se pune în *genetiv* său (în unele cazuri) în *acusativ*. Se zice atunci că el e *absolut*, fiind că nu depinde de nici unul din termenii esențiali ai frazei.

Participiul construit astfel, poate înlocui o propoziție secundară *temporală, condițională, causală* sau *concesivă*.

Nota I. — Ἐκὼν și ἄκων se consideră ca participii și se construiesc în genetivul absolut.

Nota II. — Genetivul absolut se înțelege de multe ori fără subiect exprimat:

a) Când mersul ideilor permite de a-l suplini cu ușurință.

b) Când subiectul e nehotărât.

Nota III. — Cu participiile pasive ale verbelor care însemnează *a anunța*, propozițiunea secundară care arată ceea-ce s'a anunțat, joacă rolul de subiect al participiului absolut.

Nota IV. — Propozițiunea genetivului absolut poate avea același subiect ca propozițiunea principală.

221. — Genetivul absolut poate fi însoțit de aceleași particule explicative, de care am văzut (cf. n. 214) că poate fi însoțit participiul.

Acusativul absolut

222. — În afară de genetivul absolut, limba elenă posedă și un *acusativ absolut*. El se înțelege:

a) Cu propozițiuni participiale precedate de ὅς sau ὅσπερ, în locul unei propozițiuni causale, exprimând motivul pe care istoricul sau naratorul 'l atribue persoanei de care vorbește. El se traduce prin cuvintele: *cu convingerea că, în credința sa, ideea că* (cf. n. 214 b).

b) Cu expresiuni în aparență *nepersonale*, dar în realitate având ca *subiect* logic o *propozițiune secundară la infinitiv*, al cărei adaos e necesar pentru a determina înțelesul expresiunii. Aceste expresiuni sunt:

ἔξόν, παρόν, fiind-că, sau, dacă este (era, va fi) permis, posibil.

δεόν, προσήκον, πρέπον, fiind-că, sau, deși trebuie (trebuia, va trebui), fiind-că, sau, deși se cuvine (se cuvenia, se va cuveni).

δοκοῦν fiind-că se pare bine, cu cale.

δόξαν, după ce, sau, fiind-că se hotărâse.

δεδογμένον, fiind-că s'a hotărât de a.

προσταχθέν, εἰρημένον de ore-ce s'a prescris ca, fiind-că s'a dat ordinul ca.

εἰρημένον, fiind-că era zis ca.

μέλον fiind-că se îngrijește, sau, se preocupă de.

μεταμέλον căindu-se de.

καλῶς παρασχόν, fiind-că o frumósă ocazie se ivise, saú, o frumósă ocazie ivindu-se.

δύνατον, ἀδύνατον, δίκαιον, etc., însoțite de ὅν, fiind-că e (era, va fi) posibil, imposibil drept, etc.

Nota I. — Aceste participii se găseseră de asemenea une ori precedate de ὥς saú ὥσπερ.

Nota II. — Participiul absolut τυχόν, însemnând propriu zis „dacă s'a întâmplat ca, în cazul când” se întrebuințează în mod adverbial cu înțelesul de *póte*.

Nota III. — Participiile neutre δέον, προσήκον, δόξαν etc. pot fi întrebuințate în mod *personal* cu un pronume neutru, care le ține loc de subiect. În acest caz se pot pune saú în acuzativ saú în genetivul absolut.

LECTIUNEA XXVIII

CONTINUARE ASUPRA PARTICIPIULUI

217. — Participiul ca determinare predicativă raportându-se la compliment. a) Ὅρῳμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα. Ἐπύθετο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὰ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός. Τὰ τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐγίγνωσκον ὄντα ὥς μὴ ὑστερίζειν δέον τὸν ἄρχοντα. Χερρόνησον κατέμαθε πόλεις ἑνδεκα ἢ δώδεκα ἔχουσιν. Οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας. Τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ἡμᾶς προδόντα. Τίς οὕτω εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ, τὸν ἐκείθεν πόλεμον δεῦρο ἤξοντα, ἃν ἀμελήσωμεν. Μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος.

Notă. — 1) Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ περὶ φίλων διαλεγόμενου. Ἦκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα. Ἀκούω αὐτὸν ἐρεῖν.

2) Ἐπίσταμαι νεῖν. — Εὐθύς παίδας ὄντας μανθάνουσιν ἄρχεσθαι καὶ ἄρχεσθαι.

3) Τὰ δ' ἄλλα πάντα ἔφα... ἀχαριστότερα ἐγίγνωσκον εἶναι. — Ἐγὼ διώκειν.

4) Μνησόμεναι δεῦρο ἀποπέμψειν. Ὀλίγου ἐπελαθόμεθ' εἰπεῖν.

Τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐώρων οὐ κατορθοῦντες. Ἄπειμι· γιγνώσκω γὰρ ἡττῶν ὢν πολὺ ὑμῶν. Διαβεβλημένος οὐ μανθάνεις; Οἶδα ἄνθρωπος ὢν. Μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου. Ἐπιλελήσμεθ' ἡδέως γέροντες ὄντες.

Notă. — Ἐγὼ οὕτε μέγα οὕτε μικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφός ὢν. Ἐμαυτῷ γὰρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ.

b) Δεῖξον εὖ πεποιηκώς¹⁾. Ἐπιδείξω δὲ τοῦτον οὐ μόνον ὁμολογηκότα εἶναι τὸν Μιθύαν ἐλευθέρων. Ἐξελέγχω τινὰ ἐπιорκοῦντα.

Notă. — Κύρος ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῖτο etc.

c) Ποιεῖ διαλεγόμενον. Τίθημί σε ὁμολογοῦντα. Αὐτὸν θήσω ἀδικοῦντα.

Notă. — Καὶ ὁ πόλεμος οὗτος δηλώσει μείζων γεγεννημένος αὐτῶν. Ἀλκιβιάδης ἐδήλωσε τῶν νόμων καταφρονῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι φανερόν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες.

d) Ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ἤρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες... καταλαμβάνουσι τὴν Ποτίδαιαν καὶ τὰλλα ἀφεστηκότα.

218. — Γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμώντες. Εὐθύς ἐλεγχθήσεται γελοῖος ὢν. Ἐὰν ἀλφῆς ἔτι τοῦτο πράττων ἀποθάνει.

219. — Participiul cu ἄν. Εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἄν γενόμενον οὐκ ἐδούλοντο στρατοπεδεύεσθαι²⁾. Φίλιππος Ποτίδαιαν ἐλών καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν,

1) Se póte și δεῖξον εὖ παποιηκόςτα σεαυτὸν: arată-te pe tine că ai făcut bine.

2) Ca și cum ar fi: Εἰς τὸ χωρίον, ὅ, εἴ τις ἠθέλησε, πόλισμα ἂν ἐγένετο.

εἰ ἐδουλήθη, Ὀλυνθίοις παρέδωκεν. Αἰτεῖ αὐτὸν... τῶν μνηῶν μιστόν, ὥς οὕτω περιγενόμενος ἂν ἴδῃ ἀντιστασιωτῶν¹⁾). Ἐγὼ εἰμι τῶν ἡδέως ἂν ἐλεγεῖν τῶν εἴ τις τι μὴ ἀληθὲς λέγοι.

Genetivul absolut

220. — Οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος σοὶ βαρείας χεῖρας ἐποίσει. Μὴ φθονούσης τῆς τύχης. Κύρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος. Ἀφίκετο δεῦρο τὸ πλοῖον, γνόντων τῶν Κεφαλλήνων, ἀντιπράττοντος τούτου καταπλεῖν.

Nota I. — Ἐξὴν σοι ὑπὲρ ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι.

Nota II. — a) Θάπτον προϊόντων²⁾ σὺν κραυγῇ, θρόνος ἐγένετο ἐπὶ τὰς σκηνάς. Οὕτως ἔχοντος, οὕτως ἐχόντων³⁾. b) Οὐχ οἶόν τε μὴ καλῶς ὑποδεικνύντος⁴⁾ καλῶς μισεῖσθαι.

Nota III. — Σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο. Ἐσαγγελθέντων ὅτι φοίνισσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν.

Nota IV. Βοηθησάντων ὁμῶν προθύμως πόλιν προσλήψεσθε.

221. — Ἀποπλεῖ οἴκαδε, καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος. Οὐδεὶς ἀθυμεῖν ὥς οὐκ εὐτάκτων ὄντων Ἀθηναίων. Ἐγὼ τούτους εἰρηκα τοὺς λόγους οὐχ ὥς οὐδεμίαν ἀλλῆς ἐνοούσης ἐν τοῖς πράγμασι σωτηρίας, ἀλλὰ βουλόμενος. Πολλοὶ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονεικία ἐρίγγετο.

Acusativul absolut

222. — Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν, ὥς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσ-

1) Echivalează cu: Λέγων ὅτι... περιγένοιτο' ἂν.

2) Sub-int. αὐτῶν.

3) Sub-int. τοῦ πράγματος, τῶν πραγμάτων.

4) Sub-int. τινός.

κῆσιν οὐσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν. Σωκράτης ἤρχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τάχαθὰ διδόναι, ὥς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότες, ὅποια ἀγαθὰ ἐστίν. Φίλους κτῶνται, ὥς βοηθῶν δεόμενοι, τῶν δ' ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥς περ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους.

b) Οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξ ὃν σωθῆναι. Οὐχὶ ἐσώσαμέν σε οἶόν τε ὂν καὶ δυνατόν. Δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα τοῦτο, μέλον γέ σοι. Εἰρημένον δ' αὐταῖς ἀπαντᾶν ἐνθαδὶ εὐδοσι κοῦχ ἤκουσιν.

Nota I. — Ἐκεῖνοι σιωπῇ ἐδείκνουν, ὥς περ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Ὡς δὲ ἤσον διώκειν. Ὡς οὐκ ἐξεσόμενον.

Nota II. — Ὁ Ξενοφῶν ἐδούλετο ταῦτα νομίζων τυχὸν ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι.

Nota III. — Ὁ δὲ, ἄλλο τι δόξαν ἐξαίφνης, πάλιν τὸ στρατεύμα ἀπῆγεν. Δόξαντα ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπῆλθε. Δοξάντων τούτων ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν.

LECTIUNEA XXIX

ADECTIVELE VERBALE

223. — Afectivele verbale în—τος. Afectivele verbale în—τος arată că acțiunea exersată asupra unei persoane e făcută sau pôte fi făcută.

Ast-fel streptōs însemnează ori întors (impletit, tors), ori care pôte să fie întors (flexibil).

Rare ori însă adevectivul verbal în—τος are amindouă aceste înțelesuri. De ordinar se găsește în-trebuințat numai cu cel d'al doilea.

Nota I. — Câte o dată adevectivele verbale se pot traduce prin „denn de“.

Nota II. — Adevectivele verbale în—τος au în general înțelesul pasiv.

Cu toate acestea înțeles, are sensul activ (care pôte să

móră, muritor); *δυνατός* are când sensul activ: *capabil de*, când sensul pasiv: *posibil de*.

224. — **Adectivele verbale în —τέος.** Adectivele verbale în —τέος înseamnă că acțiunea *trebuie să fie făcută*; ele arată prin urmare *necesitate, obligațiune* și se construiesc:

- a) În construcție *personală* sau
- b) În construcție *nepersonală*.

Nota I. — Numele persoanei care trebuie să facă acțiunea se pune în dativ (cf. n. 48 d). Adesea ori însă în construcția nepersonală întâlnim acuzativul, fiind că adectivul verbal echivalează cu *χρῆ* sau *δεῖ*, urmat de infinitiv (*δουλεῖν* = *χρῆ δουλεύειν*). În acest caz e obiceiul de a se sub-înțelege *εἶναι*.

Nota II. — Dacă activul și mediul verbului au înțelesuri diferite, adectivul verbal în —τέος poate avea amândouă înțelesurile.

PARTICULE

1) *Negațiuni*

225. — Limba elenă are 2 negațiuni *simple*: *οὐ* și *μή*.

În general, se poate zice, că *οὐ* e negațiunea caracteristică a orî căreî propozițiuni, care enunță o judecată *absolută* și *μή* negațiunea caracteristică a orî căreî propozițiuni, care exprimă, fie o simplă *presupunere*, fie o idee prezentată sub formă de dorință. *Οὐ* neagă *independent de orî ce vedea a spiritului*; cu *μή* negațiunea e *subordonată unei vederi a spiritului*. *Οὐ* neagă prin urmare realitatea unui fapt, *μή* din contră neagă realizarea unei cugetări.

Pe lângă aceste negațiuni simple, limba elenă are de asemenea și negațiuni *compuse*: *οὔτε-μήτε*, *οὔδέ-μηδέ*, *οὔδέποτε-μηδέποτε*.

226. — Negațiunea *οὐ* se unește atât de strîns cu

unele verbe în cât formează, așa zicînd, corp cu ele și se păstrează chiar în cazuri unde ar trebui *μή*. Așa sunt verbele *οὐ φημι* *zic că nu*, *τῆγ᾽ αὖτις* *împedec*; *οὐκ ἐθέλω* *refuz*.

227. — Pentru a lega o propozițiune negativă cu o propozițiune afirmativă, care precedă, se întrebuințează *καὶ οὐ*, *καὶ μή*. Pentru a lega două propozițiuni negative, se întrebuințează *οὔδέ*, *μηδέ*.

Notă. — *Οὔδέ*, fără negațiune anterioară, echivalează cu *ne...quidem*.

228. — *Οὔτε* și *μήτε* nu se întrebuințează de cât în corelațiune cu un al doilea *οὔτε*, *μήτε* (*neque... neque*) sau cu particula *τε* (*neque...et*).

229. — Adesea ori se întîmplă că în aceeași propozițiune se găsesc mai multe negațiuni. Putem avea: 2 negațiuni simple sau 2 negațiuni compuse, ori o negațiune simplă și una compusă. Pentru înțelesul lor, trebuie să știm că:

- a) Două *negațiuni simple* se distrug între ele.
- b) Două *negațiuni compuse* se întăresc.

Când avem o negațiune simplă și alta compusă:

- c) Cele două negațiuni *se întăresc* dacă negațiunea simplă precedă pe cea compusă.
- d) Cele două negațiuni *se distrug* dacă negațiunea simplă e precedată de cea compusă.

230. — *Μὴ ἔτι* (*οὐχ ἔτι*), urmat de *ἄλλᾳ* sau de *ἄλλᾳ καὶ* în al doilea membru de frasă, înseamnă *nu numai*; urmat de *ἄλλ' οὔδέ*, înseamnă *nu numai nu, departe de a*.

Οὐχ ἔτι (*μή ἔτι*) are tot-d'auna înțelesul cel d'al doilea, fie că ar fi urmat de *ἄλλᾳ καὶ*, fie că ar fi urmat de *ἄλλ' οὔδέ* ¹⁾.

¹⁾ Aceste expresiuni se explică prin elipsa unui verb care înseamnă „a zice”: *μή (εἰπὼς) ἔτι* sau *ἔτι*, *οὐ (λέγω) ἔτι* sau *ἔτι*.

Nota. — Μή τί γε (μή τί γε δή, une ori μή ου) se pune în al doilea membru și însemnează cu atât mai mult, sau, dacă primul membru de frasă e negativ, încă mai puțin.

2) Conjunctiuni

231. — În bună prosă, fie care propozițiune se unește cu cea de mai înainte printr'o particulă. Particula nu e necesară dacă frasa începe cu un cuvânt demonstrativ, arătând ceea ce precedă.

232. — Conjunctiuni copulative. Καί, și τε, în lat. *que*.

Καί leagă două cuvinte sau două propozițiuni.

233. — Când se arată că două împrejurări au loc în același timp, sau numai de cât una după alta, limba elenă întrebuințează de ordinar καί sau τε καί spre a uni cele două propozițiuni.

Nota. — Am văzut n. 46 b) *nota* că după adevectivele cari exprimă ideea de asemănare și egalitate se poate întrebuința καί: după aceleași adevective se întrebuințează καί pentru a lega două propozițiuni.

Nota II. — Καί δε, se traduce prin „și chiar, ba încă“. Asemenea și καί δε καί.

234. — Particula τε «și» nu se întrebuințează singură de cât pentru a uni două propozițiuni. Pentru a uni două cuvinte, τε se combină cu καί.

235. — Τε, unit de ordinar cu ἄλλος în primul membru al frazei și καί la începutul celui d'al doilea, formează o locuțiune, care se poate traduce în limba noastră prin „între alții, și în special, dar mai ales“.

Nota. — Trebuiese notate locuțiunile ἄλλως τε καί mai ales, (Lit. „de asemenea pentru alte motive“ sau „în alte privințe, dar mai ales“) ἄλλα τε καί cum în aliis.. tum „și în alte privințe.. și mai ales“.

236. — Într'o comparațiune, termenii „întocmai după cum... tot astfel“ se exprimă în grecește prin ὥσπερ καί... οὕτω καί.

Nota. — Καί are aceeași valoare în diferite alte locuțiuni, unde e în legătură cu ἄλλος.

LECTIUNEA XXIX

ADEVECTIVELE VERBALE

223. — Adevectivele verbale în — τος. Στρεπτός. Ὁ ποταμός διαβατός ἐστίν.

Nota I. — Ὁρῶν τὰ δ'ράτ'α καί ἀκούων τὰ ἀκουστά γινώσκεις.

Nota II. — Ἀνὴρ δυνατός λέγειν. Λόγος δυνατός λέγειν.

224. — Adevectivele verbale în — τέος. a) Ὁ ποταμός διαβατέος ἐστίν. Ἄλλ' οὐ γὰρ πρό γε τῆς ἀληθείας τιμητέος ἀνὴρ. Ἄ τοις ἐλευθέροις ἡγοῦντο εἶναι πρακτέα. — b) Τὸν ποταμὸν διαβατέον ἐστίν. Οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν. Τῷ ἀδικοῦντι δοτέον δίκην.

Nota I. — Ποταμός τις ἡμῖν ἐστὶ διαβατέος. — Οὐ δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς... κακῶς φρονοῦσιν ¹⁾. Οὐδενὶ τρόπῳ φαιμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι ²⁾.

Nota II. — Φυλακτέον. Οἷς ἢ ἀμφοτέρω ἢ οὐδέτερω πειστέον. Πειστέον πατρός λόγους.

PARTICULE

1) Negatiuni

225. — Ἡ οὐ διάλυσις τῶν γεφυρῶν. Ὁ μὴ ἱατρός.

226. — Ἐάν τε οὐ φῆτε ἔάν τε φῆτε. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν εἶναι τοῦ πρόσω.

¹⁾ Tot una cu: Οὐ δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας δουλεύειν etc.

²⁾ Echivalează cu: Δεῖν ἐκόντας ἀδικεῖν.

227. — Ὑπελείφθησαν καὶ οὐκ ἐδύναντο εὑρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα οὐδὲ τὰς ὁδοὺς. Τοῦτο οὐκ ἐποίησα οὐδὲ ποιήσω.

Notă. — Σὺ γε οὐδ' ὁρῶν γινώσκεις.

228. — Οὐτε καλός, οὐτε κακός. Ὁμωσαν μὴ τε προδώσιν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι.

229. — α) Μὴ οὐκ διὰ ταῦτα Αἰσχύνῃς μὴ δότω δίκην. — β) Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον λέγοντος ἤκουσεν. — γ) Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείττον ἢ νόμοι πόλει. — Οὐδεὶς τοῦτ' οὐ πείθεται.

230. — Μὴ ὅτι ἰδιώτης τις, ἀλλ' ὁ μέγας βασιλεύς. Μὴ ὅτι δικάσασθαι, ἀλλ' οὐδ' ἐγκαλέσαι μοι ἐτόλμησεν. Οὐχ ὅτι στρατηγός, ἀλλ' οὐδ' ὁ τυχὼν ἄνθρωπος. — Πάντες ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ἕκαστος εἶναι. Μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε.

Notă. — Καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσει δίκην, μὴ τι ποιήσας γε. Ἐχρηστον καὶ γυναιξί, μὴ ὅτι ἀνδράσι. Οὐδὲ στρατιώτης οὗτος οὐδενὸς ἔστ' ἄξιος, μὴ τί γε τῶν ἄλλων ἡγεμόν.

2) Conjunctiuni

232. — Conjunctiuni copulative. — Καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δούλοι καὶ ἐλεύθεροι. Οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων.

233. — Οὐπω δὲ ἢ τρεῖς δρόμους περιελθυότες ἦσαν, καὶ εἰσέρχεται Κλεινίας. Ἦδη τε ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως... κήρυκες. Οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες καὶ ἡμῖν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν ¹⁾).

Nota I. — Παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ.

Nota II. — Δαρεῖος Κύρον σατράπην ἐποίησε καὶ στρατηγόν

¹⁾ Se va observa că în limba română se poate de asemenea întrebuința conjunctia „și” în aceste cazuri.

δὲ ἀπέδειξεν. Ἐγὼ δ' ἐν μὲν εἴ οἶδα, καὶ ὑμεῖς δὲ εἰδέναι χρεή. Καὶ δ' ἡ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος.

234. — Σωκράτης τοῦ σώματος... οὐκ ἡμέλει, τοὺς τ' ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῆγει. — Ἐθάρρευεν ἀφ' ἵππου ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Νύκτας τε καὶ ἡμέρας.

235. — Καταλαμβάνω πρὸς ταῖς θύραις ἀλλοὺς τε πολλοὺς καὶ τὸν νοσοῦντα.

Notă. — Ἀλλως τε καὶ ἐν χειμῶνι.

236. — Ὡς περ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχετε.

Notă. — Εἴπερ τις καὶ ἄλλος. Ὡς τις καὶ ἄλλος. Εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε. Εἴπερ που ἄλλοι. Εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δυσχερῆσαι μὲν ἂν καὶ τοῦτο.

LECTIUNEA XXX

237. — Conjunctiuni adversative. Cele mai întrebuințate conjunctiuni adversative sunt ἀλλά, δέ, și μέντοι.

238. — Conjunctiunea ἀλλά însemnează „însă, dar, ci”. Ea se întâlnește :

a) După un membru de frază negativ.

b) După o propozițiune condițională, care exprimă o concesiune, traducându-se prin *cel puțin*. În acest caz ἀλλά e de multe ori unit cu alte conjunctiuni, cari ı dau mai multă putere: ἀλλά γε, ἀλλ' οὖν, ἀλλ' οὖν... γε.

c) La începutul unei cuvintări sau într'un dialog, introducând adesea replica și corespunzând cu „ei bine !”

d) După un membru de frază negativ, ἀλλά unit cu ı însemnează: *afară de, dacă nu, de cât*, (în tocmăi ca πλὴν sau εἰ μή).

e) Înțelesul lui ἀλλὰ e întărit când se află precedat de οὐ μὴν sau de οὐ μέντοι.

239. Δέ, e particula de legătură prin excelență. Ea introduce o idee nouă în narațiune și se traduce mai în tot-d'auna prin „și“, rare ori prin „dar“. Câte o dată nu se traduce de loc.

240.—Adesea ori δέ se află în corelațiune cu μὲν.

Notă. — Μὲν însemnează „în adevăr, fără îndoială, sau este adevărat“. Se întrebuințează în loc de μὴν în formulele :

Πάνυ μὲν οὖν, da în adevăr	Ἀλλὰ μὲν ὅγ', dar în adevăr
Μάλιστα μὲν οὖν, (id).	Ὁδὲ μὲν ὅγ', fără îndoială nu
Κοιμῶν μὲν οὖν, (id.).	Ὁδὲ μὲν οὖν, nu în adevăr
Καὶ μὲν ὅγ', și în adevăr	Μὲν οὖν, pentru aceasta.

Această din urmă formulă poate ca *immo* în lat. să aibă un înțeles cu totul opus : *departe de asta, nici de cum, din contră*.

241. — Limba elenă se folosește de particulele μὲν — δέ pentru a arăta o *antitesă*, fie între cuvinte izolate, fie între propozițiuni întregi. Totuși antitesa e rare ori destul de puternică, pentru ca să putem traduce aceste particule prin „este adevărat, fără îndoială — dar“.

De multe ori μὲν-δέ se întrebuințează numai spre a pune față ideile exprimate în două membre de frază coordonate — În general μὲν nu se traduce, iar δέ se poate traduce cum am spus mai sus prin „dar, cu toate acestea, și“ ¹⁾.

Notă. — Μὲν-δέ formează multe locuțiuni.

242. — Μέντοι se pune în urma unui cuvânt și însemnează „da, în adevăr“. Această particulă joacă rol de particulă *afirmativă*, cu deosebire în răspunsuri.

¹⁾ Se obicinuește a se traduce : „de o parte — de altă parte“. Această traducere, exactă în unele cazuri, nu dă, de multe ori, nuanța adevărată.

243. — Într-o narațiune μέντοι se întrebuințează în locul lui δέ, fie din cauză că întrebuințarea acestei particule nu e posibilă¹⁾, fie pentru a da mai multă putere unei opozițiuni. Se traduce prin : „dar, cu toate acestea, însă“.

Se găsește adesea ori μὲν... μέντοι (= μὲν... δέ) și καί... μέντοι, care însemnează „și chiar, mai mult încă, întocmai ca καί... δέ“.

244. — Conjunțiunea causală γάρ. Această conjunțiune se întrebuințează :

a) Pentru a anunța *motivul* celor spuse mai înainte : *căci, în adevăr*.

b) Pentru a anunța o *explicațiune*. În acest caz γάρ însemnează „*adeacă*“ și nu se mai traduce.

c) În întrebări, corespunzând particulelor noastre *așa dar, astfel dar*.

Notă. — Această întrebuințare a dat loc la mai multe formule eliptice.

d) În răspunsuri, „da“ sau „nu“ fiind subînțeles.

e) În unire cu ἀλλὰ (ἀλλὰ γάρ) pentru a introduce o *obecțiune* („aceasta nu e adevărat, căci ; să nu mai vorbim, căci“). Se traduce bine prin cuvintele : *dar, sau din nenorocire*.

Nota I. — Καὶ γάρ, la începutul unei propozițiuni, însemnează „și în adevăr“, sau „și chiar“ întocmai ca καὶ ὅγ' καὶ, καὶ γάρ καὶ.

Nota II. — Οὐ γάρ ἀλλά, echivalează cu un γάρ întărit.

245. — Diferite alte conjuncții : Οὐν, δ' οὐν, ἥτοι, τοίνυν, ἄρα.

246. — Particula οὐν servește mai ales ca să resume ceea ce precedă. De aci însemnarea ei : „*decî*“.

În răspunsuri οὐν, întărește numai afirmarea :

¹⁾ Așa de ex. nu se poate zice οὐ δέ, ci οὐ μέντοι.

οὐκ οὖν, „de sigur nu“; πάντο μὲν οὖν „de sigur, da în adevăr“.

Nota I.—Καὶ γὰρ οὖν la începutul unei propozițiuni însemnează „de aceea, natural“.

Nota II.—Ὁὐκ οὖν, cu accent pe a doua silabă, însemnează, când „deci, prin urmare“, când, în întrebări, „nu e ôre adevărat“?

247. — Particula ὅ οὖν (câte o dată γοῦν) însemnează orî ce ar fi, în orî ce cas, ceea ce e sigur e că.

248. — Ἡτοι în corelație cu ἤ însemnează sau... sau. Se pune γε în primul membru al propozițiunii când a doua idee are mai multă importanță de cât cea dintâi (ἤτοι—γε, ἤ): fie numai, fie chiar; sau cel puțin, sau cea ce e mai bine.

249 Particula τοῖνον se aseamănă cu οὖν și δέ în cea ce privește înțelesul. Servește ca transiție, pentru a trece de la un punct la altul.

Nota I. — În loc de τοῖνον se găsește cu același înțeles: καὶ γάρ τοι, τοιγαροῦν, τοιγάροτι.

Nota II. — La începutul unui răspuns τοῖνον însemnează (ca ἀλλὰ) ei bine, deci, în acest cas.

Nota III. — Expresiunile ἐγὼ τοῖνον, ἔτι τοῖνον, echivalează cu ἐγὼ δέ, ἔτι δέ.

250. — Particula ἄρα se pune tot-d'auna după un cuvînt și arată un lucru care rezultă în mod natural sau direct din alt lucru: aceasta se înțelege de sine, natural.

În deducțiuni ἄρα însemnează deci sau atunci.

Ἄρα unit cu ὥς reproduce gândirea cui-va, fără ca autorul să o aprobe sau să creadă în ea: așa zicînd.

LOCUȚIUNI ȘI IDIOTISME

251.—Adectivul nedefinit τις, se adaugă adesea orî pe lângă adectivele calificative sau numerale, cu înțelesul de ôre-cum, aproape, cam.

Notă. — Se găsește de asemenea τοιοῦτος τις, πᾶς τις, ἕκαστός τις, εἰ τις și la neutru οὐδὲν τι.

252.—Ὅτι μὴ, după o negațiune, echivalează cu εἰ μὴ și însemnează dacă nu, afară de, numai, de cât.

253.—Ἀεὶ între articol și participiu însemnează „succesiv, pe rînd, pe măsură“.

254.—Μένον οὐ, μόνον οὐχί, ἔσον οὐ, aproape, mai, atît că.

255.—Locuțiunile οὐδὲν ἄλλο ἢ și ἄλλο τι ἢ, se explică prin lipsa unui verb ca ποιεῖ sau γίνεται: „nimic alt de cât, alt ceva de cât“?

256.—Καὶ ταῦτα, și aceasta, și ceea ce e mai mult.

257.—Într'o locuțiune ca: Ἐν τοῖς μάλιστα τῇ ἐγμῳ ἐναντίας, (un om din cei mai protivnicii popului) se pôte ușor suplini ceea ce lipsește: ἐν τοῖς μάλιστα ἐναντίοις. Însă, din cauza deseî întrebuintări a acestei locuțiuni, a ajuns ca μάλιστα să se contopiască cu adectivul următor într'un superlativ, care face explicația cu atît mai anevoiôsă, cu cât ἐν τοῖς rămîne invariabil chiar înaintea unui feminin.

LECTIUNEA XXX

237. — Conjuncțiunii adversative. Ἀλλά, δέ, μέντοι.

238. — a) Κύρος οὕτω ἤκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλaven. Οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. — b) Εἰ σῶμα δοῦλον, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐλεύθερος. Δεῖ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμετα, καλῶς νικῶντες σφζώμεθα, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν. — c) Ἀλλ' ἔφη ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τοῦτοις ἀποκρίνασθε ὅ τι κάλιστα τὸν τε καὶ ἀριστον ἔχετε. Ἦρετο ὅ τι εἴη τὸ σύνθημα· ὃ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι Ζεὺς σωτήρ καὶ νίκη.

ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας, ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. — d) Ἄνδρες οὐδαμοῦ φύλαττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν, ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν. Οὐ χρῶμαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ σπιμικροτάτῳ. — e) Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν... εἶναι ἄλογον· οὐ μὲν τοι ἀλλ' ἔως ἔχει τινα λόγον¹⁾

239. — Ως δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας... Τὰ κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφεῖσι, ἀπαλώτερα δέ. — Τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

240. — Τὰ μὲν βασιλεία χρημάτων κενά, τὰ δὲ πράγματα ταραχῆς μεστά.

Nota. — Ἄρ' οὐ τότε ἦν τὸ δένδρον, ἐφ' ὅπερ ἦγεσ ἡμᾶς; Τοῦτο μὲν οὖν αὐτό. — Ἐγὼ οὐ φημι; φημί μὲν οὖν ἔγωγε. Χαρίεν γέ τι πράγμα ἐστὶν ἡ φιλοσοφία. — Ποῖον, ἔφη, χαρίεν... οὐδενός μὲν οὖν ἄξιον. Ὡς ἄποπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες; Ἐναργές μὲν οὖν, ὡς γε ἔμοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

Τὸ μὲν χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βρασνύζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν

241. — Βουλευοῦ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπάύσατο. Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε χερίσσος.

Nota. — Ὁ μὲν... δὲ δέ; ἔνθα μὲν... ἐνθα δέ; ἐνθεν μὲν... ἐνθεν δέ; τοτὲ μὲν... τοτὲ δέ; ἅμα μὲν... ἅμα δέ; πρῶτον μὲν... εἰτα δέ (saū numai εἰτα, ἔπειτα saū δὲ singur).

243. — Μέντοι. — Δικαίως μέντ' ἂν ἀπέθανον. —

243. — Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινῶ· οὐ μὲν τοι νομίζω βίαν χρῆναι πάσχειν αὐτόν. Καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μὲν τοι φιλοκινδυνότατος.

244. — Conjunctione causală γάρ. a) Καὶ ἅμα μὲν ἔθαυμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κύρος φαίνοιτο... οὐ γὰρ ᾔδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα... — b) Ἄκουε ἤδη καὶ τὸ

¹⁾ Expresuniile οὐ μὴν ἀλλά, οὐ μέντοι ἀλλά (ca și οὐ γὰρ) se explică prin elipsa unui verb între οὐ μὴν (οὐ μέντοι) și ἀλλά. Acest verb e saū verbul din propozițiunea precedentă saū un verb de înțeles analog. Ast-fel în exemplul de mai sus între μέντοι și ἀλλά se sub-înțelege ἀλογόν ἐστι.

ἐνύπνιον· ὥμην γὰρ τὸν Εὐκράτην ἀποθνήσκειν. Ταῦτα ὑμῖν διηγῆσομαι· Ἐπειδὴ γὰρ ἐξῆλθε τῆς πόλεως, πολλῶ δεινότερα ἡμῶν ἔπασχε. — c) Τίς γάρ; Ποιμὴν γὰρ ἦσθα; Δοκῶ γὰρ σοι παίζειν; Ἔτι γὰρ σὺ δναιρώτεις τὸν πλοῦτον; Οἶε γὰρ σοι μαχεῖσθαι τὸν ἀδελφόν;

Nota. — Οὐ γὰρ; — ἦ γὰρ; — τί γὰρ ἄλλο; — τί γὰρ οὐ; πῶς γὰρ; Οὐδὲ ὁβολὸν ἔδωκε· πῶς γὰρ, ὅς οὐδὲ αὐτὸς ἤπιετο τῶν χρημάτων.

d) Τὸ γε φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν; Ταῦτόν γάρ. — e) Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ... ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδ' ὁδοῦ. Ἔδει ὁμονοεῖν ἀλλὰ γὰρ ἅπαντες πεφύκαμεν ἁμαρτεῖν.

Nota I. — Οἶμαι μὲν εὐδένᾳ κρατήσιν· Οὐ γὰρ ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια.

245. — Diferite alte conjunctii: Οὐν, δ' οὐν, ἦτοι, τοίνυν, ἄρα.

246. — Κλέαρχος μὲν οὐν τοσαῦτα εἶπε. Τὸ στρατεύμα ὁ σίτος ἐπέλιπε· κρέα οὐν ἐσθλόντες οἱ στρατιῶται διεγίνοντο. — Ἡ οὐ πρὶ ἔτι ἐστίν; Πάνυ μὲν οὐν.

Nota I. — Καὶ γὰρ οὐν ἐπίστευον αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' ἄνδρες.

Nota II. — Οὐκ οὐν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον. Οὐκ οὐν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ;

247. — Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι. Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι. Ἐκ δ' οὐν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες.

248. — Ἥτοι. Ἥτοι κρύφα γὰρ ἢ φανερώς Ἥτοι λόγοις γὰρ τοιοῦτοις ἢ ἔργοις κατέπληξαν ὑμᾶς.

249. — Τοίνυν. Οἶδα τοίνυν ὅτι καὶ τούτῳ χρήσεται τῷ λόγῳ.

Nota. — Τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἐκούσαι Κύρον εἶλοντο ἅντι Τισσαφέρνους πλὴν Μιλισίων.

Λέγε δὴ ¹⁾, τί φῆς εἶναι τὸ δοῖον; — Λέγω τοῖνον
 ὅτι τὸ δοῖον ἐστὶ τῷ ἀδικοῦντι ἐπεξείναι.

250. — Ἄρα. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω.
 Πάντα μὲν ἄρα ἀνθρώπων ὄντα προσδοκᾶν δεῖ. —
 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κύρος ἐπαίστατο ἄρα τὸν μῆρᾰν. Νῦν
 δὲ κατὰδῆλος ἄρα ἐγένετο. — Ἀκούω τινα διαβάλλειν
 ἐμὲ ὡς ἐγὼ ἄρα ἐξηπάτητα ὄμᾰς.

LOCUTIUNI ȘI IDIOTISME

251. — Ἐπιλήσμων τις ἀνθρώπος εἰμι. Ἡμέρας ἐβ-
 δομήκοντι τινὰς οὕτω διηγήθησαν.

Notă. — Πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ.

252. — Οὐκ ἦν κρήνη, ὅτι μὴ μία ἐν τῇ ἀκρο-
 πόλει. Οὐδὲν ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ.

253. — Τὰς ἀεὶ πληρουμένους ναῦς ἐξέπεμπον.
 Πεπαιδευμένους καλῶ τοὺς πρεπόντως ἐμιλοῦντας τοῖς
 ἀεὶ πλησιάζουσιν.

254. — Μόνον οὐκ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἰκοῦ-
 σιν. Μόνον οὐκ ἐπιστάθμους ἐν ταῖς πόλεσιν καθίστησι.
 Μόνον οὐχὶ λέγει, φωνὴν ἀφίσις.

255. — Οὐδὲν ἄλλ' ἢ συμβουλεύουσιν ἡμῖν πᾶ-
 λιν κινδυνεύειν. Ἄλλο τι ἢ τούτοις αἱ ἐπιστήμαι οὐ
 χιήματα εἰσιν;

256. — Τὴν Ἀθηναίων ἐν κεφαλῇ ἔθρεψεν ὁ Ζεὺς,
 καὶ ταῦτα ἔνοπλον. Ἀπόρων ἐστὶ καὶ τούτων πο-
 νηρῶν δι' ἐπιτοχίας πράττειν τι.

257. — Ἐν τοῖς πλείστοις νῆες. Ταύτην τὴν
 ἀγγελίαν ἐγὼ ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι.
 Ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο.

¹⁾ Acest δὴ cu un imperativ, sau după un cuvânt negativ,
 răspunde particulei noastre doară. Mên δὴ echivalează cu
 mên oîn și cu mên τοῖνον. Din δὴ și δηλα s'a format δηλαδὴ,
 evident.

TRADUCEREA EXEMPLELOR DIN SINTAXA

LECTIUNEA I

1. — O, copile, spune tot-dauna adevărul. Și eu și voi
 vom muri. Și tu și frații tăi erau de față. 2. — Cum vor
 înceta acestea? Bani nu fac fericirea.

Notă. — O scrisoare a lui Ipcrate expediată pentru La-
 cedemona, a fost interceptată și dusă la Atena. Se ob-
 servau multe urme de cai și de oameni. Iar carele erau
 târite, unele chiar printre rîndurile dușmanilor, altele
 printre ale Grecilor.

3. — Ce doi frați s'au certat din cauza moștenirei.
 Ast-fel sunteți dispuși între voi, tu și cu fratele tău,
 ca mâinile cari (întocmai după cum mâinile) ar căuta să
 și pună piedică (s'ar întorce spre piedică) una alteea. Dați-
 ne un exemplu, o Labis și Nicia. 4. — Tatăl și mama ta
 te iubesc. Răsboiul și discordia au distrus Atena. Tisa-
 ferne veni din partea marelui rege și cumnatul acestuia
 și alți trei Persi. 5. — Sunt șapte stadii de la Abidos
 până la termul opus. Sunt și în cele lalte orașe magis-
 trați și cetățeni. Printre cadavrele inimice erau unele pe
 cari le-au dat, în urma unui armistițiu. Pentru ca acelaia,
 care pare a fi drept să-i vină ca urmare a acestei repu-
 tațiunii, situațiunii înalte și căsătorie frumoasă. 6. — Cîru
 era rege. Socotește că nimic din ce-i omenesc nu e sigur.
 Acești doi streini sunt învățați și prieteni cu mine.

Nota I. — Limbajul adevărului e simplu. Fii tot-dauna
 ast-fel față de oameni, cum ai dori să fie alții față de tine.
 Prin mijlocul acestora Filip a ajuns puternic (a crescut
 mare). Cîru a fost ales rege. Mulți din cei ce trec de în-
 telepți, sunt lipsiți de minte. Să te gîndești tot-dauna că
 mulți dintre oameni nu sunt ast-fel după cum par.

Nota II. — Aceia rup armistițiul cari atacă întâi. La-
 cedemonienii au sosit mai târziu de cît cei-lalți. Se co-
 borîră în sate pe întunec. Soldații au ajuns în a șasea
 zi la Hrisopolis. Cei cari greșesc fără voie, se iartă. Stă-
 ruește mult.

Nota III. — Sufletul e ceva nemuritor. Nu e un lucru
 bun domnia multora: să fie un singur stăpîn. Patria e un
 ce mai prețios și mai august și mai sfînt de cît mama

și de cât tata și chiar de cât străbunii. Sicofantul tot-dauna e o *ființă* perversă. Femea e o *ființă* mai slabă de cât omul. E ceva teribil mulțimea, când are conducători răi. Oare curagiul e un ce care se poate învăța sau e un dar de la natură? Virtutea și dreptatea sunt calități de cel mai mare preț pentru omenii.

Nota IV. — E rușinos de a minți. E drept ca sperjuri să piară. Era peste putință de a rezista Locrienilor. A întrece pe amici prin atențiuni, iată ceea ce mie mi se pare demn de admirat.

7. — Lucrurile acestea sunt îngrozitoare. Facă cerul ca toate să fie bine terminate. 8. — a) Tatăl și mama mea sunt fericiți. Răsboiul și discordia sunt funeste cetăților. Pietre și cărămizi și lemne și olane aruncate în desordine, nu sunt folosite la nimic. Greșelile și pregătirile Lacemonienilor nu erau observate de Atenienii din cauza pădurii.

Nota. — Sôrtă și Filip erau stăpîniîi împrejurărilor. Ne-a rămas să discutăm (care sunt) cea mai frumoasă formă de guvernămînt și cel mai virtuos bărbat.

b) Tatăl și mama mea sunt fericiți. Legea ca și frica ajunge ca să înfrineze iubirea. Și tu ești Grec și noi suntem. 9. — Auzind acestea, cetatea alese rege pe Agesilaus. A fugit din piață, temându-se fie-care ca să nu fie prins. O parte dintre omeni nu cred de loc că există zei, iar alții gîndesc că ei nu se preocupă de noi. Armata își procura provizii omorînd boii și măgarii. — Tinerii aceștia, convorbind între ei, amintesc adesea despre Socrate și-l laudă mult. O, bun și nobil suflet, tu pleci năpustindu-ne. Triburile rămase, continuau să lupte unele în contra celor-lalte. 10. — a) Sofiștii sunt ruina și pierderea evidentă a celor ce intră în contact cu ei. Locul acesta se numea mai înainte cele Nouă-drumuri. Coregiile sunt un semn indestulător de prosperitate. — b) Teba, oraș vecin cu noi, a fost smulsă (distrușă) din mijlocul Greciei. — c) Gîndiau că lucrul acesta va fi scăparea lor. Ceea ce vezi, e singura trecătoare. Sunt în fiecare dintre noi presupțiuni, pe cari le numim speranțe. Drumul, care se numește gura Pelusion se întorce spre răsărit. Mulțimea nu se îngrijește de loc ca să câștige un amic, care e cel mai mare bun. Socrate a spus că a căutat fără preget să facă ce e drept și să se abțină de la ce e nedrept, ceea ce socotea că e cel mai frumos mod (exercițiul) de apărare pentru el.

11. — O ardore și o îndrăzneală extreme. Avînd un singur corp și un singur suflet.

LECTIUNEA II

12. — Pe aceasta n'o voi libera. Distruge-l, o venerabil Zeus. Această ardore, care te însufletește, te va perde. 13. — Unii dintre ei aruncau cu săgeți, alții cu pietre. O bună reputațiune valorează mai mult de cât bogății mari: unele sunt pieritoare, alta e nemuritoare.

Nota. — Multe orașe, cari mai înainte întreceau pe altele, parte prin mărimea puterii lor de uscat și de apă, parte prin bogățiile și veniturile lor, parte prin buna rinduire și prin probitatea cetățenilor, acum par mici sau sunt cu totul ruinate. Une ori luptau alte ori se odihneau. Evitați întrunirile omenilor perversi: pe de o parte ele vă împătează de virtute, pe de altă parte vă încarcă sufletul cu dorințe și pasiuni rușinoase. — b) Ciru dă lui Clearh zece mii de darici; iar acesta luând aurul, strânse o dematâ. Clearh întrebă pe soli, ce voiau: iară ei spuseră că au venit pentru armistițiul. Ei comunică acestea soldaților: dar ei bănuiau, că Ciru 'i ducea în contra Regelui — c) Dar ei întrebau: ce ore?... și se zice că el le-a răspuns. d) Mă duc și la unul și la cel lalt și pe unii i-am găsit acasă, iar de cei laltii am aflat că nu erau acasă.

14. — Privește spre munții din 'nainte noastră și vezi că toți sunt neaccesibili. Omul este muritor. 15. — a) Ascultă voios de tatăl și mama ta. I-ai incredințat lui patria și copii și soțiile vîstre. — b) In adevăr totă rasa demonilor e intermediară între divinitate și om. Sufletul omului are ceva din natura divină. — c) In orî ce lucru, zelul ia pasul asupra lipsei de însuflețire. Frica paralizază memoria. Pietatea și cumpătarea sîd bine tinerilor. Nimic din ce e bun și frumos, zeii nu dau omenilor fără muncă și fără griji. Cui nu i-ar plăcea muzica? A practica virtutea, cutare sau cutare artă, elocința. — d) Prin mijlocul cetății curge un riș, cu numele Cidnus, de doi pletri lățime. — e) Atenienii avînd puterea cea mai mare dintre Greci. 16. — De o dată cu ziua. De o dată cu aurora (în revărsatul zorilor). Pînă seara. De seara. Totă noaptea. Mijlocul nopții. La dreapta la stînga. In mijloc. Întorce spre sulită, spre seut (adecă: spre dreapta, spre stînga). La țară. 17. — a) Xenofon. Un Atenian ore care cu numele de Xenofon. Xenofon, ilustrul scriitor sau Xenofon de care a fost vorba. Xenofon din Atena. vestitul scriitor. Socrate, cunoscutul filosof. — b) Atica, Elada. — c) Riul Eufrate. Muntele Egaleu. Muntele Pind. Muntele Gerania. — Marele Rege. A se duce de serbători

la Atena. Pe uscat și pe mare. 18. — Cetățenii bogați. Școlarul silitor. Ta'al meu (al tău, al nostru, al vostru). Un ast-fel de om. Cel lalt general. Soldații cari fug. Pericolul care a coprins orașul. Regatul Persilor. Iubese pe tatăl meu etc. Orașul lor. Străbunii acestora. Timpul de față. Satele cele mai apropiate. Oamenii din timpul acela. Plăcerea momentană. Femeile din această țară. Libertatea excesivă. Regii succesivi, (regele de tot-dauna). Bărbații instruiți de odinioară. Ajutorul imediat. Lupta de la Maraton. Oamenii din cetate.

Nota I. Regatul Persilor.

Nota II. Amicul meu (al tău, al lui, al nostru, al vostru, al lor)

Nota III. Vecinii. Oamenii de acolo. Cei cari sunt înăuntru. Modernii, contemporanii. Descendenții, posteritatea. Oamenii de altă dată. Ziua de mâine. Pământul locuit. Mâna dreaptă. Ziua a doua. A urma drumul spre Babilon. Părerea care triumfă. Destinul. Aripa stângă.

19. — Regele Filip. Oratorul Demostene. Scipione, învingătorul lui Anibal. De acolo Cyrus merge prin Frigia la Colosi, orași populați, înfloritori și mare. Eă, nenorocitul. Noi, judecătorii. Retrăgându-vă, alegeți-vă șefi, voi cari simțiți nevoia. 20. — Cetățenii sunt bogați. Școlarul e silitor. Imprejurările ne învață multe. Mirarea e principiul științei. Gândirile cari vin în al doilea rînd, sunt, bănuiesc (πῶς), mai înțelepte

Nota. — Aceia cari au răspândit acest sgomot, aceia sunt pentru mine acusatorii (amintiți mai înainte) în adevăr periculoși. Aceia cari omoră pe cei ce nu sunt de vină nimie, aceia sunt (omenii de cari vorbim) cari fac numeroși pe vrășmașii noștri. Ceea ce e amabil, e cu adevărat frumos (frumosul prin excelență). Eă sunt mântuitorul vostru. Nu va fi nimeni ca să mă conducă. Nu era nimeni ca să impedece.

21. — Toți avem corpul muritor (corpul pe care-l avem e muritor). Am ochii negri. Veți duce o viață sigură și liniștită dacă ești drept. Copile, tu urmărești speranțe fugitive (speranțele pe cari le urmărești sunt fugitive). Fiind-că natura ne-a dat un corp (corpul) muritor, trebuie să încercăm ca să lăsăm o amintire nemuritoare de spiritul nostru (să lăsăm amintirea spiritului nostru nemuritoare). Lașitatea dușmanilor ne-a procurat nouă, Grecilor, o victorie ușoară (ne-a făcut victoria ușoară). Agesilaus ordonă, cu fața senină. Atenienii se află în capul confederațiilor cari erau independenți (confederații în fruntea

căroră se află Atenienii erau independenți). E evident că fac promisiuni mari. Păstrează-ți sufletul curat. 22. — Insula din mijloc (prin opoziție cu cele-lalte insule) Insula în mijlocul ei, adică, mijlocul său centrul insulei. Prin centrul insulei. Muntele înalt. Înălțimea sau virful muntelui. În virful arborelui. Căinii mișcă din virful codei. Orașul care e la extremitate (cel mai depărtat). Extremitatea orașului. La marginea orașului. Singurul său unicul copil. A răpit viața unicului, scumpului meu copil. Numai copilul a murit. Înțelepciunea aparține numai acelora, cari au primit o bună educațiune.

LECȚIUNEA III

23. — Cu amândouă mâinile luând ușa, a împins-o cu vioiciune și din toate puterile. (Lit. a împins cu amândouă mâinile ușa, foarte tare și cât a putut) Amândouă lagărele împreună. Și într-o cetate și în cea-laltă (în amândouă cetățile). Acest om. Acest tânăr de aici. Acel tânăr de acolo ¹⁾.

Nota I. — Socrate, pe care îl vedeți. Acest arc, care e aici. Eutidem acesta care e de față.

Nota II. — Acest om de bine.

24. — Mulți (din prizonieri) fiind ușor înarmați, au scăpat din însăși mâinile oplitilor. (Lit. au scăpat de la opliti din însăși mâinile lor). Regele însuși, în persoană sau din propria lui pornire. Același rege. În cât mă privește eă sunt același, dar voi vă schimbați. 25. — a) Totă Grecia. Toți Grecii. Vă voi spune adevărul întreg. Totă ziua n'au străbătut mai mult de douăzeci și cinci de stadii — b) Cu totă puterea (cu o desfășurare de forțe complexă) Cetăți întregi. Un oraș întreg sau ori ce oraș. Cu tine, ori ce drum ne e deschis, ori ce riș e ușor de trecut. Ori ce doctor stă rău, când totă lumea stă bine (Lit. dacă nimeni nu stă rău). Tot felul de zei. Tot ceea ce ține de specia omenească, adică totă lumea.

Nota. — A trăi într-o anarhie desăvârșită (absolută). Numai aur. A face orașului numai rele.

c) Orașele luate în totalitatea lor, totalitatea orașelor (orașele confederate prin opoziție cu orașele luate în mod izolat). Masa poporului. Suma totală era de cinci zeci. S'a găsit cu cale de a omori nu numai pe cei ce erau de față, dar pe toți Mitilenienii, fără excepție.

¹⁾ "ὅς=hei; ὅςτος=iste și adesea hic; ἐκεῖτος=ille

Notă. — Darius a domnit peste tot trei zeci și șase de ani. În tot au perit o sută de opliti. Au rămas trei zeci de zile peste tot.

26. — a) Apröpe cinci-spre-zece sau șeai-spre-zece ani. Au fost aproximativ două mii de peltasti. Epoca mijlocie a deplinei puteri pare a fi cam la 20 de ani pentru femei și 30 ani pentru bărbați. — b) Ei locuiesc două din cele cinci părți ale Peloponesului. Au combătut cu șapte zeci de nave, din care douăzeci erau de transport. **27.** — Mulțimea. Bogații. Binele. Răul. — Oratorul. Asistenții. Proverbul (ceea ce se spune). Și să nu-ți faci din mână dușman pe cel ce-ți vorbește bine. Solii trimiși din partea lui Nicias. Urmașii lui Armodiu și Aristoghiton. Contemporanii lor. Contemporanii lui. Temistocle și partizanii săi. Nicias și colegii săi. Cei cari stau în capul afacerilor. Evenimentele din Sicilia. — Faptul de a căuta (căutarea) să avem mai mult de cât cei-lalți. Este cine-va care te va reține de la această acțiune (ți va împede acțiunea). Adesea păstrarea bunurilor pare a fi mai anevoioasă de cât dobândirea lor. A vorbi (vorbirea) după cum trebuie, e semnul unei bune judecăți — Partea de sus. Interiorul. În prezent... pentru viitor. Că trebuie să dăm ajutor, toți știm, și vom da ajutor: dar mijlocul, iată ce trebuie să spui.

Notă. — Și să faceți pe aceștia și pe generali stăpâni și peste timpul când trebuie să meargă acolo (adecă: să-i autorizați de a hotări asupra momentului când etc.). Când zic voi, voesc să zic cetatea. Cuvântul «om». Preceptul «cunoște-te pe tine însuși» e pretutindeni de folos. Iscomac rise la acest cuvânt: «Ce faci tu ca să fii numit un bărbat onorabil» (Lit. ce făcând ești etc.). Lucrul acesta mi pare bine spus, că sunt zeii cari se îngrijesc de noi.

28. — Vai, cât de repede D-zeu restörnă averea celor fericiți. Voi ați trăit pe cheltuiala (Lit. ați cheltuit acelea ale) inamicilor. Puterea necesității e grozavă. Resursele Siracuzenilor, a zis el, sunt mai mici de cât ale lor. E uimitor cât de tiranică a devenit puterea eforilor. Sufletul și tot ceea ce ține de corp. După maxima sau cuvântul lui Solon. Purtarea lui Ciru față de noi este astfel ca și a noastră față de el. E necesar de a gândi conform cu interesele (de a cugeta la) Grecilor. Avantagiile ce se pot avea lângă mine. Avantagiile de a casă. **29.** — Și el. Zise el. Zise ea. **30.** — Dintre popoarele, pe cari le cunoștem. Amintiți-vă de jurământul, pe care l-ați făcut (jurat). Vom avea încredere în șeful, pe care ni-l va da Ciru. Avarii nu se folosesc de banii pe cari îi au. **31.** — Ne-

glijez lucrurile acelea pe cari trebuie să le fac. Au un teritoriū care nu e mai rău de cât acela, pe care l-au părăsit. Bea acest vin împreună cu aceia pe care îi iubești mai mult. Amintiți-vă de jurământul, pe care l-ați făcut. Voi sunteți cei mai ignoranți dintre Grecii pe cari îi cunosc.

Notă. — Trebuie ca șeful să fie ca un simplu cetățian onest. Ne fiind cum trebuie.

32. — Ziceau că Lacedemonienii obținuseră de la Regele Persiei tot ce au cerut. Numai la noi se găsește un guvernământ cum se cade. Pune în stare provincia pe care o guvernează.

Notă. — Gorgia a răspuns la toți. Nu e pericol pe care străbunii noștri să nu-l fi înfruntat. Pentru omeni ca noi, democrația e un guvernământ neplăcut. — E uimitor cât a ajuns de nenorocit. A primit o sumă de bani de neerezut. Cu enorm de multă sudore. Spui lucruri extraordinare de adevărate.

LECTIUNEA IV

33. — Grecii au învins pe Persi. **34.** — Adu-ți aminte, dacă ești bogat, să vii în ajutorul celor săraci. Socrate n'a făcut neajunsuri nici unuia dintre cetățeni. Nu e drept de a face bine omului pios? Trebuie să facem bine amicilor când sunt de față și să-i vorbim de bine când sunt absenți. N'aveți nici un sentiment de respect, nici față de zeii, nici față de omeni. Trebuie ca soldatul să se teamă mai mult de șeful său, de cât de inimi. Fugind din patrie și de lângă mărinosul Neleu. Nimeni, când face rău, nu scapă de privirile divinității.

Notă. — Persii au fost învinși de Greci. Nici unul dintre cetățeni n'a suferit neajunsuri din partea lui Socrate. — Multe și felurite tratamente au fost descoperite de medici. Dacă ceva de natura aceasta s'ar fi făcut de mine¹⁾.

35. — Incepu să-l învețe arta militară. Atenienii cereau mulți talenți de la insulari. Diogiton ascundea fiicei sale mărtea soțului ei. Vă voi aminti de asemenea pericolele prin cari au trecut străbunii noștri. I-am despoiat de arme.

Notă. — Instruit în arta musicală de Lampros, în cea retorică de Antifon. Aceia dintre dușmani, cari au fost despoiați de arme, și vor face numai de cât altele, aceia

¹⁾ Propriu zis: ar exista pentru mine în stare de fapt îndeplinit.

cară au rămas fără cai, vor dobândi la rîndul lor numai de cît alții.

Dariu a făcut satrap pe Ciru și l'a numit comandant peste toți... Voiam să facem rege pe Arieu. Soldații au ales general pe Alcibiade. Nu le numesc femeii ci Gorgone. Tesalienii vedeau în Filip pe amic, binefacătorul, mîntuitorul lor.

Notă. — Ciru a fost numit comandant de Dariu.

36. — a) Avarii îndură o amară sclavie. Sunt expus la cel mai mare pericol. Ei comit cele mai mari și mai neiertate (sacrilege) greșeli. Vei trăi o viață foarte senină, dacă îți vei stăpîni pasiunile. S'a bolnăvit de această boală. N'a plecat în acea expediție. Medicii ar deveni foarte dibaci dacă ar suferi ei înșiși de toate bolile. — Făcînd acest război în comun. Se afla însărcinat cu mai multe coregii. A fi de gardă. A fost de mai multe ori trierarh.

Notă. — Instruit în știința lor. Un om nedrept, care nu se abate din calea nici unei nedreptăți. Excelează în această virtute. Unii nu sunt buni la nimic, iar cei mai mulți sunt cu desăvîrșire perversi.

b) A face să triumfe părerea sa într-o discuție. A sacrifica pentru o bună noutate. A obține premiul la jocurile Olimpice. A triumfa în luptă. A lupta în stadiu (a disputa premiul stadiului). c) A ride din inimă. A striga tare. A avea o privire pătrunzătoare și un auz fin. A se arăta orgolios de aceasta. A vorbi mai tare. Aveau foarte mare trecere (influență). A sări foarte sus. A insulta în mod crud. A cauza o mare pierdere. A ajuta pe amici după bună dreptate. Avea asupra lui cele lalte griji. A fi în-sufletit de cele mai bune sentimente. Cei cari sunt de partea noastră. Dacă vrei să trăiești bine, nu împărtăși sentimentele omenilor de nimic. A fi onorat după cum se cuvine. d) De acestea se irită. La ce vrei să te întrebuițezi? Nu pot să fac nimic cu tine. A câștiga o victorie completă. **37.** — Tatăl meu însuși mi-a dat instrucțiunea din copilărie (care se cuvine copiilor). A reperta asupra cui va cea mai frumoasă victorie. Melitos mi-a intentat această acuză. A face fie căruia (dintre voi) cel mai mare bine. Faptul de a întrece în generositate pe prietenii. Lacedemonienii s'au făcut vinovați de multe și mari neajunsuri față de cetatea noastră.

Notă. — Războaiele susținute. Ceea ce ai făcut ca ambasador. E frumos acest elogiu, care îți se adresează (m. a. m. cu care ești laudat). E torturat de chinuri cumplite.

Sentința de care a fost isbit. Ce rău îți-am făcut pentru ca să mă întinzi pentru a treia oră astăzi curse? În aceasta nu s'au înșelat.

LECTIUNEA V

38. — a) Omul acesta suferă de deget. A avea durere de ochi. E mai bine a fi bolnav de corp de cît de spirit. A fi sănătos la minte. Stricat la suflet. Șchiop de un picior. Stăm bine cu corpul. b) Un om de rasă lidiană. De un caracter bun. Grec prin limba lui, ca etate avînd vre o douăzeci de ani. O feciură cu un chip frumos. Profesia mea maestrului de gimnasiu e de a face corpul omenesc frumos și robust. Rîul Marsias avea o lățime de douăzeci și cinci de picioare. Aceștia înaintau în număr de două mii, aproape. Lisandru atacă o cetate aliată cu Atena, numită Kedria. Curmalele (ghindele palmierilor) erau uimitoare ca frumusețea și mărimea. Fluviul avea atîta profunzime. c) Sunt expert în această artă. Oamenii mai bine înzestrați de natură și cei de o fire mai stearsă. Un excelent om politic. Asemenea lui Jupiter, care aruncă trăsnetul, prin ochii și capul său. Iscusit în arta războiului. Dacă cineva pretinde că e un bun flautist sau bun în vre o altă artă și nu e, lumea l'ia în ris.

39. — A veni la Etiopieni. Fumul (mirosul) a ajuns la cer. A se duce spre cetatea lui Cadmus. — Am scris a casă. — a) Ciru străbate prin Frigia opt parasanghe. — Platea e la 70 de stadii depărtare de Teba. — Stabilindu-și lagărul la vre-o trei sau patru stadii departe de sentinele, sta în repaos. — b) Acolo a rămas cinci zile. Armistițiul va dura un an. În tot timpul călătoriei — El este aici de două zile (e în a treia zi a sosirii lui). O fată măritată de opt zile (se găsește în a noua zi de căsătorie). E strateg de doi ani. În vîrstă de douăzeci de ani. A murit de trei ani. Vi s'a anunțat acum trei sau patru ani că Filip asedia în Tracia Ereon-Tihos.

Notă. — În totă viața. În timpul războiului. În tot-dauna.

40. — Acum. Altă dată, odinioară. Mai înainte. În urmă. De atunci. În momentul chiar, nu e de cît un moment, de curînd. De la începutul. La început. Pentru prima dată. Pentru a doua oră, apoi. Pentru ultima oră, în ultimul rînd, în sfîrșit. În urmă. În ore care mod. În ce mod, cum? În tot chipul. Nu știu în ce mod. După chipul, modul cui va. După modul. Cît mai de grabă posibil. Departe. Drept (calea dreaptă), În deșert. Cel puțin. De

ce? Intrebam de ce ușile scârtau în timpul nopții? Din cauza aceasta chiar. De aceea chiar n'am venit la tine.— În nici un fel. Mai întâi, în mod absolut. Absolut nu. În general nu. Mai înainte de toate trebuie să te îngrijești de aceasta, ca armata să nu fie atinsă de boală. Pentru rest, cât pentru cele lalte. În totul. — Din contră. Pentru rest, pe viitor, de aci înainte. În totul. În cea mai mare parte. Înainte de toate. În două feluri, în două chipuri de o dată. — Așa zicând, sub pretextul. Din hatâr pentru, din cauza cui-va. Din hatârul meu, al tău. Din ce cauză? Din cauza aceasta. După cum se zice. În cât mă privește, în cât 'l privește. De spre partea ta.

LECȚIUNEA VI

42. — Avîntându-se spre camarazi săi. Și el căzu pe spate în țărână, întinzând amîndouă brațele spre camarazi săi iubiți. A înșipt cu putere sabia în pept. Cum m'ași fi apropiat vre o dată de el? Un Rodian se apropiă de el, în momentul când se aflau perplecși. Fiind că nu l'aș întâlnit la Eleusis, nici în câmpia Triasios. Când se întâlnește în drum, prin aceasta ar putea recunoaște cineva dacă sunt de condiție egală. Întîlnind pe Iparh lângă sanctuarul numit Leocorion l-aș omorît. Suferințele fiind în natura omenească, pot cădea peste muritori. Văzînd opliti mergînd în contra lor, părăsesc înălțimile cari domină fluviul. Câți va Carduhi adunându-se atacară pe cei din urmă. Pustii teritoriul și se apropiă de zidurile cetății. 43. — Fiind în contact cu omeni vițioși, vei deveni tu însuși vițios. Este evident că el caută să aibă afaceri cu omenii, fără a poseda arta de a-i cunoște. Punînd mîna pe noi mai întîi, cari ne aflăm aici, tratați-ne ca inamici. Le veți fi arătat în mod clar (veți fi stabilit pentru ei) ca să trateze mai bine pe picior de egalitate cu voi. Acestea le am auzit în adevăr de la niște Cireneeni, cari mi-au spus că au vorbit cu Etearh regele Amonienilor. Nu este rușinos de a căuta prietenia omenilor de bine și de a se împotrivi celor răi. E teribil de a lupta contra lui D-zeu și a sorței. Apolon învinse pe Marsias, care voia să rivalizeze cu el în știință. Să facem pace și să te reconciliezi cu mine. 44. — Ai înfățișare de filosof. tinere. Aș nu m'ași egalat (nu sunt făcut asemenea) cu voi amîndoi? Asimilînd nenorocirile lui Ciru cu ale sale proprii. Pentru a compara ce e mic cu ce e mare. 45. — Ajutînd pe streini, vei fi ajutat de o potrivă la rin-

dul tău (vei obține într-o zi aceleași lucruri). Trebuie să dăm ajutor celor nedreptățiți. S'a găsit cu cale de a trimite soli la Sparta spre a cere să vină în ajutorul Ionienilor. E fericit cel ce servește pe cei fericiți. Acesta, de și muritor, urma (ținea la gîină cu) caii nemuritori. A se conforma împrejurărilor. Trebuie să te supui mai bine lui D-zeu de cât omenilor. Soldații se indignară și se infuriară teribil în contra lui Clearh. Tuturor omenilor li se cade să nu facă acte nedrepte. Ciru plăti atunci armatei solda pe patru luni. 46. — a) Câmpul nostru e vecin cu acesta. Omul de bine e prieten numai cu omul de bine. Tîrmuri opuse. Graba și mânia sunt contrarii buneii chibzuințe. Lacrămile sunt un ce comun bucuriei și întristării. b) Am aceeași părere ca și tine. Christos a dus aceeași viață ca și noi. Nu trebuie ca omenii răi să aibă aceeași sortă (un lucru egal) ca cei buni. Atenienii, fiind învinși de Romani, au avut același destin (au suferit aceleași lucruri) ca cele lalte popoare. Și care ar fi părerea ta (ce vot ai pune tu)? aceeași ca a mea sau alta? Erau înarmați cu aceleași arme ca Ciru. Teseu a trăit pe aceleași vremuri ca Ercule.

Notă. — Am aceeași părere ca și tine.

47. — Tiranul se ferește de vin și de somn ca de o cursă. Ai crezi tu că drepturile noastre sunt egale (că dreptul este de o potrivă pentru tine ca pentru noi)? La apusul sînelui Clearh cu cei din capul colónei 'și așeză lagărul în satele cele mai apropiate. Ei 'și uniră lagărul cu Grecii.

LECȚIUNEA VII

48. — a) Fie care om muncește pentru el. Nu ne-am născut numai pentru tatăl și mama noastră ci și pentru patrie. Invidia e cel mai mare rău pentru cel ce o posedă.

Notă. — A celebra o serbare în onórea zeiței Artemis. Formați un cor în onórea Nimfelor. (Agesilas) ordonă ca toți soldații să se încoroneze cu ghirlande în onórea Zeului.

b) Numele tînerului era Platon. Eu am trei fete. Acolo Ciru 'și avea palatul său. Dacă tu ești învingător, ei cad în sclavie (pentru ei e sclavia), dacă ești învins, ei sunt liberi. Aveam în casă șapte mine.

Notă. — Cherefon mi-aduce mai mult pagubă de cât folos. Această țară i-a fost dată ca dar din partea regelui.

c) Pentru Senat. votul e un fapt împlinit (adeacă s'a votat de Senat). Cele făcute de ei. Focione Atenianul n'a fost

văzut de nimeni, nici rîzînd, nici plîngînd. Sîrta omului a fost plînsă de mulți înțelepți, cari au gîndit că viața e o pedeapsă. — *d*) Iată ce trebuie să faci omului liber. Trebuie să venim în ajutorul afacerilor. — *e*) Să nu-mi faciți sgomot. Iar tu să-mi examinezi tîtă. Și de atunci sunt orb, ô Posidon. Așa-ți stai lucrurile. Cîru se temea că să nu mîră bunicul sîu. — M'asî mira dacă sosirea mea nu va făcut plăcere (nu v'a fost pe plac. De ce nu te informezi, dacă acestea sunt și pe voia lui. Să ne reîntîrcem, dacă ți face plăcere. Aceasta mi se întîmplă în ciudă — *f*) După judecata tuturor, nu meritați ca să fiți nenorocite. Oare după voi el a lucrat drept în aceasta? Totul e sgomot pentru cel fricos. A vorbit bine, în ochii orî cărui se ferește de a cădea.

Notă. — Creon pîrea demn de invidiat în ochii unui om ca mine. Căci pentru cine te vede, tu ai sufletul generos, cu tîtă sîrta ta nenorocită. Mi împui un examen scurt, cel puțin pentru mine.

Notă II. — Căci ca să mă resum, fără șefi nimic nu se pîte face în nici o parte nici frumos nici bun, iar în ceea ce privește rîsboiul nu se pîte face absolut nimic.

Epidamn este un oraș situat la dreapta pentru cine intră în golful ionian. Geții cari locuiesc dîncolo de Emus (Geții cari sunt pentru cel ce trece dîncolo de Emus). — Și pe cînd ei vîrsau lacrimi, Aurora cu degetele de rose apare. Și pe cînd el sta perplex, sosește Prometeu.

49. — *a*) Se zice că Cîru a omorât cu mîna sa proprie pe Artagerse. Aruncînd cu petre. A pedepsi pe cineva cu mîrtea. Fiind recunoscuți după aspectul (aparatul) armelor.

Notă. — Iată ce a spus prin (mijlocul unui) interpret. Grație (prin mijlocul) acestora Filip s'a mîrit atît de mult.

b) A muri de bîlă. Sunt mort de frică. Nimeni nu va face nimic din sîrăcie. Eram supărați de cele întîmplate. S'a indignat de îndrăzneala lor. Demostene temîndu-se de Atenienii, din cauza faptelor petrecute.

Nota I. — A fi învins de somn. A muri de fîme. N'a putut dormi de întristare.

Nota II. — N'ar fi nimeni care nu s'ar indigna de cele petrecute. Nu trebuie nici odată să-ți închini sufletul (să-ți faci bucuria ta din) plăcerilor rușinoase.

Nota III. — Grație nouă voi stăpîniți acest ținut. Acolo omului nu pot locui de căldură. Fiind-că era doritor de a se instrui, pune multe întrebări celor de față. Din cauza acestora.

c) Înaintă cu mult sgomot. Atenienii s'au depărtat din Milet cu victoria neterminată (fără să-și completeze victoria). — *d*) Acțiunea fiind în urma cuvîntului în ceea ce privește ordinea cronologică, e mai înainte și superioară prin importanță. Nici sub raportul picioarelor nu sunt iute, nici sub acela al brațelor nu sunt robust. Voi luați cu mult înaintea celor lalți prin experiența vîstră. — *e*) Cu puțin mai în urmă. Cu trei zile mai înainte. E cu mult mai bine un amic care se vede, de cît un tesaur ascuns. Cu puțin înainte de cei Trei zeci. A întrece cu mult.

Notă. — E cu mult mai rău să întăriți o femeie bătrîna de cît un cîine.

f) Într'un mod ôre-care. În acest mod. Cu violență. Cu viclesug. În grabă, cu conștiință, cu zel, în mod serios. În tăcere. În liniște. În aparență. În fapt. În realitate. În adevăr. Prin necesitate. Cu grije (cu totul). Prin autoritate publică (cu cheltuiala Statului), în public. În particular. Pe jos. În ce mod? Cu dreptate, cu îngrijire. În gîonă etc. — *g*) Să înaintăm numai cu caii și cu omului cei mai viguroși. Generalul a venit cu o mie de soldați și zece corăbii.

Notă. — Un cavalier cu calul sîu. A luat o navă împreună cu omului care se află pe ea.

50. *a*) Venera trofee din Maraton și Salamina și Platea. A cîștigat victoria în jocurile de la Istm și din Nemea.

Nota I. — Dar Regele nu merse pe acolo, ci pe unde trecuse în afară de aripa stîngă, pe acolo se duse.

Nota II. — A trimite în Beotia. Înaintară prin țara Halibilor.

b) În a treia zi. În ajun, a doua zi. În ultima zi a lunii (luna precedentă și nouă) În momentul lunii pline. În al cincîsprezecelea an. Eri m'am scăpat de el în timpul serbărilor victoriei. În timpul marilor Dionisiace, în timpul tragediilor noi.

LECTIUNEA VIII

52. — Prevederea lui Pericle. Grădinile lui Epicur. Operă a lui Praxitel. Regatul Persilor.

Nota I. — Declarațiunea lui Temistoele. Dreptatea vede tîtă faptele omenești. Esența oligarhiei. Bunurile amicilor sunt comune.

Nota II. — Fiul lui Filip. Miltiade, fiul lui Cimon. Demostene din Peania, fiul lui Demostene. Nu vezi pe Me-

listiha, femeia lui Smikition? Înaintă în contra soldaților lui Menon.

Nota III. — A învăța la un (în casa unui) maestru de gitară. Socrate a zis că merge la masă la (în locuința lui) Agaton. A merge la școală (în casa profesorului). În infern (în locuința lui Ades).

53. — Orașul va cădea în puterea Beotienilor. Regele crede că și voi vă aflați sub stăpînirea lui. Tucidide era dintr-o familie mare. (Aceste suflete) sunt răpite și nu mai sunt stăpâne pe ele. Separațiunea presupune o opresiune violentă (este a aceloră cari au suferit ceva violent). Marina e afacere de practică și de meserie.

Notă. — Nu se cuvine unui înțelept de a comite de două ori aceeași greșală. A suporta sărăcia, nu e o calitate a ori-cui, ci a înțeleptului. E rolul învingătorilor de a scăpa și bunurile lor și de a lua și pe ale învinșilor. E datoria unui cetățian onest de a privi ca dușmani personali pe aceia cari se fac vinovați față de patrie. Mie mi aparține (incumbă) să vorbesc, ție să lucrezi.

Sărăcii sunt tot-dauna considerați ca clienții lui D-zeu. E numit cu același nume de tată și de demă ca și mine. Persii și supun totă Asia. Al spus acest lucru, care e în destinul sclavului, de a nu vorbi aceea ce cugetă cineva. Se socotește că e de datoria unui bun cetățian de a fi curagios. **54.** — Frica pe care o au inimiții, sau pe care o are cineva de inimiți. Neliniștea pe care o au zeii, sau pe care o inspiră cuiva. Iubirea femeii sau pentru o femeie. Cercetarea viitorului de către omenii cu judecată. Frica pe care o avem. Frica pe care o inspirăm. Din ură contra lui Pausania. Ocasiunea de a începe un lucru.

Notă. — Persistența în rău. Adăpost contra intemperiilor. Adăpost contra zăpezii. Din amicitie pentru Demostene și bunăvoință pentru Atenieni. Întărituri în contra țerii sale. Separațiunea de Atenieni.

55. — Uragane cari consistă în vînturi de tot felul. Dispozițiune veselă (care consistă în a fi vesel). Ignoranța cea mai vrednică de osîndă, aceea de a crede că știm ceea ce nu știm. **56.** — Un izvor de apă plăcută. Monedă de argint și de aur. Corónele nu erau de viorele sau de rose, ci de aur. Uși făcute din lemne de palmier. A făcut din lemne tari scaunul (capra) vizitilor. **57.** — Mulțimea (poporul) Atenienilor. O parte din armată. Un om care face parte dintre oratori. a) Aceia dintre omeni cari sunt onești. Acela dintre Atenieni care voeste. b) Partea spe-luncei care le face față (Lit. partea opusă lor din spe-

luncă. c) Cel mai în vîrstă dintre copii era de față. Cei mai eloquenți dintre oratori.

Notă. — Divină între zeite (adecă, prea augustă). Divină între femei. Nenorocit între oșpeti (adecă, cel mai n. d. o.). Divin între omeni (adecă, excelent om). — Nenorociri printre nenorociri. Nenorocită printre nenorocite. E cea mai mare nebunie de a cruța pe cei mai cruzi dintre dușmani când ți-e posibil să-i omori.

d) Atenienii duseseră pregătirile lor până la acest punct (Erau în acest punct de pregătiri). Cu care din facultățile noastre vedem noi cele ce se pot vedea? Au ajuns la acest grad de îndrăzneală. Ai ajuns în acest punct de descurajare. Atenienii se aflau într-o descurajare completă. Pe o mare întindere a țerii lor. O parte din zid era slabă. Mare parte din armată. Mulți dintre inimiți. Au ajuns la o mare putere (au înaintat la un mare grad de).

Nota I. — Nu știi în ce parte a pămîntului te afli? Unii muriau într-o parte, alții într'altă parte a orașului. Cei lalți, cari au ajuns la această etate (aci cu etatea). Ce oră din zi e? A face progrese mari în știință (a înainta departe în). Târziu noptea (departe în n.).

Nota II. — Cea mai mare parte a Greciei. Jumătatea, restul timpului. Jumătate din corăbii. Jumătate dintre călări. Cea mai bună parte a pămîntului.

c) Perd câți-va dintre ai lor. — Din Efes, orași din Ionia. Atenienii făcură o expedițiune la Farsale, în Tesalia. Iaș Pergamul, orași din Misia. f) Critias a făcut parte dintre cei Trei zeci. Solon a fost socotit printre cei Șapte înțelepți. Numără-mă și pe mine printre cei convinși. **58.** — Are trei talenți de aur și un stater în aur. Omenii deprinși să vază grămezi de grâu, de lemne, de petre, atunci au văzut grămezi de cadavre. **59.** — O, mamă, trist ursită (cu tristă viață). **60.** — Un copil de 10 ani. Ciru dete armatei solda pe 4 luni. Un fluviu de o lățime de patru pletri. Provisiuni pentru multă vreme. — Zidul era de 8 stadii. Trebuie să se însore cineva când este între 30 și 35 de ani. Datora salariul pe 2 luni. **61.** — Lucru care cere multă osteneală. Acestea au nevoie de multe explicațiuni. Vez că lucrul acesta reclamă multă muncă.

LECTIUNEA IX

62. — Toți cetățenii și locuitorii din împrejurimi au luat parte la serbare. Împart cu cine voeste bogățiile sufletului meu.

Nota I. — (Dorienii) au împărtășit aceleași suferințe și pericole. În oligarhie cei săraci n'au parte la guvernământ. El gândia că nu se cuvine comandamentul nimănui, care nu e mai bun de cât supușii săi.

Nota II. — Toți aceia cari au mâncat din fagurile de miere, și-au pierdut mintea. Fiind abătuți, puținii au gustat din mâncare. — Animalele cari se nutresc cu carne. E mai plăcut de a bea vin de cât apă. A bea otrava.

Nota III. — Au pustiit o parte din teritoriu. Inundațiunea a luat o parte din fort. A dat ordin lui Glos și lui Pigres ca să ia o parte din armata barbară (ca luând o parte...) și să scotă carele (din nămol). Pe aceștia i-a înarmat în grabă cu (răpind) arme din portic. Cu mult mai mult vi se cade să-mi dați mie din liberalitățile vóstre. Și-a spart capul. Conduce calul de friu. A apucat pe Oronte de cingătoare.

b) Ele exală un miros de ambrosie și nectar. A mirosi parfum. 63. — Auzind sunetul trompetei. Vă rugăm să ascultați cu bună voință cuvintele nóstre. Au auzit șgomotul.

Nota. — Aflați de la mine tot adevărul. Ca tiner, caută de ascultă pe bătrâni.

64. — De mult timp doresc să mă instruesc. Aspirând la domnia asupra Greciei. Aceia, pe cari prezentul i mulțumește în de ajuns, nu aspiră de loc la ce le e străin. Gândirea divină se preocupă de o dată de toate. Ce ne îngrijește pe noi părerea mulțimei? e mai demn să ne îngrijim de cei mai cuminți. Cel care se ocupă de fratele său, se ocupă de el însuși. Socrate el însuși nu-și neglijă corpul și nu lauda pe cei ce și-l neglijau. Nu neglijăți pe nimeni. Sunt lacomi de bani. Un oraș cu constituție democratică e setos de libertate. 66. — Ești om, adu-ți aminte de sorta care așteaptă pe toți oamenii. E firea lor de a stima pe cei răi și a nu-și aduce aminte de cei virtuțoși. E un om de nimic acela care și uită părinții, ce au perit în mod mizerabil.

Nota. — Dacă ți aduci aminte de trecut, vei delibera mai bine asupra viitorului.

67. — Pentru ca să puteți nemeri și oamenii. A avea în vedere plăcerea, datoria. Nu pot să ajung la înălțimea subiectului (Lit. lucrurilor). Oamenii, armați cu sulite, le aruncă prea aproape pentru ca să potă atinge pe prăștiași. Am căpătat victoria și mântuirea. A nu-și atinge ținta. Din cauza aceasta au pierdut și ce aveau. Arcași aruncă cu săgeți și nici unul nu-și greșea omul. Voi muri înșelat

asupra adevărului. A fi înșelat în speranțele sale. Pe amindoi i-au atins săgețile. A se deda la studiul filosofiei. A se ocupa de un zeu (a-l onora cu un cult particular) A se ținea de adevăr (a se consacra adevărului). Mă alătur la aceeași părere. Cele ce sunt legate cu acestea. Pentru ca să încerce (atace) zidul. A ataca Grecia. Nu vom începe noi războiul, dar vom ști să respingem pe cei ce-l vor întreprinde. Să începem ori ce lucru invocând pe D-zeu. 68. — Tu crezi că curagiul nostru va birui puterea regelui? Minos a stăpinit mult timp marea elenică de acum. Iubirea comandă zeilor. Policrate domnia în Samos pe vremea lui Cambise. A da semnalul libertății pentru Grecia. Bóla fu pentru cetate începutul destrăbălării. Peneleu și cu Leitus domniau peste Beotienii. Judecata singură ne comandă de a face bine. Lahis comanda pesta opliti și cavaleri. Vom afla că spiritul omului domnește peste toate.

Nota I. — A birui pe cine-va în război.

Nota II. — A dat ordin conducătorilor ca să te conducă pe drumul cel mai ușor.

69. — Iubirea (amiciția) ne curăță de tot ce e strein, și ne umple de familiaritate. Nu veți acoperi marea cu trirame, o, Atenieni? Filip e încărcat de bogății. 70. — Nu trebuie să desprețuim poporul. La mulți cuvintul o ia înaintea cugetării. Agesilaus nu desprețuia pe oameni.

LECȚIUNEA X

71. — Nu admiri curagiul și mlădierea acelor cari (nu admiri din cauza curagiului... pe aceia cari...) voesc să serviască cetățile. Regele l'a admirat din cauza spiritului său. Ți învidiez înțelepciunea ta (Lit. te inv. din cauza). Vă felicit de cele întâmplate. Te fericesc pentru caracterul tău. E mai frumos să învidiezi înțelepciunea de cât bogăția cui-va.

Nota I. — Ast-fel e drept să mulțumim acestui strein pentru zelul său. Nimeni nu s'ar plânge pe drept de aceasta în contra mea.

Nota II. Nici să nu te miri de aceasta. Admir caracterul acestui om.

b) Se acusa reciproc de cele petrecute. Intentez un proces de defăimare și în același timp sunt acusat de omor. A acusa pe cine-va de ilegalitate (dispozițiuni nelegale). Aceluia, care ar convinge pe tatăl său de nebunie (care ar proba că tatăl său e nebun) i-ar fi permis de lege să-l lege. Așteaptă să fie prins cu mărturii mincinoase.

Deputații au fost dați judecății pentru corupțiune. Iar dacă vom fi pedepsit pe Lacedemieni cari sunt aici, din cauză de înșelătorie...

Nota I. — A acusa pe cine-va de ceva. A condamna pe cine-va la moarte. Au condamnat pe Isus la moarte — El a fost condamnat la moarte. Acușățiunile îndreptate în contra mea. Isus a fost condamnat la moarte.

Nota II. — Ce spui relativ la fratele tău? Vorbește-mi despre tatăl și fiul tău.

72. — Cu prețul ostinelilor noastre zeii ne vînd toate bunurile. A vinde orașul pe o drahmă. A vinde cu 5 talenti. Reputațiunea nu se cumpără cu bani. A cumpăra un cal cu bani. A-ți da viața pentru ca nu. — Tiranii au sentințele cu bani. Pe ce preț dai lecții?... Pe 5 mine. — Costă 3 drahme. Pămîntul cultivat ajunge să coste mulți bani. *b)* Barbarii au judecat pe Temistocle demn de forțe mari recompense. Trebuie să pedepsim insulta (răul tratament) cu amendă. Acusatorul voeste să reclame în contra ta pedepsa cu moartea.

Nota I. — A intenta cuiva o acțiune capitală.

Nota II. Și ast-fel avînd multă stimă pentru ei, le încredința pe fiii săi ca să-i învețe limba lor și arta de a mînuî arcul. Negligiînd lucrurile acelea pe cari pui mîi mare preț. A nu face nici un cas de, a pune puțin preț pe...

73. — Pericolele sunt proprii acelor cari se află în fruntea afacerilor, iar recompensă nu există pentru ei. A avut o moarte (desnodămîntul vieții) potrivită cu impietatea lui. De și cele lalte bunuri aparțin tiranilor, aerul cel puțin e comun tuturor muritorilor. A aflat că acest cal era consacrat Sorelui. **74.** — Cari ascultă aceste nenorociri. Sirienii erau mai înainte supuși (ascultători de) Mezilor, iar apoi (atunci) lui Ciru. — *b)* Ah, facă cerul să devii pe loc o piatră, ca să uit aceste nenorociri. Tu te interesezi de prietenii tei. *c)* Gîndește că e cu totul lipsit de drepturile de cetățian (că e cu totul nepărtași de ale cetății). Egiptul e lipsit de (n'are parte de) apele cerului. A voit să-și desmoșteniască (să facă fără moștenire) nepoții de bunurile sale. Caracterul tiranului e incompatibil cu (nu gustă din) libertatea și adevărata amicitie. *d)* Acela care are experiența nenorocirilor (care e exp. în n.). Omul fără instrucție are ochi pentru a nu vedea (nu vede vîzînd). Ce trebuie să fac, căci tu cunoști acestea? Spaima a coprins pe acești omeni, nedepriși cu o ast-fel de luptă. *e)* Cel care știe să practice dreptatea. Generalul trebuie să procure cele necesare soldaților săi. *f)* Risipitori de

bunurile altuia. Trebuie să fii doritor de a te instrui în toate. Nu toți resimt (sunt afectați) de o potrivă întristările și plăcerile. Ciru era blînd și indulgent față de greșelile omenești. *g)* O mare grădină plină cu animale sălbatice. Cartagina era plină de statui din Grecia și de monumente din Sicilia. Vor comanda aceia, cari sunt în realitate bogați, nu în aur, ci în ceea ce trebuie să fie bogat omul fericit, într'o viață virtuoasă și înțeleaptă. **75.** — Acusă de omor. Răspunzător pentru aceeași ignoranță. Expus la moarte. Acusă de violență. **76.** — Găsiam pe Socrate fericit în (cea ce privește) atitudinea și cuvintele sale. Am o fată care de acum e bună de măritat. (Lit. cîptă sub raportul căsătoriei). Focul care apără în contra frigului (Lit. care apără pentru ceea ce privește frigul), apără și în contra întunericului. Omul e orb, pentru ceea ce privește viitorul (relativ la v.). De acord cu tine în ceea ce privește această lege. Critias nu era neexperimentat în nimic. **77.** — Care e opina ta (cum te afli din punctul de vedere al opiniei) despre aceste lucruri? A se afla într'o situațiune bună sub raportul vieții, al nașterii, al naturii (adecă a avea o viață fericită, o naștere ilustră, etc.). A fi fără experiență de ceva. Orașul li se părea bine pus pentru un război cu Atena. I-a urmărit cu toată iuteala (după cum fie-care se afla sub raportul iutelei). După bună-voința pe care veți arăta-o fie-căruia (Lit. după cum veți fi sub raportul b. față de fie-care), oratorul pare că raționează bine.

Nota. — Și ce ore pentru ceea ce privește nedreptatea? Când calul e vițios, învinovățim pe cavaler; cât despre femeie, dacă face rău, pîte cu drept cuvînt am învinovățit-o pe ea (ea ar avea învinuirea).

78. — În ce loc, unde, de unde, aci, acolo, pretutindeni, nicăeri pe pămînt. De vreme. Tîrziu. În ce epocă a anului? În această parte a cerului, unde. Oamenii i vor ridica un monument demn de noi. Acestea ne erau în de ajuns.

LECȚIUNEA XI

79. — Noorul nu se arăta pe tot pămîntul, nici pe munți. Nici în Pilos cea sfîntă, nici în Argos nici la Micena. Interzic ca omul acesta, ori cine ar fi el, să fie primit în această țară. Pe acesta l'ai primit în zidurile cetății, după ce m'ai înduplecat pe mine. — Grăbiau pe cei ce mergeau prea încet pe drum. Se duceau înainte. **80.** — În ce lună

și în ce zi și în ce adunare a fost ales Demonstene? Serbările din Delos cădeau în acea lună.

Nota I. — Pe care-l află că a trădat, cu acesta nimeni nu poate să mai trateze vre o dată în viitor.

Nota II. — Acestea s'au petrecut în ziua aceea. Oplitul primia câte o drahmă pe zi. Magnesia produce câte 50 de talenți pe an.

b) Zi și noapte Clearh 'și conducea trupele contra inamicilor. Epimenide a spus că Persii nu vor veni 10 ani. Lacedemonienii credeau că în puțini ani vor distruge puterea Atenienilor. 80. — În luna lui Elafivolion. În aceeași zi. În aceeași vară. În ziua care urma. În ziua trecută. 82. — Vai, om nenorocit! Fericiți amindoi, din cauza caracterului lor admirabil. Vai, nenorocire, tu mă pârzi. O Jupiter, ce fineță în spirit! 83. — Și după cum e natural, a curățit marea de pirai, pentru ca veniturile să-i vină cu mai mare ușurință. Pentru ca nimeni să nu mai cerceteze vre o dată. 84. — Fluviul era de aproape 6 sau 7 stadii departe de munți. Un om onorabil caută să se abțină de la câștigurile rușinoase. Nu trebuie să cruțați nici bani, nici osteneți. Nu-mi cruț viața. A se abate din drum înaintea cuiva (a ceda drumul cuiva. Am cedat acum lui Filip orașul Amfipolis printr'un tratat. Tesalienii se opuneau trecerii lui Agesilaș. A exclude pe cineva de la sacrificii. Științele depărtează pe tineri de la multe greșeli. A deștituit pe Timoteu din comandament. Mi vei face mult mai mult bine mântuindu-mi sufletul de ignoranță, de căp corpul de bătă. Încetează cu ostenețile. Un prinț bun nu se deosebește în nimic de un bun părinte. Prințul trebuie să se distingă (să fie superior) de supușii săi. Ca și cum ar fi fost scăpați de aceste nenorociri, au dormit un somn dulce.

Notă. Nu face nimic deosebit de cel lalt. Eu am urmat în adevăr o cale peste tot opusă acestora. Voi, tiranii, sunteți stimați mai mult de cât toți cei laltă oameni.

85. — Din Dariu și Parisatis se nasc 2 copii. Nu pot spune ce mamă l'a născut (al cărei mame e). 86. — Cel care nu face nici un rău, n'are nevoie de legi. Nu vom fi în lipsă de provisiuni. Iubirea ne curăță de ce e străin și ne umple de familiaritate. Acesta m'a despoiat de toate bunurile părintești.

Nota I. — Mi trebuie ceva. Sunt departe de a avea. Puțin lipsește

Nota II. — Am trebuință de ceva. N'am trebuință de nimic.

Nota III. — Te rog. Te rog lucrul acesta. Vă vom adresa o mică rugăciune.

87. — Nu vom spune dără că divinitatea e lipsită de frumuseță și de virtute. Lipsiți de prieteni buni. Cu mâinile curate de omor. 88. — Dă aceasta unuia mai bogat de cât mine. Răutatea aleargă mai repede de cât morțea. Aă venit cu mai multe nave de cât Atenienii. Adresez aceste ordine (indemnuri) opliților nu mai puțin de cât mateloților.

Nota I. — Pare mai mult prost de cât răutăcios. Voi discutați mai multă concisiune de cât claritate.

Nota II. — Răspunsul păru cam liber.

Nota III. — Filip a făcut pe Tebani mai tari de cât reclamau împrejurările (tari dincolo de împrejurări) și interesul vostru. Am avut o educațiune prea simplă pentru a nesocoti legile și prea severă pentru a ne permite să nu le ascultăm. Străbunii noștri ne-au lăsat o glorie atât de mare, în cât e d'asupra atacurilor invidiei (Lit. mai mare de cât cei ce invidiază).

89. — Ceea ce e plăcut e alt-ceva de cât ceea ce e bine. Tirania e socotită a doua după zei. Iponicos nu era inferior nici unuia dintre cetățeni sub raportul familiei. 90. — Faptul de a fi mai presus de legile stabilite. Am plecat, nefind de loc învins de ambasadorii lui Filip. Avrocamos a venit cu 5 zile în urma luptei. L întrecea în repezițiune. Voi sunteți cu mult superiori celor laltă prin experiența voastră. Ne-au fost inferiori. (Lit. au rămas în urma noastră) în număr. A lăsa să scape ocazia.

LECTIUNEA XII

91. — A ridica (ancora), a pleca. A pleca cu flota. A pleca cu armata. A conduce (calul, carul, corabia), a merge înainte. A îndrepta (spiritul spre ceva), a fi atent. A termina (viața), a muri. 92. — Ciru puse să arză palatul regal. 94. — Mă spal pe mâini. A se încorona. A se exersa la gimnastică. A se pregăti. Se omoră. Ciru auzind acestea și isbi cōpsa. Unii spun că regele a pus pe cine-va să omóre pe Artapatis, alții că scoțindu-și sabia, s'a omorât singur. Îndură și abține-te. 95. — A-și afla (a-și procura) vre un bine de la cine-va. A-și face pe cine-va amic. Copiii 'și aduc pâine de a casă. Mi-am făcut o tunică¹⁾.

¹⁾ Exemplul acesta trebuie trecut la n. 96: *am pus de mi-a făcut etc.*

96. — A da instrucție copiilor săi (a pune să-și instruiască copiii). Mi-ai făcut (ai pus de mi s'au făcut) aceste arme. Iau cu chirie (fac să-mi închirieze). A se împrumuta cu dobândă (a face să i se împrumute) etc. 97. — Aduc o dovadă destul de mare că spun adevărul: sărăcia. A-și expune părerea sa, său, a exprima o opinie *personală*. Ne-am scăpat corpul și armele. A face un război (a se război). Nu te-ai preocupat de lege. 98. — A încheia un armistițiu. A depune o acuzație scrisă. A fi cu luare aminte. A cere sfaturi de la cineva. A fi la începutul, său, a întreprinde (cf. n. 216 c) nota I). 99. Sunt neluat în seamă. Sunt desprețuit. Sunt luat în ris. Trebuie ca acela care comandă să fie superior aceluia, cărora le comandă. Nu mai sunt amenințat, ci eu ameninț pe cei alții. Sunt un obiect de invidie. Mi se întind curse. Sunt privit cu neîncredere. Sărăcul, ori cât ar spune adevărul, nu e crezut pe cuvânt. Multora, din cauza averii lor, li se întind curse, și sunt omorâți.

Notă. — a) Le-a tăiat capul. Li s'a tăiat capul. A scote ochiul cuiva. I s'a scos ochiul. b) Ți încredințez garda. Mi s'a încredințat garda. A ordona ceva cuiva. Vi se va ordona numai de cât ceva mai important.

100. — Pregătirile sunt făcute. Ajutor s'a dat legii. În ori ce caz, se va fi încercat. Au îndeplinit față de morți toate datoriile de pietate, după cum se obișnuiește față de omenii virtuosi. 101. — A face bine (rău) cui va. A primi o bine facere de la cineva (a fi rău tratat de...) A vorbi de bine (de rău) pe cineva — A fi laudat (criticat) de cineva. A acusa pe cineva — A fi acusat de cineva. A exila pe cineva — A fi exilat de cineva. A omori pe cineva — A fi omorât de cineva (a muri de mână cuiva). (Dexip) a fost omorât de Nicandru. A face bogat — A deveni bogat. A pedepsi — A fi pedepsit. Veți fi pedepsit, dacă nu de omenii, dar de Dumnezeu. L'a ales strateg — A fost ales strateg.

LECTIUNEA XIII

103. — (În momentul când vorbesc) sunt ocupat de a serie. Orașul se clădește. a) Agamemnon ți dăruiește daruri demne de tine, dacă te desmănezi (dacă renunți la mânia ta). Caut să conving pe cineva. b) Atenienii trimis (pe fie care an) o corabie la Delos. Acesta în adevăr bea apă, iar eu vin.

Notă. — Virtutea nu mure, chiar după murea cuiva. Omul e muritor.

104. — Acum ai înțeles că fie care ține la sine mai mult de cât la aproapele său. 105. — Căci de mult timp zeii ni se manifestă în mod clar. Voi dați, din timpuri străvechi, forțe mari recompense aceluia care înving în luptele gimnice. 106. — Anunțați lui Arieu că noi am învins pe Regele. Cei cari au trădat (trădătorii).

Notă. — După cele ce am auzit. Nimeni dintre voi n'a aflat aceasta. Am venit părăsind locașurile morților și porțile întunecului.

107. — Cele 30 de nave ateniene sosesc și coprinde Potidea¹⁾ 108. Nici capul nu va rămâne neclintit nici corpul... căci focul va distruge cetatea voastră. Printr'o singură luptă voi câștigați încă această țară și mai ales liberați pe aceea. 109. — Fulgeră. Fac un cadou. Sunt coprinși de admirație. 110. — Eram ocupat de a serie. Orașul se clădia. a) Căutam să conving. Nu voiam să permit. Lupta avea o mare însemnătate, fiind-că Siracuzenii aveau speranța să învingă nu numai pe Atenienii ci și pe aliații lor. Filip voia să ne dea Alonesul Demostene ne-a oprit ca să-l primim. b) Socrate n'avea obiceiul să ceară bani de la elevii săi. Corintienii nu erau omeni ca să consimtă la acestea²⁾. Zidul despre apus l'au întărit cum se cade în puține zile, iar cel despre răsărit l'au reparat mai pe îndelete. d) Sorele apuse și toate drumurile se întunecară. Și în ziua care urmă, pritanii convocară Senatul, iar voi porniți spre adunare. 111. — Xenias Arcadianul celebră serbările liceene (institute în onoarea zeului Pan) și organizează o luptă de întrecere: premiile erau perii de baie, încrustate în aur. Insuși Ciru asista la spectacol. 112. — Eram învingător. Eram de vină. 113. — Vom distruge și vom ruina acea parte, care prin practica dreptății devenia (spuneam că devine) mai bună, iar prin nedreptate se nimicea. (Plin) de pești, pe cari Airienii i socotesc ca Zei. 114. — Sosiră la riul care mărginește țara Macronilor și a Scitinilor. Sosiră la zidul numit al lui Midias. Babilonul nu e la mare depărtare. 115. — Arieu se afla în locul de unde porniseră cu o zi mai înainte.

Notă (Zeii) nu știa cum să facă, nici ca să distrugă (rasa omenească)... căci ar fi pierdut (Litt. li se suprimă) onorurile și sacrificiile din partea omenilor, nici cum să suferă insolenta lor. 116. — Această aură (zi) este pentru mine a 12-a de când am venit la Troia. Ciru, împreună

¹⁾ A se corecta: Ποτιδαίαν în loc de Ποτιδαίαν.

²⁾ A se corecta: Τούτων în loc de τούτων.

cu aceia, de cari am vorbit, porni din Sardes. **117.**—Noorul l'a învăluit peste tot (prin urmare: l' înconjură). Xenias și Pasion ne-au părăsit: dar să știe bine că nu sunt la adăpostul pericolului, căci eu cunosc pe unde umblă, nici nu sunt la adăpostul urmăririi mele, fiind-că am trirame ca să prind vasul lor. Epaminonda 'și dă seamă că trebuie să facă expediție¹⁾ în Achaia **118.**—Noutățile (neexacte) pe cari ni le-a anunțat, promisiunile (mincinoase) pe cari ni le-a făcut, modul cum și-a bătut joc de orașul nostru. Am arătat că el nu v'a anunțat nimic adevărat, dar și-a ris de voi. **119.**—(Zeū) nesocotit, (transportat de mânie), rătăcit în mintea ta, ești perdut. Și dacă învingem această armată totul s'a făcut de noi. **120.**—Eram în posesiune. Murise. Era îngropat. **121.**—Pustiiră din Atica părțile cari fuseseră devastate mai înainte și acelea cari rămăseseră neatinsse în atacurile precedente. **122.**—Va fi mort. Voi fi în picioare. Va fi terminat cu scrisul scrisorii.

Notă. 'Mi voi aduce aminte. Voi poseda. Mă voi numi.

LECTIUNEA XIV

123.—Muri sau a murit (în acel moment, d. ex. vitejește). Atenienii făcură sau au făcut război.

Nota I.—Din acest moment Atenienii și Beotienii au făcut război... Corintienii vedându-și țara pustiită... cei mai mulți și mai de seamă dintre ei au dorit pacea și adunându-se 'și dau unii altora aceste explicațiuni.

Nota II.—Cf. n. 118.

124.—Menelaū m'a învins acum cu ajutorul Minervii, la rândul meu, l' voi învinge și eu. Cum spuseși aceasta? nu înțeleg cum spui.

Notă.—Ți-am lăudat fapta și prevederea pe care ai arătat-o.

125.—Sunt arhonte — devenii arhonte. E rege — deveni rege. E sclav — căzu în sclavie. Am — obținui. Sunt bogat — devenii bogat. Face război — începu războiul. Privește — arunca o privire. Sunt bolnav — căzu bolnav. **126.**—Chiamă pe Ciru din guvernământul peste care l' făcuse satrap²⁾. Cei mai mulți nu prânziseră... erau chiar unii cari nu mâncaseră de loc în timpul zilei. Căci regele apăruse mai înainte ca armata să poposească pentru

¹⁾ A se corecta: στρατευτός în loc de στρατός.

²⁾ A se corecta: σατράπην în loc de στρατηγόν.

cină. **127.**—Nimeni, dacă e cinstit, nu se îmbogățește dintr'o dată. Timpul distruge (dă uitării) multe. **128.**—a) Va muri. Va domni b) Va deveni rege. Va ajunge la putere. Voi intra în posesiune.

Notă.—a) Sunt pe punctul de a combate. b) Ceea ce aveți în gând să faceți, faceți-o numai de cât. c) Eram destinat să fiu fericit printre oameni. d) Când Ciru se afla pe drum și se putea aștepta să fie văzut de multă lume, chemându-și prietenii în jurul său discuta cu ei în mod serios. Scurtează-mi răspunsurile și fă-le mai mici, dacă vreți să te urmăresc (dacă cel puțin trebuie să...) E nevoie de un bun șef, dacă voim să scăpăm Statul (dacă Statul trebuie...) **130.**—a) Desleagă. Ține bara dreaptă. b) Desleagă. Desfă pânza.

Notă.—Ei bine, ajutați-mă... veniți dară și în ajutorul meu și-al legii. Citește.

Uriți (prindeți ură) pe cei cari vorbesc pentru Filip. 1) Posedă. 2) Termină numai de cât. **131.**—a) Să nu întârziem. Fă bine amicilor tăi pentru ca să fii fericit tu însuși. Să vorbim sau să păstrăm tăcerea? Când cineva cade bolnav, doctorii se duc să-l vază.

Notă.—Dacă voi părea că am făcut vre un rău, declar că sunt vinovat; dacă însă va fi evident că n'am făcut rău...

c) Pentru ca, dacă cineva nu li se va supune să fie morți. Cănele se bucură când vede pe cineva pe care-l cunoște, chiar dacă nimic bun n'a primit de la el. **132.**—a) Zise că un ore care muria. b) Zise că un ore care a murit. Murise. c) Zise că va muri. **133.**—a) și b) Fie ca să desleg. c) Fie ca să fi terminat de a deslega ceva.

Notă.—Pot să-ți aduc multe acuzări, în urma cărora nu e nimeni care pe bună dreptate n'ar prinde ură pe tine. Dacă am întreprinde războiul din cauza orașului Oropos, nu cred că am suferi ceva.

134.—a) Zise că un ore care muria b) Zise că el a murit (murise). c) Zise că el va muri.

Notă.—Pe Xenofon l'au acuzat unii, cari susțineau că au fost bătuti de el.

Mi se pare surprinzător faptul, că unii s'au lăsat să fie convinși că Socrate corupea tinerimea. Faptul că nici una din cetățile lor n'a fost luată prin asediu în regulă, e cea mai bună dovadă că Focidienii au suferit ast-fel de lucruri din cauză că s'au lăsat să fie înduplecați de aceștia. **135.**—E greu de a face, dar ușor de a comanda. E cu mult mai ușor de a păstra, când ai ceva, de cât de a câștiga toate. A deveni rege. A cădea bolnav. Trebuie să

urim pe cei ce vorbește pentru Filip. c) Nu mai e timpul da a delibera, ci de a fi terminat cu deliberarea.

Notă.—Acela care crede că e rușinos de a avea teamă de voi, nu se cuvine să piară de 10 ori? 136. — Vorbind. Trebuind să vorbiască. După ce a vorbit.

Notă Știți că Conon comanda și Nicofimos executa ordinele sale. Atenienii, cari mai înainte pustiau Beotia, se tem ca nu cumva Beotienii să pustiască Atica. 137. — a) El care, din cauza ta era în pericol de moarte, a ajuns astfel... b) Incercând să fugă fără a putea să isbutiască (Lit n. nu putea să fugă încercând etc.). Nu e bine de a nu primi ceea ce ni se dă de prieteni. c) Incearcă de răspunde pe scurt la întrebările mele. (Litt. ceea ce s-a întrebat). 2) Ai făcut bine că mi-ai amintit.

Fă-mi plăcerea de a-mi răspunde aceasta. Mă voi scăpa de viață prin moarte. Fiind, sau căzând bolnav. Devenind neîncrezător. Luând frică.

LECȚIUNEA XV

139.—Există un D-zeu. Nu există un D-zeu. 140.— Ar fi (fost) posibil de a face acestea. Ar trebui (sau ar fi trebuit) dacă poți, să convingi pe dușmanii tăi. Și în adevăr, zise el, ar fi (fost) demn de a asculta. Ar fi (fost) natural de a... dar... Nici ast-fel cetatea n'ar fi trebuit să renunțe la acestea.

Notă. Dacă ne-am fi predat... Medului... n'ar mai fi fost de trebuință ca voi să combateți. Dacă în trecut aceștia ar fi dat sfaturile trebuincioase, n'ar mai trebui ca voi să deliberați acum.

141.—Din puțin au scăpat să nu moră. Puțin a lipsit ca să nu coprinză, cetatea. Acest foc era mare și foarte puțin a lipsit ca să nu distrugă Platea. Dacă n'ar depinde de cât de el, am fi perduți (Litt. intru cât depinde de el, suntem perduți).

Notă.—Cum, revenind înapoi, l'ar fi putut trece ei (fluviul)? Crezând în zei, cum ar putea cugeta el că nu există zei?

142.—Ai de gând să încetezi de a vorbi? Vrei să-l lași? Vrei să-ți închizi gura și să nu mai ții un limbaj atât de necuviincios? Te vei feri tu de a mai vorbi? 143. — Aă cu ei sau cu tine voi discuta? Să vorbim sau să păstrăm tăcerea? sau ce vom face? Ce trebuie să facem? Vom omori ore pe mama noastră? 144. — Numai dacă ai fi

(măcar de ai fi, ah, dacă ai fi) atât de puternic, pe cât ești de zelos! Ah, dacă ai fi fost atunci cu tine! Ah, de ai trăi! Măcar de ai fi murit!

Notă. — Ah, dacă ai trăi. Fie ca să fi murit. Fie ca să nu fi murit. Nici o dată să nu fi...

145. — Sau 'l vei găsi în viață sau se poate ca Oreste să fi avut ocazia de a-l omori, luându-i-o înainte. Cei șapte în contra Tebei, piesă pe care ori cine a văzut-o, s'a înflăcărat de sentimente rășboinice (a dorit să devină rășboinic). Sicelii au trecut din Italia în Sicilia pe bărci, dar poate au întrebuintat ei de asemenea la ocazie, vre un alt mijloc de transport. În această vîrstă în care puteați avea cea mai mare încredere. Ori cine s'ar fi simțit întărit văzînd acest spectacol. Credeți că ei, cari la ocazie nu-i puteau face nici un rău.

Nota. — Nici omul cel mai experimentat (pătrunzător) n'ar mai putea recunoște pe divinus Sarpedon. De o dată o minune s'a (era de) văzut: fie care a putut să auză în mod clar șgomotul loviturii. Mai repede de cât ar putea crede cineva, au ridicat carele în sus. Ceea ce nimeni n'a prevăzut și nimeni n'ar fi crezut să se spună astăzi. b) Femeea lui Intaferne¹⁾ ducîndu-se la porțile palatului, mereu vărsa lacrimi și se tînguia. De câte ori vedeau pe ai lor învingători, relua curagiu și se puneau să învöce divinitatea. De câte ori cineva 'i părea că e môle (lenes), 'l lovia. c) Dacă ai avea un amic (în momentul de față) ai fi fericit. Nu v'ar însufleți cu atîta foc la rășboi, dacă n'ar vedea că din rășboi va urma o pace glorioasă și sigură. Dacă ai fi avut ceva, ai fi dat. Poate ai fi fost omorît, dacă domnia celor 30 n'ar fi fost repede răsturnată. Dacă Filip ar fi avut atunci această idee, că e greu de a se rășboi cu Atenienii, n'ar fi făcut nimic, din cele ce a făcut acum. Dacă eu ai fi îndrăsnit să fac aceasta, ai fi suferit-o tu Demostene și n'ai fi umplut piața cu strigătele și vociferările tale?

Notă I. — Ai voi (sau ai fi voit) să fie astfel. Ai fi voit ca voi să-l cunoșteți ca și mine.

Nota II. — Dacă eu ai fi încercat să mă ocup de afacerile publice, de mult ai fi perit și nu v'ar fi putut folios nici voue, nici mie însumi.

¹⁾ A se corecta: τοῦ Ἰνταφέρνηος în loc de τοῦ νταφέρνηος.

LECTIUNEA XVI

146. — Fă. Să facă etc.

Notă. — Nu face. Să nu facă. Spune, nu ascunde în spiritul tău. Nu faceți sgomot. — Nu te îngriji de aceasta. Nimeni dintre voi posedând acestea să nu creadă că posedă bunuri streine. — Răspunde-mi adevărul la întrebare și nu-mi ascunde. Și pe nimeni să nu-l uimiască iper-bola mea.

147. — Adunați, procurați-vă prin trafic electrul¹⁾ din Sardes, dacă voiți. 148. — Fii tare bogat în casa ta, dacă voești și trăește cu o pompă de suveran. Așa fie, cum zici tu. — 149. Voesc să ved ce s'a făcut. Taci, voesc să ascult suflarea ta. Spune doară, voesc să văd. Nu vreau bătrâne să te prind lângă corăbiile boltite. O streină, nu voesc să fiu necinstit. *b)* Aide, să văd. Aide, să mă informez. Ei bine, zise el, am să încerc să mă apăr înaintea voastră. Să mergem în oraș. Aide, să examinăm toate faptele mele, unul după altul. Să nu părem cuiva că suntem inferiori. — Să nu ne închipuim.

Notă. — Mă voi cobori în locuința lui Pluton și în acest cas voi străluci printre morți. Nu am mai văzut ast-fel de eroi și fără îndoială nu mi se va mai întâmpla să văd. Odată va putea spune cine-va. — *c)* Iar eu, scumpul meu fiu, încotro să mă duc? Spre locuința cui să merg? Vai, mie, ce am să sufăr (ce are să mi se întâmple?). Ce am să deviu? Să vorbim sau să tăcem? Ne veți primi sau să plecăm? — 150. O, fiule, de-ai deveni mai fericit de cât tatăl tău. Fie ca să se împliniască cele bune (semne de bun augur). — Fie ca să nu profit de aceste lucruri, de cât întru atât, întru cât spun adevărul. — Ah, dacă ai avea viață! Fie ca zeii să-mi dea (ah dacă... mi-ar...) o putere atât de mare.

Notă II. — N'ai fi mai existând, fanfaronule și nu te ai fi mai născut! De ce nu sunt fiul lui Zeus, armat cu egida, așa precum e sigur că ziua de azi aduce Grecilor mari nenorociri.

Notă III. — Ah, dacă cine-va dintre zei ar chema pe Tetis. Facă cerul să-mi vie voce. Piară discordia dintre Zei și oameni.

151. — Ași voi mai bine să fiu urit de cât rău. Ocupă-

¹⁾ Metal constituit din patru cincimi de aur și una de argint.

se fie care de meseria pe care o cunoște. Să nu mi se întâmple cele ce voesc, dar ceea ce-mi e folositor. — 152. *a)* Dacă ași avea un amic ași fi fericit. Dacă am voi ca Menon acesta să devină un bun medic, în ce școală l'am trimite? — *b)* E pôte mai bine pentru mine. Tu poți să găsești multe mijloce, căci ești femeie. Veți recunoște fără îndoială cu toții, că concordia e cel mai mare bun pentru cetate. Unde pot fi streinii? Nu pôte intra cine-va de două ori în același fluviu. Poți spune numai de cât și voi ști îndată. — *c)* N'ai fi fericit fără muncă. Ar fi timpul de a vorbi¹⁾. Aceasta e alt-ceva.

Notă I. — Se va zice pôte.

Notă II. — Nu, nu voesc (n'și putea) să lupt cu zeii cerești. Nu, nu voesc să fiu Hercule. Nu voesc să plec; mai bine voi sparge ușa. Afirm și nu voesc să mă dezic.

153. — Un zeu pôte ușor, când voește să scape un om, chiar de departe. Poți tu, da, poți să mă crezi (aide, crede-mă). Să admitem că am avea tot-d'auna acest nutriment și acest vin... și că alții ar fi ocupați cu munca.

154. — Anunță acestea toate și să nu fi nuntiu mincinos. Spuneți-mi, Troeni. Iară tu Clearida, deschizând repede ușa, avintă-te în afară și grăbește.

Notă. — Jupiter, mântuitorul nostru, fie să cadă la sorți Ajace sau fiul lui Tideu²⁾. Zei ai țerii mele, preservați-mă de sclavie. O Jupiter, fie-mi dat să-mi răsbun pe Atenieni.

a) De ce taci? *b)* Nu cum-va ai voi să mori pentru el? Crezi ore că acestea îți aparțin? Nu-l vei lăsa ore (vrei să-l lași)? Aă nu e evident? Ni se va împotrivi ore și nouă? Crezi că s'a gândit la pericol? Sper că nu ești în grijat de mine. Sper că n'aduci o noutate rea. Presupun că Protagora nu ți-a făcut rău. — Dintre ei, te temi ore de lemnari, sau de muncitori, sau de traficanți? *c)* Cu ce te-am supărat pentru ca să cauți să-mi faci rău? (în ce fiind nedreptățit de mine, 'mi întinzi curse). Întrăbă pe zeu ce trebuia să facă pentru a obține victoria (ce făcând ar putea să ..). Când veți face ceea ce trebuie? Ce așteptați ca să lucrați (—când se va fi întemplat ce?); — De ce te-ai aruncat în craterul Etniei?

¹⁾ Aceste propozițiuni se pot traduce de asemenea cu verbul a putea. „N'ai putea fi fericit...”, „pôte e timpul etc.”

²⁾ Infinitivul depinde de un verb subînțeles: de aci acusativil ca subiect.

LECTIUNEA XVII

155. Zic că D-zeu există. Știi că D-zeu există. Nu voi zice că era leneș. — **156.** Ciru zicea că va merge (drumul 'i va fi) spre Babilon. Aceștia spuneau că el se afla în locul de unde porniseră în ajun. Eclerorii (soldații trimiși în recunoștere, au spus că nu era cavalerie.

Notă. — Răspunde că mai degrabă ar muri de cât să dea armele.

157. — Se anunță că Peloponesianii aveau de gând să facă invazie în Atica. Știam bine că aci eram cel mai tare. Răspunse că nu vor avea să se căiască.

Notă. — Proxenos zise: eu sunt acela pe care-l cauți.

158. Ceea ce aduse în mare incurcătură pe Teban și pe aceia cari-l ajuta, fu *acéstă împrejurare* că (printre prizonierii lor) aveau foarte puțin Mantineeni. — **159.** a) Știi cine ești. De unde puteam eu ști dacă acesta avea un pumnal? Nu știi cum să-mi administrez averea.

Notă. — Argienele felicita pe mamă de copiii pe cari-i avea. Socrate mi se părea fericit de liniștea cu care muria. b) Întreba pe fie-care, dacă avea vre-o speranță. Întreabă-l dacă voește să rămână sau să plece.

160. Întreba dacă vre-unul era mai fericit de cât mine. Nu știam în cotro să mă întorc. Plecă, compătîmind femeia fiind-că era lipsită de un ast-fel de bărbat și pe bărbat, fiind că nu mai putea vedea o ast-fel de femeie. **161.** Mă întreba, cine eram.

Nota I. — Socotește dacă rămâne tot-d'auna stabilit pentru noi sau nu, că nu faptul de a trăi trebuie pus mai presus de ori-ce, ci faptul de a trăi bine. Examinați dacă spun adevărul sau nu.

Nota II. — Vezi dacă nu va fi lipsă de multe brațe.

LECTIUNEA XVIII

Păstorul trebuie să se îngrijiască pentru ca oile să aibă cele necesare. Mă pregătesc ca să mă apăr. Mă pregăteam ca să mă apăr.

Nota I. — Căutați numai, să fiți oameni de inimă. Nimeni să nu mai știe acestea.

Nota II. — Ia seama să nu cazî. Trebuie să fiți cu luare aminte spre a nu fi înșelați. Ferește-te să nu faci.

163. — Mă tem să nu fie adevărat. Mă tem că nu va putea să iasă din țară. Se tem ca inimiile să nu înainteze. S'au temut ca să nu înainteze. b) Mi-e frică să nu mă fi

înșelat (că m'am înșelat). Mi-e teamă ca divinitatea să nu fi grăit în totul adevărul.

Nota I. — Nu e nici o teamă că voi înceta (cu siguranță că nu voi înceta) de a face filosofie. Nu e teamă ca să te rușinezi. Nu vor aștepta de sigur ciocnirea inimiilor. Dacă o dată ne depărtăm cu 2 sau 3 zile de drum, nu mai e de temut ca Regele să potă să ne surprinză. Dacă unul singur din batalioanele noastre isbuteste să se urce pe înălțime, nu mai e nici un pericol ca vre unul dintre dușmani să potă rezista încă. Voi fi lipsit de un astfel de amic cum nu voi mai găsi, cu siguranță, nici o dată pe nimeni.

Nota II. — Pote, asta e greu. Pote, va părea prea vulgar să spunem adevărul. Pote nu va fi permis.

164. — Ciru știa că el se află în mijlocul armatei. Era evident că Ciru era trist. Știi câți dinți are Eutidimos? Socrate întreba adineacora pe Herefon, de câte ori puiștii sare lungimea picioarelor lui (adecă: de câte ori picioarele purecelui intră în distanța la care pote sări). — A se teme ca cineva să nu... a se îngriji ca cineva să... Tiranii se tem ca oamenii curagioși să nu întreprinză ceva în favoarea libertății. **165.** — a) Hirisofos era supărat pe el, fiind că nu dusesese armata în sat. b) Fiind că acestea sunt astfel, se cuvine să voiți cu tot dinadinsul ca să mă ascultați. **166.** — Atenienii acusa pe Pericle de ore ce ca general, nu-i scotea în contra dușmanilor.

Nota I. — Fiind că serbările din Delos cădea în luna aceea.

167. — Nu mi-e rușine că sunt mai puțin puternic de cât legile.

Nota II. — Socrate era mai ales admirat din cauza bunelor sale dispoziții.

LECTIUNEA XIX

168. — Fă bine amicilor, ca să fii tu însuși fericit. Cu scop nu te-am deșteptat, ca să te las să-ți treci timpul cât mai plăcut posibil.

Notă. — Ca să aii, ascultă. Ci (se spune) că mateloții i-au ordonat să se omore el singur, pentru ca să obțină un mormint (spre a fi îngropat) la uscat, sau să se arunce cât mai repede în mare. Unde-i bine acolo-i patria. — **169.** D-zeu a făcut totul pentru fericirea omului. S'a sculat, ca să 'și facă datoria. Ciru gândia că are nevoie de amici, spre a avea ajutoare. **171.** — Si ast-fel(n')a învins. Și ast-fel (n')ar învinge. Și ast-fel (n')ar fi învins.

Așa sunteți de nesocotiți, în cât credeți că împrejurările acestea vor deveni favorabile. În acest loc zăpada căzu în mare cantitate, ast-fel în cât acoperi armele.

Notă. — Oreste e muritor, de aceea nu te jeli prea mult.

172. — a) Am trireme cari 'mă vor permite să prind vasul lor. Făceau mult sgomot, strigându-se unii pe alții, în cât inimicii înșiși puteau să-și auză. b) Cel cari aruncau săgeți, le aruncau la prea mică distanță pentru a putea atinge pe prăstiași. Nimeni n'a ajuns nici o dată la un ast-fel de grad de nerușinare în cât să-și permită să facă ceva de natura aceasta.

Notă. — Apa e prea rece ca să mă pot spăla. În momentul de față suntem prea puțin pentru ca să-și putem învinge.

c) Acela care va fi obținut ca să nu se administreze și să nu se pedepsiască. Fac totul pentru a nu fi pedepsiți.

Nota. — Judecându-l demn (voind ca el) ca să asculte cuvintele mele. Venus a voit ca acestea să se întâmple. Impejurările s'au combinat ast-fel în cât nici unii nici alții nu mai țineau la război. Adesea ori se întâmplă că cei mai tari sunt învinși de cei mai slabi. — Cum ar fi cine-va destul de priceput ca să comande tot-d'auna ceea ce se cuvine? V'ar fi cu neputință să alegeți un om mai instruit de cât Protagora. d) Fiindu-le posibil să domniască peste toți Grecii cu condiția ca ei înșiși să se supună marelui Rege, n'au voit să asculte aceste cuvinte.

Notă. — Te achităm cu această condiție însă, ca să nu mai faci nici o dată filosofie. c) Am ajuns la un așa de mare grad de ignoranță, în cât nu știu nici acesta. Eu tot-d'auna am fost ast-fel în cât n'am ascultat de nimic alt-ceva de cât de raționament. Ești un ast-fel de sclav care (în cât) nu ești bun de nimic. A rămas din noapte tocmai atât cât să potta trece pe întunec câmpia.

Notă. — Nu e posibil să servești la doi stăpâni.

LECTIUNEA XX

173. — Dacă va face aceasta. Dacă vei căuta bine, vei găsi. Voi fi bogat, dacă va voi D-zeu. Dacă vei fi făcut aceasta. Dacă vei fi muncit ca tiner, vei avea o bătrânețe înfloritoare. — Acela care va face aceasta. Să răspunzi la aceea ce te voi întreba. Acela care va fi făcut aceasta. Mă voi supune omului pe care-l veți fi ales. Voi suferi

ori ce se va fi întâmplat. — Când cineva va face aceasta. Cât timp voi trăi, nu e teamă că voi înceta de a mă ocupa de filosofie. Când vei voi să convorbim, voi convorbi cu tine. Când va fi făcut aceasta. Aș lăsat sentinela, până când vor fi făcut acestea.

Nota I. — Mă spunea că voi găsi, dacă voi căuta cum trebuie. Zicea că, dacă va fi făcut aceasta.

174. — a) De câte ori face aceasta. Toți perdem mintea de câte ori ne mâniăm. b) De câte ori făcea aceasta. Prin-dea pică, de câte ori cineva se arăta nerecunoscător. Pe ori care-l întâlneau, 'l omorau. Socrate, de câte ori era silit, bea mai bine de cât toți (Lit. învingea pe toți bând).

175. — Când, sau, dacă se întâmplă să facă aceasta. Când, sau, dacă se întâmplă ca cineva să omore fără pre-cugetare pe alt cineva, să fie exilat. Acela pe care zeii 'l iubesc (se întâmplă să-l etc.) omore tiner. Toți voesc să se alieze cu aceia pe cari 'i ved pregătiți. — Dacă, sau, când se întâmplă să facă aceasta. Socrate nu bea când se în-timplă să n'aibă sete. Așteptam totdeauna până când se deschidea închisorea.

176. — Dacă există zei, există și opere divine. Dacă nu 'ți vei stăpâni limba, 'ți va fi rău.

177. — Dacă ași avea ceva, ași da (în acest moment), dar în realitate (sau, din nenorocire) n'am nimic. Dacă ași fi primit, ași fi dat; din nenorocire, n'am dat nimic. Dacă ași fi încercat să intru în afacerile publice, de mult ași fi pierit.

Nota. — Agamemnon n'ar fi avut insule sub stăpânirea sa, dacă n'ar fi avut și marină. Dacă ași fi avut, ași fi dat.

178. — Dacă ai voi să devii medic, ce ai face? Dacă cineva ar găsi un tezaur, ar deveni mai bogat, dar n'ar fi mai priceput în administrarea averii sale. Omul încărcat de bogății, nu e mai fericit de cât cel ce n'are mai mult de strictul necesar (Lit. ca cel ce n'are de cât pentru o zi), dacă nu i-ar îngădui sorta să sfârșiască viața cu bine, având succes în toate.

Notă. — Dacă s'ar fi ordonat să fie omorâți, n'ar fi suferit aceea ce sufer acum.

179. — Trimiseră deputați pentru cazul când ar putea să-i înduplece. Fac planul ca să iasă, pentru cazul când vor putea să 'și facă drum cu forța. **180.** — Nebunul ride, chiar când nu e nimic de ris. **181.** — Ca și cum ar zice cine-va. Ca și cum s'ar fi întâmplat să fie în realitate strein.

Notă. — Să nu faci acestea; dacă nu, vei fi învinuit. Orașul ar fi fost scăpat, fără greșala lui Alcibiade.

LECTIUNEA XXI

182. — Ceea ce nu se va întâmpla. Ceea ce nu s'ar întâmpla (pe viitor). Ceea ce nu s'ar întâmpla (în momentul de față). Lucru care, făcând cerul să nu se împlină. Fluviul Partenios nu poate fi trecut; atâi putea ajunge la el dacă atâi trece Alis. Cred că vom suferi ast-fel de lucruri pe cari ași dori ca zeii să le întorcă în contra inamicilor noștri. 183. — Te conduci într'un mod foarte straniu, tu care nu ne dai nimic. Cum n'ar fi jurat în opoziție cu cuvântul dat, el care n'a voit să ia informații exacte? 184. — Cine e atât de nebun ca să nu voiască a fi prietenul tău? Nu e nimic din ceea ce privește pe om, ca să nu se descopere de aceia cari cercetează. Nu există nici pictor, zeu, nici sculptor, ca să poți crea o ast-fel de frumusețe cum posedă realitatea. — N'am încă copii, ca să mă îngrijiască.

Notă. Nu e nimeni care. Nu e nimeni ca să. Nu e nimeni ca să nu. Nu e cu puțință de a presupune că semnul obișnuit n'ar fi venit să mi se împotrivescă, dacă n'ași fi fost pe punctul de a comite o bună acțiune. Nu este posibil de a admite că nu vei muri.

185. Vei trimite oameni, cari vor lupta alături de voi. Poporul a hotărât să aleagă 30 de oameni ca să reușiască într'un cod vechile legi, după cari să se conducă. A propus să ceară de la Ciru un conducător, care să-l scoată afară din țară. — 186. Ceea ce nu știu, nici nu-mi închipui că știu. Omul drept nu este acela care nu comite nici o nedreptate, ci acela care având puțință de a face acte nedrepte, nu voeste (să le facă). M'ași teme să mă urc în corăbiile pe cari ni le-ar da ei — 188. Când seara sosia, s'a arătat un noor alb de praf. Au făcut aceastea până a venit seara. — 189. a) Înainte de a se ști în mod clar ce vor face cei-l'alți soldați, Menon și adună trupele sale. Mulți oameni mor mai înainte de a arăta în mod clar, cine sunt.

Notă. — Lacedemonienii au stat liniștiți până în momentul când puterea Atenienilor a crescut în mod vizibil. b) N'a voit să fugă mai înainte de a-l fi înduplecat femeea lui. Nu te voi lăsa mai înainte de a-mi fi arătat ceea-ce mi-ai promis. Ar fi rușinos de a vă opri mai înainte de a fi decretat. Căutați să-l înduplece de a nu da lupta mai înainte de sosirea Tebanilor. — 190. Apropiindu-se de el, l rugați să nu plece mai înainte de a conduce armata și a o da lui Tibrion.

LECTIUNEA XXII

191. Nu știm că Regele ar fi ținut foarte mult ca să ne nimiciască, pentru ca să coprindă și pe cei-l'alți Greci frica de a face expediție în contra marelui Rege. S'ar cuveni să ascuți, pentru ca să auzi discuțiunea oamenilor cari sunt în momentul acesta cei mai instruiți din Grecia. — Cum ar putea cine-va să fie iscusit în lucrurile pe cari nu le cunoște? Omul care a fost pus ca să conducă o corabie fără să se priceapă... poate duce la pieire, pe aceia pe care nu voeste de loc să-i piarză. Ar trebui ca oratorii să arate fie-care, aceea-ce fie-care socotește mai bun. Tu știai bine că n'ai avea pe nimeni ca să depună în contra mea. Poate mânca ori-când voeste dacă-i e foame. Nici o dată, eu cel puțin, n'ași putea să aprob pe cel ce acuză, mai înainte de a vedea cuvântul lor verificat. Dacă toate ființele dotate cu viață ar muri și după ce ar muri, ar rămânea în această stare. Nu m'ași fi liniștit înainte de a fi făcut încercarea acestei științe. — 192. Ah, de ai veni, ca să afli. Fie ca mulțimea să fie în stare de a săvârși cele mai mari rele, numai să fie în stare de a săvârși și cele mai mari bunuri. Din nenorocire, nu e în stare de a face nici una nici alta. Făcând cerul ca fie-care să-și exerce meseria pe care o cunoște. — 193. Zise că va fi imposibil de a trece, dacă nu pun mâna mai întâi pe (coprind) înălțime. Dete ordin ca toți să se odihniască (să stea în repaos) după ce vor fi mâncat. Trebuie să te ferești de a vorbi de lucruri pe cari nu le cunoști bine. Ziceau că Arieu se afla în locul de unde porniseră în ajun.

LECTIUNEA XXIII

197. — a) Cuvântul „τὸ γυναι“ înseamnă a lua cunoștință. Adesea ori conservarea bunurilor pare mult mai grea de cât dobândirea lor. — Voi înfrunța morțea. Se abținură de a ataca numai de cât pe Atenieni (reținură atacul). Numai văzând bătaia celui prins.

Notă. — Va afirma sub jurământ că n'a văzut. Toți spun și toți cred că divinitatea prevede viitorul și-l face de mai înainte cunoscut aceluia, căruia voeste. Erau în stare să-și rețină lacrimile. Aceștia singuri ne mai stau în cale pentru a ajunge acolo unde doriam de mult. Numai trei voturi au fost contra pedepsei (Lit. au votat nepedepsirea) cu morțea. Nu m'am putut împedica de a ajunge

la acest punct. Nimeni nu se împotrivesc de a citi (nu împiedică citirea) aceea ce fie care crede că merită mai mult să știe. N'am putea să ne plângem de loc în contra zeilor de faptul că n'am săvârșit toate.

b) Dar sunt fără mijloace pentru a lucra (Lit. relativ la o acțiune) în contra voinței cetățenilor. Și restul timpului e destul de mare pentru a hotări (în ceea ce privește hotărîrea) acestea. Gata de a muri (gata relativ la faptul de a nu mai vedea). Și nimeni nu voia să încerce vre-o suferință (Lit. nu era zelos cu privire la faptul de a se nenoroci). Sunt pregătiți pentru un atac pe uscat din partea noastră. c) Nu e bine în adevăr să avem încredere în faptul unei vieți ordonate. Dormitul e ceva opus vieții și deșteptării. (Totul e) subordonat banului. De o dată cu onoarea. Prin nimic Filip n'a isbutit mai mult de cât prin faptul de a fi în capul afacerilor. d) Atacând orașul crezură că-l vor cuprinde (Lit. veniră la speranța cuprinderii). Isbânda nemeritată (faptul de a isbuti în contra meritului) e izvorul gândirilor rele. Aspirând fie-care la înălțătate (ca să fie cel dintâi). I se părea că merită să asculte ast-fel de lucruri. Pentru tineri, tăcerea e mai la locul ei de cât vorba. A ajuns la această (la acest punct de) credință. e) Văz că s'a făcut discursuri pentru pedepsirea lui Filip. Mai înainte de a depune jurământul. Mai mult de cât toți oamenii, Socrate era admirat din cauza felul său de viață tot-dauna bine dispus și împăciuitor. Pe lângă faptul de a lua. Fiind-că știe. Din multe bogății. În loc de a vorbi. Pentru a vedea. Mai înainte de a te folosi. În afară de a vorbi. Fără a arăta. A bea pînă a-și potoli setea. 198. — Și împrejurarea că unii au crezut. Din faptul că unii vorbesc în vederea popularității. Pentru a ne face vre un rău. 200. — Mărturisesc că-ți fac rău. Socotești că ești nedreptățit de noi. Ciru promise că va da fie-cărui soldat cinci mine. — b) Susțin că bărbatul virtuos e fericit. Făceau mult sgomot strigându-se unii pe alții, în cât inimizii i auziau. 201. — a) Ciru pune multe întrebări celor din jurul lui, fiind-că doria să se instruiască (era avid de cunoștințe). Dreptul de a vorbi la început, face țaria acuzatorului. Temându-se de a trăi ca un om rău. — b) Căci dorește ca poporul să fie sănătos (scăpat), mai bine de cât să piară. Susțin că bărbatul virtuos e fericit. 202. — Trebuie să cauți ca să fii un cetățean onest. Se cade să fii bine crescut. E plăcut, după ce ai fost scăpat, să-ți amintești suferințele. E rușinos, când ai auzit un cuvînt folositor, să nu-l reții. — b) Eram

constrîns, ori să vă trădez pe voi și să mă bucur de prietenia lui Ciru, ori să-l înșel pe el și să fiu cu voi. M'au rugat să fiu apărătorul lor — Scăpat de acești oameni, cari se pretind judecători. Se rugau de Ciru ca să fie cât se poate mai înflăcărat. Poporul permise lui Miltiade ca să fie reprezentat cel dintâi (în cap), îmbărbătându-și soldații.

Notă. — Vă este permis ca luând ceea ce vă aparține, să vă duceți. Vă invit să plecați, luându-vă ceea ce vă aparține.

LECȚIUNEA XXIV

203. — Nu e nimănui cu putință să găsiască o viață fără suferințe. Vă e posibil să fiți fericiți. Nu mai e timpul de a delibera, ci de a fi isprăvit cu deliberările. Cel cu adevărat fericit, trebuie să stea a casă. Mi s'a întemplat să mă duc

Nota. — Merit să sufăr aceasta. Omorîră câți va oameni, puțin la număr, pe aceia cari păreau folositori de a fi omorîți (aceia pe cari se părea folositor etc.). E de presupus că voi avea aceeași onoare. Sunt departe de a mă apăra pe mine. Din puțin a lipsit ca Evagora să nu cuprindă tot Cipru.

204. — Spuneți că o rău. Crezînd că pe lângă Ciru, dacă sunt cinstiți, vor obține onoruri mai mari de cât pe lângă Rege. Ați credeți că eu aș fi ajuns la această vîrstă, dacă m'aș fi ocupat de afacerile publice?

Nota. — Nu credeam că există vre un exercițiu (disciplină) prin care oamenii virtuosi devin virtuosi. Dacă ceva ar fi adevărat din acestea, credeți că n'ar fi luat-o? Socotește că nimic din ce-i omenesc nu e sigur. Dacă cineva crede că nu s'a răspuns în mod satisfăcător, sculându-se, să ne facă cunoscut.

Nota II. — Tăgăduiesc că am făcut acestea. Nu tăgăduiesc că am făcut acestea.

Nota III. — Beotienii amenință să facă invazie în Atica. Mă aștept ca generalul să facă acestea. Nu sperau atîta că Pericle va cădea de la putere, cât sperau că-l vor considera față de popor. Ai ore care speranță că nu vei peri nici tu nici corabia ta?

Nota IV. — Gîndesc că nu sunt inferior celor-lalți. Alexandru zicea că e fiul lui Jupiter. Speră că onorându-ți părinții, vei fi fericit.

b) Te sfătuiesc să pleci. V'am rugat să nu faceți sgomot. Notă. — Doctorii opresc pe bolnavi de a se servi de

unt-de-lemn. Era cât pe aci (din puțin a scăpat) să fie lapidat. Nu mă dezic (Lit. nu-mi iaă cuvintul că acestea stau ast-fel). Ce s'ar împotrivi ca să nu suferim cele mai crude suplicii?

c) Socrate n'a dorit ca elevii săi să devină isteți. Au obținut acestea ca noi să nu pustiim țara Regelui; acuma o pustiese ei singuri, ca și cum ar fi o țară streină. Singur eu dintre prieteni m'am împotrivit atunci de a face ceva în contra legilor. — *d)* Vezi că taci și nu știi ce să răspunzi. **205.** — Se zicea că și Sieneis se afla pe înălțimi — Se afirmă că orașul nostru e cel mai vechi. Se zicea ca Epiixa a dat bani lui Ciru. Se mărturisește de toți că Eros e un mare zeu.

LECTIUNEA XXV

206. — Atunci Ulise se sculă pentru a merge în oraș. Porni să se ducă. Am venit să ne instrui. Ne-a trimis ca să vă spunem aceste cuvinte.

Nota. — Trimiseră înainte 10 corăbii ca să se îndrepte spre portul cel mare, să observe împrejurările și să anunțe etc. Sosește în Elespont pentru a continua intrigile sale cu marele rege (pentru a face afacerile relative la rege). Junona întinde asupra lor o păclă deasă pentru a-i opri (ca să-i opriască). Și chiamă pe Iris să vină aici. **207.** — *a)* Mă dau să mă taie și să mă arză. Dete aceeași țară Grecilor ca să o devasteze, fiind-că (ziceau ei) era o țară streină. Le dete să apere orașul și acropola. *b)* Șefii, pe cari i-ați ales spre a mă guverna. Este evident că dacă un om care nu se pricepe este pus să conducă o corabie, el poate duce la peire pe aceia pe cari n'ar voi de loc să-i ducă. **208.** — Pe Temistocle, omul cel mai capabil de a vorbi, de a înțelege și de a face. Succesul e minunat pentru a ascunde ast-fel de rușini. Nu puteau să adauge violența. *b)* Totdeauna 'i place spiritului tău să prevestiască nenorociri. Discursurile (rostit) în favoarea acestora, le cred pentru mine foarte necesare de comunicat, pentru voi foarte folositoare de auzit. Un bărbat frumos la vedere. Un fluvii ușor de trecut. **209.** — *c)* Pentru a zice ast-fel, pentru a vorbi în resumat. După părerea mea, pre cât se poate presupune, dacă se compară, auzind astfel (adică: după cele ce se spun, fără altă probă), văzându-l (adică, după aparență, aproape etc. De bușă voe, bucuros, în ceia ce-l privește, în ceia ce-i privește (atât cât depinde de ei), în cât depinde de mine (de ei, de aceștia), pentru moment. *d)*

Eu să sufer acestea! O nenorocită, eu să omor un bărbat folositor. Să nutresc un astfel de câine. Acesta să insulte și să trăiască încă! Nebunie! Să cred în Jupiter la vârsta aceasta!

LECTIUNEA XXVI

210. — Facă cerul să mor dacă voi trăda-o, deși nu mai e în viață. Dacă se va ști (vom fi aflați) că nu cutezăm să ne apărăm. Nu e scăpare pentru noi, dacă nu suntem victorioși. Decretați resboiul, fără să vă temeți de pericolul momentan. Voi avea să sufer lucruri teribile, dacă nu obțin de la voi aceea ce legea-mi acordă.

Nota. — Dacă ne primiți pe noi, cari nu suntem aliații nici unora nici ai celorl-alti. Cei cari, dacă sunt nedreptățiți arată în mod evident că nu vor suferi (aceasta). **211.** — Soldații osteniți s'au culcat. Ori cine care voește. În țara, care odinioară a fost Mesenia.

Nota I. — Pericolul care a coprins orașul. Cailor, cari conduc corpul lor. Naturile cari par cele mai bune. Războiul numit sacru. Nu este de demnitatea unui filosof de a căuta ceea ce se chiamă „plăcerile“. Numitul Midias. Navele cari combăteau la intrarea portului. Scipione, învingătorul lui Anibal. *b)* Voiati să judecați în bloc pe cei 10 generali, cari n'au ridicat pe cei căzuți în lupta navală. Omul care n'a fost serios pedepsit nu se învață minte.

212. — *a)* Oratorul (care vorbește în acest moment). Acusatorul. Acusatul. Acusatorii lui Socrate. *b)* Oratorul (în general). Oamenii de Stat. Acela, ori cine ar fi el, care voește. Primul venit. Cel nedreptătit găsește ușor sprijin. Dintre soldați, cei cari n'au putut să termine, au trecut noptea nemâncăți și fără foc.

Nota I. — Oamenii cari spun. Oamenii cari spun. Plutim spre oameni cari au multe corăbii. După acestea, vin oameni cari anunță că... Ce orași ar putea fi cucerit de oameni cari nu se supun?

Nota II. — Acela care scapă, care va scăpa, care a scăpat patria. Acel cari acuză, cari vor acuză, cari au acuzat pe Socrate. — Mai întâi au ajuns Tegeații la zid: ei au fost cari au jefuit cortul lui Mardoniu. V'ați deprins să inventați ceea ce nu e. Cel care n'a primit nimic și a fost corupt, a învins pe cel cumpărat. Sunt oameni cari cred. Nu e cine să îndrăsniască a vorbi despre pace. Nimeni nu va fi care să ne conducă. Nu era cine să împedecă. Cetatea era lipsită de apărători (= de aceia cari o vor

apera = de oameni ca să o apere). Din lipsa omului care să se ocupe (de mine). Erau oameni în țară, ca să o cultivate. — Atenienii sunt pe punctul de a alege un om, ca să ia cuvântul (= care va vorbi).

213. — Punând oameni în observație (sentinela) și-a adunat soldații. Mă abțin de la acest câștig, fiindcă îl consider rușinos. — N'ai să poți fi fericit, dacă nu muncești. Deși sunt multe fiare pe uscat și pe apă, cea mai mare fiară e femeia.

Notă. — Ne-am reunit ca să vedem. Aă venit ca să ne dea ajutor. Am sosit ca să vă dau sfaturi. A trimite pe cineva ca să anunțe.

214. — a) Aă combătut mergând (= pe când mergeau). În mijlocul discursului (= pe când vorbia). M'a întrerupt în mijlocul discursului. Îndată ce a făcut libațiunile. Din tinerete. Din copilărie. Incepu atacul de la sosire. b) Ciru ca copil ce era, era încântat de vestmintul său. Pitacus nu știa să distingă bine numele (sinonimele), fiind că era Lesbian — Crezându-se scăpați de rele, se odihniră în tihnă (voioși). Nu mă veți crede, fiindcă, după părerea voastră, glumesc. Le e frică de moarte, fiind că știu bine — zic ei — că moartea e cel mai mare rău! c) Artaxerxe pune mâna pe Ciru ca să-l omore. Se pregăteau ca să combată. d) Deși era bolnav. De și erau zăpăciți. Ori cât de brav ar fi.

Notă. — Avea în gând ca după ce va fi supus restul, să facă în urmă o expediție în contra Ofonilor. Scăpând și de acestea (justificându-se de acușățiunile ce i se aduceau), a fost apoi ales general al Atenienilor. De îndată ce m'am sculat, am pornit încôce. — Se zicea că două companii rămânând în urmă și ne putând să găsiască drumul, s'au rătăcit (apoi rătăcindu-se) și au perit.

LECTIUNEA XXVII

215. — a) Ai făcut bine că ai venit. Ai făcut bine că mi-ai adus aminte. Aveți greșală că începeți războiul și rupeți tratatele. Socrate e de vină fiind că nu crede în zeii în cari crede cetatea, ci introduce divinități noi. S'a dus pe picioare, cu corabia, călare, fugind. — b) Intrec pe cine-va în bine-faceri. Nu vom fi întrecuți în generositate. — c) Se mulțumesc să fie stimați de oameni mici și neînsemnați. Simt plăcere că discut cu oamenii de tot în vîrstă. Ori ce om, chiar sclav de este, se bucură că vede lumina zilei. Nu mi-e rușine că spun aceasta.

Notă I. — Nu vă supărați pe mine fiindcă spun adevărul.

Notă II. — Nu îndrăsnesc să fac cadouri unui amic bogat. Pireos a venit cu un oșpete. Iată unde, prin greșala lui, a adus lucrurile. Am trimis pe cine-va cu o scrisoare. Luând acestea și ostaticii pe deasupra, pleacă. Ordonă lui Proxen să ia cât mai mulți soldați și să vină. La început am zis. La sfîrșit s'a supărat. Nu cu mult în urmă a murit.

Notă III. — Pote se găsește printre Atenieni vre unul care ar primi. De ce plîngi (Lit. ce suferind, plîngi)? Ce ai tu, de rămîi acolo? Ai de gând să nu mai spui nimicuri?

216. — a) Eu am făcut aceasta (Lit. eu sunt acela care am făcut aceasta). Această tactică nu însemna alt-ceva. Este evident că avem trecere înaintea poporului (Lit. că suntem pe plac celor mulți).

Notă I. — Căci el nu figura ca dușman.

Notă II. — E de o mie de ori preferabil un amic pe care-l vezi, de cât un tezaur pe care l'ai ascuns în pămînt. Am răpit mulți bani. Parte din trupe le așezase la spate. Reduseseră ținutul în sclavie.

b) Tocmai în acel moment Clearh inspecta rîndurile soldaților. Nedreptatea e negreșit cel mai mare dintre rele. Ași voi să plec neobservat de Ciru. Aflasem fără să știu un filtru (Lit. m'am ascuns cunoscînd, etc.). N'am știut că nu ne deosebeam în nimic de copii. Fu evident că Clearh era un sperjur. Sufletul e evident nemuritor. Va fi evident că a căzut de acord (că a convenit la aceasta).

Notă I. — Era evident că Clearh conspira în contra lui Tisaferne. În acest moment era evident că și Regele înainta.

Notă II. — Ai aerul de a vorbi bine (după aparență vorbești bine).

Notă III. — Seamănă cu un om care ar face. Am aerul de a face.

c) De unde am putea noi începe să lăudăm cum se cuvine pe oamenii de merit? — Grecii se foloseau încă de săgetile inamicilor. Soldații continuau să mănânce carne. Le vorbea mereu de speranțe. — nu voi înceta de a despoia pe Troieni. Incetează cu vorba.

Notă I. — Incep să vorbesc (adecă, 'mi încep discursul, nu sunt de cât la începutul lui). Mă pun să vorbesc (adecă, întreprind să-mi expun cauza).

Notă II. — Oprese pe cine-va să vorbiască (l fac să

tacă). Fă să tacă filosofia, care spune ast-fel de lucruri (= renunță la etc.).

d) Dacă cine-va ia inițiativa să ne facă bine, nu vom rămânea în dărăt făcându-i bine (adecă, nu ne vom lăsa să fim întrecuți în bine faceri). — Sosiră cu mult înaintea Perșilor. Grecii ocupă virful înaintea inamicilor.

Nota I. — Aide, grăbește-te de a vorbi. Aide, grăbiți-vă de a ne urma.

Nota II. — Abia învinseseră pe inimici și au început să devină nesuferiți orașelor.

e) Nu voi suporta viața (= să trăiesc). Nică nu suferia să tacă. — E lipsă de bărbăție de a nu putea suporta să ai întristări. — Să nu încetezi de a-ți îndatora prietini. M'am ostenit cu pregătirile (să mă tot pregătesc).

Nota. — Suport ca interesele mele să fie neglijate.

LECȚIUNEA XXVIII

217. — a) Vedem că toate cele ce spuneți sunt adevărate. N'ai auzit că Temistocle a fost un brav. A aflat pe drum (= pe când se afla pe mare) că Plimiron a fost cucerit de Siracuzeni. Recunoșteau că împrejurările războiului sunt ast-fel în cât generalul nu trebuie să pearză ocaziile. A aflat că Chersonesul conține 11 sau 12 orașe. Știu că nimeni nu urăște pe cei ce-l laudă. Știi că el (= l'știți pe el că) ne-a trădat. Cine e atât de simplu printre voi, ca să nu știe că războiul va veni de acolo aici, dacă nu vom fi cu luare aminte (Lit. dacă ne vom fi arătat neglijenți). Mi-aduc aminte că tu spuneai (Lit. mi-aduc aminte de tine spunând) și aceasta.

Nota. — 1) L'am auzit o dată discutând despre amici. A auzit că Ciru se afla în Cilicia. Aud că va vorbi. 2) Mă pricep la înțeles. De copii învață să guverneze și să fie guvernați. 3) Credea că toate cele-lalte vicisitudini sunt foarte nerecunoscătoare. — Hotări să-i urmărească. 4) Mă voi gândi să-i trimit aici. Din puțin n'am uitat (cât pe aci să uităm) de a vorbi.

Vedeau că nu isbutiau în întreprinderile lor. Mă duc: recunosc că vă sunt cu mult inferior. Nu știți că sunt om. Mi-amintesc că te-am auzit. Uitaserăm bucuria că suntem bătâni.

Nota. — Eu n'am conștiință să fiu nici mult, nici puțin înțelept. Eu aveam conștiință că nu știu nimic.

b) Arată că ai făcut bine. Voi proba că el nu numai

că a afirmat că Milias era liber. Conving pe cineva că e sperjur.

Nota. — Ciru arăta (se arăta pe el) că pune foarte mult preț etc.

c) L'represintă convorbind. Te presupun afirmând. Voi admite că ești de vină (Lit. te voi admite ca fiind etc.).

Nota. — Acest război va învedera că a fost mai mare de cât cele-lalte. Alcibiade a arătat că desprețuiește legile. Atenienii au probat că nu luptau pentru interesul lor particular, ci înfruntau pericolele pentru libertatea comună.

d) Nuntiaul sosind, descoperi că omienii fuseseră omorâți. Iar cele 30 de nave găseseră Potidea și cele-lalte localități în deplină revoltă (Lit. găsesc că... se separau de imperiul atenian). 218. — Se va cunoște că ne-am reunit, dar că nu avem curajul de a lupta. Va fi numai de cât convins că e ridicol. Dacă vei fi surprins că te mai ocupi de aceasta, vei fi omorât. 219. — Nu voiau să-și stabiliască lagărul într'un loc, care ar fi putut deveni o întâritură. Filip, care coprinsese Potidea și care ar fi putut să o păstreze pentru el, dacă ar fi voit, a dat-o Olințienilor. Ii cere solda pe trei luni, zicând că ast-fel ar putea să înfrângă pe adversarii săi. Eu sunt dintre aceia cari ar combate bucuros un protivnic, dacă n'ar spune adevărul. 220. — Nimeni, cât timp voi trăi eu, nu va ridica (Lit. nu va pune: ἐπιφέρει) asupra ta o mână grea. Dacă sorta nu mă va individua. Ciru s'a urecat pe munți fără obstacol (neimpotrivindu-se nimeni). A sosit aici corabia fiind-că Cefalonienii hotărâseră să debarce, deși se împotrivia acesta.

Nota. — Ți era permis să faci atunci cu voia cetății, aceea ce întreprinzi (acum) fără voia ei.

Nota II. — a) Fiind că șefii accelerau pasul (Lit. înaintau repede) scoțând strigăte, soldații deteră fuga în corturi. Fiind-că e așa. b) Nu e posibil de a imita bine, când cineva nu prezintă cum se cade modelul.

Nota III. — De îndată ce s'a văzut în mod clar că scăparea (Lit. lucrurile) Grecilor era în flota lor. Anunțându-se că navele feneciene plutesc în contra lor.

Nota IV. — Sărind cu însuflețire în ajutor, veți lua și orașul.

221. — Pleacă (pe mare) spre patrie, deși era în mijlocul iernei. Nu trebuie să ne descurajăm, gândindu-ne că Atenienii n'ar ști să se conducă (sunt nedisciplinați). Eu am pronunțat aceste discursuri, nu din cauză că n'ar

fi în împrejurările de față alt mijloc de scăpare, ci fiindcă am voit. Mulți se coboriseră (în arenă) și de ore-ce camarazii lor îi priveau, emulațiunea a fost mare. **222.** — Părinții și depărtează copii de omenii răi, în credința că, contactul cu cei buni e practica virtuții, iar cu cei răi, ruina ei. Socrate cerea de la zei numai atât, ca să-i dea ceea ce e bun, convins că zeii știu foarte bine ce e bun. Și fac amicii, fiind că zice ei, au nevoie de ajutoare, iar pe frați îi neglija, ca și cum din cetățeni se pot face amicii, iar din frați nu. *b)* Nici nu mi se pare că întreprinz un lucru drept, de a te da singur, când poți să te scapi. Nu te-am scăpat când ne era cu puțină și aveam mijloacele de a o face. Este evident că tu cunoști aceasta, fiind că te ocupi de chestiune. Și când li se spune să ne reunim aici, ele dorm și nu vin.

Nota I. — Oaspeții prânziau în tăcere, ca și cum aceasta li s'ar fi impus de vre un personaj distins. Ca și cum trebuia să ar trebui să urmărească (pe inamic). Ca și cum n'ar trebui nici o dată să fie permis.

Nota II. — Xenofon voi aceasta (să primiască comanda) gândindu-se că poate va fi pentru armată cauza vre unui bine.

Nota III. — Iar el, schimbându-și repede părerea (Lit. altceva găsindu-se cu cale), și retrase trupele. Acestea găsindu-se cu cale și fiind executate, armatele plecară. Această părere fiind primită, Lacedemonienii trimit pe Eudamida.

LECTIUNEA XXIX

223. — Intors. Care poate să fie întors. Fluviul poate să fie trecut.

Nota I. — Iau cunoștință, vădând ceea ce trebuie să fie văzut și auzind ceea ce merită să fie auzit.

Nota II. — Un om capabil de a vorbi. Un discurs care poate fi spus.

224. — *a)* Fluviul trebuie trecut. Omul nu trebuie prețuit mai presus de adevăr. Cele ce credeau că trebuiesc făcute de omenii liberi. — *b)* E necesar de a trece fluviul. Nu trebuie să ne retragem, nici să cedăm, nici să părăsim postul. Cel vinovat trebuie pedepsit.

Nota I. — Trebuie să trecem fluviul. Nu trebuie ca oamenii cuminți să fie sclavi celor cari au gânduri rele. În nici un mod, zicem, că nu trebuie comitem de bună voe o nedreptate.

Nota II. — Trebuie să păzim, sau, trebuie să ne păzim. Aceia cari trebuie să ne convingă sau de amândouă, sau de nici una. Trebuie să ascultăm de cuvintele tatălui nostru.

225. — Nedistrugerea punctilor. Cel care nu e medic.

226. — Fie că veți zice nu, fie că veți zice da. Soldații ziseră că nu vor merge mai departe. **227.** — Au rămas îndărăt și n'au putut să găsiască nici restul armatei, nici drumul.

Nota. — Tu nici chiar văzând nu deosebești.

228. — Nici frumos, nici rău. Jurară să nu se trădeze și să fie aliați. **229.** — *a)* Nu îngăduiți ca din acest motiv Eshine să nu fie pedepsit. — *b)* Nimeni n'a auzit nici o dată pe Socrate spunând ceva contra pietății sau sacrilegiu. — *c)* Nu e nimic mai bun pentru cetate de cât legea. — Toți se lasă să fie convinși de aceasta. **230.** — Nu numai un simplu particular, ci marele Rege. Nu numai n'a cutezat să mi facă proces, dar nici să se plângă în contra mea. Nu zic un general, dar nici cei dintâi venit. Departe de a voi să fie egali, toți cer să fie cei dintâi. (Lit. Toți nu cer numai să fie egali, ci fie-care etc.). Departe de a dansa după măsură, nu erați măcar în stare să vă țineți drepti.

Nota. — Va fi pedepsit și pentru că a avut în gând să facă, cu atât mai mult pentru că a făcut. Inutil femeilor, cu atât mai mult bărbaților. Nici ca soldat acesta nu pretinde nimic, cu atât mai puțin ca șef al celor-l'alți.

232. — Bărbați și femei și sclavi și liberi. Aceștia văzând, se minună și păstrău tăcerea **233.** — Nu făcuseră încă 2 sau 3 ocoluri când sosește Clinias. Era aproape ora târgului plin (când târgul e plin de lume), când sosesc anunțatori din partea marelui Rege. Lacedemonienii abia pușeră mâna pe putere și ne întinșeră curse.

Nota I. Atenienii au îndurat în Siracusa o sortă (lucruri) aproape identică cu aceea pe care ei însuși o creaseră altora în Pulos.

Nota II. — Dariu numi pe Ciru satrap și-l făcu comandant. Eu știu un lucru și trebuie ca și voi să-l știți. Și chiar se povestește această istorie.

234. — Socrate nu-și neglija corpul său... și nu lăuda pe aceia cari și-l neglija. Vina de călare de câte ori doria să se exerseze el însuși și caii. Noaptea și ziua. **235.** — Găsesc la ușa mai multe persoane, între alții și pe bolnavul.

Nota. — Mai ales pe vreme de iarnă.

236. — După cum veți participa la onoruri, tot ast-fel să împărtășiți și pericolele.

Notă. — Dacă vre un altul (e în același cas), mai mult de cât ori cine. Atât cât ori cine. Atât ca nici o dată. Mai mult de cât ori unde. Pot afirma aceasta mai mult de cât ori cine de același fel.

LECTIUNEA XXX

238. — a) Ciru nu venise încă, ci 'și urma calea înainte. Nu o dată, dar adesea ori. — b) Dacă corpul e sclav, sufletul cel puțin e liber. Trebuie să căutăm ca să ne mântuim, dacă vom putea, printr'o strălucită victorie, iar dacă nu, cel puțin să murim cu cinste. — c) Ei bine, zise el, răspundeți, o generală la acestea, ceea ce știți mai frumos și mai bun. Întrebă care era cuvântul de ordine; iar el răspunse că era „Jupiter salvatorul și victoria“.

Ciru auzind: ei bine, primesc, zise el, acesta să fie. — d) Trupe, cari ne observă, nu se zăresc în nici o parte de cât pe drumul acesta. Nu mă folosesc de unt-de-lemn de cât foarte puțin. — e) S'ar părea că lucrul acesta nu e logic, dar nu e ast-fel, ci poate 'și are rațiunea lui. **239.** — Și când Grecii văzură că sunt aproape... Carnea lor avea același gust ca aceea a cerbului, dar era mai fragedă. — Se zicea că era o cale de 4 parasanghe. **240.** — Palatele erau gole de bani, și afacerile publice pline de desordine.

Notă. — Așa nu e acesta arborul la care ne-ai dus? E chiar acesta în adevăr. — Nu afirm eu? Afirm din contră. Filosofia e un ce plăcut. — Cum, zise el, plăcut... filosofia nu merită nici o considerație. Iată un vis straniu, o Socrate. Din contră, e clar, pe cât mi se pare, o Criton.

241. — Încercăm aurul în foc, iar pe prietenii în nenorociri¹⁾. Deliberează încet, dar execută repede aceea ce ai hotărât. Spunând acestea, se opri. După el, vorbi Ili-risofos.

Notă. — Unul — altul; de aici — de acolo; de o parte — de alta; atât — cât, când — când; în același timp — când; mai întâi — în urmă.

243. — Pe bună dreptate ași fi fost omorât. N'aprob pe Dexip; totuși nu cred că trebuie să întrebuițăm violența cu el. Îi plăcea extrem de mult vânătoarea și chiar se expunea

¹⁾ Frasa aceasta trebuie pusă sub n. 241 în textul grec. — Mai jos, să se îndrepte: Χερσίσοφος, în loc de χερσίσοφος.

bucuros în contra animalelor sălbatice. **244.** — a) Și tot de o dată se miră că Ciru nu se arăta nicăierea... fiind că nu știa că murise. — b) Ascultă acum și visul: 'mi închipuiam că Eucratis murise. Vă voi povesti acestea. După ce a eșit din cetate, a îndurat o sortă mai crudă de cât noi. — c) Așa dar, cine era? Ast-fel dar, erai păstor? Ast-fel dar, ți se pare că glumesc? Ce? tu visezi încă bogății? Crezi tu dar că fratele tău va lupta în contra ta?

Notă. — Nu e ôre adevărat? — nu e? — de ce nu? — Cum s'ar putea aceasta? N'a dat nici un obol; cum ar fi făcut aceasta, el care nu se atinge de bani nici pentru el?

d) Cuvântul τὸ φιλομάθης (iubitor de știință) și τὸ φιλόσοφος e identic? Identic, da. — e) Dar, va zice cine-va, eu mă tem să nu fi uitat drumul acasă. Ar fi trebuit să ne înțelegem; din nenorocire toți suntem plecați spre greșeli.

Nota I. — Cred că nimeni nu se va face stăpîn: în adevăr, încercarea¹⁾ singură ar fi o mare nebulie.

246. — Așa dar, Clearh vorbi ast-fel. Grăul lipsia în armată: de aceea soldații mâncau neconținut carne. — Așa nu e încă de vreme? Da, în adevăr (fôrte de vreme).

Nota I. — De aceea orașele cari se întorceau spre el, aveau deplină încredere în cuvântul lui, precum aveau încredere și ômenii.

Nota II. — Prin urmare trebuie să examinăm acest punct, plecând de la principiile recunoscute. Nu e ôre adevărat că pe cele bune trebuie să le stimăm, iar pe cele rele nu?

247. — Iată ce spun Tebanii. Plateenii spun contrariul. În ori ce cas, Tebanii se retraseră din țară fără a comite vre-o stricăciune. **248.** — De sigur, da, în adevăr. Fie în secret, fie pe față. Prin ast-fel de discursuri sau chiar prin ast-fel de acte, v'au speriat. **249.** — Deci, ast-fel, da, în adevăr; de altă parte, acum. Știu de altă parte că adversarul meu vă va spune aceasta.

Notă. — Deci, după ce se răsboi cu Tisaferne, toate cetățile de bună voe preferă pe Ciru în locul lui Tisaferne, afară de Milesieni²⁾.

Spune doară, ce numești tu dreptatea? Ei bine, zic că dreptatea consistă în urmărirea vinovaților. **250.** — Acesta se înțelege de la sine, natural. Eu, natural, nu voi face nimic din acestea. Natural, când cine-va e om, trebuie să te aștepti la ori ce. Când Ciru auzi³⁾ acestea, 'și isbi

¹⁾ A se îndrepta: τὸ ἐπιχειρεῖν, în loc de τοῦ ἐπιχειρεῖν.

²⁾ A se corecta: Μιλῆσιων, în loc de Μιλισίων.

³⁾ A se corecta: ἀκούσας, în loc de ἀκούσας.

cópsa. Acum s'a învederat, deci. Aud că cineva mă acasă, zicând că v'am înșelat. **251.** — Sunt un om cam uituc. Aū petrecut ast-fel vre o 70 de zile.

Notă. — Fie care ține la sine mai mult de cât la aprópele.

252. — Nu erau puțin, afară de unul singur în citadelă. Nu vei fi nimic de cât un salahor. **253.** — Porniaū corăbiile pe măsură ce le încăreau. Numesc bine crescuți pe ómenii cari se conduc în mod políticos cu toți aceia cari rind pe rind intră în vorbă cu ei. **254.** — Numai că nu-și așează locuința în tribunal. Atît că nu¹⁾ pune guvernatori în orașe. Numai că nu vorbește, scoțînd un glas. **255.** — Nu fac de cât să ne sfătuiască de a ne arunca din nou în pericole. Nu e adevărat că pentru ei cunoștințele nu sunt bunuri? **256.** — Zeus a nutrit pe Minerva în capul său și încă înarmată. E felul ómenilor reduși la extrem și încă²⁾ rei, de a lucra sperjurându-se (Lit. de a face ceva cu jurăminte false). **257.** — O flotă din cele mai numeroase. Această noutate ar fi pentru mine din cele mai dureroase. (Lit. ași suporta-o printre aceia cari suportă în modul cel mai dureros). Atenienii aū fost printre cei dintâi cari aū depus ferul (cari aū încetat de a purta asupra-le arme de fer).

¹⁾ A se corecta: οὐκ în loc de οὐκ.

²⁾ A se corecta: τούτων în loc de τούτων.

Pretul 3 Lei.